

KAREL MAHKOTA

KRONIKA
PEVSKEGA ZBORA
GLASBENE MATICE
V LJUBLJANI
1891-1941

II. del ♦ 2. knjiga

KAREL MAHKOTA

KRONIKA

PEVSKEGA ZBORA GLASBENE MATICE
V LJUBLJANI

1891 - 1941

II. DEL

OD KONCERTA DO KONCERTA

I. KNJIGA

V svobodni domovini 1918/19.

Pesmi, ki jih je izvajal spomladi pevski zbor Glasbene Matice na svojih akademijah v počastitev dr. Janeza Evangelista Kreka, je povečini pel na prvem nastopu v Jugoslaviji, dne 16. novembra 1918 na pozdravnem večeru srbskim politikom, ki so kot narodna vojska stopili prvič na slovenska tla. Ta koncert je imel svojevrsten rekord. Unionska dvorana je bila v treh urah razprodana.

Uspeh je bil popolen in nenavadno močno je učinkoval pesniški pozdrav dr. Frana Ilešiča, ki ga je govoril pred začetkom zborovih izvajanj. Koncert je dal 5.218 K dohodkov, 1.412.70 je bilo izdatkov, čistega 3.805.30.

28. novembra 1918 je spremil pevski zbor k Sv. Križu srbskega častnika Stojana Antonijevića, ki je umrl v ljubljanski bolnici in mu zapel žalostinke.

Po prevratu je dobilo naše kulturno življenje še večji razmah, kakor v poslednjem vojnem letu. Ob začetku šolskega leta 1918/19 so se vpisali v šolo Glasbene Matice 1.004 gojeneci. Z ozirom na to je prosil Matej Hubad preko pevskega zbora glavni odbor, da ga razbremeni pri zboru ali da mu da pomoč v šolsko upravnih poslih. Za zbor je predlagal: dr. Čerina, Marija Kogoja, Janka Ravnika ali dr. Pavla Kozino. Zbor je prosil, da se Mateju Hubadu ustreže ter se izjavil za dr. Kozino in obenem zahteval nastavitev uradnika. V glavnem odboru je glede pomočnika padlo ime Janka Ravnika, a ostali so pri dr. Kozini in zbor je dobil nalog, da imajo koncertni sporedi bolj jugoslovanski značaj.

Dne 11. decembra 1918 se je vršil zborov letni občni zbor. Iz poročil je razvidno, da je štel zbor v koncertnem letu 1917/18 148 članov, od teh 49 samostojnih ženskih in 41 gojenk ter 40 moških samostojnih članov in 18 dijakov. Izvolili so novega častnega člana Josipa Juha in blagopokojnemu pevcu Avgustu Štamcarju so sklenili postaviti nagrobni spomenik. Glede koncertnega sporeda za novo sezono so govorili o proslavi

loo - letnice rojstva pesnika Valentina Vodnika, o koncertu Foersterjevih skladb ob njegovi 80-letnici, dalje je bil sklenjen koncert v Beogradu, odnosno na predlog dr. Žirovnika koncerti v Zagrebu, Beogradu, Sarajevem in Dubrovniku. Hubad pa je bil mnenja, da se s turnejo počaka, da bodo razmere na splošno bolj urejene.

Dva dni za tem se je udeležil polnoštevilni pevski zbor pogreba pisatelja Ivana Cankarja in mu zapel nagrobnico.

16. decembra 1918 je bil improviziran koncert v veliki dvorani Narodnega doma na čast članov ameriške misije, ki naj bi študirali naš narodni položaj na Koroškem.

V februarju 1919 so začeli z reorganizacijo pevskega zbora. Izdelali so nov poslovnik in ga sprejeli na izrednem občnem zboru 17. februarja. Govorili so tudi o koncertih v Parizu in Londonu o priliki mirovnih pogajanj, da bi pokazali duševno in kulturno silo slovenskega naroda in prejeli so vabilo "Kola" za koncert v Zagrebu. Nujno je postalo čiščenje v zboru, v katerega se je nabrala v jeseni 1918 masa ljudi, a ne masa pevcev. Tako je bilo 121 sopranov, 95 altov, 48 tenorjev, 78 basov, skupno 342 oseb. Čeprav jih je nekaj odpadlo, da je štel zbor v februarju 19. leta še vedno 295 pevcev, je ta masa ovirala in otežkočala uspešni študij sporeda. Določili so poseben odsek, ki je opravljal ta nehvaležni posel, ki se je zavlekel v mesecem tako da je bil prvi pravi koncert mogoč šele v začetku maja 1919. Postavili so načelo, da pred 16 letom ne more nihče v zbor, dijaki pa naj imajo svoj zbor.

Vmes je bil zborov nastop 1. in 2. marca v dramskem gledališču na korist slepim vojakom.

8. marca 1919 se je vršil ponoven zborov sestanek radi koncertov v Parizu in Londonu, ker je prišlo od slovenskih članov jugoslovanske delegacije v Parizu ponovno vprašanje če bi zbor tvegala to pot. Naprosilo se je predsednika dr. Ravniharja, da je vprašal za mnenje pri vladi v Beogradu in

tudi radi kritja stroškov. Poleg tega je vabila Matičen zbor v Zagreb Hrvatska filharmonija za skupen koncert.

Ko je potoval 11. marca 1919 skozi Ljubljano angleški kardinal Bourne, velik prijatelj Jugoslovanov in se tu za par ur ustavil, mu je zapel zbor kitico slovenskih pesmi v Unionski dvorani. Vstop v dvorano je bil občinstvu prost, za goste in odličnike so bile rezervirane prve vrste sedežev. Isti večer je pel oddelek Pevskega zbora francoskim oficirjem, ki so bili v Ljubljani. Večer je bil v hotelu Štrukelj.

V drugi polovici marca je obolel Hubad in v zboru ga je nadomeščal par tednov dr. Pavel Kozina .

Koncem aprila se je pojavila v zborovem I. tenorju velika zadrega, ker je dobilo več članov zaposlitev v opernem zboru. Stiska je bila tem večja, ker se je Glasbena Matica morala pripraviti za slavnostni koncert ob priliki obiska Nj. veličanstva regenta Aleksandra v Ljubljani.

Pevski zbor se je naročil svoje znake in posamezni člani so pomagali Hubadu pri sestavi Move Pesmarice Glasbene Matice.

Dne 1. maja 1919 je sodeloval oddelek Pevskega zbora na proslavi delavskega praznika, ki ga je priredila Narodna delavska zveza v veliki dvorani Narodnega doma in dne 5. maja je spremljal celotni zbor svojo odlično tovarišico, kontraaltistko Angelo Maličevo na njeni poslednji poti k Sv. Križu. Bila je sijajna opota zborovega alta dolgo vrsto let.

Po pogrebu je bil prijateljski sestanek v gostilni Pavšek na Martinovi cesti.

Poleg omenjenih nastopov so tekale vse te tedne skušnje za Vodnikov koncert, ki se je vršil dne 9. in 10. maja 1919 v veliki unionski dvorani. V prvem delu je govoril o Vodniku kot pevcu - vodniku, dr. Ivan Lah, nakar je sledila deklamacija Aškerčeve pesnitve "Napoleonov večer v Ljubljani" in za tem Förster "Venec Vodnikovih in na njega zloženih pesmi"

za soli, zbor in klavir. V drugem delu večera je zapela članica pevskega zbora, altistka Jelka Sadarjeva nekaj Lajovčevih, Dvorakov in Čajkovskega samospev, violinistka Stanislava Hajek je zaigrala 2 skladbi za violino ter klavir in zbor je zapel dva Mokranjčeva rukoveta, Krekov: "Tam na vrtni gredi" ter Adamičevega "Mladega junaka".

Slovenec dne 11. maja 1919 pravi o zborovem Vodnikovem koncertu: "Zbor je nato pel Foersterjev "Venec Vodnikovih pesmi". Spremljevanje je bilo zelo dobro prirejeno po instrumentaciji. Orkester kajpada tudi tega ne nadomesti, vendar smo imeli pogosto okus po barveni sočnosti orkestra. Mojster Hubad je posamezne dele na svoj zanimiv način interpretiral. - Mokranjčev II. rukovet srbskih narodnih pesmi in njegove "Srbske narodne pesmi iz Stare Srbije in Makedonije" so užigale po svoji čudoviti glasbi, po Mokranjčevi nič manj čudoviti opremi in po Hubadovi globoko zamišljeni razlagi. Hubad ima zbor v rokah, kot da je ta poldruga stotina pevcev en sam pevec, ne vemo, ali bi se mogel njegovim komaj vidno izraženim željam bolje pokoriti. Zanimivo je, kako dve veji istega naroda obdelujeta isto tvarino (U Budinu in Naša miška). Dr. Krekova: "Tam na vrtni gredi" je pojmovana veliko preko običajne misli. Adamičev "Mlad junak" se giblje v izrazito jugoslovanski okolici, pa naj ga gledamo že po ritmični ali melodični plati. Konec je šel v živo, da so se ognji kresali."-

Kakor razberemo, orkestra še niso imeli, pomagali so si s klavirjem štiriročno in harmonijem, Koncerta je vodil Matěj Hubad in spored je izvajalo 252 članov, od teh 116 ženskih in prav toliko moških glasov. Oba koncerta sta imela 11.665.90 dohodkov in 5.019.04 stroškov, torej čistega 6.646.86 Kron, od tega so dali zboru 2.000 K.

Dan po drugem Vodnikovem koncertu, 11. maja 1919, je šel zbor na izlet v Vižmarje.

Akademija znanosti in umetnosti v Zagrebu je imenovala

Mateja Hubada svojim članom in to priliko je porabila Glasbena Matica, da se je zbrala okrog svojega vodnika in mu priredila 14. junija v veliki dvorani Narodnega doma časten večer. Takratni Narodov poročevalec je večer opisal v Slovenskem Narodu 23. junija 1919 in iz njegovega prav poetično pisanega članka povzemam samo par odstavkov:

" Ko se je slovenska pesem še plaho dvigala v narodno nezavedni Ljubljani, je prišel 26-letni idealist z dunajskega konservatorija in prevzel 1891. leta po dr. Franu Grosu pevski zbor. Že v prvem večeru je zmagal in od tedaj je postal neporažen suveren pri pultu." Nato govori o nekaterih poznejših koncertih, kako je pretvoril šolo v konservatorij, ki je postal višek naših glasbenih stremljenj in omenja pozdravni govor predsednika dr. Vladimírja Ravniharja, ki je opisal življenje v Glasbeni Matici z naslednjimi besedami: "V navdušenih srcih poždravlja Mateja Hubada predvsem naša pevska mladina. Kot je mladost napredna in lepote željna, tako čuti tudi njen ljubljenelec, Matej Hubad. Živeti kulturnim idealom naprej in biti lep v svojem srcu in delu, to geslo je pripela slovenska pevska mladina na svoj prapor in to geslo ji je navdahnili njen Matej Hubad, ki je mož večne mladosti. V Matičnem panju se zbirajo čebele z vseh strani. Prihajajo z dišečih polj, v gosposko ostriženih akacijah in kostanjih zbirajo med ter šume po visokih smrekah in košatih lipah. Pa naj bo čvrsta kmetška pesem ali globoka serenada, pristrčen umetniški valček ali veličasten akord bratov, ki stopajo v kolo. Vsi, prav vsi so našli v Matičnem panju svoj dom."

Večer je izvenel v resnici pristrčno in ponovno dokazal vez, ki spaja Hubada z njegovim zborom. Izdali so tudi razglednice s Hubadovo sliko in verzi Iva Peruzzija.

Dne 27. junija 1919 je nastopil Pevski zbor z ostalimi ljubljanskimi zbori pri podoknici na večer Vidovega dne, in v proslavo rojstnega dne kralja Petra je priredil samostojen dobrodelni koncert 12. julija v Unionu. Vodil ga je Hubad

in čisti dobiček 1.802 K so izročili vojnim invalidom. Vseh dohodkov je bilo 3.642.75 K, stroškov 1.840 K. Spored je bil za koncert Pevskega zbora nenavaden. Nastopil je Zikov kvartet, pela altistka Jelka Sadarjeva in zbor Mokranjca-. Kritik omenja v Slovenskem Narodu (15. 6. 1919), da bi bili bolj hvaležni, ako bi nam hotel zbor predstaviti naše, nam še neznane narodne pesmi, n. pr. mežimurske, ki se odlikujejo s svojo otožno melodiko." Radi točnosti omenjam, da se je spored izvajal ravno v obratnem vrstnem redu, kakor je bil objavljen.

Slovenčev kritik, Marij Kogoj, pravi: "dne 15. julija 1919: "Matični zbor, ki je na koncertu nastopil kot zadnji, je zapel svoje srbske narodne pesmi. Zdi se, da so te pesmi edino kar ima Matični zbor pripravljeno za vsako priliko. V imenovanem zboru so se nekateri presledki mestoma slabo intonirali, sicer pa so peli kakor po navadi, le nekoliko slabše. Gotovo bi bilo na mestu če bi se Glasbena Matica potrudila zapeti kako slovensko narodno; sicer pa bi tudi ne škodilo če bi zapeli kako umetno. V tem oziru je zbor vsekakor nadvse reakcionaren, kar je spričo vaj Matičnega zbora popolnoma nerazumljivo dejstvo."

Teden dni pozneje so govorili na zborovi seji ponovno o Hubadovem pomočniku: Janku Ravniku ali dr. Pavlu Kozini, sklenili so čiščenje v zboru in govorili o turneji po Jugoslaviji.

Na rednem letnem občnem zboru Glasbene Matice, dne 15. julija 1919 so vsa poročila pohvalno omenjala delo Pevskega zbora in predsednik mu je dal častni naziv "Zunanjega reprezentanta Glasbene Matice" ter dodal, da je ime Glasbene Matice nekaka varnostna znamka, katere sloves moramo ljubosumno čuvati in pripustiti podružnice pod tem imenom le tedaj, če bodo gojile čisto umetnost.

Isti večer je nastopil del pevskega zbora v Deželnem

gledališču pod vodstvom člana Matije Golobiča ter pel beograjskim maturantom ob prihodu v Ljubljano.

V poletju se je začelo v slovenskem Korotanu intenzivno delo za Koroški plebiscit. Ob raznih prilikah je vabil general Maister Pevski zbor Glasbene Matice na Koroško in prvič je odšel del zbora na narodni tabor v Sinčoves, dne 15. avgusta 1919 na stroške glavnega odbora in zborove blagajne.

x

x x

Za koncertno sezono 1919/20

so izdali posebno vabilo, ki je bilo priobčeno v Slovenskem Narodu, dne 4. septembra 1919. V tem vabilu pravijo: "Pevci in pevke! V težkih in mračnih dneh, v dneh tlačenja je bila naša sila tem odpornejša, ker smo čutili v sebi zavest, da pomagamo izdatno razbijati okove suženjstva našega naroda in delali smo, da je zasijaka svoboda. Pa v to zoro svobode ne smemo strmeti poslej brezdelni. Zgrajen je svoboden dom tako sijajno, tako popolno, da bo odgovarjal našim nekdanjim sanjam o svobodi domovine. Ne rok navzkriž in uživanja svobode, na delo, saj v delu je prava svoboda! Šele prvi del misije je končan. Čaka pa nas še ogromno delo. Če smo doslej delali, da pokažemo tujemu svetu moč pesmi zatiranega, pozabljenega naroda, ki mu niso nikdar priznali svobode in nadarjenosti, življenjske energije in kulturnega napredka. Če smo doslej peli, da prepričamo nasprotnike o tem, da smo vredni uvaževanja svobode, če smo doslej s pesmijo nekako prosili bedni in ponižani v verigah, bomo peli poslej slavo naši svobodni domovini, peli bomo pesem zahvalnico, pesem ujedinjenja in bratstva, pesem medsebojnega bratskega spoznavanja, orali vsega jugoslovanskega naroda srčno pole in sejali vanje blagost in plemenitost. Treba bo razširiti naše glasbeno obzorje in izvajati splošne jugoslovanske in slovanske glasbene umotvore, ki bomo z njimi pohiteli po vsem ujedinjenem jugu kot proroki, buditelji, narodnega preporoda, kot glasniki naše sreče, ki smo

jo pogrešali tolika stoletja. Ne moremo pa jo pokazati tako, kakor zasluži in kakor jo lahko pokažemo, če ne bo vsak zmožen pevec dal silo svojega grla in čustva na razpolago naši pesmi. Kje so pevci in pevke s toliko hvalo na slavljenih dunajskih koncertih, kje oni z opatijskih, sušaških, zagrebških, tržaških itd.? Poslej ni izgovora! Ponos Slovencev nas sili, da pokažemo bratom iz juga, kaj zmoremo Slovenci, kakšna je naša sveta pesem, izraz naših najsmelejših sanj. Zato pa vsi, ki čutite narodno, ki čutite ponos slovenskega pevca v svojih prsih in ki ste sposobni umevati veličino našega poklica in kulturno delo v Jugoslaviji, oglasite se: stari in novi dobri pevci in pevke, da prinesemo v prihodnjem letu s pesmijo svojega rodu bratom, ki so nas osvobodili, pozdrav in zahvalo."

Temu pozivu je sledil lo. septembra 1919 pravtako v Slovenskem Narodu Hubadov načrt o bodočem delu.

Eno in drugo ni ostalo brez odziva v naših pevskih krogih in ko se je vršil 22. septembra 1919 prvi sestanek, je bil konstatiran sijajen uspeh. Priglasilo se je 75 sopranov, 67 altov, 27 I. tenorjev, 28 II. tenorjev, 45 I. basov in 43 II. basov. Skupno torej 295, od teh 152 pevk in 143 pevcev,

S tem številom se je začelo delo v zboru in Hubadu je priskočil na pomoč za 4 ure na teden Jančko Ravnik, a žal le za par vaj. Prvi trenutek je bilo delo malo težko, ker so bili časi razburkani vsled velikih rudarskih štrajkov v naših revirjih.

Pa tudi v počitnicah pevski zbor ni počival ter se temeljito pripravljajal za novo sezono. 12. avgusta je podal Matej Hubad svoj veliki delavni program, ki obsega na eni strani vsa najboljša dosedaj izvajana dela in navaja nekatera nova: Adamič: Ecce dolor, Pusto je, Bela breza se zdramila; Ravnik: Ženjica; Pavčič: Če rdeče rože zapade sneg; Lajovic: Črna lutnja, Pomladni spev; dalje z orkestrom: Premrl: Sončna pesem sv. Frančiška, Lajovic: Gozdna samota in Novak: Nesrečna vojna.

Na odborovi seji 17. septembra 1919 so določili smernice glede sprejema, ki pravijo glede moškega zbora, da more biti član vsak polnoleten, samostojen in ne več šolskim naredbam podrejen človek, izvzeti so le oni osmošolci, ki imajo primerno glasbeno izobrazbo in so zadnji dve leti sodelovali v zboru. Na stežaj pa so vrata odprta osmošolcem. Vsak pevec bo preizkušen in šele nato sprejet. Pri preizkušni bo moral pokazati, da obvlada osnovne pojme glasbeno pevske izobrazbe. V ženski zbor se sprejemajo prijavljene, ki so samostojne in tudi niso več podrejene šolskim naredbam. Gojenke višjih razredov ženskih šol morajo biti stare nad 17 let, pod to starostjo le z izrecnim pristankom zborovodje Hubada, Vse ostalo prijavljeno dijaštvo gre v samostojni dijaški zbor.

Dne 23. septembra 1919 je sprejel pevski zbor pevce akademskega društva Tomislav iz Varaždina, ki so koncertirali v Ljubljani in dva dni za tem je spremil na njegovi zadnji poti k sv. Križu slovenskega umetnika - gledališkega igralca in voditelja dramatične šole in konservatorija Glasbene Matice, Ignacija Borštnika.

Oddetek zbora 19. pevcev je vodila dne 28. septembra pot v Loče ob Blaškem jezeru prepevat na plebiscitni tabor.

3. oktobra 1919 je bil pokopan pri sv. Križu na ljubljanskem polju Alojzij Koželj, eden izmed stare, do zadnjega dihljaja zveste Matične garde, ki je 25 let vztrajal pri vseh vajah in koncertih. Zbor ga je spremil in mu zapel v slovo.

Redni letni občni zbor pevskega zbora se je vršil 11. oktobra 1919. Iz poročil posnemam, da je sodelovalo v sezoni 1918/19 - 176 članov, 97 ženskih, 79 moških. Na tem občnem zboru sta bila izvoljena častnim članom zbora Josip Kosem ter Alojzij Račič in 25. oktobra se je vršil nov zborov sestanek, na katerem so govorili o turneji po Jugoslaviji in češki, sklenili revizijo zastarelega poslovnika in udeležbo pri proslavi obletnice našega osvobojenja dne 28. in 29. oktobra. Prvi večer je bila podoknica, drugi dan proslava v Unionu.

Dne 9. decembra 1919 so sklenili, da bodo gojili ožji zbor in več kvartetov za manjše zborove nastope.

Nasleđnja prireditvev pevskega zbora je bil plesni venček, dne 7. februarja 1920. v veliki dvorani Narodnega doma, ki je dal zborovi blagajni čistih 2.920.50 K in dne 22. februarja so prijavili v dnevniku svoj prvi redni koncert v marcu.

Vso pozornost je posvetil zbor svojim gostom, seljakom iz Mazinca v Medžimurju, ki so koncertirali v Ljubljani pod vodstvom svojega zborovodje, župnika Vatroslava Lipnjaka, dne 5. marca 1920 in jim priredil po koncertu čajanko.

Ustanovitev Jugoslovanske Matice 21. marca je pozdravil zbor s pesmijo in se udeležil obhoda po mestu.

Redni koncert se je vršil dne 22. in 29. marca v Unio-nu. Vokalni del koncerta je obsegal: Adamič: Bela breza se zdramila in Jezdec v Pavčičevi priredbi; Lajovic: Pomladni spev in Črna lutnja ter z orkestrom: Jenko: Zbor ciganov iz spevo-igre "Vračara"; Novak: Nesrečna vojna; Premrl: Jugoslovanska himna in Sončna pesem sv. Frančiška ter Fibich: Pomladanska romanca. Kot solista sta sodelovala člana opere: sopranistka Zdenka Zikova in baritonist Ivan Levar.

Narodov kritik je zapisal o tem koncertu 3. aprila med drugim tole: "Matičen koncert je za vselej dogodek in kar se malokdaj pripeti pri nas pa naj koncertuje še tako slaven umetnik, zgodi se vselej pri koncertih Glasbene Matice namreč, da so vstopnice že takoj prvi dan razprodane. Matica je pač duša vsega našega glasbenega življenja in občinstvo jo kot tako priznava. Zato jo ljubi in spoštuje, in ako se ji slučajno zgodi, da ne nudi posebno izvrstnih umetnin, ji tega ne zameri." Spored je kritik v celoti simpatično sprejel, odklonil pa je Adamič - Pavčičevega "Jezdeca", čeprav ga je moral zbor na obeh koncertih ponoviti.

Slovenec je priobčil 27. marca 1920 izpod peresa Marija Kogoja sledečo oceno: "Koncert Glasbene Matice je spravil v

dvorano množico ljudstva, da je človek ob koncu moral vzeti vse svoje sile na pomoč, da je prišel na ulico. S tem edinim izhodom, iz tako prostrane dvorane je zares križ.

V letošnjem koncertu Glasbene Matice smo slišali dve je skladb Emila Adamiča, eno izvirno za zbor in eno za glas s klavirjem v Pavčičevi prireditvi za zbor. Ta skladba je, kakor je bilo slišati s Pavčičevo prireditvijo skoro gotovo nekoliko pridobila, dasi absolutno dobra umetnina še s tem nikakor ni postala. Od "Jezdeca" nekoliko bolje zamišljena ali bolje rečeno napravljena je "Bela breza se zdramila", ki sicer tudi ne najboljše reprezentira pristnost Adamičeve umetnosti, a bi bil vendar pripravljen, večkrat slišati jo kakor Premrlovo vglasbitev "Jugoslovanske himne" in bržkone tudi raje kakor "Zbor ciganov" iz D, Jenkove spevoigre "Vračara". Prvo teh dveh skladb so dali s spremljevanjem orkestra, vendar se zdi, da skladba nikakor ni komponirana za orkester, ne potem kako je osnovana, pa tudi ne po uporabi orkestra, ki ima podati le neke vrste spremljevanje. Kompozitorsko se mi zdi šibkejša od teksta, v katerem je mnogo več pristnega entuziazma kakor v skladbi, v kateri najdemo precej obrabljenih pokretov, a premalo vznesenosti. Par dobrih mestec ni moglo skozi celo skladbo obdržati našega interesa, in "Makabejci naprej" so nam na koncu prihiteli naproti, a bilo je že prepozno. "Zbor ciganov" je prav nedolžna skladbica, ki nas ne gane, ki ji pa ne moremo očitati nič žalega. Od Antona Lajovica sta bili na sporedu dve skladbi iz op. 2, od katerih moramo zlasti "Črno lutnjo" prištevati k skladbam polnim izrazitosti. Premrlova "Sončna pesem sv. Frančiška", ki je to pot prvič prišla pred nas, pomnožuje predvsem število onih del, ki poleg zbora zahteva orkester in pa soliste. Slovenska glasbena literatura ima eno delo za zbor in orkester, ki si ji mora pripisati visoko umetniško vrednost, to je Lajovčeva "Gozdna samota". Tako znamenitega dela za zbor, orkester in še soliste za enkrat ne moremo zaznamovati niti ne s "Sončno pesmijo sv. Frančiška", ki

bi po globokosti besedila bila primerna postati kaj podobnega. Skladba je imela precejšen zunanji uspeh, zdelo se je, kakor da občinstvo v aplavzu odobrava komponiranje daljših stvari, kar nikakor ne moremo grajati. Natančnejšemu opisovanju se hočem na tem mestu izogniti zlasti, ker bi to raje storil po bolj izrazitem preževanju, kakor je bilo prejšnji ponedeljek. Moje upanje je, da se to zgodi ob ponovitvi. Na sporedu je bila še Fibichova "Romanca" in pa "Nesrečna vojna" Vit. Novaka, interesantni skladbi, od obeh v prvi vrsti Novakova. Predavanje skladb brez orkestra je bilo tem bolje, čim šibkejše so bile kompozitorne skladbe. Zato je žel Adamičev "Jezdec" toliko aplavza, da so se proizvajajoči čutili nagnjene ponoviti ga. Zato pa je Lajovčeva "Črna lutnja" pod taktirko g. Hubada izgubila vso izrazitost. Bila je vzeta v odločno prehitrem tempu. O izvajanju "Solnčne pesmi" moramo reči, da ni dosegalo umetnine. Razen tega so bili solisti spremljani premočno, zlasti g. Levar, ki smo ga komaj čuli. Gdč. Zikovo smo slišali vsaj nekoliko. Prilično isto velja o Fibichovi "Pomladanski romanci". Orkestralni del romance je bil podan dokaj malomarno, Nekoliko bolje je bilo z "Nesrečno vojno", ki se je dala razmeroma dobro. Če bode ob ponovitvi tako predavano tudi vse ostalo, bo moralo biti naše zadovoljstvo zelo veliko.

Po prevratu so postale ocene naših koncertov v domačih revijah bolj ali zelo redke. Le malo koncertov je bilo deležnih podrobnih poročil, ki so bila preje vedno zelo stvarna, a žalibog so postala pozneje, kakor bode slišali, včasih tudi zlobna, zavita, zlonamerna itd. To velja za poročila v Dom in svetu izpod peresa dr. Stanka Vurnika.

O tem koncertu je pisal še dr. Bran Kimovec, ki pravi: "Matični koncert, dne 22. marca 1920 je očesu nudil sliko, kakršne bi bil lahko tudi Dunaj vesel. Kar se v Ljubljani prišteva k izobraženstvu, je dvorano na tesno posejalo s pestrim, izbranim delom, v ozadju pa na velikanskem odru ogromen zbor in orkester, pričakujoč voditeljevega miga. To je bil dogodek

za Ljubljano, saj že več let nismo slišali koncerta, kjer bi se izvajala večja dela z orkestrom, zato je bilo zbrano pač tudi vse, kar glasbo resnično ljubi in je napeto pričakovalo, kaj nam danes more Matica, podprta z gledališkim orkestrom, nuditi. Spored je otvorila Premrlova "Jugopslovanska himna", mogočna ognjevitna skladba, bujno instrumentirana, ki ji zlasti izdatno izrabljena trobila dajo junaški, marcialičen značaj. Zakaj občinstva ni tako vnela, kakor poročevalca, bo težko določiti.

Menil bi človek, da bo mehki, ne na globoko posega-joči, od italjanskem soncu se grejoči "Zbor ciganov", poln lahke melodijoznosti, ko z božajočo instrumentacijo nežno ovija čustva, mislil bi, da bo po tej skladbi šinil ogenj v poslušalstvo, pa ga tudi ni priklicala, dasi jo je Hubad pokazal tako, kakršna je; če se je pri predavanju kaj izgubilo, je moralo biti kaj malenkostno.

Kar je bilo skladb z orkestrom, se je našemu čustvovanju pač najbolj nenavadna, domala eksotična zdela V. Novakova "Nesrečna vojna", v melodiki skoraj anarhistična, elementarna, v ritmiki izrazito češka, v harmoničnem oziru, dasi že pred kakimi dvanajstimi leti zložena, še danes marsikje presenetljiva. Občutje, ki leži v besedilu, je v glasbi, v orkestralnem in pevskem delu, mogočno potencirano, da je človek navsezadnje s sestrami poln težke bridkosti in grenkega joka. Pri tej točki je orkester dokaj srečno soglašal s petjem in ga osvetljeval, marsikaka lepa posameznost nas je razveselila.

Glede deklamacije je pevovodja vsekako hotel v ritmu ohraniti značaj češkega besedila, pa bilo bi morda le bolje slovensko besedilo tako preurediti, da bi bilo zadoščeno češki glasbi in slovenskemu povdarku.

Fibichovo "Pomladno romanco" smo slišali že svoje dni pod istim vodstvom. Skladba se odlikuje po pestri, silno mehki instrumentaciji in dobro zadetemu, naivno radostnemu značaju. Užgala pa ni tako kot nekđaj, zdelo se nam je, da ta pomlad resnično ni bila tudi tako lahkonoža in mladostno sveža, kot nekđaj.

Na občinstvo je med instrumentalnimi deli najbolj učinkovala Premrlova "Sončna pesem". Nekaj zato, ker je bil to zopet "naše gore list", največ morda zato, ker je tako ljubka in nežna in krotka in pohlevna, kakor je bil krotak in pohleven in ljubezniv in nežen pesnik nje besedila sv. Frančišek, mili asiški ubožec. In kljub pestremu harmoničnemu delu in ritmičnim posebnostim, ki s koreninami sem ter tje posegajo morda v gregorianski koral, je vendar jasna in vsakomur lahko dostopna in razumljiva."

Podrobnejšo analizo je prinesel Dom in svet 1. 1916 str 219 sl.: "Pri izvajanju je orkester nekoliko preveč v ospredje stopal, tako da je baritonista skoro popolnoma utopil, dasi ni slabo pel, če sodimo po tistih mestih, kjer smo ga dobro slišali, kot n. pr. pri besedah "Gorje mu, kdor umrje v smrtni pregrehi" - te so nas v svoji preprostosti resnično pretresle. Tudi sicer se je v orkestru mnogokaj zgubilo, oziroma iz glasovne mase se ni vselej to izločilo, kar je bilo najvažnejše. Seveda je treba vpoštevati, da so pri nas za enkrat razmere take, da orkestra ni mogoče dobiti za najpotrebnejše vaje. Če bi pri nas dirigenti zahtevali za vsak nastop z orkestrom po devet do petnajst vaj, ko jih zahtevajo nekateri najboljši nemški dirigenti, n. pr. Weingartner, potem bi bilo proizvajanje instrumentalnih del sploh onemogočeno; prav zato moramo biti veseli, da taka dela sploh na vrsto pridejo, dasi se nam ne pokažejo v popolnoma nezastrti lepoti.

Lajovčevi pesmi "Pomladni spev" in "Črna lutnja" sta nam iznova obudili željo, da bi nam skladatelj podal kako večje delo - ne morda po notranji vrednosti in globokosti, zakaj v večje globine kot jih kaže n. pr. "Črna lutnja", bi se marsikdo že težko ali vsaj ne rad spuščal. Saj več grenkega čustvovanja, takega bridkega, vase pogreznjenega glasbenega mysticizma skoraj ni treba. Pač pa večje delo po zunanjem obsegu in aparatu v tej smeri, kot je "Gozdna samota". Saj kali tiste velike sile so skrite majodane v vsaki krajši skladbi.

Zbor je pesmi z eleganco pel, morebiti bi bilo treba drugo res za spoznanje počasneje peti, da bi bilo tisto milo - trpko čustvo v nas bolj zaživel.

Adamič nam je drag znanec, vesel, skoroda malo razposajen fant s krivci za klobukom, smelostjo v očeh, ki ga najširše občinstvo dobro razume in vselej s toploto v srcu pozdravi. Pavčič je Adamiča dobro, malo da ne rečem predobro pogodil, zbor je z očividno slastjo ta zdravi, nekoliko srboriti realizem povdaril in dvakrat podčrtal, tako da ni šla niti najmanjša stvarca mimo pazljivih in zelo hvaležnih ušes."

Prav iste dni je prišlo iz Borovelj vabilo, da bi prišel cel zbor na Koroško za reprezentativna koncerta v Borovljah in na Otoku.

Dne 16. aprila se je vršil zborov sestanek v restavraciji Tivoli in ko je posetil naše mesto sredi maja bratski pevski zbor Smetana iz Plzna, mu je šel naš zbor res prijateljsko in v vsem na roko.

Delo v Glasbeni Matici je porastlo in Hubad se je pri vsaki mogoči priliki skušal otresti zborovodstva. To je napotilo glavni odbor, da je pozval 23. 5. 1925 glasbenike, "ki smo zmožni voditi vokalne in instrumentalne koncerte na umetniški višini," da vložijo do 15. junija 1920 prožnje z dokazili o dosežanju umetniškem delovanju. Nastop službe so določili za 1. septembra 1920.

Koncem majnika /30/ je bil odkrit pri Sv. Križu nagrobni spomenik dr. J. E- Kreka. Petje je prevzel naš zbor in zapel tri žalostinke.

6. junija 1919 je ponesel odderek pevskega zbora (30 oseb) slovensko pesem na Koroško in pel na vratih Celovca, v vasici Žrelec.

Dva dni za tem (8. junija 1920) se je vršil koncertni nastop polnega zbora pod vodstvom M. Hubada v unionski dvorani na čast angleškega publicista in pisatelja Seton Watsena in s

prijetnim zadoščenjem je zapel pevski zbor Glasbene Matice slovenski koroški mladini iz Borovelj ob priliki njenega obiska v Ljubljani, dne 12. junija 1920 na komersu po njenem koncertu v Unionu.

Slovenec je napisal o tem koncertnem nastopu Matičnega zbora, ki se je vršil v veliki unionski dvorani v obliki družabnega sestanka vseh ljubljanskih kulturnih faktorjev v številki z dne 9. junija 1920 sledeče: Sinoči je priredila Glasbena Matica v Unionu koncert na čast angleškega publicista dr. Setona Watsona in zbor je zapel celo vrsto lepih pesmi, izbranih za ta večer. Po koncertu, ki je žel obilo pohvale navzočega občinstva, se je začel komerz, med katerim je zapel par pesmi kvartet prof. Kozine. Komerz je otvoril dr. Ravnihar in pozdravil došlega gosta. V imenu mesta Ljubljane je imel pozdravni govor dr. Zarnik. Seton Watson je odgovoril v lepih besedah in dejal: Anglija ne dela nikomur krivice, Povdaril je, da se ne strinja z oficijelno angleško politiko in da ob sklepanju londonskega pakta tega ni odobral in ga tudi danes ne odobrava. Jugoslaviji želi procvitanje."

Za Vidov dan in Petrovo je bil določen izlet pevskega zbora Glasbene Matice na Koroško, a so ga morali odložiti radi regentovega prihoda v Ljubljano na 10. in 11. julij 1920. Za obe priliki, za regentov koncert v Unionu in za Koroško, se je zbor temeljito pripravil. Slavnostni koncert pred prestolonaslednikom Aleksandrom, dne 28. 6. v Unionu sta izvajala skupno Orkestralno društvo in Pevski zbor. Hubad je izvajal z zborom: Premrl: Zdravica; Lajovic: Pomladni sen; Adamič: V snegu in Mlad junak; dalje narodne: Je pa davi..., Na Gorenjskem, Luna sije, Bratci, Meglica, Kolo, Škrjanček, Gor čez jezero, Miška in II. rukovet. Navdušenje je bilo nepopisno navzlic slavnostnemu značaju koncerta, ki je izredno uspel. Narodov kritik (1. 7. 1920) pravi v svojem poročilu, "da je o uspehu koncerta samega nepotrebno in neumestno govoriti", In ko se je regent

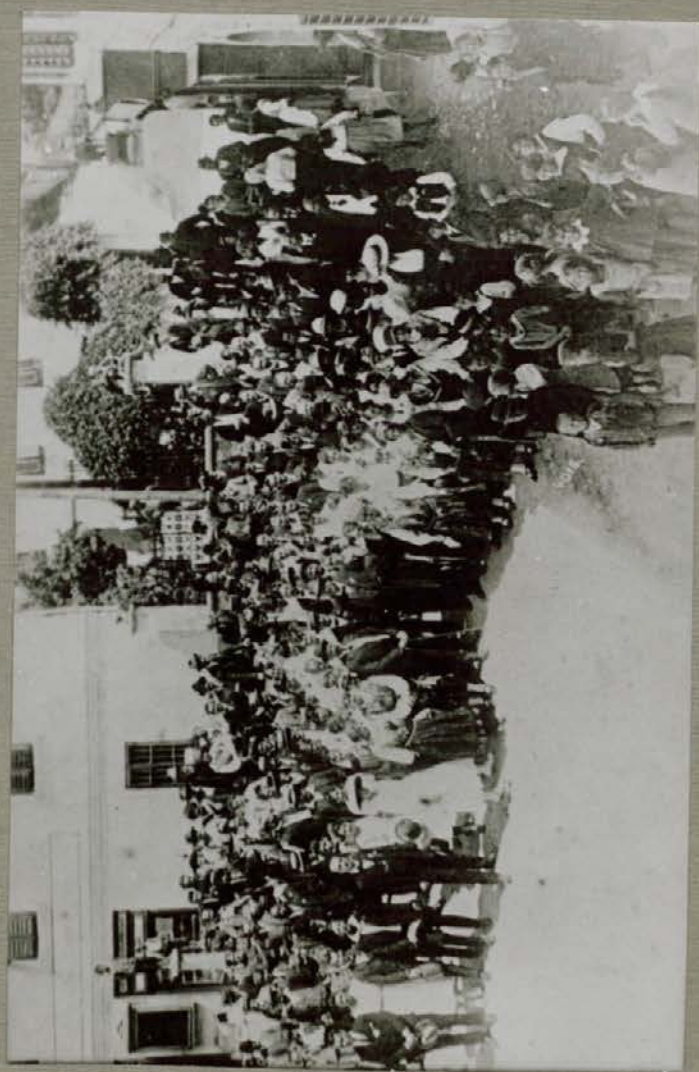
poslavljal od takratnega predsednika Pokrajinske vlade, dr. Brejca, je rekel, da je bil koncert epvskega zbora nekaj tako izrednega, da se mora tak zbor pokazati povsod na svetu. Bilo je tudi soglasno mnenje vseh, da bi odnesel pevski zbor Glasbene Matice prvenstveno tudi v Pariz, ali kjerkoli bi nastopil.

Poleg tega je sodeloval pevski zbor ob tej priliki pri vseh skupnih nastopih pevcev, in sicer ob prihodu dne 26. junija na balustradi pred hotelom Slon, kjer so peli himne, dalje 27. dopoldne pred univerzo in popoldne na narodni veselici na Koslerjevem vrtu pod Tivolijem.

Tako je prišel čas, da je celotni pevski zbor prvič nastopil na Koroškem, dne 10. in 11. julija 1920.

V naši nacionalni zgodovini je leto 1920 posebno žrno zapisano. Takrat smo izgubili zibelko slovenstva - naš Korotan. Modri ljudje v Parizu so sklenili, da bo odločal plebiscit o nadaljni državni pripadnosti južne Koroške. Priprave za plebiscit so bile na obeh straneh zelo močne, naj je podpirala nekoliko Francija, odločno pa so bile proti nam ostale tri velesile: Italija, Anglija in močno neinteresirana Amerika. Za uveljaviti se, smo poskušali marsikaj in tako je bila sprožena splomladi leta 1920 na seji Narodnega sveta v Borovljah misel, da bi priredil pevski zbor Glasbene Matice v Rožu dva velika koncerta, enega v Borovljah, ki so bile močno nemško središče, drugega na Otoku ob Vrbskem jezeru, predvsem za povabljene člane plebiscitnih komisij. Vse se je izvršilo z vednostjo in odobritvijo Pokrajinske vlade za Slovenijo, ki je obljubila, da bo krila Glasbeni Matici one izdatke, ki ne bodo pokriti z dohodki obeh koncertov.

Koncerta sta uspela popolnoma. Zbor, 145 pevk in pevcev, je prispel v Borovlje 10. julija popoldne

in zvečer koncertiral v telovadnici meščanske šole. Bilo je toliko naroda pa tudi naših nasprotnikov, da jih ni mogla sprejeti dvorana, morali so odpreti okna in na ta način nuditi delu obiskovalcev izreden užitek. Prehrana za zbor je bila prirejena v lastni režiji v kuhinji meščanske šole. Za prenočišča so bile na razpolago vse rodoljubne hiše Borovelj in bližnje okolice. Po koncertu so Borovljani povabili pevce na vrt Justovega hotela ter jim tam še skromno postregli s sladkarijami in vinom. Vmes so prepevali Borovčiči svoje koroške narodne način, kakor je lasten samo Koroščem, ki ne pojo močno, temveč izredno mehko in takrat je marsikdo izmed Matičarjev prvič slišal lepo, ubrano koroško petje; mnogo nepoznanih rožanskih narodnih pesmic, med njimi tudi ono, ki je dala Tomažu Košatu svetovno ime in so jo Nemci peli s tekstom: Verlassen, verlassen bin ich."

Drugo jutro, 11. julija 1920, je zbor zapustil Borovlje ter se odpeljal z vlakom do Svetne vasi, dalje preko Drave pod Humperkom, mimo Žihpolja, tja do Vetrinja pred vrati Celovca. Tu so čakali domači vozovi in vsak je imel že vnaprej določeno, na katerem je zanj prihranjen prostor. Tako je šlo vse s potrebno naglico proti središču Vrbskega jezera na prekrasno ležeči Otok.

1838

Maria Wörth am Wörthersee mit Koschutta (2095 m)

Po prihodu je zbor najprej pel pri maši v romarski cerkvi in ob 11. uri se je začel koncert v salonu gostilne "Pri Pirkerju". Tudi tu je bilo veliko naroda in mnogi so na vrtu, pri odprtih oknih prisostvovali koncertu. V dvorani so bili tudi zastopniki držav, ki so bile udeležene pri plebiscitni komisiji in ti so izrekli Hubadu in zboru največje priznanje ter kazali veliko zanimanje predvsem za našo narodno pesem.

Po koncertu je bil pravtam obed, nato vožnja po jezeru in kopanje, proti 4. uri se je zbor vrnil na postajo Vetrinj in od tam z vlakom preko Jesenic v Ljubljano.

Pevski zbor je svojo pot dobro opravil, ocen v ljubljanskih časopisih je bilo dovolj in zelo laskavih. Kritja stroškov s strani Pokrajinske vlade ni bilo, tako da je moral boroveljski Narodni svet koncertni in potni primanjkljaj kriti Glasbeni Matici iz svojih sredstev.

Za 1. 1. avgusta 1920 je bil določen koncert pevskega zbora na Bledu z enakim sporedom, kakor preje na Koroškem. Vabili so Blejci, ki so se pa naposled v zadnjem trenutku zbal stroškov in ker zborovo vodstvo ni hotelo pristati le na delen zbor, so koncert odpovedali.

Začetkom avgusta se je vrnil iz ruskega ujetništva skladatelj Emil Adamič in pevski zbor se je pridružil njegovim prijateljem na pozdravnem večeru, ki mu ga je priredil Ljubljanski zvon.

Za razpisano mesto koncertnega vodje so se v juliju prijavili naslednji reflektanti: Michl Josip, Brezovšek Ivan, Štritof Niko, Hladek Josip, B. Bahar Milan, Gunera Jaroslav, Vanej František, Mülbach Vaclav. V seji glavnega odbora so sklenili, da bo imel zbor dva dirigenta: za vokalne stvari ravnatelja Hubada, za vokalno - instrumentalne Štritofa. Na ta sklep je gotovo odločala izjava pevskega zbora: "Tekom 28. let si je ravnatelj gospod Hubad ustvaril pevski zbor, ki pomenja najidealnejše in najpopolnejše pevsko stremljenje. Pod njegovim vodstvom je kljub vojnim in poveljskim prilikam dosegel ta

zbor do danes nedosežne uspehe v izvajanju jugoslovanske narodne in umetne pesmi pa tudi velikih svetovnih skladb. Pevski zbor ni pripravljen prenašati nikakega eksperimentiranja z novimi pevovodji, dokler niso dane garancije, da bo vsaj približno ohranil višek onih stremljenj, za katere se je pevski zbor boril celo vrsto let. Ker vidi pevski zbor glavno oviro, da se gospodu ravnatelju jemlje prilika posvetiti se temu zboru tako, kot dosedaj s tem, ker je preobložen z administrativnimi in drugimi posli, naproša odbor pevskega zbora glavni odbor, da najde pot, da se gospoda ravnatelja popolnoma razbremeni teh poslov in se zato nastavijo pisarniške moči. Pevski zbor ne precenjuje svojih moči in se dobro zaveda svojih, po prevratnih razmerah nastalih nepopolnosti, zaveda se pa tudi svoje velike in važne kulturne naloge, katero je vedno z vsemi silami gojil in jo hoče tudi v bodoče gojiti. Pevski zbor je oviran pri svojem delovanju v veliki meri vsled nebrojnih koncertnih nastopov na čast tujim gostom in vsled menjajočih se moči v zboru samem. Koncertni nastopi, ki ne služijo napredku zbora, se naj reproducirajo na najvažnejše narodne in kulturno - politične dogodke, število zbora pa naj ostane kolikor mogoče konstantno, pogoji za sprejem novih članov rigoroznejši in preizkušnje pevk in pevcev izvedene od koncertnega pevovodje samega. Izčiščen, konsolidiran zbor hoče zopet nastopiti svojo pot in izvajati svetovne skladbe, predvsem pa gojiti, kar je dobrega in novega v jugoslovanski in drugi slovenski glasbi. Po vojnih posledicah močno prizadeti pevski idealizem se bo dvignil, pevski zbor Glasbene Matice pa bo disciplinirano, vztrajno in radevolje dočakal, da prinese čas v prihodnjih letih dobrega in nesebičnega dirigenta namestnika in tako reši važno, pa trdovratno vprišanje. Do tistega časa pa naproša pevski odbor in zbor, da ostane ravnatelj Hubad nadalje njegov vodja in da z nami vred preboli težko prehodno dobo, katera čaka zbor v bodočnosti."

Reševala se je tudi administrativna zaposlitev ravnatelja Hubadam nastavili so stalno moč v pisarni in zborovodstvo je prevzel Niko Štritof ter 19. septembra 1920 začel z vajami. Razvil svoje delavni načrt: Novak "Vihar" in dokler ne dobe materjala za to, študij Lajovčevih mešanih zborov in prireditve posebnega mladinskega koncerta s primernimi deli, kakor na domača dela na besede iz Cicibana, dalje Griegove, Novakove, Rebikove, ter Musorskega mladinske skladbe.

5. septembra 1920 je pel oddelek zbora v Borovljah pri maši ter popoldne v Št. Janžu v Rožu in 3. oktobra je nastopil oddelek zbora pod vodstvom M. Golobiča na večeru kluba "Soča" v Ljubljani.

Dne 30. oktobra 1920 se je vršil redni letni občni zbor pevskega zbora. Poročila funkcionarjev navajajo, da je imel zbor v začetku sezone 295 članov, med sezono jih je odpadlo okrog 140, tako da je štel zbor koncem sezone 155 pevk in pevcev (41 sopranov, 41 altov, 29 tenorjev 44 basov). Govorili so o novih pevskih znakih in po zamisli dirigenta Štritofa o manjšem zboru, ki naj bi študiral težje in moderne skladbe. Žal, da je bil tak zbor stalno na dnevnem redu, a v življenje ga ni poklical nihče, ne dirigent, ne zbor sam.

Začetkom novembra so govorili o spremembi zastarelega poslovnika, ki je bil v veljavi od leta 1896. dalje, o proslavi društvene 50. ter zborove 30. letnice in o prireditvi poslovnega večera ravnatelja Hubada. Do tega ni prišlo, ker enostavno ni kazalo poslavljati se od moža, ki je bil za enkrat še vedno zborov rešilni angelj, kajti kmalu se je pokazalo, da s Štritofom ne bo šlo. Kakor je bil izreden muzikalen talent in pravtako izreden človek, je bil silno nereden in nezanesljiv tako, da je začel v zboru odpor proti njemu, kar so vsi obžalovali, a disciplina je trpela in se zrahljala. Sledili so prijateljski in resni oficijelni opomini, par vaj je šlo, pa zopet nered, tako da so se le s težavo pririli do prvega zborovega koncerta, dne 24. januarja 1921 in njegove

ponovitve 31. januarja 1921. Nekoliko je motilo tudi to, ker je Štritof zahteval, da pojo na pamet in ker je zahteval, da bodo zborovi glasovi pri nastopu med seboj pomešani. Temu se je zbor uprl in se močno pregrešil proti dirigentu. Vsaj poskusiti bi moral.

Spored je obsegal naslednja dela: Lajovic "Pastirški", "Kroparji", "Ples kralja Matjaža", "Zemeli Jurij", "Kiša", "Medved z medom"; Adamič: "Prišla je jesenska noč - mešani zbori, dalje Adamič: "Ah zvonijo", "Da imel bi perutničke" in "Dudel-dajčki"; sami ženski zbori ter moška zbora: Prohazka "Moravska narodna" in Juvanec "Slovenska zemlja". Vmes je zapela Vilma Thierry: Škrjančeve, Lajovčeve, Pavčičeve in Ravnikove samospeve.

Narodov poročevalec piše o koncertu 27. 1. 1921. : "Glasbena Matica stoji pred 50-letnico svojega obstanka in se posveča 29. leto rednim koncertom. Mnogo kriz je morala preboleti v tej dobi in najbolj nevarna za obstoj pevskega zbora je bila menda letošnja, ko je dosedanji prezaslužni koncertni vodja Matej Hubad vsled preobilice vodstvenih poslov in čezmernega pedagoškega dela moral misliti na razbremenitev ter je prosil za razrešenje od dolžnosti pevovodje. Pevski zbor, vaje pod taktirko Hubada hiteti od zmage do zmage, se je upravičeno bal izročiti vodstvo koncertov drugemu, a se je vendar moral končno odločiti ter zapuščino Hubada poveriti Niku Štritofu, poznanemu nam kot pianistu in gledališkemu dirigentu, kateri pa dosedaj še nih vodil koncertnih zborov. Sinočnji koncert nas je vse prepričal, da bo sijajni preteklosti sledila nič manj sijajna bodočnost. Pota, ki jih je hotel Hubad in ki jih hodi Štritof, so sicer različna. Prvi takorekoč sintetik, je minucijozno zbiral in pilil motiv za motivom, misel za mislijo, dokler ni zgradil, kakor marljiva mravlja do najmanjše malenkosti dovršeno pete skladbe; drugi analitik, podaja celi umotvor, neskaljeno linijo in se pogloblja v njesmisel. Končni uspeh je doseženi cilj. Vendar pa pomaga g. Štritofu

velik, mogočen faktor: visoko discipliniran zbor, inteligen-
ten, mehak, častihlepen, ki stoji ljubosumno na straži slav-
nih tradicij in ki stori celo več, kakor od njega zahteva pe-
vovodja. Zbor sam naredi pol dela. Duh Hubada, ki živi v zbo-
ru, v zvezi z gorečo željo Štritofa za vsako ceno oveljaviti
pred svetom slovensko umetnost, mora ne samo obdržati koncerte
Glasbene Matice na dosedanji umetniški višini, ampak jih, če
je to sploh mogoče, obdati s še večjim sijajem, dati jim še
višjo popolnost. Koncert po svojem umetniškem uspehu torej ni
v ničemer zaostajal za koncerti prejšnjih let; če pa smo, po-
svečeni in znajoči, opazili sem ter tam malenkostne nerabnosti,
tedaj pa je treba vedeti, da celo sonce ni brez peg.

Pevski zbor je najbolj silen v vseh izrazih v meša-
ni obliki; nekoliko manj dober je kot ženski in moški zbor,
to pa je naravno, saj je moral pevovodja posvečati največ paž-
nje skladbam Lajovica, kot tehnično najtežjim, torej mešanim
zborom, pa tudi največ ljubezni, ki jo seveda predvsemi za-
služijo. Umevno pa je, da so skladbe podane najpopolnejše do-
vršeno in so naredile na poslušalca globok, trajen vtis. Zbor
pa sme živeti v zavesti, da je s tem koncertom prekoračil oz-
ko brv med preteklostjo in bodočnostjo ter stoji na ravno ta-
ko trdnih, neomajnih tleh, kakor prej."

Slovenec je napisal o prvem Štritofovem koncertu naj-
prej kratko notico, v kateri konstatira, da je popolnoma uspel,
nato pravi: "Novi koncertni vodja g. Niko Štritof je takoj s
prvim nastopom pred slovensko javnostjo dokazal, da se pod nje-
govim vodstvom odpirajo zboru lepi dnevi. Razveselil nas je
poleg tega s pestrim sporedom samih slovenskih skladb, ki kljub
vsemu videzu lahnosti, skrivajo marsikatero čer, pa jih je z
zborom srečno objadral, da poslušalstvo nevarnosti in težkoč
niti slutilo ni." Tako 26. januarja, dočim pravi v podrobni
oceni, dne 29. januarja sledeče: "Pod besedo "Zbor Glasbene
Matice" smo si skoraj nujno predstavljali Hubada, zakaj kar se-
danji rod pomni, ga je on vodil (s kratkim presledkom, reci-

mo dr. Čerinovim interregnum), on ga je stopnjema dvignil na višino, da je smelo in s častjo nastopal izven mej ožje domovine in to med občinstvom, ki nam je bilo kulturno nasprotno, Hubad je pravzaprav pevske umetnosti pravzaprav kot tako prvi med nami sistematično gojil in vzgojil sebi vzoren zbor, hkrati pa vzgajal posredno in neposredno in s silo dvojega delovanja in vestnostjo uka vodil, malo da ne rečem, vse, ki so imeli pri nas nalogo slovensko pesem javnosti tolmačiti. Toda delo, ki je važnejše in nujnejše, ga je primoralo, da je položil taktirko in rok in šel pred odbor z zahtevo po novem koncertnem voditelju. G. Niku Štritofu je poverjena naloga nadaljevanja in stremljenja za čim večjo usovršitvijo pevske umetnosti, če naj ostane zbor to, kar je bil prvi zbor Slovenije, morda Jugoslavije. Štritof se je izkazal ta večer kot jako temperamentnega, glasbeno linijo na široko pojmujočega voditelja, ki je s svojim zborom užigal. Pri prvih dveh pesmih smo se še bali za uspeh, kajti bili sta peti negotovo, z raztrgano linijo; le tu in tam je zasijal gorak žarek in nas mehko pobožal, da smo zaslutili: za temi mahedravami oblaki je le skrita toplota; nekaj lepo pripravljenih poudarkov, nekaj zanosnih pogonov kvišku. Pri četrti pesmi so se oblaki raztrgali, petje je postalo voljno, gladko, v celoti dobro vezano, poudarki v celoti dobro pripravljeni in izvečine gladko razvezani. Koncema je prijezdnil "Zeleni Jurij" in je prikobacal nagajivi "Medved z medom" in smo bili mnenja, da je bil lepi lavorjev venec za nastop upravičen. Lajovic je to pot krenil na nova pota, ki jim določuje smernice narodna pesem s svojim melodičnim in ritmičnim bogastvom. Občinstvo je glasno in burno odobravalo ta mojstrov novi korak. Res, da so to otroške pesmi, ki jih je oblekel v glasbo, toda pojmoval jih je kot pojmuje lep, naiven umotvor zrel mož; to dvojno nujno možnost pojmovanja "Cicibana" je literarna kritika iz vsega početka poudarjala. Lajovic je tu v svetni pesmi ubral ista pota kot jih zadnje čase pogosto hodi Premrl v cerkveni; postajata namreč, rekel bi, vedno bolj slovenska, vedno bliže sta narodni

pesmi i po ritmiki i po melodiki in po jasnosti in izbrani preprostosti izražanja, ki pa ničemer v kvar globokosti. - Žeński zbor nas je razveselil s tremi ljubkimi Adamičevimi skladbami, ki se poslušajo kot narodne; zlasti lepi in učinkoviti so bili "Dudeldajčki" navzlic mali spodtiki ob ponavljanju, ki so jo pa dokaj srečno komaj opazno prekoračili. - Pavčičeva "Ženjica" je mehka, nežna kot Pavčič sploh, vse je jasno in umljivo; Škerjančeva glasba hodi vsa druga pota, sanjav je, tudi mehak, ljubi sočne barve, včasih nekoliko boleče, pa ima tudi ognja v sebi, da se močno razgreje. Nov je bil poročevalcu Ravnik; to so popolnoma nova pota. Silno pester je, njegove harmonije je sama barva. Skladbe so na poročevalca nenavadno učinkovale po enotnosti občutja, po čisto neobičajni zamisli spremljevanja, vanj polaga vso težo glasbenega čustvovanja. Posebno smo poslušali pri tretji pesmi: Prišla si, kjer tvori spremljevanje nepopisno pestro ozadje, gorko, migetajoče, v mavričnih barvah se prelivajoče, kot ocean valujoče, tako da nastane kot pri impresionističnih slikah živa simfonija barv, petje pa je le potencirana deklamacija ne v prvi vrsti petje kot tako t.j. melodija sama zaradi sebe. To je steza vzporedna s Kogojevo, le da morebiti hodi Kogoj po nevarnejših strminah ob še globjih in bolj vratolomnih prepadih, toda daleč nista vsaksebi, dasi hodi vsak izmed njiju strogo ločeno samosvojo pot. Ravnik se je poleg tega izkazal nenavadno dobrega pianista - spremljevalca. Ne spominjam se, da bi bil kdaj v Ljubljani slišal boljšega, pa bi mi šla zelo trda, če bi moral imenovati enakega: niti enega tona bi si ne mogel drugačnega želeti.

Prohazkova: Moravska narodna je mestoma donela globoko kot orgle; pri tej se je kot pri vsem zborovskem petju, zlasti pri ženskah, čutilo, da zboru groze neutemeljene cenzure za povdarki bodisi, da je besede konec ali ne, in zlasti iz teh, recimo, nerazvezanih povdarkov potekajoči trdo odbiti konci. Juvanec je v slovenski zemlji nanizal že davno priljubljenih cvetk.

Sklep: Koncert je bil vreden slavne preteklosti Glasbene Matice, po svojem bogatem sporedu in točnem, splošno jako dobrem zborovskem petju glasnik lepe bodočnosti.

Dan pred koncertom je bil moški zbor v Litiji pri pogrebu notarja Luke Svetca; dne 29. januarja 1921 se je vršil zborov plesni venček v veliki dvorani Narodnega doma in je imel 27.385 K dohodkov in 23.629 K stroškov, torej čistega 6.243 K.

Kakor rečeno je bil koncert ponovljen 31. januarja, a je imel slab obisk. Zbor je bil proti ponovitvi vsled poznega datuma in obilice predpustnih zabav, a je končno moral izpeljati koncert, ker ga je dirigent Štritof napovedal sam in tudi že vse potrebno angažiral tako, da bi odpoved pomenila le dvojno škodo. Moralno pa je koncert uspel kakor prvič. Čisti prebitek obeh koncertov je bil 23.239.86 K, od tega je dobil pevski zbor 4.000 K.

Medtem je napovedal skladatelj P. H. Sattner svoje najnovejše delo: V pepelnični noči in zbor se je odločil takoj, da ga izvede. Za izvedbo bi prišli še vpoštev: Novakova "Boure " in Berliozov "5. maj". Iz Zagreba je prišlo ponovno povabilo za koncert od poslovalnice Hrvatskega glasbenega zavoda, toda do uresničitve ni prišlo iz raznih razlogov.

Res je, da je bila disciplina v zboru zrahljana, pojavljati so se začele aferice, nezadovoljnost dela pevcev napram dirigentu se je večala, ker je bil zbor za koncertni nastop preslabo in prepovršno pripravljen, zato nesiguren, kar je privedlo do tega, da je Štritof začetkom marca odstopil. Odstop ni bil prostovoljen, Štritof je zahteval o tem še glasovanje v zboru samem, do česar pa ni prišlo, ker je vzel tudi glavni odbor z Lajovcem vred ostavko z obžalovanjem na znanje. Pri tem so vsi poudarili, da nimajo nikakega osebnega nasprotstva pri N. Štritofu in naprosili so opernega dirigenta Ivana Brezovška, da prevzame zborovodstvo.

Dne 18. marca se je vršil pri Mraku na Rimski cesti prijateljski večer na čast Jožetom in Jožicam.

Vsled aneksije našega Primorja se je vršila 20. marca 1921. pred Univerzo žalna manifestacija Jugoslovanske Matice, katere se je udeležil tudi pevski zbor in zapel primerne skladbe.

25-letnice dunajskih koncertov Glasbene Matice so se spomnili naši dnevniki s kratkimi objavami in 28. marca 1921 je prejel Pevski zbor iz Zemuna vabilo, da koncertira ob priliki svoje turneje tudi za tamošnje občinstvo.

Dne 29. aprila 1921 se je udeležilo zborovo vodstvo častnega večera, ki ga je priredilo pevsko društvo Slavec ob 30-letnici predsednikovanja Ivana Dražila.

Pod Brezovškom je začel pripravljati pevski zbor svoj pomladanski koncert z glavno skladbo: V pepelnični noči, kantato za mešan zbor, soli in orkester. Poleg tega je pel mešan zbor še Šantl: Agenče božji, Adamič: April in Lajovic: Lan; moški zbor: Pavčič: Na Krki in Rubinstein: Jutro s spremljevanjem orkestra. Koncert je bil napovedan za 9. maj 1921, a so ga morali 6. odpovedati. Vzrok je bil sledeč. Baritonski solo "V pepelnični noči" bi moral peti operni pevec Ivan Levar. Par dni prej je dobil Levar slabo kritiko v dnevniku Jugoslavija za nastop v operi. Bil je užaljen in je zato odpovedal svoj nastop na koncertu. Nadomestil ga je Romanovski, a potreben je bil časovni interval tako, da se je koncert vršil šele 17, dočim je bila generalka 15. maja 1921 kot mladinski koncert.

Takratni maj je bil s koncerti takorekoč preobložen. Ne glede na to, da je 19. aprila 1921 koncertiral v Ljubljani praški zbor Smetana, je nastopil pri nas 14. maja praški Hlahol. Ob tej priliki mu je poklonil naš zbor spominsko diplomo - Gasparijevo sliko Bleda. 24. maja smo imeli koncert Lisinskega, ki se je vračal s svoje koncertne turneje Varšava - Praga preko Ljubljane domov. Kar preveč dobrot za tako kratek

čas.

Poleg glavnega pomladanskega koncerta je izvajal pevski zbor Glasbene Matice pod vodstvom Brezovška še poseben a capella koncert ob priliki kongresa jugoslovenskih inženirjev in arhitektov, dne 21. maja v Unionu.

Tudi Brezovškov koncert 17. maja ni prinesel zboru notranjega zadovoljstva. Sami so bičali nekatere slabe razvade med pevci, pomanjkljivo disciplino v zboru, slab koncertni oder. Nezadovoljni so bili z izvedbo koncerta, slabo vokalizacijo, s pomanjkljivim niansiranjem itd. Vse to je dalo povod, da so ponovno in mnogo govorili o reorganizaciji pevskega zbora, a do pravih ukrepov tudi to pot ni prišlo.

Kritike o koncertu 17. maja 1921:

Slovenski Narod piše 22. maja 1921: "Ob nepričakovani veliki udeležbi naroda - za koncert je sezija že takorekoč minila - je pevski zbor Glasbene Matice pod vodstvom koncertnega vodje g. Brezovška včeraj absolviral svoj drugi letošnji koncert, ki bi se moral vršiti še pred binkoštnimi prazniki, a je bil vsled znane odpovedi g. Levarja preložen. Kakor ima vsaka slaba stvar tudi nekaj dobrega, tako tudi ta zakasnitev koncerta. Pevski zbor je mogel program temeljiteje naštudirati, kar je poslušalec, ki je obiskal zadnjo generalno vajo, včeraj mogel takoj konstatirati. Zbor, katerega vrline že davno poznamo in znova z veseljem pozdravljamo ter povdarjamo, da je svojo nelahko nalogo sicer z nekolikim strahom, vendar vsestransko zadovoljivo rešil. Prav tako se je g. Brezovšek pokazal temeljit in globoko resen koncertni vodja. Pogrešal sem v izvajanjih le individualne, samolastne poante, če ona ne stoji v municijoznem vestnem upoštevanju in naštudiranju od komponista ukazanih, morda ne vselej izčrpljivih tempih, dinamičnih in drugih znakov. V tem oziru je reproduktivni talent g. Brezovška občudovanja vreden. Poleg tega je g. Brezovšek še visoko ambiciozen in nikakor ne želi laskati povprečnemu glasbenemu okusu mase, izbirajoč program, s katerim menda ravno

ta masa ni popolnoma soglašala, navzlic temu, da zbori, izvajani na včerajšnjem večeru, še dolgo ne dosegajo umetniškega nivoja nekaterih zborov, ki smo jih ravnokar slišali na koncertu Hlahola (Křicka, Vycpalek itd.). Vendar pa je koncert prinesel za vsakega nekaj. Rubinsteinovo Jutro, znano že iz davne dobe, je zbor z orkestrom nekoliko bleđ, ne posebno zanimiv, lahek, v katerem imajo zlasti tenorji tu pa tam težko premagljiva visoka mesta in ki je v splošnem prijetno učinkoval. Neprimerno težji je Pavčičev à capella zbor "Na krki" s karakteristično basovskimi poantami in svojimi polnimi "adio" mesti. Pevci so ga peli z neverjetno sigurnostjo, navzlic temu, da so se ga bali vreči. Šantlov mešani zbor "Aganče božji", sloneč na preprostem religioznem motivu, je del iz glagolske maše, ki bi jo celo želel slišati. Po mojem "Aprilu" pokazal je zbor, kako treba peti tudi najtežavnejše zборе v Lajovčevem "Lanu". "Lan" je skladba intimnih krasot, prelestnih harmoničnih obratov in globoko občuteno. Zanimivo je to, da pri petju izginejo vse harmonične trdote in celo zaključiteljski disonančni sklep ne vpliva kot izrazita disonanca, zopet dokaz, da je pojem disonance produkt šole, menjajoče se vzgoje. Marsikdo mi bo pritrdil, da nanj deluje absolutno blagoglasje (V pepelnični noči) kakor disonanca, zlasti še, če je poslušal daljši čas. Koncert je zaključila kantata za zbor, soli in orkester: P. Hug. Sattnerja "V pepelnični noči". Sattner in Gregorčič se izpopolnjujeta. Očitale se je Sattnerju, da komponira izključno le Gregorčiča, čegar teksti s svojim enobraznim, ravnomernim ritmom ne da do možnosti biti vsaj ritmično zanimiv. No, Sattner je te očitke deloma izpodbil, kajti "V pepelnični noči" se nahajajo oazna mesta poleg instrumentalnih in harmoničnih, tudi ritmičnih lepote. Vse delo pa preveva religioznost in spominjam se, da mi je visokozaslužni g. skladatelj sam pravil, da mu glasbeni domisleki prihajajo med tiho molitvijo, kakor da mu jih pošilja v lastno svojo sveto hvalo Gospod. "V pepelnični noči" pa ni samo molitev, a je še delo globoko prešinjeno,

prevzeto domovinske ljubezni, ki jo zlasti v umetnosti tako zelo pogrešamo. Skladba je bila izvajana brezhibno; tako solisti (ga. Lovšetova in g. Romanovski), kakor zbor in orkester, so vložili v izvajanje mnogo truda in ljubezni. G. Sattner mora biti z izvršitvijo zadovoljen. Da smo mu vsi za lep dar hvalježni, moral je videti ob koncu, ko ga je občinstvo živahno pozdravljalo. Koncert je bil torej nova dosežena stopnja navzgor, na vrh, ki pa je še daleč in ki ga je treba z vztrajnim delom, požrtvovalnostjo, navdušenjem in železno voljo doseči." -Adamič.

Prvi nastop dirigenta Brezovškaje imel v Slovencu, dne 19. maja 1921 tale odmev:

"Velike in pomembne novosti. Nov dirigent - operni kapelnik Brezovšek - to je že tretja roka, ki ji Matični, tudi zelo prenovljeni zbor, v teku nekaj mesecev sledi na mig in ukaz; nove skladbe za zборе (moškega in mešanega), predvsem pa nove skladbe za zборе in orkester, tuje in domače. Torej toliko novosti, da ni čuda če smo vsi z napeto navzočnostjo pozorno pričakovali in poslušali. - Mogočen uvod je napravilo Rubinsteinovo "Jutro" s svojim vzhodnim gorskim, čustvenim žarom in mestoma opojno, mamljivo mehko. Orkester se je dobro vživel v očarljivo prelest in globokega čustva polno vsebino; predvsem moramo priznati skrbno delo v zboru, zlasti v prvih dveh tretjinah; pel je lepo umerjeno, čustveno rasel dobro, mehko deklamiral, bas še prav posebej.

V zadnjem delu se je hotela ta potankost malo krhati. Pavčič je s svojo "Krko" stopil pred nas z močno na znotraj, na globoko zasnovanim teženjem, skoro bi dejal, da hodi pota izven dosedanjega čustvovanja, resnobna, turobna je ta njegova glasba; zajemljivi domislek v moškem zboru, podvojiti napev v spodnji oktavi, daje petju mračen, skrivnosten, boleč izraz. V sprednjem delu bi se tu in tam kaka cezura sredi besede dala pogrešiti, pravtako splošna razvada ljubljanskih pevcev vsak ton začenjati nekje v negotovoi nižavi in se kot v veletoču

zavihti proti določenemu višku, kar se posebno pozna v enoglasju. Skladba je napravila v celoti najboljši vtis s svojo čustvenostjo. Nizke, gromke kvinte v basih so ga utrdile. Šantlov "Aganče božji" je preprosta, v celoti mirno učinkujoča skladba, pa ni brez notranje sile. Bila je malo manj skrbno peta, naraščanja na zadnjem zlogu v tej izdatni meri malo obilno.

Adamičev "April" je zopet nov dokaz, da se je skladateljevo obzorje razširilo in njegovo čustvovanje v vojskinih letih za časa bivanja v ruskem ujetništvu bogato plodilo. Je še Adamič, pa se je njegovo težišče prevesilo, tako da bi dejali, da mu gre korak bliže k Lajovcu - po notranjem čustvovanju, ne po zunanji obliki.

V Lajovčevem "Lanu" je imel zbor menda najtežjo vlogo. Pokazalo se pa je, da je bil zbor morda prav zato, ker je najtežji, s primeroma največjo skrbjo pripravljen, da smo dobro čutili notranjo gorkoto, ki se je močno raznetila in nas genila do bolesti.

Poglavitni del našega pričakovanja je bil seveda posvečen P. H. Sattnerjavi najnovejši kantati "V pepelnični noči". Ne nameravamo jo podrobno analizirati, nimamo za to prostora, pa tudi prilike ne dovolj, morda izvršimo to delo v ugodnejših razmerah. Samo nekaj resnic naj pribijemo. Prva najbolj očita (reklo se bo sicer, da je prepisana iz objav, ki so označevale koncert in ga priporočale, toda ne pišemo je radi zunanjih objav, ampak zaradi notranje izvestnosti) : To je delo, ki daleko nadkriljuje vse, kar je P. H. Sattner doslej pisal; celo ta vtis nam je zapustilo enkratno poslušanje, da če bi vse drugo izginilo, bi nam ta skladba sama kazala Sattnerja takega kakršen je v svojem višku, ne da bi kaj bistvenega poprešali. Kar je bilo v dosedanjih delih dobrega, je vse tudi v tem, le da močno potenciramo; kar je bilo nedostatnega, slabotnega, šibkega, je dozorelo, se okrepilo in čudovito samostojno razvilo. Delo je polno lepih, deloma izredno lepih do-

mislekov, ki so vsi prav spretno izrabljeni in obdelani.

Slika se vrsti za sliko v plemenitih kontrastih; orkester je poln gorkote, ognja. Instrumentacija je živa, bujna, pestra, korenine ima zastavljene v Wagnerijanski sočnosti in blestečem žaru, ki ga posebno dvigajo izdatno in srečno, včasih drzno rabljena pihala in zlasti trobila. Orkester sam nima več le bolj pojasnjevalne vloge, ampak s samostojno dejavnostjo posega v razvoj, ga pogloblja, razpreda, bistveno dopolnjuje. Res je seveda še, da je tudi v tem delu P. H. Sattner ostal sam svojemu glasbenemu naziranju zvest in je v težo in vročino dneva postavil. zbor. In še to se - jako srečno - pozna, da je njegovo glasbeno torišče v zboru, zakaj jako spretno in hkrati učinkovito pišejo za zbor iz večine le ti, ki imajo z zborom obilo posla in dobro poznajo, kaj more zbor izvršiti, ne da bi se mu nalagala neznosna bremena, ki niti iz daleka ne rode uspeha, da bi le po večjem odgovarjal trudu in naporu pri učenju. Zdi se, da se skladatelj drži načela vsakega zdravega gospodarstva: doseči čim večji uspeh s čim manjšimi sredstvi. Pri takem delu človek hkrati doživlja pogosto dejstvo, da delo s cenejšim, preprostejšim sredstvom, zlasti če so ta sredstva še elementarnaga značaja, rodi neprimerno večji in silnejši učinek. In učinek je bil ta večer resnično silen, nepričakovan. Zbor je bil prav dober, kot polne orgle je včasih donel, orkester tudi, glasbene misli so se lepo motale iz celote, tako da ni ostalo bogveka ali nič v množici pohojenega. Solista: Lovšetova je s svojim srebrnim zvonkim glasom in svojo mehko kantileno popolnoma uspela; to je neprecenljiva pevka za mehke, lirične, čustvene skladbe. Hkrati njen mirni - rekel bi - brezstrastni nastop nenavadno ljubko, pomirljivo vpliva.

G. Romanovskega smo imeli že parkrat priliko pohvalno omeniti; tudi ta večer je dobro rešil svojo nalogo. Pozna se pa, da je njegovo torišče opera, kjer je zaradi orkestra, odra in sploh prostora in vsled nebroja predmetov in kotov, ki so v njem razpostavljeni, treba marsikaj preko običajne mere

povdariti, povečati, da poslušalec dobi tisti vtis, ki ga je skladatelj nameraval, kar pa v tako akustični dvorani morda ni prav vselej v največji meri potrebno. Bili smo ga veseli in smo njegovo petje vživali.

Dirigent Brezovšek je dokazal, da je bržkone tista moč, ki bo koncertno življenje v Ljubljani s svojim resnim, hitrim in hkrati uspešnim delom vodil še do visokih viškov. Tudi njemu se vsaj v zborovem delu pozna opera, - torej delo v velikih potezah - zdi se nam pa dovolj, da se je že pri prvem nastopu s toliko pridnostjo posvetil podrobnemu obdelovanju pevske plate. Če Matičen zbor Brezovška lahko pridobi, je kriza premagana in se začenjajo nova pota navzgor.

Podrobnosti iz "Pepelnične noči" naj zaenkrat ne omenjamo; na sijajni domislek "Smrtnega plesa" (12. - 16. kytica) pa vendar le ne smemo pozabiti in na tisti lahen posmeh in škodoželjno smrtno režanje v orkestru, ki kot roj vsivljivih mušic obletava svojo žrtev, da se zdi kot da se smrt od radosti vrti in strže žrtvam korenček s svojih suhih, koščenih prstov.... spodaj v zboru, petju pogin, umiranje, zgoraj v orkestru rajanje smrti nad množicami, ki so pravkar zapisane nje neomejenemu, neizbežnemu gospodstvu.

Priznati moram, da me je začetek tega dela tako neznanjski osupnil, kakor še ne izlepa kak glasben proizvod. Seveda je bilo veselje tem večje, ko je duša zaznalo to izvirno, tako silno nasprotje, pa njega logično, tesno nujnost in zvezo. Za danes dovolj."

Koncert so ponovili 21. maja 1921 in oba sta dala 28.236.40 K, zboru je dal glavni odbor za njegovo blagajno 5.000 Kron.

17. junija 1921 se je vršil zborov sestanek, na katerem so obravnavali nova pravila Glasbene Matice, po katerih naj bi bila Glasbena Matica nekak centrala z raznimi podružnicami. Nastalo je vprašanje če se pevski zbor osamosvoji ali ne in soglasno je bilo sklenjeno, da ostane zbor integralni

del Glasbene Matice tudi v bodoče.

Dne 26. junija 1921 se je vršil peš izlet čez Štango v Litijo ob zelo lepi udeležbi in v splošno zadovoljnost. Na odborovi seji 1. julija se je zopet obravnavala nastala kriza v zborovodstvu. G. Brezovšek se je zavezal za Split in je zapuščal Ljubljano. Pevski zbor mu je priredil odhodnico 13. julija 1921, a Brezovšek se je še nadalje pogajal na eni strani s Hubadom za ljubljansko opero, na drugi strani pa z upravo Narodnega pozorišta v Beogradu, kjer je končno tudi podpisal. Z ozirom na to in predvsem radi potrebe konservatorija je vabila Glasbena Matica v Ljubljano Josipa Michla svoječasnega voditelja šole in zborovodjo v Gorici, da naj bi prevzel pouk in vsaj del zborovodstva. Končno pa se je udal Hubad raznim prošnjam in izjavam, da brez njega ne bo proslave Matičnega jubileja in je sprejel za jubilejno leto in koncerte zborovodstvo, izgovoril pa si je Michla kot pomočnika.

x

x x

Sezona 1921/22.

Tako je bila prva faza zborovodske krize rešena v zadovoljstvo vseh, vsaj za koncertno sezono 1921/22 in s tem za 50-letnico Glasbene Matice, za katero je začel zbor z delom sredi septembra 1921, ko je štel 92 pevk in 93 pevcev, skupno 185 članov. Na prvem sestanku so sklenili prirediti žalni koncert v počastitev spomina kralja Petra I., sodelovanje na akademiji ob 70-letnici dr. Ivana Tavčarja ter Ivana Hribarja, dalje vrsto jubilejnih koncertov, ki naj pokažejo razvoj naše glasbe v zadnjih 50.letnih in Dvorakov Requiem v počastitev spomina umrlih Matičnih članov. Na tem sestanku je bil navzoč tudi Hubadov pomočnik pri zboru, Josip Michl, ki pa ni pravzaprav nikdar resno stopil v akcijo.

Zborov letni občini zbor z običajnimi poročili se je vršil 1. oktobra 1921. Sprejeli so nov poslovnik, govorili o zborovi zastavi, za kar bi se lahko poslužili zastave Narodne čitalnice ljubljanske, saj je zbor iz nje izšel; začasno pa je ponudilo zboru svojo zastavo pevsko društvo Adrija iz Bar-

velj pri Trstu. Vprašanje zastave je bilo rešeno šele ob 60-letnici Glasbene Matice. Na občnem zboru so tudi počastili spomin sodnega svetnika Alojzija Žebreta, vnetega, dolgoletnega svojega člana, ki je med drugim dal inicijativo in glavno pripomogel, da je bil Lozarjev deficit tako hitro in s suficitom pokrit.

Prvi koncert v sezoni se je vršil 14. novembra 1921. v Unionu pod vodstvom Mateja Hubada in Josipa Michla. Bil je to žalni koncert in zbor je pel Hrističev "Opelo", Foersterjev "Umrli je mož" ter odstavke iz Mokranjčeve in Čajkovskega "Liturgije". Vmes je igralo Orkestralno društvo Glasbene Matice Sukovo meditacijo na koral Sv. Vavilava. Koncert so izvajali tudi kot mladinski koncert in sicer 13. in 16. novembra.

Narod ni prinesel posebne ocene, temveč le splošno poročilo o celi izvedbi (16. 11. 1921) in pravi: "Prireditelj je bila vseskozi dostojna. visoko umetniška in je dosegla v popolnosti svoj vzvišeni namen. Koncertna dvorana je bila polna svečano razpoloženega občinstva, ki je mirno in z globokim občutjem in umevanjem sledilo prekrasno izvajanim točkam programa."

Takoj po koncertu sem na prvi odborovi seji predložil spored jubilejnih prireditev, ki je bil v celoti sprejet.

Za nameravano turnejo po Jugoslaviji Hubad ni bil nič kaj razpoložen, češ, dokler ne bo zbor ustaljen in dovolj izvežban, ne kaže. Zato so razglasili dne 22. novembra v dnevnikih, da ustanovi zbor pevsko šolo z zahtevo, da ima vsak prijavljenes dober glas in resno vztrajnost. Dan za tem pa so začeli sprejemati prijave za poseben dijaški zbor.

28. novembra 1921 se je oglasil zborov odbor in oktet pevcev s Hubadom na čelu v refektoriju ljubljanskega frančiškanskega samostana, da v imenu Glasbene Matice čestita P. H. Sattnerju k njegovi 70-letnici in Narod pravi v svojem poročilu o tem internem dogodku, "da se čestitkam Glasbene Matice z vso iskrenostjo pridružuje vse Slovenstvo".

Na dan državnega praznika 1. decembra 1921 je sodeloval pevski zbor na novinarskem koncertu pod vodstvom Josipa Michla. Kar se tiče izvajanja Pevskega zbora na tem koncertu pravi Narod 6. 12. 1921: "Glasbena Matica: Mokranjac: II. rukovet srbskih narodnih pesmi. Lajovic: Kroparji, Ples kralja Matjaža. Pevovodja: Jos. Michl. Vrhunec koncerta. Center zanimanja. Izključno Michlov nastop. O vrlinah pevskega zbora ravno ob tej priliki morda ni na mestu govoriti, ker bi paraleliziranje odbijalo. In vendar se nekega drugega razporejanja ne moremo ubraniti. Mislim na lanskoletne "Kroparje" in "Ples kralja Matjaža". Takrat so iskre kar švigale, ko je koval žeb-lje Štritof in Matjaža smo živega videli jezdit. Gre torej za medlejše interpretiranje Lajovčevih pesmi, ki jih ima publika še v dobrem spominu. Izvajanje je bilo seveda intencijam Michla popolnoma primerno. Tako je bilo, kakor je on hotel. No, pesmi pa bi bile učinkovale silneje, če bi bil vlil Michl vanje še več humorja, svežine, živahnosti. Pevcem, kakor jih ima zbor Glasbene Matice, nikakor ne bi bilo težko uganiti celo vsako misel pevovodje. Finejši, vzoren pa je bil "II. rukovet". Zrcalo vsem zborom, ki se dokopljejo do Mokranjca. Zbor Glasbene Matice je dal koncertu trdo oporo, nekako hrbtišče, ki je držalo vse ostale manjše zборе. Brez njega bi imel večer značaj koncertnega sporeda drugega reda."

Začetkom decembra je minulo 30 let, odkar je bil pri Glasbeni Matici in zboru M. Hubad in zbor mu je priredil v gostilni pri Mraku na Rimski cesti prijateljski večer, poln ljubkih reminiscenc.

Z nastopom zime so se začeli jubilejni koncerti ob 50-letnici Glasbene Matice in 30-letnici pevskega zbora. Otvoril jih je basist Julij Betetto 7. decembra v Unionu.

18. decembra 1921 je zbor sprejel hrvatsko pjevačko društvo "Kolo" iz Zagreba, ki je koncertiralo v Unionu in prestop iz starega v novo leto je pričakal na imenitno prirejenem Silvestrovem večeru v veliki dvorani Filharmonične družbe, ki

je bila polna hvaležnega občinstva, tako glede zabavnega sporeda, kakor tudi postrežbe, ki je bila vsa v rokah zborovih članic in članov, kar je dalo zborovi blagajni 4.108 K.

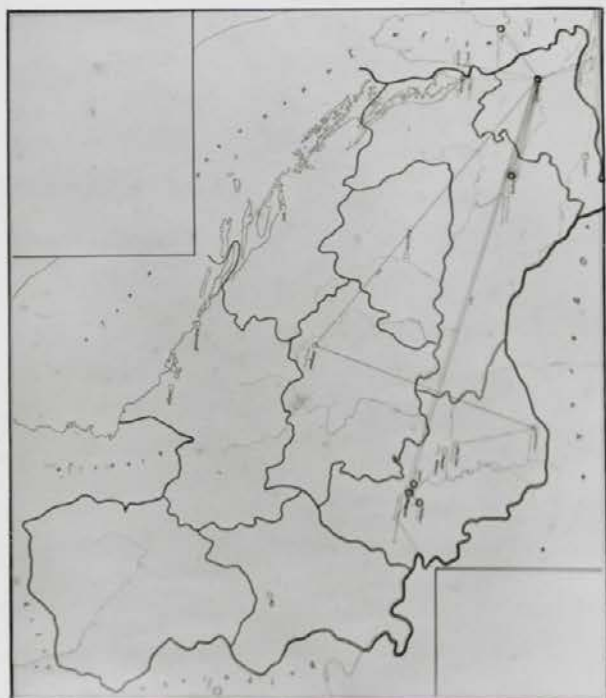
6. januarja 1922 se je udeležil zbor ustanovnega občnega zbora Zveze slovenskih pevskih zborov in 9. je bila definitivno določena jugoslovanska turneja x za mesec maj. Hubad si je zopet želel dijake v zbor in sklenili so predložiti glavnemu odboru, da izvajajo koncert slovenskih zborov ob sokolskem zletu avgusta t.l., kar je glavni odbor odobril.

Predlagana pevska šola v zboru se je začela 14. januarja 1922 in Hubad je začel z zelo zanimivim predavanjem o postanku glasu, pravilnem dihanju ter o pravilih in napakah pri petju, Obiskalo je šolo 50 članov.

11. februarja 1922 se je vršil v veliki Filharmonični dvorani plesni venček pevskega zbora, ki je dal okrog 10.000 K, čistega in pred tem si je zbor omislil na lastne stroške mize, prte in kozarce za svoje prireditve, da jih je lahko imel v lastni režiji in domačih prostorih.

Komaj se je uredilo dirigentsko vprašanje in skušnje potekale v redu, je posegla vmes usoda. Hubad je težko obolel 12. januarja 1922 in bil prav iste dni imenovan upravnikom Narodnega gledališča, Michl si je pa zlomil nogo. Nadomestovala sta ju konservatorista Gröbning in Švikaršič. Na srečo je Hubad pristna gorenjska grča, ki se je v par tednih izvil iz težke bolezni, zopet prevzel zbor 20. marca, Michla pa je noga popolno izločila iz zbora ter ga premestila v orkestralno društvo.

Po Hubadovem povratku so se skušnje pomnožile, jubilejne zborove koncerte so premaknili na prihodnjo zimo in vse delo je šlo le za turnejo tja do začetka maja, ko je šel zbor na pot. Dva dni pred svojim odhodom v Beograd, dne 9. maja je izvolil pevski zbor svojega pevskega očeta Mateja Hubada častnim članom pevskega zbora.

O jugoslovanski turneji navajam:

Po prevratu je sprožil mojster Hubad v glavnem odboru misel, da se mora predstaviti Glasbena Matica s svojim pevskim zborom v Beogradu in drugim večjim središčem v državi. Takoj so se pojavile težkoče, kako ob tej priliki z Zagrebom. Isti časni koncert v Zagrebu je ovirala sestava sporeda, ki je bil določen za Beograd in druga mesta. V Zagrebu se ni moglo izvajati Mokranjčevih rukovetov in ni bilo mogoče koncertirati v njem pred Beogradom, na povratku pa tudi ne, ker bi bili v prvem slučaju užaljeni Beograjčani, v drugem pa Zagrebčani. Zato so v našem odboru previdno sklenili, da Zagreb zaenkrat odpade in pride sam zase ob posegni priliki na vrsto.

Urejevanje zbora takoj po prevratu in druga dela, posebno okrog novega konservatorija, so zavlekla obisk do leta 1922. Bil je pa nujno potreben, če je hotela Matica pospešiti poddržavljenje svojega konservatorija, kar je bilo zanjo neodložljiva potreba in zahteva.

Že predpriprave v posameznih krajih so pokazale, da bo naša pot uspela, ker je bila Glasbena Matica po svojem delu povsod poznana in priznana. Največje zanimanje za naš prihod so pokazali naši rojaki, ki so bili že takrat raztreseni po vsej državi. Z navdušenjem so sprejeli vsi našo prijavo, pomagali pri podrobnem delu in skrbeli za obisk koncertov, ki so bili brez izjeme vsi razprodani. Največje težave so bile s preskrbo prenočišč, in to v vseh mestih. Beograd je imel malo in še to majhnih hotelov, ki so bili tudi prez nas polni. Isto velja za Novi sad, kjer smo se morali poslužiti skupnih prenočišč, v Subotici smo morali povečini v privatna stanovanja k gostoljubnim Bunjevcem, ki so bili sijajni in ljubeznivi naši gostitelji, v Sarajevo samo nismo mogli, temveč smo morali prenočevati v kopališču Ilidže in se z vlakom voziti v mesto. Več kot postelj je bilo v posameznih hotelih stenih in če smo se pritoževali, se ni nihče zmenil za naše pritožbe. Zakaj pa? "Neka

živi, iam dušu" - je mišljenje muslimana glede te živalce. In kaj hočete, kolikor se je dalo smo jih sami preganjali, a žal z majhnim uspehom. Še danes vidim prijatelja, ki je prišel zjutraj po neprestani noči v prvega hotela v Ilidžah in je bil po temenu ves popikan od bolh. Slučajno se je njemu bolje poznalo, kakor drugim.

V Beogradu sam nisem nisem mogel dobiti dovolj hotelskih sob. Kamor sem prišel: "sve zauzeto". Nepoznavajoč prilike sem se hotel malo pobahati, da naročenim plača sobe ministristvo prosvete. Takrat sem šele naletel. Prišlo je tako daleč, da sem moral k županu ter ga prositi, da se hotelske sobe uradno rekverirajo. Najem sem izvoščka ter šel s policijskim komisarjem in inšpektorjem ministrstva prosvete od hotela do hotela, da sem navral potrebno število postelj. Zastopnika ministrstva prosvete sem vzel tudi zato s seboj, da se je notiralo koliko bodo sobe stale, ker sem v prosvetnem ministrstvu dosegel podporo v obliki plačanih prenočišč, kar je znašalao 16.700. din. Trdo je šlo navzlic rekviziciji in sobe sem dobil šele takrat, ko sem obljubil, da sam odgovarjam za plačilo in zastavil zato vse kovčege vseh naših prenočevalcev v dotičnem hotelu. Tako sem spravil zbor pod streho. Nastala pa je druga skrb, kako dobiti od umetniškega odelenja denar in kedaj plačati hotele, da bo vse v redu in mogoč točen odhod v ponedeljek zjutraj. Denar je že imel inšpektor umetniškega odelenja ministrstva prosvete, Prijatelj Miloje, a nisem ga mogel spraviti na pot okrog hotelov. V nedeljo popoldne nam je dal takratni poljedelski minister, Ivan Pucelj, v resnici imenitno in pravo srbsko zakusko v Topčiderju. Te zakuske se je udeležil tudi Miloje in ko sem ga zagledal, pobašem ga od mize, spravim v fja-karja in hajd od hotela do hotela. Silno nerad, a vdati se je moral, v hotelih pa vse zadovoljno in glasno so dajali duška temu zadovoljstvu, češ: "prvi put, da je išlo v redu, kad imamo posla sa ministarstvom". Meni pa: "Za vas gospodo imademo uvijek mesta kad ponovno dolazite". In tako so bili naši kufri rešeni.

V Subotici je bila druga težava. Subotica je imela takrat samo dva hotela s pedesetimi sobami, nas pa 140. Bunjevec, dr. Jankas, zborovodja bunjevskega pevskega društva "Neven" je bil tako ljubezniv, da je iskal na mojo prošnjo za nas prenočišča pri premožnih bunjevskih družinah. Ko je bilo vse to lepo preskrbljeno, pride naenkrat iz naše bele Ljubljane temno poročilo o nas, češ, da smo sami brezverci, Sokoli in da nam ne kaže iti na roko. Ko sem prišel pred zborom v Subotico, mi je dr. Jankas to sporočil, prosil sem ga, da skliče takoj sestanek tamošnjega odbora, kateremu sem potem pojasnil vse naše delo in naravnost odkritosrčno tudi naše stališče v domači politiki. Povdaril sem, da prihajamo v Subotico samo kot slovenski pevci in ničesar drugega, o čemer se bodo sami lahko prepričali. Tako mi je uspelo, da je ostalo vse, kakor je bilo imenitno pripravljeno: dva koncerta, bunjevsko Prelo, pogostitve na posameznih domih itd. Z Bunjevci sem lepo opravil, a celo noč skrb, kako bom opravil pri domačih. Posamezni naši člani so imeli popolnoma naravno v svojih gumbnicah sokolske znake. Ko jih zagledam stopim k vsakemu posamezniku in prosim, da za Subotico sokolski znak spravi. Nekateri so me razumeli, drugi ne, vmes se je vtaknil še sutotiški Sokol in bila je zopet afera, ki sem jo premostil, a čakala bi me kmalu doma pri Sokolskem savezu. No, pa disciplina je zmagala, vse je šlo v redu in Bunjevci - gostitelji niso mogli prehvaliti točnosti, vestnosti in reda naših ljudi. Opreznost je bila umestna in potrebna če označim še število prebivalstva leta 1922 v Subotici: od 113.000 je bilo 80.000 Bunjevcev, 18.000 Madžarov, 10.000 Nemcev in 5.000 Srbov.

Pri aranžmaju v Beogradu mi je bil predvsem na roko minister Ivan Puvelj, ki je sam opravil izredno mnogo potov za nas in mi dal na razpolago ves svoj aparat, kolikor sem ga potreboval. Pravtako umetniško odelenje ministrstva prosve- te in naši rojaki. Tako majhen pogled za kulise in težave predpriprav.

Pevski zbor se je odpeljal iz Ljubljane v četrtek, dne 11. maja 1922 ob 4. popoldne v treh velikih pulmanih, ki nam jih je dala na razpolago Južna železnica. Prvi neoficijni pozdrav smo doživeli ob 10. zvečer v Sisku, kjer smo morali izstopiti iz pulmanov in se nagnesti v dva navadna, umazana železniška vozova 3. razreda. Prijetno to ni bilo, a dobra volja ni minula, čeprav so bili pevci nabasani kot sardele. Spanca je bilo malo in brzovlak je prišel okrog 9. zjutraj v petek 12. maja 1922 v Beograd. Tam je bil kratek oficijelen sprejem

in po sprejemu so odpeljali slovenski uradniki posamezne skupine po hotelih. Ob 11. uri je bil sestanek pred hotelom Moskvo, nakar so šli po poljubni izberi v posamezne gostilne h kosilu. Ob 3/4 3. se je zbral zbor pred začasnim narodnim pozoriščem v Maneži h kratki skušnji. Nato ogled mesta, točno ob 3/4 8. pa zopet v gledališče v narodnih nošah za koncert, ki se je začel ob 8. zvečer. Kar se tiče zunanjega in notranjega uspeha koncerta, se naslanjam na izvirno poročilo, ki je bilo poslano Slov. Narodu, dne 13. maja 1922, ki pravi: "Pred začetkom koncerta je bilo zelo živahno na ulici pred gledališčem. Številne množice najodličnejšega občinstva, zastopniki kulturnih in pevskih društev, književniki, glasbeniki, profesorji, akademiki, politiki in najuglednejši predstavniki Beograda so prihajali, da čujejo lepo slovensko pesem, a vsak pa je bil posebno radoveden, kako bodo pevci Glasbene Matice peli narodne pesmi iz Stare Srbije in Makedonije. Za vsakega je bilo to posebno vprašanje, kajti mnogo važnosti so polagali vsi na izgovorjavo in akcent. To nalogo so Matičarji najčastneje rešili. Staro častitljivo poslopje ni še nikdar videlo toliko in tako elitnega občinstva. V ložah so bili skoraj polnoštevtilno člani vlade, tako minister prosvete Svetozar Pribičević, minister pravde Marko Trifković, minister poljedelstva Ivan Pucelj, dalje predsednik narodne skupščine dr. Ivan Ribar, načelnik beogradske občine Dobra Mitrović, dalje generaliteta in oficirski kor. V ložah je bilo opazati tudi zastopnike tujih držav, med drugimi poslanika Češkoslovaške republike g. Kalina z vsem poslaniškim osebjem. Umevno je, da so bili beogradski Slovenci navzoči v polnem številu.

Veličasten je bil prizor, ko se je zagrinjalo dvignilo in se je veliki zbor pevk in pevcev Glasbene Matice grandiozno poklonil zadivljenemu občinstvu. Pestre slovenske narodne noše lepih pevk so vse očarale. Zaslužnemu, že nad 30 let pevski zbor vodečemu koncertnemu mojstru g. Mateju Hubadu

je občinstvo priredilo takoj iskrene in viharne ovacije. Vihar-
no so doneli vzkliki: "Živeli Slovenci". A kmalu je nastala
grobna tišina, čim je g. Hubad dvignil taktirko. Veličastno je
zadonela državna himna "Bože pravde".

Že prve točke koncertnega programa: Lajovčeve sklad-
be "Bolest kovač", "Pomladni spev" in "Kroparji so osvojile
srca občinstva. Beograd že kmalu ni slišal umetniško dovršene-
ga izvajanja. Glasbenoumetniška interpretacija skladb je vzbudila
splošno občudovanje celokupnega občinstva, posebno pa nav-
zočih glasbenikov, umetnikov in književnikov. Beograd je že
imel priliko v novejšem času poslušati koncerte raznih ugled-
nih pevskih društev, pred nekaj dnevi tudi med drugimi praško
"Smetano", toda pevski zbor Glasbene Matice je s koncertom trium-
firal nad vsemi. Mnogo pev. točk je moral zbor po viharnem in
entuzijastičnem ploskanju dvakrat, celo trikrat ponoviti. Da-
lje je pevski zbor odpel skladbe slov. umetnikov, tako n. pr.
Schwaba, Foersterja, dr. Kreka in Adamiča. Posebno Adamičeva
"Iz Bosanskega perivoja" je občinstvo tako presenetila, da je
sledilo viharo ploskanje in je moral zbor pesem še enkrat po-
noviti.

Po kratkem odmoru je presenetil pevski zbor Beograd
z narodnimi pesmimi iz stare Srbije in Makedonije. Mokranjčev
"Rukovet" srbskih narodnih pesmi, se je moral ponavljati. Zbo-
ru so poklonila nato razna beogradska pevska društva, tako pev-
sko društvo "Stankovič", tri krasne in velike vence. Nenava-
den vtis pa so napravljale na navzoče slovenske narodne pesmi
"Prišla je miška", "Gor čez jezero" in druge. "Pesem o kralju
Matjažu" pa je povzročila burne ovacije pevskega zboru. Odu-
ševljeni vzkliki "Živeli bratje Slovenci" niso prenehali. Ka-
kor smo že zgoraj omenili, pa se Beograd ni mogel načuditi
precizni tehnični interpretaciji srbskih narodni pesmi. Akcent
je bil tako dovršen, da dosedaj skoraj nobeno srbsko pevsko
društvo ni tako globoko znalo pojmovati srbske narodne pesmi.

Ko je bila odpeta prva srbska pesem, je akademično društvo "Obilič" podarilo Matici krasen venec. Med vsemi glasbeniki je bila soglasna sodba, da je naša Glasbena Matica prvi jugoslovenski kulturni zavod in da stoji na višku umetnosti.

Koncert Glasbene Matice je bil za Beograd v resnici nekaj izrednega, bil pa je tudi za Glasbeno Matico največji triumf. Mnogo občudovanja pa so povzročile, kakor omenjeno, tudi narodne noše. Naravnost pa so beogradsko občinstvo očarale lepe pevke, ko so po končanem koncertu v pozdrav z odra začele mahati z belimi robci. Pozdravljanja in odzdravljanja ni bilo ne konca ne kraja."

V soboto rano zjutraj se je odpeljala deputacija Glasbene Matice v posebnem avtomobilu ministra Puclja na Oplenac ter položila venec iz slovenskih rož na grob kralja Petra I. Sicer je bil posvečen ta dan ogledovanju, in sicer mesta ter njegovih zanimivosti. Ob 1. uri je dala Mestna občina na čast Glasbeni Matici sijajen banket v hotelu Imperial, kjer je bila izrečena marsikatera tehtna in prijateljska beseda. Vsi posetniki banketa so bili fotografirani, kar nam kaže naša slika.

Ob 3. je odpeljala donavska ladja Avala goste v Zemun h koncertu. Po prihodu ladje v Zemun je bil v pristanišču slavnosten sprejem

in ob 6. zvečer svečana večerja, ki jo je dalo zemunsko mesto na čast Matičarjem. Ob 8. se je začel koncert z istim sporedom, kakor v vseh drugih mestih. Po koncertu je odpeljala ladja izletnike zopet nazaj v Beograd.

Nedelja 14. maja 1922 je bila posebno pomembna za zbor Glasbene Matice, ker je drugi njegov koncert, ki se je vršil kot matineja dopoldne ob 11. uri, posetil kralj Aleksander I.

Petkov beograjski koncert je bil že par dni preje popolnoma razprodan, zato so zvečer pred koncertom napovedali ponovitev kot nedeljsko matinejo. Kralj je prisostvoval celemu koncertu. Po koncertu je izrazil svojo najlepšo zahvalo v izredno laskavih besedah predsedniku dr. Ravniharju in dirigentu Mateju Hubadu. Dogovorjeno je bilo, da bo priredil zbor kralju podoknico pred njegovim začasnim stanovanjem na Terazijah v nedeljo zvečer, a kralj se je za to zahvalil in povabil zbor, da bi priredil poseben koncert v dvoru samem. Tej želji pa, z ozirom na nadaljni dnevni red turneje, zbor ni mogel ustreči, kar je kralj uvidel in pripomnil, da mu je zelo ljubo, če bodo tudi druga kulturna središča imela priliko slišati slovensko in jugoslovansko pesem v tako odlični izvedbi. Popoldne je pripravil Matičarjem minister Pucelj prijetno iznenađenje. Na izletu v Topčider jim je pripravil v tamošnji restavraciji na pristno srbski način izredno bogato zakusko. Tudi tu je bila izrečena matsikatera krepka beseda. Zvečer so bile članice zbora povabljene na čajanko k srbskim ženskim društvom, ki jo je organizirala ga. Hristićeva, ki je imela sploh veliko zaslug, da je naša stvar v Beogradu tako sijajno izpadla.

Ponedeljek 15. maja je zbor odšel ob 7. zjutraj v Novi Sad, kjer je imel zvečer koncert. Po prihođu v srbske Atene je bil najprej pozdrav tamošnjih narodnih društev na kolodvoru

in nato še pozdrav župana pred mestno hišo v sredini mesta. Članice so prenočevale v tamošnjih hotelih in privatno, člani pa vsi v sokolski dvorani, ker drugod ni bilo prostora. Ob 11. uri so obiskali grob skladatelja "Lepe naše domovine" Runjanina, na katoliškem in ne pravoslavnem pokopališču, grob srbskega skladatelja Bajića.

Popoldne pa je posebna zborova deputacija položila v Kamenicah onostran Donave venec na grob srbskega pesnika Jovana Jovanovića Zmaja. Ostali člani so napravili izlet bodisi po Donavi ali pa v trdnjavo Petrovaradin. Ob 6. zvečer smo improvizirali poseben koncert na trgu Svobode, ob pol 9. zvečer pa je bil oficijelni koncert v dvorani Hotela Svobode.

Tudi v Novem Sadu, ki je znan kot izredno muzikalno srbsko središče, smo imeli s koncertnim izvajanjem absolutni uspeh.

V torek, dne 16. maja 1922 smo se odpeljali ob 9. uri zjutraj proti Subotici, kamor smo prispeli ob pol 12. uri. Na kolodvoru so nas čakala vsa srbska in hrvatska društva, vojaška godba in z njo na čelu smo korakali v sredo mesta

pred Narodno pozorište, kjer so večino Matičarjev sprejele v oskrbo bunjevske družine in jih odpeljale na svoje domove. Popoldne smo si ogledali kopališče Palić, ki je kake pol ure oddaljeno od Subotice. Pred večernim koncertom je bil še svečan sprejem v prekrasni magistralni dvorani naravnost ogromnega magistratnega poslopja, ki je največje, kar smo jih imeli v celi Jugoslaviji. Zvečer pa je bil prvi koncert in po njem družabni sestanek v dvorani. V četrtek dopoldne smo priredili drugi koncert kot matinejo za šolsko mladino, popoldne ob 2. pa smo se odpeljali s poštnim vlakom proti Bosanskem Brodu in nato dalje po slikoviti Bosni naravnost v Ilidže, kamor smo prispeli po dolgi - 24.urni vožnji v četrtek, dne 18. maja. Po kratkem počitku smo napravili peš izlet k vreli Bosne. Zvečer smo imeli večerjo v zdraviliščni restavraciji in po večerji odpočitek v tamošnjih hotelih, v kolikor so to dovolile one rudeče živalce, ki imajo po že citiranem bosanskem mnenju tudi dušo.

Prijetno je bilo gledati naše vrvenje po Ilidžah. Čeprav močno utrujeni od dolge vožnje je vse mrgolelo pred hoteli in uživalo blagodejno solnce in obsežne nasade. Posamezniki so stali v skupinah, razpravljali o minolih dogodkih, se veseleč prekrasnega vremena, ki nas je spremljalo na vsej poti. Mladini, ki je tu pa tam malo udarila na svoje in tudi čez mero, je zmanjkalo špage in naša slavna eksekutiva je morda sklepala, ali ji kaže in kako jo rešiti iz nastalih nevšečnosti še predno pridemo do novega kraja, ki je tudi nevaren željam in žepu, v Sarajevo. Zadovoljen sem od strani opazoval vse to in odgovarjal zastopniku eksekutive, ki je hodil k meni po mnenje v posameznih slučajih, ki so se povečini končali tako, da je dobri in vestni Karel z gromom in bliskom, zabeljenim s hudim štajerskimi prokletimi ~~in~~ hudiči, štel kro- ne in dinarje, ki so takrat tvorili našo valuto in tako obdržal našo nadbudno zborovsko mladino pri dobri volji. Sicer bi bilo gorje, uprla bi se lahko slavna Orkla in eksekutiva bi imela nov, bolj nehvaležen posel.

V petek, dne 19. maja smo se odpeljali iz Ilidž s posebnim vlakom v Sarajevo, prav v sredino mesta, kjer je bil pred palačo Hrvatskega pevaškega društva "Trebević" slavnosten sprejem. V njegovih prostorih smo spravili skupaj tudi svojo garderobo za večerni koncert, ki je bil v Narodnem gledališču ob bregu Miljačke. Popoldne smo si ogledali v raznih skupinah sarajevske zanimivosti, doživeli marsikaj, kar vam pojasnujejo tudi naslednje slike.

Večerni koncert je bil do zadnjega kotička napolnjen in pono-
či ob 11. uri smo se vrnili z vlakom v Ilidže.

V soboto 20. maja 1922 zjutraj ponovno z vlakom v Sa-
rajevo, odšli v izredno zanimiv narodni muzej in ob 15. uri
smo imeli mladinski koncert v gledališču. Po koncertu so nam
pripravila narodna društva, predvsem Slovenski klub, zabavo po
sarajevskem običaju pod naslovom "Teferić" v Mostarski bašči.

Zabava je trajala do našega odhoda na glavni kolodvor. Posamezna društva so tekmovala med seboj, da nam olajšajo prijetno bivanje v Sarajevu. Dobili smo nebroj vencev in darov. Naša zahvala je veljala vsem, predvsem pa tamošnjim Slovencem. Ob 23. uri nas je odpeljal vlak iz Sarajeva. Na poti smo doživeli v Zenici

posebno prisrčen sprejem od naših rojakov, šli dalje proti Slavonskemu Brodu in dalje proti Zagrebu ter Ljubljani, kamor smo dospeli v ponedeljek 21. maja 1922 ob 1. popoldne.

Tako je minila prva daljša zborova pot v svet.

x

x x

Po koncertni turneji se je vršil prvi sestanek Pevskega zbora, dne 30. maja 1922, na katerem se je podala nekaka bilanca turneje, njene temne in svetle strani.

Na seji 14. junija 1922 se je govorilo o nameravanem koncertu in ljudski veselici na Bledu ter o koncertu v Rogški Slatini. Ponovno je bila sploščena zahteva po ožjem, mobilnejšem zboru in dr. Capuder, glavni idejni reformator zbora, je postavil zahteve: V pričetku sezone mora imeti zbor svoj program, fiksirati dneve koncertov v sezoni, izpeljati turnejo na Češko in v zboru, ki je sedaj ^{ne} mobilen, preizkusiti vse pevce z ozirom na njihovo muzikalnost in glavno izobrazbo. Sklenili so vsé, a malo uresničili. Zato glas po reorganizaciji ni zamrl celo prihodnje leto.

Dne 30. junija se je vršil zborov redni letni občni zbor z običajnim dnevnim redom. Volitve so bile v toliko zanimive, da sta dobila oba predsedniška kandidata Prunk in Lovše enako število glasov, vsak po 39. Zato so bile 3. junija 1922 nove volitve, kjer je bil ponovno izvoljen Josip Prunk.

Med svetovno vojno je umrl v pregnanstvu daleč od domovine pisatelj Gospodina Franja, Fran Maselj Podlimbarski. Ko so ga prepeljali v domovino 21. 6. 1922 mu je moški zbor zapel na kolodvoru nagrobnico in se udeležil njegovega pogreba k sv. Križu 24. 6. 1922.

V uradnem listu, dne 30. junija 1922 je izšel odlok, da je bil pevski zbor Glasbene Matice odlikovan z redom Sv. Save III. razreda. To odlikovanje so dali zboru uspehi jugoslovanske turneje.

Na seji 4. 7. so govorili o koncertu v Rogaški Slatini, ki so ga izvedli in o vabilu v Celje, kar pa ni bilo izvršeno. Ustavili so tudi moč odborove eksekutive in vrnili vse posle celemu odboru. 6. julija 1922 se je vršil koncert pevskega zbora na čast udeležencem jugoslovanskega ženskega kongresa pod vodstvom Ferda Juvanca, ker je bil Hubad na službeni poti v Nemčiji.

Narod pravi (12. 7. 1922): "Koncert na čast gostom v Filharmonični dvorani je bil prvovrsten. Gostom je izredno ugajal. Navdušenja in ploskanja je bilo brez konca in kraja. Solistično je sodelovala ga. Pavla Lovšetova."

13. julija 1922 se je udeležil zbor v velikem številu občnega zbora Glasbene Matice in 30. julija 1922 je šla večja deputacija pevskega zbora (okrog 30 članov) v Moravče k slavnosti 30-letnice tamošnjega pevskega društva. Dne 6. avgusta 1922 je bil pod Hubadovim vodstvom oficijelni zborov nastop v Rogaški Slatini. Spored je bil po večini isti, kakor na jugoslovanski turneji in to je bil prvi zborov pokrajinski koncert s tem sporedom. Slovenski Narod poroča 18. avgusta o tem koncertu: "Ko se je pričela zvečer dvorana polniti, so se nam prav smilile trume nesrečnikov, ki so ostale brez vstopnic, vrtnili so se med "beati possidentes". (Njihovi želji, da bi se vršil popoldne še en koncert, iz lahko razumljivih razlogov seveda ni bilo mogoče ustreči.) Že slavnoznani nastop Matičarjev je vzbudil burne aplavze; ko pa se je pokazal na bogato okrašenem odru g. ravnatelj Hubad, ga je sprejelo naravnost frenetično ploskanje in vzklikanje, ki se je ponavljalo tudi po vsakem stavku iskrenega govora g. zdraviliškega ravnatelja dr. Štera. Posebno, ko je izgovoril besede, da ga ni Slovenca, ki ne bi imena g. Mateja Hubada izgovarjal z največjo ljubeznijo, spoštovanjem in hvaležnostjo, je hotel vsakdo izmed navzočih pokazati, kako resnične so te besede. Po topli zahvali g. Prunka, da si je Glasbena Matica za to svoje prepomembno slavlje izbrala prav Rogaško Slatino, ker je to

zdravilišče med sezono v resnici Jugoslavija v malem in mozaik vse naše širne domovine, se je začel spored. Hvaliti in slaviti Matično petje je seveda odveč. Najlepše jo je pogodil preprost mož iz okolice, ki je rekel, da bi ne bil nikoli verjel, da je kaj takega sploh mogoče. Tako petje učinkuje vedno kot nekako razodetje in vedno znova potrjuje, da je človeški glas najpopolnejši instrument. Slovenski kulturi sicer tako malo naklonjena sreča je hotela, da je med našim pevskim narodom vstal mož, ki je na polju glasbe takoj našel prav isto leho, na katero nam ga je dalo nebo ter nam ustvaril tak človeški orkester, kakršnega je mogel ustvariti edino on, ki nam je na njem s svojim čudovitim umevanjem za njeno lepoto ne samo glede melodije, ampak tudi besedila pokazal, kaj imamo posebej v naši narodni pesmi. Tako so tudi na tem koncertu brezdvomno zgrabile najgloblje njegove harmonizacije, posebno tiste, ki so jih čuli prvi-krat; in teh je bilo radi oddaljenosti Ljubljane še med domačimi in okoličani veliko število."

Naslednje dni je posvetil pevski zbor pripravam za koncert na čast slovanskim gostom ob vsesokolskem zletu, dne 14. avgusta 1922 v Unionu pod Hubadovim vodstvom in z jugoslovanskim sporedom. Uspeh je bil nepopisen. Slovanski gosti niso mogli dovolj prehvaliti zborovih izvajanj, Dnevniki so le na kratko beležili moralni in umetniški uspeh koncerta radi preobilice gradiva o slavnostnih sokolskih dneh.

V zletnih dneh je nastopal moški zbor tudi v skupnem zboru ljubljanskih pevcev, in sicer ob 10. zjutraj pred Nunsko cerkvijo in popoldne na telovadišču.

23. avgusta 1922 so obravnavali na odborovi seji zopet reorganizacijo zbora na podlagi dr. Capudrovega načrta glede njegove spopolnitve in delitve v širši in ožji zbor. Komisija dveh pevovodij in 3 zborovodskih zaupnikov pretehtava člane in vsak, ki hoče v ožji zbor mora prestati posebno preizkušnjo. Namen je bil prečistiti zbor, povzdigniti produktivnost in doseči hitrejši uspeh študija težjih skladb. Drugi

namen je bil navdušiti mlajši naraščaj za resnejše muzikalno delo ter dvigniti ugled in vrednost celega zbora. Člani ožjega in širšega zbora naj bi bili popolnoma enakopravni. Vse je bilo sprejeto in zboru so predložili resolucije, ki so obsegale naslednja določila: Potrebno je, da se dvigne pevski zbor na višji pevsko glasbeni nivo in pospeši intenzivno delo. Zato se sprejemajo novi pevci definitivno v zbor šele po 8 - lo tedenski pevski preizkušnji, Vsi dosedanji pevci, ki niso dovolj podkovani v teoriji, morajo obiskovati enoletni teoretično - pevski tečaj najmanj po eno uro tedensko. Ožji zbor se sestavi iz celotnega pevskega zbora in njegov član postane kdor ima dober posluh, izrazit, razvit in lep glas ter toliko pevske naobrazbe, da lahko poje z lista. Zahtevala se je tudi samostojna življenska pozicija. Ožji zbor ne sme šteti več kot 100 članic in članov, ter bo študiral poleg zborovega repertoarja sam zase težje, predvsem moderne skladbe.

Oba zbora imata vsak zase vsaj po eno vajo na teden. Ostale vaje so skupne. To velja v splošnem in za bodoče. Za sezono 1922/23 so pa določili prehodna določila, na podlagi katerih pride v ožji zbor kdor točno obvlada spored sezone 1921/22 in se obveže, da bo obiskal v novi sezoni določeni pevski tečaj.

Nato so govorili o jubilejnih koncertih, ki so bili določeni za sredi oktobra, a so se morali kasneje preložiti na december. Zato se je vdal Hubad še za eno leto s pomočnikoma Michlom in Gröbningom. Vendar Michl tudi sedaj ni delal z zborom, temveč le z orkestrom, pri zboru je ostal pomočnik Gröbning, ž njim pa zopet glavni odbor ni bil povsem zadovoljen.

Razprave glede ožjega zbora so bile dolgotrajne in razdvojile zborovo vodstvo, a do cilja niso privedle. Ožji zbor, v pravem smislu beseda, je bil v resnici samo enkrat postavljen in to vsled sile, odnosno trenutne zahteve. Dne 19. septembra se je vršil v prostorih Pokrajinske vlade rant na čast udeležencev VI. mednarodnega invalidskega kongresa in tokraj je Hubad izbral 24 članov mešanega zbora in ž njimi sijajno nastopil.

Peli so izredno eksaktno. Ob tej priliki sta solistično sodelovala tudi Lovšetova in Betetto.

x

x x

Prvi redni koncert sezone 1922/23

je bil 16. oktobra 1922 v Unionu pod vodstvom M. Hubada. Prvič sta bila na sporedu Devov zbor: Svatba na poljani in Kimovčev: Izgubljeni cvet. Ostale: Lajovčevi: Bolest in Lan, Adamičeva: V snegu, Če ti ne boč moj, Ne maram tebe in nekaj narodnih, so bile vzete iz prejšnjih sporedov. Vmes je pel samospeve Julij Betetto, ki se je takrat za stalno preselil z Dunaja v Ljubljano.

Slovenski Narod (18. 10. 1922) je pisal: "Pevski zbor Glasbene Matice se je včeraj občinstvu pokazal, kako je potujoč po Jugoslaviji letošnjo pomlad častno in samozavestno nosil našo pesem iz mesta v mesto. Pokazal, da je trofeje, ki jih je prinesel domov, v resnici zaslužil, kajti pesem, ki jo je pevski zbor Glasbene Matice včeraj zapel v Unionu, na turneji ni zvenela nič manj čisto ter navdušeno, kakor včeraj. Morda je bilo tedaj še nekoliko več navdušenja v tej pesmi, nekoliko več prepričanja, četudi je bila včeraj sila večja, izraz točnejši, posamezni detajli preciznejši in takorekoč izcilezirani. Skratka: zbor je danes stavljeno nalogo izvedel kar najboljše. Program je obsegal pesmi starejšega izvora in smemo koncert smatrati kot sliko polpretekle dobe naše zborovske glasbene literature. Navzlic temu so žele vse pesmi polno priznanje. Povdarjati moramo zlasti lepoto in brezhibno izvajanje Lajovčevih in Mokranjčevih pesmi. Pri koncertu je sodeloval g. Betetto s štirimi solospevi, katerih je vsled elementarnih izbruhov pohvale in priznanja, moral ponavljati in dodati še eno točko. G. Betetto je v polni meri zadostil naše pričakovanja. Občinstva je bilo, čudo, čez in čez dovolj! Zmanjkalo je celo vstopnic in programov. Res nekaj nepričakovanega! In z veseljem moramo to konstatirati, kajti če kdo, Glasbena Matica in njen zbor zaslužita v najpopolnejši meri, da ju podpiramo iz vseh svojih moči."

Kot priprava za 50-letni jubilej Glasbene Matice, je izšlo tekom septembra v Slovenskem Narodu več člankov iz društvene zgodovine in 4. oktobra so napovedali slavnostne dni v decembru. Dan za tem so sklenili, da delijo zbor v dva glasovno enaka dela in opravijo ž njima nekaj podeželskih koncertov, predvsem v važnih delavskih središčih in radi jubilejnega koncerta so odločili nameravano rekonstrukcijo zbora.

Dne 4. novembra 1922 je koncertoval v Ljubljani Pevski zbor moravskih učiteljev in 12. novembra mešani zbor Lisinski iz Zagreba. Obema je šel zbor povsem na roko.

1. decembra je sodeloval Pevski zbor Glasbene Matice na novinarskem koncertu in pel pod vodstvom Mateja Hubada: Mokranjčevo rukovet, Foersterjev: Z glasnim šumom zbora in Binički: Divne noči. Moški zbor je nastopil tudi v skupnem zboru pri Adamičevi "Molitvi" s spremljevanjem trobil.

O zborovem nastopu je priobčil Slovenec 3. decembra 1922 naslednje vrstice: "Matičen zbor je še vedno najmočnejši. pa ima tudi najboljši glasovni material, najbolj izenačene posamezne glasove, pel je z ognjem. Najbolj so se slušavci zavzeli za Foersterjevo "Z glasnim šumom s kora", ki je mogočen, pa blagoglasen zbor, z marsikakimi toplimi mesti, lepimi stvarnimi nasprotji in se posebno v drugi polovici čvrsto stopnjuje.

3. decembra 1922 se je vršil koncert pevskega zbora v Radovljici z jugoslovanskim sporedom, kjer je nastopilo 40 članov pod vodstvom Mateja Hubada. To je bil drugi v vrsti podeželskih koncertov, ki so bili prirejeni tudi radi okrepitve društvenih financ.

15. decembra 1922 so začele jubilejne prireditve ob 50-letnici Glasbene Matice. Izšla je nova Pesmarica, pri katere sestavi so sodelovali posamezni zborovi člani, zgodovinsko predavanje dr. Mantuanija (15. decembra), simfonični koncert, 16. decembra izredni slavnostni občni zbor, koncert pevskega zbora v Unionu pod vodstvom Mateja Hubada in komerz v veliki Filharmonični dvorani (vse 17. decembra) ter produkcija gojencev

konservatorija Glasbene Matice (19. decembra).

Jubilejni zborov koncert, ob 4. popoldne radi podeželskih gostov, je uspel nadvse pričakovanje. Izvedba je bila odlična in občinstva toliko, da so bili napolnjeni tudi vsi stranski prostori Unionske dvorane. Navzočih je bilo nad 1.700 oseb, kakor še nikdar preje in tudi ne pozneje. Slovenski Narod je ob jubileju Glasbene Matice napisal zelo mnogo in tudi jako laskavo, na podrobne ocene posameznih prireditev pa ni prišel. Dočim se je Slovenec omejil samo na poročila posameznih prireditev. Glede slavnostnega zborovskega koncerta pravi v svoji številki z dne 28. decembra 1922: "Pri slavnostnem koncertu pevskega zbora Glasbene Matice smo izvečine slišali že znane skladbe. Mogli bi pričakovati novih, pa je z drugega stališča morda tudi tako prav. da se pokaže čimvečje število skladb in skladateljev. Zbori, ki jih je Matica to pot prvič pela, so bili sledeči: Adamičev: Zaman pod oknom, Pavčičeva: Lenka, Devova: Svatba na poljani in - če se ne motim - MokranjčevXI. rukovet srbskih narodnih pesmi s Kosovega. Adamič zna dati polnovrednega izraza temu, kar je v vseh src občutu, njegove skladbe prav zato tako živo udarjajo, ker nam ta naš splošni občut podaja s tako plastiko. Devova "Svatba" je vesela gibka reč z lahnim humorističnim priznakom, hrupnimi viški. Hubad jo je vso ponovil, vsled česar je dobila obliko nekega ronda, skladbi je bilo to v veliko korist, ker sicer svatje prehitro dovrše. Pavčičevi "Lenki" bi morda kdo dejal, da je to drobno pesmico morda preširoko razpotegnil; zdi se pa, da otroška domišljija, ki iz najneznatnejšega drobca razpreda neverjetno obsežne tvorbe - vsaj časovno - tudi ta način opravičuje, zlasti če gibko, ljubko, otroško nagajivost tako zadene kot je pričujoča. Zbor je pel dobro, marsikaj z ognjem, pevsko tehnično morda najbolje koroško "Gor čez izaro", kjer ni bilo niti ene nepotrebne cezure, ampak vse lepo vezano, dvakrat so bile vrstice (tretja s četrto in sedma z osmo) strnjene z naravnost prevejano iznajdljivostjo. Jako lepo je tudi

zvenel Mokranjac, od težke melanholije do igrive razposajenosti. Da so z užitkom poslušali Lajovca v njegovi - skoro bi dejal - klasično umerjeni lepoti, ki jo zna s kontrapunktom odeti v tako žive barve in jo polagoma gnati do najsijajnejših viškov, ko človeka tako za seboj potegne, da ne utegne izpraševati, ali je to "naša" muzika ali je "tuja", ampak samo to čuti, kako mu čustvo v mogočnem valovanju vdarja čez bregove... Iskreno hvaležni smo bili Matici za Foersterjevo "Ljubico", ki še vedno spada med to, kar je slovenska umetnost najboljšega ustvarila. Cezur pa vseh skladateljev gotovo ni nameraval. Jako spretno sta pa bila h. pr. vezani 3. in 4. vrsta osme kitice." Nato poroča še o nastopih Pavle Lovšetove in Julija Betetta, ki ju smatra za najboljša slovenska pevca in nima dovolj besed, da bi to dovolj močno poudaril.

Finančna slika jubilejnih koncertov prireditev je sledeča:

Predavanje	-	dohodkov	236.75	stroškov	700.-
Simfonični k.	"		7263.30	"	10411.40
Vokalni koncert	"		11752.--	"	8680.60
Komerz	"		.-	"	320.-
Razno	"		.-	"	1524.-
			dohodkov 19894.80	stroškov	22086.-

Takoj po jubilejnih prireditvah, dne 22. decembra je sklicalo zborovsko vodstvo izredni občni zbor pevskega zbora, ker je zborov reformni odsek brez odborove vednosti podvzel akcijo, da izpelje vse svoje nameravane reforme, ki bi bile po mnenju zborovega vodstva v škodo zbora Glasbene Matice. Na sestanku so zahtevali pojasnilo in v odsekovem imenu je izjavil dr. Capuder, da so hoteli ustvariti reformni zbor, toda ne samostojen, temveč v okviru Glasbene Matice. Natančna pojasnila je pripravil dati na odborovi seji, kar je tudi storil in govoril v imenu 13 pevcev, članov zbora, ki so pripravljene za takojšnje in ostre reforme. Odbor je postopek grajal in reformo odložil, ker jo smatra trenutno za neizvedljivo.

Za ta predlog je glasovalo od 22 - 17 odbornikov in nadaljno usodo reforme so zopet izročili izrednemu občnemu zboru, dne 29. decembra, kjer se je večina izjavila proti reformam, ki sta jih zagovarjala tudi Anton Lajovic in dr. Žirovnik ter izjavila, da hoče zvišati tehnično in produktivno silo zbor, odločno pa odklanja separatistične poskuse posameznikov.

Na Silvestrovo 1922 so se poslovili od starega leta na zelo animiranem večeru, ki je bil dobro obiskan v veliki Filharmonični dvorani.

Dne 2. januarja 1923 je umrl zvest zborov član in prvi njegov potni maršal ob priliki dunajskih koncertov, Anton Petrovčič. Zbor ga je polnoštevilno spremljal na njegovi poslednji poti.

Tretji pokrajinski koncert se je vršil 6. januarja v Celju, kjer je bil zbor sprejet z vso pozornostjo. Pod Hubadovim vodstvom je nastopilo 90 članov in odpeli turnejski spored.

Naslednji dan je sodeloval zbor na koncertu Zveze slovenskih pevskih zborov v Unionu po Hubadovim vodstvom in zapel Adamičev zbor: Zaman pod oknom in Mokranjčev XI. rukovet.

13. januarja 1923 se je vršil vsakoletni zborov venček v veliki filharmonični dvorani in takoj drugi dan četrti podeželski koncert na Jesenicah (42 pevcev) in 4. februarja 1923 peti v Ptuj, kjer je bil zbor sprejet s toliko pozornostjo in ljubeznivostjo kot nikjer drugje.

Dan preje je izročil pokrajinski namestnik Ivan Hribar zboru najvišje odlikovanje reda Sv. Save III. razreda. Istočasno sta dobila dr. Ravnihar in Hubad red Belega Orla in Mahkota red sv. Save.

Na odborovi seji, dne 14. februarja 1923 so prebrali dopis glavnega odbora, z ozirom na zahteve zborovih članov dr. Capudra, Pleška in 12-torice tovarišev, ki zahtevajo ožji moški zbor, Glavni odbor se je glede tega odklonilno izjavil in se postavil na stališče, da spada definitivna rešitev tega

vprašanja v zbor sam. Pevski odbor je vzel to na znanje in odločil, da se vse reforme odlože na poznejši čas. Tudi ta predlog je glasovalo 17 odbornikov od 22 tih. Oba odbora, glavni in pevski, sta bila edina, da bi ustanovitev posebnega moškega zbora lahko razdvojila matične pevske vrste.

18. februarja 1923 je pel zbor v Ribnici svoj 6. podeželski koncert in par dni za tem (22. 2.) Foersterjevo kanta-to: Umrl je mož - pri pogrebu pisatelja in politika dr. Ivana Tavčarja.

4. marca 1923 je bil pevski zbor v Kranju, nakar so sledili naslednji podeželski koncertu: 11. marca v Mariboru, 25. marca v Škofji Loki, 9. aprila v Kočevju.

Vmes so vabili zbor v Zagreb, kjer naj bi priredil cerkveni koncert v korist Strossmayerjevega spomenika. Vabilu se niso odzvali, ker so vadili spored svojega rednega koncerta, ki so ga pripravljali za 7. maja. Deloma so vadili tudi še Novakov "Vihar", katerega izvedbo so tudi že napovedali v listih 18. marca, a so ga morali odložiti na prihodnjo sezono vsled težav z orkestrom.

Običajno je sodeloval na koncertih povečani operni orkester, ki pa je tokrat stavil take zahteve, da so jih mogli sprejeti le z največjim samozatajevanjem in žrtvami, samo, da so omogočili izvedbo večjih del. Koncerte so ubijale tudi državne in mestne veselične takse, ki so zahtevale zase 20% vseh koncertnih dohodkov.

Dočim je vse podeželske koncerte vodil Hubad sam, so pri študiju novih vokalno instrumentalnih delih zopet poskusili s Štritofom, ki so ga močno cenili kot muzika in človeka.

Na seji 19. aprila 1923 so govorili o turneji po Dalmaciji s 50-členskim zborom v kraje: Karlovac, Sušak, Split, Dubrovnik in ponovno je bila sprožena turneja na Češko. Da bi zbrali čim več denarja za Češko, so kupili od glavnega odbora 300 Pesmaric Glasbene Matice in jih prodali v Ameriko po dolarju.

Pripravili so se tudi za sprejem pevskega zbora politehnikov iz Lvova 4. maja 1923 in akademskega pevskega zbora Obilić iz Beograda 12. maja 1923.

Koncert 7. maja 1923 in njegova generalka, ki je bila izvajana kot mladinski koncert 6. maja 1923 sta imela pod vodstvom Nika Štritofa naslednji spored: Premrl "Božična suita" za veliki orkester in mešan zbor, Lajovic "Psalm 41 - 42." za orkester, tenor-solo - Marij Šimenc in mešan zbor ter Beethoven: 8. simfonija.

O izvedbi piše Slovenski Narod (9. 5. 1923): "Nad vse pričakovanje je uspel včerajšnji koncert Glasbene Matice. V polni meri vzdržuje vse, kar sem napisal včeraj v nedeljskem jutranjem koncertu. Obširneje pa seveda poročam tekom tedna. Iskreno sem se radoval, da je naša publika umela upoštevati pomen včerajšnjega večera in napolnila unionsko dvorano do zadnjega kota. A to ni glavno, mnogo več vredno je to, da je poleg vsega ostalega z umom in srcem razumela vse, kar so ustvarili vsi trije: komponist, dirigent in njegov prvovrstni dragoceni instrument : zbor Glasbene Matice s solistom vred. Koncert so posetili tudi izvenljubljski glasbeniki, tako dr. Širola iz Zagreba, Dev, Herzog iz Maribora itd. Vsi pa smo včeraj čutili, da smo stopili v novo glasbeno dobo, jasnejšo, bogatejšo, kakor doslej. Naj nam očitajo pretirano navdušenje za domačo stvar, naj se smejejo našemu lokalnemu šovinizmu, vendar je vse to lepo in vsaka odkrito občutena radost nad lastnim napredkom naravna. S ponosom zremo na svoje delo, porojeno iz dolgotrajnega trpljenja. Prestopili smo prag v lepšo bodočnost. Čestitam k včerajšnjemu prazniku komponistoma Premrlu in Lajovcu, dirigentu Štritofu, glasbenikom in nadvse solistu g. Šimencu z zborom Glasbene Matice."

Tako pravi poročilo, podrobno oceno je napisal Adamič in je bila priobčena 17. 5. 1923 in v tej oceni pravi glede zbora in dirigenta Štritofa:

"Pevski zbor Glasbene Matice rešil je nalogo, kakršne se ne bi lotil pri nas niti eden drugih zborov. Kdor si pogleda partituro psalma, more verjeti, sklepajoč po preciznosti in lahkoti izvajanja, v te ogromne pevske težkoče, ki jih je Lajovic zaupal dirigentu Štritofu, ta pa svojemu zboru. Zbor zamore biti z vso pravico na ta svoj koncert ponosen. Občudovati pa moram predvsem ravnatelja Hubada, ki si je umel z globokim umevanjem preskrbeti za svojega naslednika sebe tako vrednega moža, kot je Štritof. Znova je lahko uverjen, da bo umel varovati čast in napredek poverjenega mu zbora tako iskreno in ljubosumno, kakor je to storil on vse dolgo, bogatega in plodonosnega dela polno življenje. V Štritofu ima dirigenta, ki ne nosi s seboj sicer polne žepe ugodnih ocen, na slabe pa se ne spominja, ampak, ki z delom brez domišljavosti, brez arogantnosti, tiho in skrmno vrši svojo dolžnost. Kamor ga postaviš, tam je cel mož. Česar se loti, to izpelje do zadnjega. Nikjer mu ni treba iskati zaščite, ker ga ščiti znanje, ker ga dviga vera v sebe. Predvsem pa ljubi to, kar je našega, ljubi zato, ker je še mehko in nežno, ne preziranja, ampak ljubezni potrebno."

O drugem Štritofovem Matičnem koncertu je prinesel Slovenec dne 8. maja 1923 najprvo kratko splošno notico, v kateri pravi, da je koncert sijajno dokazal silo slovenskega duha. Podrobno oceno je priobčil 10. maja:

"Matičen koncert se je vršil v znamenju Lajovčevega "Psalma". Že prej smo spoznali, da je "Psalm" višek slovenske glasbe, toda da bo ta najmlajši odganek s tako silo kvišku šinil in se tako bohotno razrastel in vse, kar je pod njim mogočno prerastel, to nam je postalo prav jasno šele tedaj, ko je po svoji prelestni, opojno skrivnostni lepoti živo zaživel pred nami. - Kot skladatelj je Lajovic romantik: njega korenine srkajo moč iz najplemenitejšega soka, ki ima svoje prve začetke v Beethovnu in se je prelivaval skozi patetičnega Wagnerja, še bolj pa skozi sanjavega Brahmsa, s katerim so se oplodili Čehi in Rusi in vstali pred strmečim svetom kot nove, s svojim ble-

ščečim žarom vse prevzemajoče svetovno pomembne, nepogrešljive kulturne veličine. Za ta slovenski kulturni krog je - menimo - s tem delom dozorel Lajovic; nemogoče se nam namreč zdi, da bi njegov Psalm ne uspel - kjerkoli. Ima namreč toliko glasbeno zajemljivih, na svoj poseben način obdelanih prvin v sebi, da mora vsakteri glasbenik s paznim ušesom prisluhniti, če že ne drugemu, vsaj temu nepréstanemu, prečudnem, presenetljivo pestremu prelivanju, ki ima svoj globji vir najprej v bujni harmoniji, s plemenitim razkošjem se naslanjajoči; nič manj pa v skrajno odtehtani instrumentaciji, po čudnem paradoksu z največjo varčnostjo dosega vtis neverjetno nasičenih barvin brezdažnih globin v čustvovanju. Neprestano nas obdelava neko eksotično opojno bogastvo, ki ga ustvarjajo predvsem prevejano izrabljena pihala in z vso previdnostjo, včasih bi rekel s skopostjo natreseni toni harfe (n. pr. v uvodu in še kasneje enkrat, ko se misel mudi pri žuborečem studencu.) Pa tudi živi kontrapunkt, iz katerega je vsa skladba stkana in prav vsled kontrapunkta na vso moč iznajdljivo uporabljene disonance pripomorejo - morda celo v največji meri - do te, sodobnemu čustvovanju tako ljube, dražljive, omamljajoče prelesti. Kakor pestra, skozi stoletja v barvenih učinkih odtehtana preproga učinkuje, ali kakor da poslušamo Debussyja v njegovem, mehkelem sanjavem impresionizmu, dasi gre Debussyju predvsem za barvo. Lajovic pa hkrati ne zanemarja jasne melodične risbe, ampak jo prav odločno povdarja, zdi se celo, da občuti ob lepem, izrazitem, čustvenem, vso vsebino besede povzemajočem napevu posebno naslado, tako, da če je pri Debussyju beseda samo deklamacija, ki se rahlo premika preko migatajokega ozadja, v neprestani meni se prelivajočega, beseda pri Lajovcu sama po svoje izčrpa pesniško misel; ni torej vsa glasba takorekoč prepuščena instrumentalnemu delu, ampak beseda je enakovreden nosilec glasbene vsebine, orkester besedo osvetljuje, besedo orkester bistveno dopolnjuje, kar glasbi jasno kaže kanonično se razpletajoči dvogovor med pevcem in orkestrom.

Druga posebna lastnost te skladbe je neka tajinstvena koprena, ki se razpreda preko vsega psalma; ali se razgrinja iz omamnega trepetu vročine ali iz očesa, v solzah zameglenega, ali iz srca bridkosti potopljenega, ali iz slepilnih, dušo v obup tirajočih previdov, si ne upamo odločiti; morebiti je skladatelja bolj vodilo neopredeljeno čustvovanje kot z besedo izraženo umovanje, dasi je moral za nekatere prizore imeti vendar čisto žive predstave, kot n. pr. za satansko režanje in hehetajoči se posmeh iz satanski spačenega lica v pihalih, ki pa podpira strahoten grohot peklenskih pošasti, v gostih trumah navaljujočih potrto dušo. Pravtako za skladbo, dušo upijanljivo radost službe božje, ki jo je povelečeval s svetimi plesi pred skrinjo zaveze.

Poudarimo naj še to, da je malokateri slovenski skladatelj tako visoko dvignil moč besede, vsak zlog prav pravilno odtehtal in mu ustvaril tako točen glasbeni izraz - dobessednega - bi moral reči, če bi ga hotel natančno označiti. To izpričuje silno strogo samohotno glasbeno vzgojo in notranjo glasbeno samozatajo! Zakaj niti enega slučaja se nimamo zavedati, da bi beseda služila glasbeni misli, ampak iz besede se poraja glasbena misel. To je v naših očeh morda najgotovnejši znak mogočnega glasbenega duha; sicer je namreč obratno navadno. Na najsilnejši način se je neodvisna samovolja uveljavila v zboru; "Kje je tvoj Bog", ki ga drvi divjajoči obup skozi vse mogoče načine poudarjanja s strašno, pamet glušečo, vero uničujočo zlobo: "Kje je tvoj Bog" - kje je tvoj Bog" in najgroznejše v zadnji obliki: "Kje je tvoj Bog?", da človeka mraz izpreletava in v strahu koprni, kdaj svet omaga pod težo bridkosti in navala skušnjav.

Poudarimo še mogočno, kot grmada se kopičooče naraščanje, ki dosega višek v zadnjem fuginem zboru; zadnji enoglasni tutti pretresa kosti in mozeg. Sploh vsa skladba silno sega v globine; skoro neprestano imamo vtis, kakor da je pod basom še neki nižji, ki - de profundis - daje vsaki besedi, vsaki

glesbeni misli poglobljen pomen.

O Premrlovi "Božični suiti" smo že pisali. Prav jasno nam je bilo ta večer, da je Premrl sestavljen iz dveh, na videz - malo da ne rečem - nerazdružljivih sestavin. Po eni plati ga diči ljubka, nedolžna preprostost, jasnost v melodiji in harmoniji, na drugi pa zopet brezobzirno grmadi sklad na sklad, da uho omaguje pod težo ostrih disonanc, kar bolečih včasih. Skladba je v celoti zelo nežna, ljubka, polna pristno slovenskega, toplega božičnega čustvovanja. Začne z adventom, s tožečim motivom v oboi, ki ga povzamejo dobro rabljena ostala pihala, dokler se ne začne v dalji jasno svitati božič s svojo radostjo, pa je vendar le še zastrta: veselje skozi solze. Flavte pojo, kot bi že vabile, obetale..... Vse delo je polno sočnih barv, zadni stavek, ki so ga ta večer prvič izvajali, nazorno kaže mogočno karavano sv. treh kraljev, ki v dolgi vrsti stopa skozi Jeruzalem in gre za zvezdo pred "Kralja nebeškega". Napravil je mogočen vtis, vendar pa je zlasti v zborovskem delu, ki ga do zadnjega vlakenca natančno poznamo, še veliko več lepote, kot smo jo ta večer slišali. Vsa pozornost in skrb je bila pač obrnjena na Psalm, zato je bil zbor navzlic lepemu vtisu nekoliko površneje obdelan (veliko preveč neutemeljenih cenzuc, težkih nepoudarjenih zlogov, nekoliko trdi, svoji naravi jako mehki srednji del.

Orkester je bil dober, najboljši morda v drugem in tretjem stavku: Beethovnovi 8. simfonije. Včasih, zlasti v "Psalmu" se je zdel za rahlospoznanje premalo voljan, nekako nervozno napet, tako da za nekaj daljših crescendov ni bilo več dovolj prostora. Opoldanski šelest v migljajoči vročini bi v orkestru tudi morda še lepše zvenel, če bi bil bolj rahel, slepilni videz v tenko meglice odete dalje bi bil še bolj resničen. Sicer pa je nekoliko reči podal izvrstno, jasno, n. pr. eksotični motiv petdelnemu ritmu, spomin na sveti ples, hehetanje zlodejev, grozno peklensko roganje itd.

Štritof je spreten in jako ognjevit - temperamenten - dirigent, ki zna svoj ogenj tudi v orkestru užgati, čeprav bi

ga ognjevitost včasih rada za seboj pustila, n. pr. v 8. simfoniji, ali na mestih, ki hite proti kvišku, vendar pa moramo ugotoviti, da to ni izraz slabosti, ampak samo temperamenta, saj je imel orkester vedno v oblasti, kot ovca za soljo je šel za njegovo roko.

Zbor je zlasti v "Psalmu" dobro rešil svojo nalogo; kakor peklenške pesti je udarjalo zlohotno vprašanje; glasovi so lepo izenačeni, zlit, samo tenor bi si želeli za las izrazitejšega.

G. Šimenc je dosegel nekaj sijajnih viškov, ki so pretresali srce, dobro je zadel čustvo ponižanega, ugeglega Davida; vendar se nam je zdel zadnji večer nekoliko utrujen. To je pevec z mogočnim, junaškim glasom, ki se je ves čas obdržal nad orkestrom. Ko bi le še popolnoma ozdravil preširoko tržaško izgovorjavo in zlasti "a" in "e" bolj pokrtil in sapni curek bolj strnil. Saj se zdi, da se počasi malo boljša, želimo pa zares, da bi se prav hitro, ker potem bo izvrsten, brezhiben pevec po božji volji.

Na poslušavca je koncert napravil najsilnejši vtis, prisilili so oba skladatelja, da sta se morala zahvaljevati za prisrčno priznanje. Bil je res kulturnen dogodek prve vrste.

V Ljubljanskem zvonu 1923 str. 380 je napisal precej podrobno oceno izvedbe Lajovčevega Psalma J. M. Najprvo piše o psalmih sploh, nato o umetnini sami, glede izvedbe pa pravi:

"Po mojem mnenju je Lajovčev "Psalm" lirična simfonična pesnitev, v katero je avtor vpletel Davidov psalm, deloma zaradi tega, ker mu je vsebina teksta osebno ugajala (tenor solo), deloma zato, ker je potreboval množino človeških glasov za izražanje poleta polnih misli (zbor), deloma iz hvaležnosti, da ga je tekst k tej pesnitvi inspiriral (orkester). Na vsak način je v skladbi več nego lepi, z bogatimi sredstvi uglasbeni tekst.

Vse delo dokazuje, da je Lajovčeva umetniška potencia zmožna ustvariti velike, pomembne umetnine in zato bi bilo najbolje, če bi se umetnosti popolnoma posvetil. Resno sodim, da bi država kulturnemu razvoju mnogo koristila, ako bi sodnika Lajovca na pameten in pravičen način obsodila na dosmrtno - komponiranje

Kar se proizvajanja tiče, treba priznati, da se je dirigent Štritof z veliko vnemo in vsestransko potrudil za dostojno naštudiranje "Psalma"; treba konstatirati, da je moral pri tem premagati obilo težkoč, tudi takih, ki bi jih ne bilo treba, ako bi vsak, kdor le more, pomagal po svojih močeh. Poleg Štritofa gre zasluga za dostojno reprodukcijo "Psalma" tudi opernemu pevcu Šimencu, ki je pel precej težko in naporeno partijo tenorskega sola, pevskemu zboru Glasbene Matice, ki je polnoštevilno zastopan, imenitno povzdignil grandiozna mesta, in končnoveljavno v veliki meri tudi orkester, ki je na svojih ramah nosil težo vse te zanimive tonovske zgradbe.

Celotni vtis skladbe vzbuja v meni slutnjo, da se s tem "Psalmom" pričinja doba novega, zelo resnega stremljenja, ki dvigne slovensko glasbo visoko nad njen dosedANJI nivo. Dal Bog, da se ne motimo!

Samo enega mi je žal: Delo, kakor je Lajovčev "Psalm", bi moralo slišati več občinstva nego ga unionska dvorana zavzame pri enkratni prireditvi. Vrhu tega je delo tako komplicirano, da celo uho izobraženega glasbenika ne doume naenkrat vse misli, iz katerih je sestavljeno: tako delo je treba slišati večkrat, ako ga hočemo popolnoma razumeti. Zato se mi zdi popolnoma naravno in pametno, da se tako delo večkrat ponovi. Na to pa, kakor vidim ni misliti. In to je škoda, res škoda. Saj se umetniško pomembna opera ali drama tudi v Ljubljani ponovi po večkrat. Zakaj se ponovi torej tudi lepo, pomembno koncertno delo, posebno, ker je že naštudirano in bi bili radi tega pri repriži stroški manjši? Tu je treba vsekakor nekaj ukreniti... Kajti bilo bi res pretragično, da bi se resna, umetniška

polnovredna dela slovenskih skladateljev ne mogla ponavljati, dočim se večer za večerom polnijo dvorane kinematografov pri najabotnejšem kiču!"

10. maja 1923 je šel zbor v Šoštanj in 3. junija v Litijo. S tem je bilo za enkrat zaključenih 14 podeželskih koncertov, ki so prinesli zboru mnogo priznanja in tudi prijetnih uric, Glasbeni Matici pa okrog 82.000 dinarjev.

Natančne predpriprave za turnejo po Dalmaciji so pokazale zelo neugodne vozne zveze, kar bi zahtevalo za potovanje preveč časa, premalo možnosti koncertiranja in kakih 30.000.- din zgube. Zato so misel opustili in tem močneje vztrajali pri češki turneji, katero je odobril tudi glavni odbor in določil termin za njo od 1. do 12. novembra. Štritof je želel ob tej priliki dirigirati v Pragi Lajovčev Psalm s spremljevanjem Češke filharmonije, ki je zahtevala za sodelovanje 4.500 ČK.

15. junija 1923 se je vršil zborov izredni občni zbor, ki je sprejel spremenjen poslovnik, redni pa je bil 22. junija. V minoli sezoni je štel zbor 127 članov, od teh 58 ženskih in 67 moških ter imel 211 pevskih vaj. S tem pa sezona še ni bila končana. 26. junija so priredili družabni večer v Tivoliju na čast svoji članici Mili Wohinčevi, 28. junija je nastopil zbor pod Hubadovim vodstvom na koncertu na vrtu Zvezde ob priliki kongresa Udruženja nabavljalnih zadrug, 20. julija je pel moški zbor pod vodstvom Juvanca slovaškim učiteljem tudi na vrtu Zvezde in 5. avgusta so se udeležili pevci Žirovnikove proslave v Zgornji Šiški.

Na raznih odborovih sejah in na sestanku 16. julija 1923 so ponovno govorili o češki turneji in Mahkota se je vrnil s Češke ter poročal o vseh utisih s pota in izvršenih predpripravah v posameznih mestih na zborovi seji 7. avgusta.

Oktober turneja ne bo mogoča, ker bo takrat na Češkem beograjski Stankovič in je zato najeta dvorana Obecnega doma za koncert v Pragi, dne 2. novembra 1923.

7. avgusta 1923 je priredil zbor pod vodstvom Mateja Hubada koncert ob priliki Kongresa Udruženja jugoslovanskih učiteljev v Unionski dvorani, 18. in 19. avgusta sta se vršila dva zborova koncerta s turnejskim sporedom pod vodstvom F. Juvanca na Bledu. Tako so zabeležili lahko izredno živahno počitniško udejstvovanje.

x

x

x

Nova koncertna sezona 1923/24

se je začela v znamenju velikih predpriprav za pot na Češkoslovaško. 3. septembra 1923 je bil sestanek vsega zbora s poročilom o tem delu in 7. septembra 1923 so določili koncertni spored. Kakor sem že omenil je določil beograjski Stanković skoro istočasno svoje koncerte po Češki. Zato smo se začeli pogajati, da bi odstopili od svoje namere. posebno še ker beograjšani niso imeli fiksno določenih datumov, mi pa že vse urejeno. Zato je bil sklican sestanek pevskega zbora, dne 19. septembra 1923, na katerem so pojasnili težave glede češke turneje in sklenili poslati posebnega delegata k Stankoviću v Beograd, ki se je vrnil praznih rok. Stanković se ni vdal in ni hotel preložiti svoje turneje na poznejši čas. Tako smo mu morali prepustiti dvorano v Pragi, ki je bila za nas že rezervirana in plačana in določili, da gremo v Prago spomladi 1924. Tudi Zagreb je bil definitivno odložen, ker zbor vsled drugih nalog ni imel naštudiranega programa za cerkveni koncert.

Dne 25. septembra 1923 je pozdravil naš zbor akademski pevski zbor iz Krakova, ki je koncertiral v Ljubljani in mu pripravil vse za njegov tukajšnji nastop. 29. in 30. septembra so sodelovali naši člani pri proslavi 60-letnice ljubljanskega Sokola.

Vršila sta se še dva podeželska koncerta v Krškem 7. in Tržiču 14. oktobra 1923 pod vodstvom M. Hubada, ki je na prihodnji odborovi seji zopet pokrenil vprašanje novega zborovega dirigenta, ker je sam preveč zaposlen in ne more vsega sam

nositi, s Štritofoom pa so bile žal iste težave, kakor pred dvema letoma. Priporočil je, da bi študirali: Dvorako Requiem ali Stabat mater, Perosijev "Il natale del Redentore ali Ostrčilova: Legenda o sv. Citi. Vseeno so ponovno razmotrivali o Štritofo; ki pa je stavil tokrat zelo visoke finančne zahteve, dalje o Janku Ravniku, Leonu Matačiču in Adolfu Gröbmingu kot Hubadovih pomočnikih. Na predlog Pečenka so končno določili za študij vokalnega sporeda, katerega bi pripravljaj Gröbming pod nadzorstvom Hubada. Gröbming je razvil svoj vokalni spored, kar so zagovarjali tudi nekateri člani odbora, posebno zato, ker so materjali sa vokalno instrumentalne skladbe, izvzemši Stabat mater težko dosegljivi. Padel je celo predlog, da bi se v teh težkih in za zbor neurejenih prilikah za enkrat koncerti opustili in bi se zbor odzval le eventualnim povabilom za sodelovanje. V teh težavah je Hubad s pomočji Gröbninga vseeno kolikor toliko vlekel vaje naprej, a z Gröbningom niso bili zadovoljni v glavnem odboru in niso hoteli slišati o kakij njegovi namestitvi, temveč so ga smatrali le kot zborovega korepetitorja, a zbor je zahteval njegove namestitve. Zato je prišlo med glavnim odborom in predsednikom pevskega zbora g. Skalarjem do nesoglasja, da je dal ostavko na svoje mesto. Zborov odbor ostavke ni sprejel in stvar nekako poravnal tudi z glavnim odborom.

V tem je sprožil Adamič v glavnem odboru imenovanje Srečka Kumra kot bodočega zborovega dirigenta in v drugi polovici novembra so ga povabili v Ljubljano na razgovor ter mu ponudili začasno, nekako poskusno dirigentsko zaposlitev, kar je Kumar sprejel.

Medtem je Hubad pripravljaj Dvorakovo kantato Stabat mater in glede orkestra so vprašali za pogoje sodelovanja dr. Čerina in Zvezo godbenikov. Dr. Čerin je računal za študij orkestra 4 za tri glavne skušnje in dva koncerta 7.400.- din, Zveza godbenikov pa za študij, dve glavni vaji in en koncert 27.000.- din. Ker je Hubad izjavil, da radi nervoznosti ne gre

na pult, so izročili vodstvo in spremljevanje koncerta dr. Čerinu.

6. novembra 1923 je koncertiral v Unionski dvorani zagrebški Lisinski in izvajal Palestrinijevo Missa Papae Marcelli. Lisinski je izvrstno pel, a žal unionska dvorana ni bila polna, kar je precej poparilo Lisinkaše in njihovega aranžerja, Glasbeno Matico.

Celje je ponovno vabilo zbor na koncert, ki pa je bil odložen na spomlad, 29. novembra 1923 je pel zbor pri pogrebu Josipa Stritarja in 9. decembra 1923 koncertiral pod Hubadom na Viču s turnejskim sporedom. Zbor si za ta nastop ni izposloval predhodne odobritve glavnega odbora. Taka odobritev je bila zahtevana v vsakem slučaju, posebno pa v tem, ker je vabil na koncert viški Sokol in je hotel na vse načine varovati načelo absolutne strankarske nepristnosti. Iz istega razloga je odpadel tudi koncert, za katerega je prosil Sokol na Taboru v Ljubljani, ki je bil v zelo težkih finančnih prilikah. Vodstvu zbora vse to ni bilo všeč, da se v vseh slučajih ne da popolnoma vezati.

31. decembra 1923 še je vršil zborov Silvestrov večer in sklenili so, da opustijo v tej sezoni običajni plesni venček, prirede pa v marcu večer Jožetov in Jožic. Bližal se je čas prvega rednega koncerta sezone 1923/24. 17. januarja 1924. Kakor sem že omenil je študiral z zborom Hubad, ki pa ni hotel in mogel prevzeti vodstvo koncerta. Zato je pevski zbor določil dr. Čerina. Proti dr. Čerinu kot dirigentu je bilo nekaj gospodov v glavnem odboru in artističnem odseku. Zato je zopet nastala afera in pevski zbor je zahteval, da se končno veljavno določi in ugotovi kompetenčna meja med glavnim odborom in pevskim zborom. Stvar naj bi uredil poseben odsek, za katerega so že določili svoje člane.

Koncert sam ni bil ravno prvovrsten, ker so člani zelo neredno posečali pevske vaje, a vseeno nastopili. Adamič je

napisal poročilo za Slovenski Narod, ki je vzbudilo v zborovem odboru precej prahu, češ, da ga je napisal iz osebne mržnje do dirigenta dr. Čerina. Adamič pravi:

"Sinoči je pevski zbor Glasbene Matice izvajal v union-ski dvorani Dvorakov oratorij "Stabat mater", ki smo ga v Ljubljani slišali zadnjič pred 31. leti. - Koncert je privabil v unionsko dvorano toliko ljudi, kakor se to zlepa še ni zgodilo. "Stabat mater" pa ni na mnogobrojne poslušalce napravila onega globokega vtisa, kakor so ga pričakovali. Morda je bilo temu krivo. morda čas, ki je potekel izza njega ustvaritve, morda smo mi sami izprijeni in se ne moremo z isto globoko pobožnostjo vtopiti v tako klasično umerjeno delo, morda je kriv zbor, solisti, morda dirigent? "Stabat mater" pa se ponovi in tedaj spregovorimo o njenem izvajanju temeljiteje."

Par dni za tem je sledila ocena, iz katere povzemam:

"Pevski zbor Glasbene Matice je imel delo naštudirano v nekaj tednih, vendar mu ne moremo očitati površnosti pri izvajanju. Storil je ponajveč vse, kar so njegovi učitelji zahtevali od njega. "Stabat mater" so pa vadili z zborom trije gospodje in pravgotovo je težko, pa bodisi najčutnejšim pevcem, brez internih zadržkov prehajati iz roke v roke. Čutili smo iz izvajanja Hubadovo šolo, njegove individualne zagone, njegovo voljo, ki se je borila sem ter tja z voljo dr. Čerina. Ta pravgotovo ni imel lahko delo z uveljavljanjem lastnih želj. Marsikateri drugi zborovodja bi skoraj tik pred nastopom sodelovanje odklonil. Dr. Čerinu sicer radi očitajo hladnost, breztemperamentnost, metronomsko natančnost, vendar pa ravno sedaj, v tem kratkem času, ki ga je še imel na razpolago pri pevskega zboru, ne bi tudi marsikateri drugi mogel vanj vdihniti bogvekoliko lastnega ognja. Zbor je bil vsled treh šol pregnan in zbezan, kar se je odražalo na dinamični liniji. Pač pa bi smel orkester, ki ga je imel ves čas v roki, razpaliti ali vsaj močneje ogreti. Pogrešal sem blagodejnih žarkov, tople iskrenosti, prepričevalne velikosti Dvorakovega genija, ki je vse to položil v vsa svoja dela. Tehnično pa moram orkester

le hvaliti. Nekatere pege v celotni skupni igri, ki so jih omenili drugi ocenjevatelji, pač ne pridejo v poštev pri tako ogromnem delu. To se dogaja pri najelitnejših svetovnih orkestrih. Če se pa že govori o tem, se govori iz oči v oči. Izmed solistov gre prvenstvo g. Betettu. Svojo partijo je odpel krasno. Vzor pevec je in naj bi bil zrcalo vsem, ki hodijo z njim trnjevo pot. Njemu leži enako koncert, oratorij, kakor opera. In to vendar ni lahko. Izraziti dramatični operni pevec se premisli dvakrat, predno poje oratorijski slog. V petju ostalih treh solistov se je čutila nekak nemirnost, neuravnovešenost glasov, ki je na opernem odru čisto naravna, v oratoriju pa poslušalca nekoliko bega. - G. Šimenc rad uporablja sem ter tja malce preveč nosnega nastavka, izgovarja nekatere "c" previsoko, a je v ostalem pel z iskrenim čutom. Istotako gdč. Zikova, ki se pa počuti na odru najbolje. Ga. Borova se je dala oprostiti vsled indispozicije, vendar pa lahko rečemo, da je zlasti njena globoka prsna lega veledramatična in izredno široka. Različne barve vseh štirih glasov, ker morajo biti brezosebne v oratoriju, pa niso izločile n. pr. v kvartetu, pri poslušalcih one naslade, ki jo čutijo pri petju štirih koncertnih pevcev, ki so se barveno in duševno zlili drug v drugega. Za homogeno enodušnost kvartetnega petja je treba vaj, mnogo vaj. Kje pa naj naši štirje solisti, do grla zaposleni z opernim študijem, vzemo še za to potrebni čas? Vsi: zbor, solisti, orkester in dirigent so posvetili "Stabat mater" pošteno, ambiciozno vso svojo najboljšo voljo, a prav globoko iz srca jim ni šla. Da se je pevski zbor po tako dolgem času, ki je bil ves posvečen kulturi domače glasbe, lotil večje stvari in riskiral nezanesljiv "Stabat mater" ni prebila naše srčne ledene plošče, krivi so več ali manj vsi, v prvi in največji vrsti pa mi, poslušalci sami, ki v svoji pšabnosti nismo klicali s solistom: "Fac, ut ardeat cor meum!"

Čerínova izvedba Dvorakove "Stabat mater" je izzvenela v Slovencu, dne 19. januarja 1924 takole:

"S to Dvorakovo veliko skladbo je zbor Glasbene Matice

sinoči dokazal, da slovenskim zborom še vedno prvači in da je zmožen težke naloge dobro izvršiti. Plemenitemu petju se je poznal tenki sluh Hubadov, ki je zborovski del skrbno pripravil, tako da se tudi Matični zbor ni mogel vselej ponašati s tolikimi lepotami. - Najlepše mu je pač uspel tretji del; bilo je tako prozorno, lepo vezano, da se ves čas ni pokazala najmanjša poč, poudarki s prevejanim okusom pretehtani, zbor rastel, ginil brez najrahljajšega sunka; če naj vzorno lepo petje tega oddelka kar najbolj povdarimo, pri katerih nam je občut dejal, da bi se mogla volneje zazibati. Res sta sicer peta in sedma točka prišli tudi temu delu v bližino, blesteč je bil konec in mogočen, toda zdi se, da vse drugo, kar se je pelo, ne odtehta velikih lepot te točke. - Velik del skupnega bremena nosijo seveda solisti. Zelo čustveno pevko se je izkazala gdčna. Zikova, ki se njen glas ponaša z veliko močjo, pa tudi tople iskrenosti ne pogreša. Njeno lepo petje je prikupljivo, zlasti njen mirni, lastno osebnost popolnoma v ozadje puščajoči nastop. - Ge. Borove, ki ima v svoji najnižji legi zavidanja vredno silo, se je v višjih legah poznalo, da je bilo nje grlo bolešno ovirano. G. Šimenc je bil morda najboljši v krasnem duetu z gdč. Zikovo. Tam njegova a in e, ki ju na tržaško - italijanski način nastavlja, nismo prav nič čutili. Pri Betettu smo se najbolj radovali nad vzorno vokalizacijo, ki ga nihče izmed slovenskih pevcev ne doseže. Njegov nastop mu je bil vselej v radosten odih; en njegov ton pogosto odtehta celo arijo, peto po manj usovršenem grlu. Kvarteti so bili zelo lepi, moč solistov je bila dobro primerjana, tako da se je vsakdo lahko svojemu glasu primerno uveljavljal. Toda orehe, ki jim jih je Dvorak vzgojil, so spretno izluščili. V delu samem nam je bila najbolj všeč tista široko razpleten tematičnost v na dolgo razpredenih, mogočno se razmahujočih melodijah, ki se od dušeče ozkoprsnosti, kakor je novejša glasba ne kaže, tako prijetno razlikujejo. In jasnost navzlic resnični globini. Celo kot Bach je začenjal, pa se je seveda hitro, hitro pokazalo, da je to skladatelj, ki je iz

klasične kozmopolitske vzgoje vzrastle v novodobnega, samorastlega, izrazito narodnostnega umetnika. - Vodil je veliko delo dr. Čerin, ki se je matični zbor zadnje dni zatekel pod njegovo veščo roko. Je treba znanja in poguma, poslednji hip se zakaditi v delo in ga uspešno izvršiti. Dr. Čerin se izredno lepega delovnega uspeha z zborom vred lahko veseli. Njegovega orkestra, ki se je dela z očividno ljubeznijo oklenil, tudi nikar ne pozabimo. - Škoda, da se latinskemu besedilu ob strani ni natisnil lepi slovenski prevod dr. Pečjakov. Veliki večini poslušalcev bi bilo slovensko besedilo užitek podvojilo.

Stabat mater so sklenili ponoviti, a šele v aprilu kož cerkveni koncert in ponudili so to izvedbo tudi Zagrebu.

Na željo glavnega odbora so dali 30. januarja 1924 v Unionski dvorani pod Hubadovim vodstvom brezplačen koncert za vojaštvo s turnejskim sporedom in del moškega zbora se je pečal z mislijo o koncertni poti po macedonskih mestih, kar pa je žal zaspalo.

Začetkom meseca januarja 1924 so bile v glavnem in pevskem odboru močne debate okoli rešitve dirigentskega vprašanja in zato tudi definitivno opustili nameravano češko turnejo. Čeprav je bil že sklenjen nekak dogovor s Srečkom Kumrom, da nastopi poskusno dobo, ni bil za njega navdušen ne glavni in tudi ne pevski odbor. Lajovic si je želel dirigenta, ki bi bil zmožen voditi poleg vokalnih tudi instrumentalne koncerte, za kar Kumar ni imel prave sposobnosti. Tako je sprožil misel, da bi se pridobilo za ljubljansko opero zagrebškega dirigenta Smodeka, ki je sijajno kvalificiran in ki naj bi prevzel pozneje tudi Matični zbor. Hubad je videl tudi v tej rešitvi provizorij in je venomer povdarjal, da mora dobiti pevski zbor dirigenta, kateremu se bo lahko zaupal, vsaj za lo do 20 let. Zborov predsednik, Skalar, je predlagal Adamiča, ki pa je izjavil, da bi le začasno prevzel zborovodstvo in opozarjal na bivšega vojaškega kapelnika Josipa Hladeka Bohinjskega. V vsej tej negotovosti so vsi: artistični odsek, pevski odbor in glavni odbor tipali sem

in tja in že sklenili, da bodo priredili nekaj kombiniranih koncertov, ki naj bi jih zaporedoma vodili kot nekak poskus vsi naštetih kandidati: Kumar - Adamič, Hladek in seveda tudi Štritof, ki je bil še vedno in navzlic vsemu še najbolj zaželen. Do tega pa tudi ni prišlo. Menili so se tudi, da bi imenovali Hubada častnim dirigentom pevskega zbora Glasbene Matice. To pa zopet ni bilo potrebno, ker je bil Hubad vsaj na tistem še vedno up in nada pevskega zbora, ko se razbremeni drugih prevelikih svojih obveznosti in kar se je dve leti pozneje tudi v resnici zgodilo, ko je po kratki Kumarjevi dobi zopet prevzel zbor in dosegel z njim svoj umetniški višek v slovenskih deželah.

Tako je ostalo pri sklepu, da nastopi Kumar svojo poskusno dobo in prvič je stopil pred pevski zbor dne 4. februarja 1924. Imel je še isti večer posvet in razgovor s celim zborom in povedal smernice svojega dela.

18. februarja 1924 so se sestali zastopniki glavnega odbora (Adamič, dr. Karlin, Lajovic) in pevskega zbora (Skalar in dr. Volk) glede kompetence enega in drugega odbora. Glavni odbor je zahteval spremembo poslovnika v toliko, da o sporedu ne odloča pevski odbor, temveč zborovodja v sporazumu z glavnim odborom. Na seji pevskega odbora pa so sklenili, da je obstoječi poslovnik sprejet na zborovem občnem zboru in potrjen od glavnega odbora. Zato mora stvar pred občni zbor. Pevski odbor se je krčevito držal svojih pravic, a tu si je skušal Kumar pridobiti nekaj v svoj prid potom glavnega odbora. V drugo pa se je zopet oklenil pevcev ter nastopil proti glavnemu odboru.

Pripravljali so pomladanski koncert in določili, da nastopi tudi ožji zbor, katerega so hoteli sestaviti na ta način, da vsak glas sam izbere in določi člane ožjega zbora iz svoje srede.

24. marca 1924 je gostoval v Ljubljani pevski zbor Glasbene Matice iz Maribora in v pozdravni notici je zapisal Slovenski Narod (16. marca 1924): "Ljubljanskim pevcem, v prvi

vrsti našim Matičarjem bodo mariborski tovariši iskreno dobrodošli."

Prvič je nastopil pevski zbor pod Kumarjevim vodstvom, dne 6. aprila 1924 na koncertu Zveze slovenskih pevskih zborov v Unionu ter Zapel: Adamič "Molitev pastirškov" in Lajovčevo "Zlato v Blatni vasi".

O tem nastopu je prěobčil Slovenski Narod, dne 11. aprila 1924: "Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani. 90 pevcev. Pevovodja Srečko Kumar. Matice vsi dobro poznamo. Bilo bi odveč govoriti o njenih glasovih, o njenih vrlinah, kakor nastop, disciplina itd., saj je Matica slej ko prej naš vzor. Omenim naj pa predvsem nastop novega dirigenta g. Srečka Kumara, ki se je v nedeljo naši publikì predstavil prvič. Način njegovega izvajanja, razumevanje in razlaga petih del je za Matične pevce nov. Bili so vajeni nekoliko ozkosrčne, skrbne in dosti zamudne, no, zato pa seveda za nje tudi take priprave za koncertne nastope, da so bili o brezhibnosti svojega petja že v naprej uverjeni. G. Kumar pa gre pogumno na oder, verujoč v zmago svojih Matičarjev, četudi nima vsak izmed njih ostro in skrbno nabrušenega meča, zaupajoč vase in v svojo sugestivno silo, ki mora tudi nesigurnega pevca potegniti preko morebitnih spolzkih in razpokanih mest. In tako se je v nedeljo tudi zgodilo. S štirimi vajami še niso šli nikdar na oder, a v nedeljo so šli, s strahom sicer, z dvomi, celo brez not, in vse je bilo v najlepšem redu. Ako se je poznalo, da pevci hite po nekoliko hrapavi cesti, tedaj so šli po nji bodri, veseli, z jasnimi, razžarjenimi lici, z mladeniškim ognjem, ne meneč se za male kamenčke in lužice na nji. Pa so tudi morali iti, kajti tem razjasnjujočim, vablјivim, prosečim in grozečim rokam Kumra se zlepa ne upreš. Tako intenzivno izvajanih pesmi niti na odru, niti med poslušalci ni kdo občutil, kot pevovodja sam. To, ekspresijonistično, moderno dirigiranje g. Kumra vsem gotovo ni po srcu, toda nikdo mu naj ne očita, da je preračunje-no, na zunanji efekt umerjeno. Resnično je, iskreno, veliko,

veliko ljubezni kaže, ganljivo je in prepričavalno. Vendar pa ima tudi svoje zlo. Zanimanje poslušalca zavrača od pesmi, vzbuja pri nerazumnih začudenje in smehljanje, upeha predvsem dirigenta samega, ga po daljšem delu ubije. Ne morem si ga pa celo predstavljati pred orkestrom, ki hoče točnih, striktnih znamenj, v resničnem pomenu besede: taktiranja in šele potem gest, ki pojasnjujejo smisel skladbe, agogične momente itd. G. Kumar pa se bo kontroliral sam, sam se umeril, sam našel zlato sredo. Abotno bi bilo priporočati mu hladno preračunavanje, mirno ušedlost, ko je pa še ves žareč in mlad. Matica je pridobila v njem odličnega dirigenta, Hubad najvrednejšega naslednika, slovenski skladatelj vnetega interpretatorja, naša pesem skrbnega vratarja." Slovenec konča svojo notico o tem koncertu s naslednjim stavkom: "Koncert je zaključil pevski zbor Glasbene Matice (83) pod vodstvom temperamentnega (malo preveč, kar poslušalce neprijetno moti) pevovodje, gospoda Srečka Kumra.

Tako javno mnenje, doma v zboru niso bili popolnoma zadovoljni, ne z izbero, ne z izvedbo, ki je bila prehitra in premalo precizna, posebno še, ker jim je delalo petje na pamet precejšnje težave. Zborovo vodstvo pa je branilo Kumarja in zahtevalo od pevcev absolutno pokorščino.

13. aprila 1924 je bil zopet na pultu Hubad. V Frančiškanski cerkvi so ponovili Stabat mater. O izvedbi pravi Narod (15. aprila 1924): "Glasbena Matica je danes, kakor je to že takoj po svojem izvajanju v Unionu napovedala, ponovila Dvořakov "Stabat mater" v frančiškanski cerkvi z orkestrom dravske divizije, zborom in solisti g. Lovšeto, g. Borovo, g. Šimencem in g. Betetto. Naval h koncertu je bil ogromen. Pošle so vse vstopnice. Pevski zbor Glasbene Matice naj v bodoče sploh misli na redne, vsakoletne cerkvene koncerte in to najboljše ob postnem ali velikonočnem času, ker ima za to pri-liko največ velikih koncertnih del svetovnega slovesa na razpo-

lago. Izvajanje je v splošnem mnogoštevilno, pobožno zatopljenostno publiko zadovoljivo. Ne da bi se hotel spuščati v podrobnosti, pa moram ugotoviti, da je bilo z ozirom na koncertni orkester in nekatere soliste v Unionu, izvajanje sigurnejše. - Zasedujoč Stabat mater v klavirski priredbi od takta do takta, me je površna igra orkestra zelo disgustirala. Vendar pa priznavam, da je osvetljava in pičlo ter nerodno odmerjeni prostor na neobsežnem koru lahko kriv marsikateremu nedostatku v orkestru. G. Lovšetova je vzkočivši za gđc. Zikovo v zadnjem momentu, svoj delež odpela tako lepo, s tako zvonkim, pobožnim glasom, da ji prav iskreno rad pregledam malo meglico v duetu. Gospa Borova je bila bolna in ji vsled tega ne smemo zameriti, da je izpustila altov solo - 9. točko Stabat mater. Žrtvovala se je in s tem, kakor tudi ga. Lovšetova, omogočila koncert. Nad vsami solisti stoji g. Betetto. Vsak njegov ton je kot naslikan. To je pevec po božji volji. Da bi nam Bog dal še mnogo takih! G. Šimenc ni koncertni pevec. Zato je treba čiste specijalne šole. Njegovo izgovarjanje n. pr. latinskih besed, je neobičajno, njegov način "belkanta" oratorijskemu stilu neprimeren, nekateri toni so bili celo nelepi, uhajal je iz takta, prehitel itd., skratka: dokazal, da se mora še marsičesa naučiti. Zamera gori ali doli ali za koncert njegova izguba ni nenadomestljiva. Pevski zbor sam, temelj grandiozne stavbe Stabat mater, je bil kakor iz granita, krepak, silen, izklesan in mu gre palma večera.

S takim pevskim zborom se sme Glasbena Matica lotiti brez strahu največjih in najtežjih svetovnih glasbenih del. Naj se zbor tega polno zaveda in bo vedno voditelj vsega našega glasbenega življenja, napredka, naj daje s svojimi programi in svojim izvajanjem smernice vsem našim drugim pevskim zborom. To ni samo vsled svojega znanja lahko, temveč mora vsled svojega položaja tudi biti! Stabat mater raste, ko jo čuješ drugič, tretjič. Prvi in zadnji stavek, kakor dva kolosalna stolpa, ki oklepata srce veličastne katedrale. Koncert

je vodil z veščo roko g. ravnatelj Hubad, ki je s tem vnovič dokazal, da je še vedno mlad, čil in čvrst."

Slovenec pravi o cerkvenem koncertu:

"Na Dvořakovo Stabat mater je Glasbena Matica tudi to pot lahko ponosna. Zbor je donel kar moči mehko, polno, veliko večino svoje naloge je odpel izborno; lepa so bila posebno tista vokalna mesta, najlepše se je pa morda slišal zbor v 6. točki. Sam ženski zbor, ki je v celoti zelo sočno zvenel, je včasih vendar na kratko odrezaval." Nato govori o solistih: Borovi, Šimencu, Lovšetovi in Betettu. Udarja po takratnem opernem dirigentu Rukavini, češ, da zapostavlja naše pevce in pravi: "Hkrati naj še to povdarimo, kako silno blago in veličastno so učinkovale orgle. Kakor bi se olje razlilo nad orkestrom in zborom. Kakšen silen učinek ob koncu, ko so v mogočnem plenu zavalovale polne orgle. Škoda, da jih niso bolj izrabili, vtis bi bil neprimerno večji. Kakor žejna zemlja po dežju so žehtela naša srca po božajočem zvoku orgel. Cerkev je bila natičeno polna verno poslušajočega občinstva. G. Matej Hubad si za koncert lahko zapiše med najlepše svoje in Matične."

Na seji glavnega odbora, 28. aprila, se je govorilo o koncertu pevskega zbora v Parizu za časa Olimpijade, so ga pa opustili, ker ob tej priliki koncert ni bil prav mogoč.

Redni koncert se je vršil 9. maja 1924 v Unionu in spored sta izvedla Orkestralno društvo Glasbene Matice pod Mičlom in pevski zbor Glasbene Matice pod Kumrom. Zbor je imel na sporedu: Adamič "Molitev pastirčkov", "Narodna" in "Igra na nebu"; Pavčič: "Če rdeče rože zapade sneg" v mešanem zboru; dalje moška zbora: Ravnik Kam si šla mladost ti moja", Lajovic "Breza in hrast"; v ženskem zboru: Kogoj "Holadrija", "Zvonik"; Premrl "Rože za Marijo"; Lajovic: "Dete jezdi", "Nagajivka". Koncert je zaključil mešani zbor s Kogojev "Topeča srca", Adamič "Vijola" in Lajovic "Zlato v Blatni vasi". Kaj pravi Slovenski Narod (11. maja 1924) o tem koncertu:

"Pevski zbor Glasbene Matice se sme z letošnjo koncertno sezono po pravici ponašati. Po dvakratni lepo uspeli "Stabat mater" nam je Glasbena Matica podala včeraj instrumentalno-vokalni koncert, ki ga sme prištevati med svoje najlepše koncertne večere. Po odstopu velezaslužnega in sedaj drugod silno zaposlenega koncertnega vodje g. Hubada, je prevzel njegovo mesto g. Srečko Kumar, ki je s svojim včerajšnjim nastopom dokazal, da je najvrednejši naslednik g. Hubada, da je mož, ki mu sme pevski zbor brez skrbi zaupati svojo nadaljno usodo, pa ne samo zbor, temveč tudi glasbeni produktivni delavci, ker ima smisel in razumevanje za splošni glasbeni napredek. Mlad je, temperamenten, ves samo življenje, do skrajnosti delaven, do poslednje kaplje potu vztrajen. Z nekakim trmastim (v najboljšem smislu) pogumom, verujoč v končno zmago započetega dela se ne da zriniti s svojega začrtanega pota, ne zboji se nasprotstev, ne tehta predolgo, z gorečo gesto zamahne, ljubeznivo pogleda, zagrozi z očesom in vsaka ovira pade. Pevci gredo z njim, ko otroci čez ozko brv, ne boječ se deroče reke, gledajoč mu samo v oko, ki jih s sugestivno močjo potegne za seboj. Tem večje je zadoščenje po prestanem boju, po zmaganih nevarnostih. In teh na včerajšnjem koncertu ni bilo malo. Pevski zbor je zavzel levji del večera. Z dvomom in omahovanjem smo vsi gledali na riskanten eksperiment Kumarja. V dveh, treh, z velikonočnimi počtinicami, z vajami za "Stabat mater" in Macedonijo prekinjeni meseci, je pevski zbor stopil včeraj na oder. Čim dalje se je dvigal program proti koncu, tem jasnejša so bila pevska lica, kajti potek koncerta je pokazal, da so bili vsi dvomi prazna pena. Pevci sami sebi niso verjeli, da jih Kumar srečno (pač ni zaman Srečko) pripelje "od zlata v Blatni vasi". Malo manjka, da bi pri tej besedi ne mislil na našo hladno Ljubljano, ki ni mogla včeraj napolniti Unionske dvorane, - Okorni Blatničani pa bodo končno še tudi spoznali, da je Kumar in njegov pevski zbor "Puti, ki nosi zlata jajca".

Ne bom se spuščal v oceno pevskih točk, ker sem sam nekoliko udeležen pri tem. Veselim se, da se je vse veselo in srečno izteklo s Kumarjem in pevskim zborom vred. Mešani, moški in ženski zbor, vsi trije so, v nje staljeno naše zaupanje, v polni meri upravičili. Vso skalo človeškega duhovnega razpoloženja, od iskrene, pobožne molitve, do strahotnega krika, od otroške nagajivosti do strastno razposajenega rajanja, je pevski zbor odlično, z globoko inteligenco prešel. Pokazal je, da je ubogljiv, plemenit, prvovrsten instrument v rokah umetnika dirigenta. V brezpogojni poslušnosti in brezhibni zmožnosti udajati se vsakemu gibu dirigenta, leži največja vrlina vsakega pevskega zbora. Toda tudi najdragocenejši instrument je brez vrednosti, ako na njem ne igra umetnik. Čestitati moramo tedaj ob priliki srečno izvršenega včerajšnjega koncerta in k bogati, sad obetajoči prihodnjosti, pevskega zbora Glasbene Matice h Kumarju, pa tudi Kumarju s pevskim zborom Glasbene Matice."

Slovenec pravi o tem koncertu v svoji oceni, dne 15. maja 1924 o nastopu pevskega zbora, naslednje: "Zbor je pel v celoti doslej najtežje slovenske skladbe. Adamič je bil zastopan s štirimi in je zlasti v "Igri na nebu" brez usmiljenja, kot vihar podil, drevil glasove in nagrmadil težkoč, ki jih je zbor pogumno premagal. "Molitev pastirčkov" ima zelo širok hod, gost zvok, "Narodna" je gibka, najlepša pa brez dvoma "Viola" s polnim, nasičenim zvokom, ki se preliva kot barve na naših srebrno in zlato laziranih baročnih oltarčkih. Lepi sopranov solo je očitvidno ostal pod vplivom otožne jugoslovanske mohamedanske pesmi. Zbor in solistinja so v tej pesmi pokazali morda največ lepote. Lajovčeve so bile štiri, težka "Breza in hrast", ljubka "Dete jezdi na koleno" s posebno izbornim spremljevanjem, toplimi dolžinami na par končnih zlogih; na zadnje pa tisti plosk po klavirju, ki vse prejšnje narejeno kisanje podere in se ti hudomušno v lice zareži: vse je bila samo burka. "Zlato v Blatni vasi" je užigalo s svojim živim glasbenim humorjem. - Kogoj je nastopil s tremi: dvema

prav mirnima prijaznima otroškoma zboroma in z narodnimi, ki jih je odel z enotnim plaščem "Trpečih src"; pa je v tej zvezi tudi notranja enostnost jako močna. Obdelal jih je jako iznajdljivo, samosvoje; po tem ni izpraševal, kaj pevci lahko pojo. Zlasti pesem "Bog je pa stvarnik moj" je pomenila ta večer enega najširših pevskotehničnih orehov. Posebno primerni mehki so se nam zdeli "Zagorski zvonovi". Dobro so učinkovale imitacije, varijacije, kakor že sploh v prejšnjih kanonične oblike. Ravnikova "Kam si šla" je za pevce tudi huda, pa so jo dobro izvozili, tako da se je marsikaj posebno sočno glasilo. Pavčičeve "Rdeče rože" so ves Pavčič: mehkoben, prisrčen, malo sentimentalen ali pa gibek, poskočen skladateljeve občutljive slovenske duše. Največ ognja so razvnele Premrlove "Rože za Marijo", otroški preprosto zamišljene, z jasnim domačim izrazom, tako iskrenimi, ne vem, ali skrajno prevejano, ali čisto naivno zasnovanimi ritmičnimi kontrasti. Po gostoti, teži melodije, ritma, harmonije, kontrapunkta, ki so doslej držali čute poslušalcev deloma skrajno napete, se je ob teh ljubkih lepotah vse oddehnilo in plosk se je kot toča usipal na zbor in skladatelja. Pevovodja Kumar je z uspehom lahko zadovoljen.

Par dni po koncertu je bila zborova odborova seja in predsednik Skalar je predvsem izjavil, "da tako nepripravljeni ne smemo več na oder." Ta nepripravljenost je šla že pred koncertom med občinstvo, zato je bil obisk slabši kakor običajno. Vendar je dal koncert okrog 4.000.- din čistega.

Tako je Kumar prestal svojo poskusno dobo in sklenili so, da ga predlagajo glavnemu odboru kot stalnega dirigenta. Če bi ga odbor ne prevzel kot takega s 1. januarjem, ga bo plačevala zborova blagajna. V isti seji so zahtevali ponovno svojo odločujočo besedo pri sestavi koncertnih sporedov.

Za počitniško dobo so določili nekaj podeželskih koncertov, a jih niso izpeljali. Svojo blagajno so hoteli podpreti z izdajo muzikalij, kar pa je tudi padlo v vodo.

Glede nastavitve Kumarja je glavni odbor želji ugodil

kar pa se tiče zborovega odločanja pri sestavi sporedov je dr. Žirovnik pomiril zbor na sestanku 23. maja ter dosegel, da se je debata o tem opustila, saj v tem pogledu ni bilo nikdar posebnih težav in tako bo tudi v bodoče. Treba je le malo vsestransko dobre volje. Na tem sestanku je zahteval Kumar, da skladbe, katere on naštudira tudi sam dirigira. Tu je mislil vokalno - instrumentalna dela. To je storil radi tega, ker je bila iz artističnega odseka Glasbene Matice poslana in v Slovenskem Narodu, dne 21. maja priobčena vest, da je predlagal glavnemu odboru nameščenje Srečka Kumarja kot učitelja klavirja z obvezo, da povzame tudi vodstvo pevskega zbora in nameščenje L. M. Škerjanca kot učitelja teoretičnih predmetov, z nalogo, da študira s pevskim zborom po potrebi večja, vokalno - instrumentalna dela.

22. in 23. junija 1924 je bil oddelek moškega zbora (24 članov) pod vodstvom Ferda Juvanca na proslavi Branka Radičevića v Sremskih Karlovcih.

Peli so: Ipavic "Savska", Foerster "Povejte ve planine" in Adamič "Vasovalec". Vmes je pel kvartet: Banovec, Pečenko, Završan, Zupan: Mirkovo "Jutro" in Försterjev: Spak". Poleg so koncertirali še: Neven iz Novega sada, Obilić iz Beograda, Muzičko društvo iz Subotice in Lisinski iz Zagreba.

25. junija 1924 se je vršil zborov občni zbor, na katerem je razvil Kumar svoj načrt za bodočo sezono. Zahteval je reorganizacijo zbora z največ 80 člani in definitivni člani zbora bodo le oni, ki bodo absolvirali zborovo šolo, ki se upelje v jeseni in jo bo vodil France Marolt. V zbor se mora sprejeti mlade glasove in izločiti vse hreščeče. Poleg tega se bo vadil tudi mladinski zbor in zbor bo imel svoj artistični odsek. Vsi a-capella zbori se bodo peli na pamet. V načrtu so 4 koncerti. Prvi ženskih zborov, drugi moških zborov, tretji mešanih zborov in četrti vokalno instrumentalni koncert. Predlagal je tudi turnejo po Italiji.

28. junija 1924 je pel zbor Hrističev "Opelo" v proslavo kapeli za Vidovdansko proslavo.

13. julija 1924 se je udeležila deputacija (24 članov) 35 - letnice Zvona v Šmartnem pri Litiji in 2. avgusta 1924 je bil zbor pod Hubadovim vodstvom sodelavec pri mornariških dnevih na Bledu in priredil v Zdraviliškem domu koncert s turnejskim sporedom in del zbora je sodeloval v Ljubljani pri predstavah "Cavallerie rusticane".

Tako se je zaključila sezona 1923/24, v kateri je imel zbor 88.042.66 din dohodkov in 41.470.87 stroškov in v blagajni je ostalo 46.571.80 din poleg popolnoma plačanega inventarja: mize, stoli, kozarci in prti.

x

x x

Delo za koncertno sezono 1924/25

je začel zbor s sestankom, dne 10. septembra 1924. Vsi upi in nade zbora so bile uprte na zborovodjo, ki je znal s svojimi načrti pridobiti za sebe bolj pevski odbor, kakor cel

zbor. Odbor je bil trdno prepričan, da gre pri tem za "velik prehod iz ene dobe v drugo - novo." Zavedali so se težav in zato obljubili Kumarju vso podporo ter v principu dosegli, da bodo morali konservatoristi, 5. in 6. letnika solopetja obvezno v zboru.

Zborovodja Kumar je določil tri koncerte v sezoni; koncert z ženskimi zbori, z mešanimi in z večjim vokalno instrumentalnim delom. Posebno pažnjo je obljubil posvetiti moškemu zboru, da tako ustreže ponovnim željam. Termini so bili: okoli božiča, februarja in spomladi. France Marolt je razvil načrt svoje pevske šole, ki je začela 6. oktobra in sklenili so, da bodo izdali Maroltova skripta v tisku. Predlagali so tudi honoriranje prve izvedbe izvirnih skladb, prireditve Hubadovega večera in Kumar je ponovno priporočal turnejo po Italiji.

10. oktobra 1924 je sodeloval zbor na Koroškem večeru Jugoslovenske Matice.

14. novembra 1924 so imeli Hubadov večer v salonu pri Levu na Gosposvetski cesti in mu izročili spominski album.

29. decembra 1924 je spremlil pevski zbor k sv. Križu skladatelja Viktorja Parmo in mu zapeli v slovo.

Za konec leta 1924 so pripravili zopet silvestrovanje v veliki filharmonični dvorani in zaslužili 603 din in 9. januarja 1925 so sodelovali na koncertu Oficirskega udruženja in 27. na Svetosavski proslavi v Unionu.

Prvi redni koncert je bil preložen od 3. decembra 1924 na 19. januarja 1925. Preložiti so ga morali, ker je bil obisk pri vajah zelo nereden in ga izvedli šele 4. februarja 1925. Spored je obsegal izvirna dela, ki jih je zborovodja sam nabiral pri skladateljih.

Adamič pravi o tem koncertu v Slov. Narodu 7. 2. 1925 in iz njegovih izvajanj lahko spoznate takratno življenje v pevskem zboru: "Kumarjevo romanje od skladatelja do skladatelja poznam. Nikdo pred njim pa najbrž nikdo za njim ne bo s tako vnemo in s tolikimi prošnjami obhajal vse, ki bi mu

lahko kaj nudili za njegov koncert. - Poznam tudi več ali manj dela, ki jih je v izvajanje pridobil. Vendar, vpoštevajoč nebroj važnih dogodkov, je ostal končno pri programu, ki smo ga slišali.

Najvažnejši izmed vseh mnogobrojnih razlogov je bil morda ta, da je pevski zbor Glasbene Matice v letošnjem šolskem letu doživel novo pomlajenje. Dokaj starejših pevcev je, čuteč, da prihaja nova doba, pevski zbor zapustilo, kar vsi iskreno obžalujemo, še več pa je vstopilo novih, mladih, svežih sil, kar zopet z največjim veseljem pozdravljamo. Naravno tedaj, da s takim prerojenim pevskim zborom takoj ni mogoče postaviti na oder stvari, ki bi jih pričakovali ljudje, ne poznavajoči notranjega reorganizatornega dela zbora.

Navzlic temu pa je bil absolvirani program, na prvi posluh lahek, za ta zbor sorazmerno zelo težaven.

O svojih stvareh ne govorim rad. Peli so: šest harmoniziranih narodnih del v moškem in deloma v mešanem zboru, Napitnico in mešan zbor Belokranjske svatovske pesmi. Za njimi je bil na programu Lajovic: njegovi "Koledniki" na Župančičevo besedilo pa so nedvomno zelo interesantne stvari. Ženski osmeroglasni zbori so to, trdi orehi po svoji glasbeni vsebini, v katere poglobiti se ni tako enostavno, kakor to zgleda in kateri, nedovršno interpretirani zmorejo ostaviti medel vtis, v nasprotnem slučaju pa, četudi nekoliko doktrirani, pokažejo bogato globino Lajovčevega glavbenega občutenja. In njih večje pristen nacionalen duh, pozlačen, idealiziran, sedaj resen, nato grotesken, potem šaljivo - žalosten. Ako bi imeli še instrumentalno ozadje, bi bili to dragoceni biseri glasbene literature za ženske zборе, ki so Lajovcu posebno pri srcu.

Ženski zbor ima jasne, sveže in mladeniške glasove, je energičen, zaveden in se mi zdi, da po svoji disciplini presega moški zbor. Izvajal je tudi ciklus Sukovih ženskih zborov s četveroročnim klavirjem (Ravnik in Zarnikova). Dasi so skladbe starejšega datuma, vendar še lahko vedno služijo za vzor kompozicijam narodnih pesmi. Kar ne pove pevec, dopolni in

razprede klavir tako, da je nastala iz vsake pesmi prekrasna glasbena slika, zaokrožena, popolnoma izčrpajoča glasbena in pripovedno misel. Med najlepše štejemo "Skupni grob" in v porrednem kontrastu k tej "Možila bi se". Da sta oba spremljevalca svojo nalogo rešila izvrstno, je samo ob sebi umevno. Izmed Hrvatov je bil zastopan Širola, ki sem ga včeraj v naglici spustil. "Zorja moja zorja" je zelo težaven polifonski mešan zbor, ki zlasti sopranom vsled neprestanih visokih leg dela težave. Zvenel je polno in vpadajoči tematični odlomki niso prišli do popolne jasnosti. Širola vodi glasove odlično, melodična linija je široka, vsa skladba dinamično odtehtana in je ostavila najlepši vtis. Deseta rukovet "Pesmi iz Ohrida" Mokranjca nam je že dobro znana, a nam vsled svoje kovalne klasičnosti vedno iznova nudi najprijetnejši užitek. Postala bo kmalu last vseh naših boljših zborov. Izvajali so jo dokaj temperamentno. Želel bi si le pohitrenje nekaterih tempov in dinamično preciznejšega dela. Mešani zbor šteje nad 100 pevk in pevcev, izmed teh so prav dobri soprani, ki so se to pot izredno dobro izravnali; altov, sočnih in globokih bi si želel nekoliko, tenor naj bi pokazal več lahkotnosti, tudi je, razdeljen, redek, bati so masivni, zelo imponirajoči v mali oktavi, v enočrtni prevladujejo nekateri glasovi, v spodnjih notah velike oktave je treba še par pevcev, ki pa jih je, žal, težko dobiti.

V splošnem je pridno študiral, se mnogo trudil, da pa ni pel z onim navdušenjem, ki potegne poslušalca nehote za seboj. Mislim, da je bila kriva temu v nemali meri neposebno dobro zasedena dvorana, čemur pa se sredi vrtineah nebrojnih plesnih veselic in volitev ni čuditi. Po drugi strani pa je to tudi resen "memento" Kumarju in Pevskemu zboru Glasbene Matice, da je treba pričeti takoj z velikim, kakršnimkoli glasbenim delom, manj da truda, kakor pa kočljive majhne a capella stvari, a učinkuje mnogo silneje, napoji in nasiti glasbožejne in lačne. Pevski zbor Glasbene Matice, naj da vsako koncertno sezono vsaj dva koncerta. Eden naj bi bil vokalni, revija naše

zborovske produkcije, drugi posvečen večjemu, ves večer napolnjenemu delu.

Prepričan sem, da na pomlad pridemo do drugega koncerta. Mnogo, zelo mnogo truda je imel g. Kumar s svojim pomlajenim zborom, požrl je marsikatero bridko, boril se morda celo z nerazumevanjem in opozicijo, tembolj moramo ceniti njegov trud. Žal, si ga s pretiranim dirigiranjem otežkočuje, se ž njim fizično ubija. Mnogo tega, velik del, kar hoče povedati pevcem s svojimi živimi rokami, bi lahko povedal s pojasnjujočo besedo pri pevskih vajah. Nejasen, megleno, z neštevilnimi ilustrirajočimi gibi pomešan taktov način trpi na jasnosti, striktnosti ter nevajenega pevca ali igralca spravi z ravnotežja in mere. Ta tehnika dirigiranja bi se pri orkestru ne obnesla. Sicer pa je to stvar dirigentove individualnosti. - Pevski zbor Glasbene Matice in Kumarja čaka še mnogo hvaležnega in uspešnega dela, h kateremu ni enemu, ni drugemu ne manjka znanja in volje."

Slovenec piše, dne 8. 2. 1925: "Letošnji Matični prvi koncert, ki smo dosti dolgo nanj čakali, smo končno dočakali. Bil je izvrsten. Prinesel je dokaj zanimivih, večinoma novejših zborovih skladb. Predvsem od E. Adamiča zelo spretno, samoraslo prirejenih šest narodnih pesmi po napevih iz Kokošarjeve zbirke. To so jako hvaležne skladbe, deloma otožno resnega značaja, deloma čvrste, žive. Prav lepo so se slišale, ponekod kar sijajno. Ne odobravam pa tega, da so peli pri nekaterih pesmih samo po eno, dve kitici, ko je vendar besedilo celota in je izpadla marsikatera pomenljiva kitica. Vsaj par kitic, pa tudi več pri narodnih pesmih že prenesemo. Silno težka, v harmonijah in postopih nenavadna je Adamičeva "Napitnica" za moški zbor. V prvih dveh kiticah kar čutiš bolečine, ki jih pesem izraža, v tretji gledaš "veliko zoro", prav dober kontrast, krepek in sekvenčno naraščajoč, dokler se v četrti kitici zopet v silni borbi ne prikoplješ do zmage. Pesem je uspela in učin-

kovala. Manj so nas prijeli Lašovčevi koledniki: častitljivi, žalostni in veseli za ženski zbor a capella. Precej apartna glasba, težka, deloma preveč naporna. Oživila in vzradovala pa so se srca pri krasnih Sukovih ženskih zborig s četveroročnim klavirskim spremljevanjem. To je res dehteča glasba, iskrena, bistra, nekaj izrednega. Izzvala je največ priznanja in navdušenja. Več teh pesmi je zbor ponovil. Plemenit, široko razpleten, mogočen je Širolov mešan zbor "Zorja moja Zorja". Tudi Adamičeve Beokranjske svatbene pesmi so lepo, zanimivo in srčno prirejene v šopek, kot so Mokranjčevi rukoveti. Prvi del te skladbe približno tako zveni kot Mokranjec. Srednji del pri- nese celo basovski samospjev, ki ga je lepo zapel operni pevec Zupan; sledi miren moški zbor, sklene pa zelo živ mešani zbor. Z Mokrankčevo "Biljano" se je koncert zaključil. Zbor v vseh glasovih dosti dobro zastopan in izenačen, v moškem zboru nekoliko pomlajen, je odpel pod vodstvom g. Srečka Kumarja vse točke gladko, sigurno in vseskozi ubrano. Pohvalno moram še omeniti oba izborna spremljevalca na klavirju, g. koms. prof. Ravnika in gdč. Zarnikovo.

Dom in svet se je dotaknil tega koncerta le v letnem poročilu (1926) in pravi med drugim: "V februarju je dala ljubljanska Glasbena Matica pod Kumarjevim vodstvom koncert Adamičevih, Lašovčevih, Sukovih, Širolovih in Mokranjčevih skladb. Med drugimi ljubljanskimi društvi, ki so nastopila ob raznih prilikah, prednjači za enkrat Matica i po številu, izbranem glasovnem materjalu, izvežbanosti, ambicijah in dosegljajih."

Koncert ni bil ravno odlično obiskan - dal je 10484 din dohodkov in 10.039 din stroškov, torej deficiten ni bil.

Doma so bili z izvedbo zadovoljni: Kumar, Marolt in Pečenko. Drugi manje. Razlogi isti kakor preje in nastale nesporazume so poravnavali, zagovarjali neokrnjeno avtoriteto zborovodje, kar so dali na glasovanje v zboru in je bilo soglasno sprejeto in s tem nekako potrjena nova smer, ki jo je zavzel Kumar, propagiranje nove moderne glasbe, čeprav se je

o avtoriteti pevovodje še ponovno razpravljalo, prav tako pa tudi o Kumarjevi smeri, ker so bili mnenja v zboru in artističnem odseku Glasbene Matice o tem deljena. Močno je zagovarjal avtoriteto zborovodje dr. Žirovnika in končno postavil tezo, "komur ni prav, naj gre", kar je rešilo trenutno situacijo.

V takih prilikah, ko je začel delati proti Kumarju oni, ki ga je prvi priporočal in predlagal ter končno prepovedal Matičnemu zboru izvajati svoje skladbe, dokler bo Kumar njegov zborovodja, je prevzel predsedstvo zbora g. Pečenko, dne 9. februarja 1925.

8. marca 1925 je nastopil zbor na mladinskem koncertu prof. K. Jeraja v veliki filharmonični dvorani in pel Mokranjca, ker se je koncert vršil pod naslovom: Srbska glasba.

Od oktobra 1924 dalje je vodil France Marolt v zboru pevsko šolo in izdaja njegovih skript je stala zbora 20.558.-din. Šola pa je počasi hiralala, ker je zanimanje za njo popolnoma popustilo. Bilo je pač preveč raznega zabavljanja in v nič devanja, pa manj šole.

Študij v zboru je pripravljala Cezar Frankove "Blagre" za soli, zbor in orkester. Zopet so bile težave z orkestrom, dr. Čerin je bil v sporu z zborom ter ni hotel dati vojaškega orkestra za spremljevanje, operni je bil pa predrag. Tako je moralo zborovo vodstvo do divizijonarja, ki je dal dr. Čerinu nalog, da mora dati orkester Glasbeni Matici za koncert redno na razpolago. Tako je prišlo do koncerta 18. maja 1925 v Unionu in njegove ponovitve 4. junija v Frančiškanski cerkvi.

Narod piše 20. 5. 1925: "Pri koncertu je sodeloval popolen mešan zbor Glasbene Matice, orkester Muzike Dravske divizije, orkestralno društvo Glasbene Matice ter solisti: ge. Pavla Lovšetova (sopran), Vilma Thierryjeva (mezzosopran). Mila Wohinzeva (mezzosopran), gospodje Svetozar Banovec (tenor),

Julij Betetto (bas) pod vodstvom pevovodje Glasbene Matice, Srečka Kumarja.

Delo je bilo v kratki dobi študiranja dobro podano in zelo lepo vsebinsko, dinamično in tematično odtehtano. Ob koncu sezone smo in ni kazalo koncert zavleči do vročih večerov junija. Morda bi bilo do tedaj mogoče zборе izklestiti še čisteje, tempe pohitriti, dati pevcem več sigurne samozavesti, vendar so "Blagri" tudi v tem štadiju podavanja dosegli najlepší uspeh. Zbor se je povzpел n. pr. posebno v V. in VIII. blagru, kot najlepšima, do mogočnih vrhov, a znal je biti tudi navzlic svoji številnosti nežen in mehak. Žal, da ga ni bilo mogoče deliti, ker bi en del kot zbor nebeščanov na galeriji slično Betettu - Kristu ze le efektno učinkoval. Ideja, da poje Kristus iz višave, je bila jako srečna. Ta spev, nebeško miren in vznešen, zapet s prekrasnim glasom g. Betetta, je miren in vznešen, ganljiv in jako sladko pomirjevalen. Seveda so tudi vsi ostali solisti svoje daljše in krajše arije peli dovršeno, zlasti g. Banovec, g. Thyerrijeva (Mater Dolorosa) itd., le za vlogo Satana bi si želel silnejšega in morda tudi sigurnejšega pevcā. Orkester, ki ga je pripravil za glavne vaje skrbno g. dr. Čerin, g. Sr. Kumar pa izlikal in izklesal, kolikor se je največ dalo, je bil semtertām za pp in ppp mesta prekrepek, nekaterikrat je preveč pokrīl tudi pevski zbor, a je bil v celoti prav vestno naštudiran in siguren. G. pevovodja Sr. Kumar je stal sicer prvikrat pred tako izvršujočo maso, zlasti pred orkestrom, vendar moramo z veseljem, celo s presenečenjem priznati, da je bil svojī, za začetek kaj težji vlogi kos in se je držal krasno od začetka do konca. Način njegovega dosedanjega dirigiranja, se je umiril ter prilagodil širokim orkestralnim zahtevam. G. Kumar je prestal svoj izpit častno in mu more pevski zbor Glasbene Matice poveriti z zaupanjem še težje naloge.

Študiranje vokalno - instrumentalnih skladb dosega pri manjšem naporu večji efekt. Gotovo je imel g. pevovodja

z zvori "Blagrov" manj sitnosti kot n- pr. s kratko, a zavito a capella skladbo, ki jo ob koncu koncev povprečni poslušalec niti vsebinsko oceniti ne ume in sodi jo le po njeni dolgosti, morda še po njenem trenutnem učinku. Masi imponira velik aparat, obsežnost dela, njegova barvitost, pestrost, njegov naslov in sloves. Ako je delo pri vsem tem še na visoki umetniški stopnji, kakor so n. pr. "Blagri", pa si pevski zbor, ki je izvaja, pribori vseobče priznanje in tudi tujci gledajo s spoštovanjem.

Reš, da "Blagri" Matici ne bodo prinesli materjalnih koristi. Morda ravno nasprotno; toda odtehtajo jih moralne, kulturne, estetične dobrine. Nedavno so izvajali v Trstu Perosijev oratorij, če se ne motim "Vstajenje Kristusovo" in so prireditelji menda imeli z njim do 100.000.- Lir deficita. Vendar pa s ponosom lahko reko, da so si s proizvajanjem Perosija pridobili spoštovanje glasbenega sveta-

Ker je škoda proizvajati tako trudapolno in veliko delo samo enkrat, naj bi pevski zbor Glasbene Matice kljub poznemu času dal "Blagre" še enkrat v cerkvi pri ljudskih cenah. Prepričan sem, da bi bil koncert dobro obiskan. Še dalje! Bilo bi zelo priporočljivo, da pevski zbori, ki so naštudirali večja dela, gredo z njimi tja, odkoder zamoremo mi v zamenjavo dobiti druga tam naštudirana. Poskusimo se zediniti na medsebojnem poravnanju stroškov in publika, ki je pravzaprav glavni faktor, za katerega pevski zbori delajo, bo z lahkoto prišla do prelepih glasbenih užitkov. Iz Karlovca lahko dobimo Širolino "Abrahamovo žrtev", iz Zagreba "Misso solemnis", iz Maribora "Mrtvaškega ženina". Na vseh teh krajih pa bodo veselili Cesar Francka. V izmenjavanju medsebojnega kulturnega dela dosežemo glasbeno solidarnost in še mnogo, mnogo drugega."

Dr. Vurnik pravi v svojem letnem pregledu v Dom in svetu (1926): "Na prvem mestu med vokalno instrumentalno reprodukcijo, moram omeniti Cesar Franckove "Blagre", ki jih je

izvajal Srečko Kumar z Matičnim zborom in kombiniranim orkestrom.

O ponovitvi je pisal Slovenski Narod, dne 6. 6. 1925: "Včeraj je pevski zbor Glasbene Matice z istimi točkami in sodelujočimi kot zadnjič "Osmero blagrov" v Frančiškanski cerkvi. Navzlic temu, da je delo v cerkvinmogo silneje učinkovalo kot zadnjič v Unionu, alo morda radi tega, moram g. pevovodji Kumru priznati, da je ravnal popolnoma pravilno, ko je delo dal le v odlomkih. V vsej svoji celoti bi postalo enolično, ker je že sedaj vzdržalo enako močan interes do konca. Občudovanja vredna je Franckova široka koncepcija, toda silno raztrgane forme, če izvzame morda zadnji "Blagor", se ne povzpno do pričakovanih dramatskih učinkov, teko ritmično preenakomerno, so celo semtertam nekoliko bedne in medle. Izvajanje zasluži enako pohvalo, kot zadnjič, v nekaterih delih je bilo celo preciznejše, jasnejše in gladkejše. Istotako so se mi tudi solisti zdeli tehtnejši in sigurnejši- Zlasti so povzdignile zadnji "Blagor" orgle, ki so mu dale poseben sijaj in veličastnost. Pevski zbor Glasbene Matice je s svojim koncertnim delom letošnje seziye lahko popolnoma zadovoljen. Znova je utrdil sloves ter pokazal, da resno stremi za najvišjimi umetniškimi cilji."

14. 6. 1925 je prinesel naslednjo notico, ki tudi po svoje osvetljujejo naše delovne prilike: "Letošnje koncertno sezono je skoto gotovo zaključil zadnji koncert Glasbene Matice, na katerem se je izvajal Cesar Franckov oratorij "Blagri" v Unionski dvorani in Frančiškanski cerkvi. Skupni izdatki za oba koncerta brez notnega materjala znašajo 27.781.- din 75 par. Inkasiralo pa se je pri obeh koncertih na vstopnini 25.104.- din 70 para. Tako znaša ta primanjkljaj 2.677 din 5 para. K temu primanjkljaju pa moramo prišteti še vse izdatke, katere je imela Glasbena Matica z izposojilom zborovega in orkestralnega materjala ter s prevodom tega dela, ki znašajo v celoti 5.588 din 50 para. Tako vidimo, da mora Glasbena Matica k tema dvema koncertoma doplačati za njene razmere naravnost ogromno vsoto 8.532 din 35 para. Glede podrobnih stroškov navajamo

sledeč državni davek obeh koncertov, ki znaša 2.384 din, tiskarna, plakatiranje 2.168 din, vojaški orkester 9.650 din, ostali stroški odpadejo na honorar solistom, na najemnino prostorov, policije, ognjegascev, biljeterjev, reklamne notice itd. Koncerta bi bila le v tem slučaju aktivna, ako bi občinstvo kupilo vse vstopnice, kakor je bilo to doslej pri vseh Matičnih koncertih v navadi. Ako se razmere ne preokrenejo, bo v Ljubljani težko misliti na umetniške koncerte velikih svetovnih del, ki za izvedbo zahtevajo velik aparat."

Na odborovi seji, dan preje, se je pritoževal Kumar čez slab obisk in zvrčal krivdo na slabo reklamo in ranžma s strani pisarne, navedel pa je tudi resnični vzrok: iste dni je gostoval v drami Hudožestveni teater. Med študijem Blagrov je prišlo iz Lvova povabilo, da bi zbor koncertiral na Poljskem, a so odklonili in ravno tako koncert v Zagrebu.

7. junija 1925 se je vršil zborov peš izlet čez sv. Katarino v Delnice.

Na rednem letnem občnem zboru 26. 6. 1925 sta bili izvoljeni častnim članom Klementina Hrovatin in Danica Pavčičeva; sklenili so predlagati glavnemu odboru, da bodi vsakokratni zborovodja član glavnega odbora in za jesenski študij Širolov oratorij: "Abrahamova žrtev", odnosno po odredbi glavnega odbora Novakov "Vihar".

x

x x

Redne vaje so se pričele 10. septembra 1925 in zbor je štel v začetku 17 sopranov, 21 altov, 18 tenorjev in 26 basov, skupno 82 glasov, ki so se v oktobru pomnožili na 92. Kumar je bil proti izvedbi "Viharja", češ, da je posebno za orkester pretežak. Za izvedbo je govoril predlog upravnika Narodnega gledališča M. Hubada o skupnih vokalno instrumentalnih koncertih, ki bi jih prirejala Glasbena Matica in uprava Narodnega gledališča brez posebnih deficitov. Končno so se od-

ločili, da bodo izvajali "Vihar" in "Abrahamovo žrtev".

10. oktobra 1925 je pel ženski zbor Sukove ženske zbore na Koroškem večeru Jugoslovenske Matice v Unionu pod Kumrovim vodstvom. Nastopili so dobro, le spored je bil za ta večer neprimerno izbran.

Večina nadaljnih vaj je šla za "Vihar" pod vodstvom Štritofa.

Pod Kumrom je nastopil zbor na Novinarskem koncertu 1. 12. in zapel: Ravnik "Kmetiška" za ženski in Adamič "Igra na nebu" za mešani zbor.

Narod je napisal 3. 12. 1925: "Ženski zbor Glasbene Matice je v nasprotju z drugimi kakor vlit iz enega blaga in je v Ravnikovi "Kmetiški" pokazal veliko pevsko disciplino in izvirno prednašanje. Segla pa ni do srca, zdi se, kakor bi ji manjkalo poezije, iskrenosti, ki ju nadomešča sijajna klavirska tehnična oprema. "Igra na nebu" je bila sijajno podana, toda lani z večjim temperamentom."

Jutro je zapisalo, "da je bil nastop zelo uspešen," v Slovincu pa je napisal natančno analizo dr. Vurnik, ki pravi: "Zbor Glasbene Matice je pod vodstvom g. Sr. Kumarja podal J. Ravnikov novejši (1924?) ženski zbor s štiritočnim klavirjem "Kmetiška", ki se je to pot prvič izvajala ter Adamičevo "Igro na nebu" za mešani zbor. Ravnikov impresionizem je v "Kmetiški" dozorel do cvetu, ki pa je že danes zapoznel. Ravnik se je v tej skladbi pokazal le deloma sodobnega po logični kompoziciji (v približnem ravnovesju aba), po podpiranju glavne vokalne linije (s katero je altova parkrat v kontrapunktnem odnosu) s paralelno linijo v spremljavi klavirja; po drugi strani je skladba po svoji hromatiki in po pretežnem vertikalnem pojmovanju še daleč v impresionizmu. Po ritmičnem načinu polkastih motivov, pestro tonskih, imitiranih itd., je ta sicer izvirna skladba blizu češki šoli (Novaka ali še bolje Suka). Mojstrija je skladba vsekakor in vredna vzporedbe s češko moderno, da bi bila le sodobnejša! Adamič je z "Igro na

nebu" onega, ki ga je doslej presojal le po njegovih efektnih, melodijoznih igračicah, ki so čutni povprečnosti blizu, zelo presenetil. Vizionarnemu stilu besedila odgovarja v tej skladbi ekspresivna, skikajoča glasba, deloma s poudarkom na akordu, deloma na linijah, s svojim sf ritmom (jezdci črne armade) napravlja v stopnjevanjih naravnost pošasten dojem, če naj bo izjemoma o tej subjektivni muziki dovoljeno tako govoriti. Moč skladbe tiči v njenem slikanju in izrazu, za kateri se vse prejšnje Adamičeve "igračke" zde predstudij in priprava, ter v široki arhitektonski nezanimivosti, v kateri je vse pretehtano na učinek v celoti. Reči treba, da je to delo eno izmed največjih naše poveljne vokalne glasbe. G. S. Kumar je to skladbo, intonacijski in izrazno eno izmed najtežjih slovevenskih del sploh, podal eksaktno, zborovski obdelano, v dosti adekvatni izraznosti in pravi zgradbi. Logično je naslikal "galop" prvega dela do cezure "obstali", pustil v drugem narasti nov fugato "korakov" preko basa ost. "črni armad" v disonantni višek "Ogenj!" in padel s slikanjem "rušenja v prepade" v končni koral "Mi pa se križamo"; sf ritmika je, poudarjena kar se da, doprinesla k vtisom. Taka skladba v tej interpretaciji je bila vokalni višek večera, h kateri nadpovprečnosti treba čestitati skladatelju in ne dosti manj zaslužnemu dirigentu zraven pa Matiči, ki se je s tem umetnostno v tej tekmi i po ambiciji i po izvedbi, potem je bila kos, povzpela nad vse ostale v tekmi."

Tako se je približala izvedba Novakovega "Viharja", ki je bil v načrtu Matičnih koncertov od prvega trenutka, ko je začel delati Štritof z našim zborom, Koncert se je vršil 18. decembra v Unionu. Bil je velik dogodek v našem glasbenem življenju in žal so prvo izvedbo naši kritiki zelo hladno odpravili.

²
Narod 20. 12. 1945 pravi: "V proslavo rojstnega dne Nj. Veličanstva kralja Aleksandra I. je priredilo Narodno gle-

dališče s sodelovanjem Glasbene Matice včeraj v dvorani hotela Union slavnostni koncert, na katerem se je proizvajalo najmočnejše češko delo, če ne svetovno, Vitezslava Novaka "Vihar", simfonična pesnitev po besedilu Svatopluka Čeha. K izvajanju so pripomogli operni solisti: ga. Lovšetova, gg. Betetto in Banovec, dva solista pevskega zbora Glasbene Matice, cel pevski zbor Glasbene Matice ter operni orkester, pomnožen s člani orkestralnega društva Glasbene Matice in godbe Dravske divizijske oblasti ter pri klavirju g. H. Svetel. Grandiozno delo je naštudiral in vodil g. Niko Štritof, operni dirigent, s čimer se je njegova dolgoletna želja sijajno izpolnila. "Vihar" je ostavil na poslušalce silen vtis. Enakega dela po svoji muzikalni vsebini in kolosalnih tehničnih težkočah Ljubljana ni še nikdar slišala in je s proizvajanjem "Viharja" zavzela prvo mesto v Jugoslaviji. Ljubljčanje so včeraj pokazali, da imajo smisel in okus za velika dela ter da znajo ceniti umetnost v njenih največjih proizvodih. "Vihar" se mora na vsak naščanin še proizvajati ter bi izvajalci ž njim lahko v Zagrebu dobili palmo. O izvajanju in podrobnostih poročam prihodnji teden. Ta himnična apostrofa mogočnih naravnih fenomenov, ta monumentalna apoteoza nepreglednih morskih globin in ljubezni ne prenese samo nekoliko površnih vrst, pravi nemški kritik Fleischmann."

In dr. Vurnik pravi v Dom in svetu (1926), "da je bil "Vihar" v Štritofovi izvedbi eno največjih glasbenih dosegljajev zadnja leta."

Dne 6. januarja 1926 je predaval v Hubadovi dvorani o "Viharju" Emil Adamič in pri klavirju je sedel Niko Štritof. Ponovitev "Viharja" je bila 15. januarja 1926. ob 2/3 zasedbi Unionske dvorane. Po soglasnem mnenju kritikov je bila druga izvedba še boljša od prve in dr. Vurnik pravi:

"V globoki in prostrani zgradbi ter skoro nedosežni genijalnosti te velike vokalno - instrumentalne skladbe, ki se v svoji močni, samobitni umetnosti tako osvajajoče prebije v

poslušalca, ne bomo več govorili. Ob reprizi samo nekaj kratkih opazk o izvajanju. Najprej še enkrat: hvala dirigentu Štritofu, ki nam je visok, razborit in samo tako utopljen v burno valovanje te grandiozne skladbe, dal čisto uživati od njene lepote. - Pri včerajšnjem drugem koncertu smo dobili mestoma vtis, da orkester, ki si ni po tehnični plati tako težke skladbe zadnje dni s ponovnim branjem še enkrat malo osvežil, tu in tam ni preveč jasno prinesel kakšnih detajlov. V celoti pa je podajal enotnejše, izglajenejše. Številneje zasedena pihala so zopet prevesila za to delo prešibka godala. (Kako da gospodje iz društva učiteljev glasbe niso priskočili dirigentu na pomoč?) Zbor Glasbene Matice je bil to pot sijajen, prvovrsten. V končni himni "Zvezda morska" je razple vso svojo odtehtano moč v nepozaben efekt. Solisti (g. Lovšetova in gospoda Banovec in Betetto) so bili res zelo dobri, če izvzamem majhno razpoloženje tenoristov. Naj omenjam še oba obrežna roparja (g. Rusa in Sekulo), od kojih je zlasti prvi svojo ne ravno lahko nalogo uspelo izvršil. - Dvorana ni bila ravno baš preugodno zasedena, naše občinstvo je unova pokazalo, da ga še velika glasbena dela ne morejo zabavati. In to v teh naših majhnih razmerah, ko bomo morali morda dolgo, dolgo čakati, da v taki velikopotezni izvedbi dobimo kakšno drugo tako impozantno delo. P. s. Čujemo, da namerava naša gledališka uprava izvajati "Vihar" tudi v Mariboru, kar le odobravamo in priporočamo."

"V resnici stoji "Vihar" osamljen med slično vokalno-instrumentalno literaturo. Takoj po Brnu, Pragi in Dunaju ga izvaja Ljubljana, kar nam more biti v posebno zadoščenje. Kako je skladatelju samemu delo pri srcu, dokazuje njegovo lastnoročno laskavo zahvalno pismo, naslovljeno na dirigenta Nika Štritofa, v katerem se toplo zahvaljuje, njemu, orkestru, solistoma in zboru. Vsi izvajalci morajo to izjavo smatrati kot veliko odlikovanje. Poslušalec, ki more slediti poteku skladbe, poznavajoč njen motivičen material in njegovo čudovito

razprejanje, po drugi strani pa skoraj nedosežno umetniško uveljavljenje Novaka, mora sprejeti v svojo dušo nepozabljiv vtis. Vsak takt je odkritje, umetnina zase, vse skupaj takorekoč čudež, ki ga zamore storiti že od Boga blagoslovljeni genij. Naše uho se je v 16 letih, odkar je bil "Vihar" ustvarjen, privabilo na marsikatero muzikalno novost, a Novakovo delo tudi dobremu poznavalcu najmodernejše glasbe nudi še mnogo presenetljivega, kako šele je moral "Vihar" dejstvovati v času svojega rojstva. Bil je odkritje. V družbi z "Mrtvaškim ženinom" (istoimensko skladbo je komponiral tudi Dvořák) in "Panom", tvori "Vihar" trojico največjih del Novaka. Z njim je skladatelj dosegel vrhunec svojega umetniškega delovanja. - Vodstvo Štritofa je temperamentno in njegova osebnost ter velika ljubezen do tega dela je vlila ogenj in navdušenje tudi izvajalcem. Silno težak orkestralni part se mi je zdel izvajan uglasjenейše kot prvokrat, navzlic temu bi si želel še pomnožitev godalnega orkestra. Zadostovala pa so popolnoma pihala in trobila. Solisti: ga. Lovšetova, g. Banovec, zlasti pa g. Betetto so svoje, tudi ogromno težke partiture, peli dovršeno. Prav posebno pa se je včeraj odlikoval pevski zbor Glasbene Matice, najbolj v zaključnem, prekrasnem zboru. Mi bi slišali "Vihar" radi še in še. Občinstvo je drugačnega mnenja, kajti Unionska dvorana včeraj ni bila popolnoma zasedena, kar kaže, da so se poslušalci zadovoljili z enkratnim poslušanjem "Viharja". To pa nikakor ne zadostuje, ako hočeš skladbo razvneti in oceniti v vsej njeni grandioznosti."

Ne bo škodilo še malo številk o "Viharju". Inkaso 22. 576.17 din, stroškov 17.037, ostalo 5.539.- din, in zakaj? zato, ker je dobil orkester po pogodbi z gledališko upravo samo 2.800.- din, moral bi pa dobiti po tarifi 20.150.- din, ker je imel 33 ur skušenj. Tako se je odboru obnesla zveza med gledališčem in Glasbeno Matice, a žal le za malo časa, in to po krivdi orkestra, ki je trdil, da je bil prevarjen na ta način.

"Vihar" so nameravali ponoviti tudi v Zagrebu in zahtevali za izvedbo 25.000.- din. V ta predlog pa zagrebška koncertna poslovnica ni šla, ker je želela koncert slovenskih novejših zborov. Začetkom marca 1926 je prišla popolnoma nepričakovano vest, da gre Kumar na zagrebško Muzičko akademijo, odnosno pravzaprav za zborovodjo zagrebškega "Kola", ki med takojšnjimi glasbeniki ni mogel dobiti dirigenta. Kumar, ki se je za stalno preselil v Zagreb, je obljubil, da bo izpeljal še oratorijski koncert "Abrahamova žrtev". A samo ob sebi je umevno, da to ni šlo. Tako je bil zbor pred novo, to pot še občutnejšo krizo, ker so bile tudi zborove vrste močno zrahljane in ni bilo drugega izhoda, kot da je prevzel zbor zopet Niko Štritof, ki je bil sicer presledkoma, a vendar še vedno precej povezan z zborom, posebno po "Viharju", ki je bil njegov največji dirigentski in umetniški uspeh in obenem tudi največji zborov uspeh od prevratka dalje.

23. marca 1926 so se naši dnevniki spomnili 30-letnice matičnih dunajskih koncertov s spominskimi članki.

19. aprila 1926 je bil polnoštevilni moški zbor, pod Hubadovim vodstvom, pri pogrebu skladatelja Antona Foersterja, ki je umrl v Novem mestu in 29. aprila se je poslovil od zbora Srečko Kumar, želeč zboru najlepših uspehov, ki jih pa more doseči po njegovem mnenju le s polno avtonomijo zbora. Kar se tega tiče kaže vsa zborova zgodovina, da je našel pevski zbor v glavnem odboru vedno polno in največje razumevanje, kako tudi ne, ko je bila vedno velika večina članov glavnega odbora najtesnejše povezana z zborom in je bil zbor vedno zunanji reprezentant Glasbene Matice.

Pač se je v zadnjih letih skušalo zanetiti nekako nesoglasje med zborom in glavnim odborom, kar pa se ni popolnoma in za stalno posrečilo. Kumar sam ni bil stalen duh in kar je poskušal pri zboru je delal tudi med učiteljskim zborom. Na vsak način je imel hvalevredno ambicijo uveljaviti slovensko

modernejšo smer, kar mu radi priznamo in za kar v Ljubljani, ne v Zagrebu in tudi ne v Beogradu, kjer je deloval zadnja leta pred prevratom.

Celodnevni zborov pežizlet na Sv. goro pri Litiji se je vršil 2. maja 1926 in 12. maja v resnici prisrčen spominski večer v Ljubljanskem dvoru, ki je imel dvojni namen: zbrati vse še živeče pevce, ki so peli leta 1896 na Dunaju in počastiti zborove častne člane: Matej Hubad, Jerica Hubad, Klementina Hrovatin, Josip Juh, Josip Kosem, Karel Lasbacher, Danijela Pavčič, Oton Pelan, Vinko Stegnar, Janez Završan in dr. Janko Žirovnik. Udeležba je bila velika, zunanji, nekdanji pevci Glasbene Matice, so poslali brzojavne pozdrave. Navzočih je bilo nad 200 oseb.

Zbor je bil s študijem oratorija "Abrahamova žrtev" gotov že sredi maja, a do koncerta takoj ni prišlo, ker je bil operni orkester na turneji po jugu države in imel po povratku toliko repertoarnega dela, da ni bilo časa za koncert, no, malo pa tudi volje ne, kakor so bile stalne težave ob vseh podobnih prilikah. Ko je bilo končno vse premagano se je pri generalki 13. 6. 1926 izkazalo, da solisti ne obvladajo svojih vlog in zato so morali koncert, določen za 14. junij odpovedati in izvršiti šele 1. julija. Solisti niso znali svojih vlog, ker se je dirigent preveč zanesel na nje.

Tako je po velikih težavah in razumljivi slabi volji vseh. prišlo le do koncerta v zelo neprimernem datumu 1. julija in uspeh ni v nobenem pogledu poplačal veliki trud, ki so ga imeli vsi. V spored naših koncertov je prišel bolj po osebni ambiciji dirigenta Kumra in bi ga lahko brez večjega truda in z manjšo finančno žrtvijo slišali od drugega izvajalca pevskega društva "Zora" iz Karlovca, ki se je sama ponudila za to.

O izvedbi navajam odlomke iz ocen:

Narod piše: "Pevski zbor naše Glasbene Matice, ki je, tehnično pripravljen in glasovno enakomerno odtehtan, pod skrbnim vodstvom zmožen zgledno reproducirati večja dela vokalno

instrumentalne literature, nam je v letošnji koncertni sezoni z opernim orkestrom in solisti posredil že dvoje kompozicij širokega stila, obe z N. Štritofom in to Novakovo grandiozno "Boure" in zdaj še Širolino posvetilišče "Žrtva Abrahamova".

Dočim nam je "Vihar", tudi če je mestoma preveč zahteval od proizvajajočih, mnogo pokazal in dal tega od "pučkog oratorija" drja. Božidarja Širole ne moremo trditi.

Kompoziciji, ki smo jo čuli na četrtekovem Matičnem koncertu, je preveč videti, da jo je zložil glasbeni zgodovinar, ki dobro pozna muzikalične forme in sloge, ni pa skladatelj - umetnik, ker mu manjka poleta, ustvarjajoče samoplodne iskre in iz tvorne osebnosti lijoče se iznajdljivosti."

Jutro poroča: "Snoči se je slednji vršilo že večkrat preloženo izvajanje dr. Širolinega oratorija "Abrahamova žrtev" v veliki dvorani hotela Union v Ljubljani. Koncert je priredila Glasbena Matica, vodil pa ga je dirigent opere g. Niko Štritof. Sodelovali so solisti: gg. Thierry - Kavčnikova, Milena Verbič, Zdenka Knittl, Julij Betetto, Alojzij Sekula in Ivanka Završan, orkester Narodnega gledališča in celokupni zbor Glasbene Matice.

Delo samo trpi na dolžini in le deloma posrečeni kombinaciji gregorjanskega korala z narodnim kolom. Ni zasnovano v sodobnem duhu, temveč pohaja zmerno - moderna pota, ki bi mogla prenesti bujnejšo melodiko, kakor jo očituje to delo. Instrumentalno dokaj preprosto, tudi v solističnih partijah ni bogve kaj izdelano in tudi zbor se ne more pohvaliti s posebno uspelimi točkami. Ves oratorij zveni preveč enakomerno, premalo je v njem kontrastov, da bi mogli delj časa zanimati. Sem ter tja - osobito v začetku - se oglasijo včasih puccinijevski toni in izgleda, kakor da se hoče razviti širokopoteznejša melodija, ki pa kmalu zamre v brezbarvnih in nezanimivih prehodih. Nekoliko skrajšano bi delo bržčas pridobilo na zanimivosti; vsekakor pa je oratorij resno zasnovan in vsebuje več prav lepih zamislov, ki pa žal niso izpeljani, kakor bi bilo sicer

pričakovati od dela te vrste in smeri.

Kapelnik Štritof je oratorij naštudiral vestno in ga dirigiral temperamentno, včasih kar preveč na škodo estetike. Pretirano, tu pa tam celo glasno gibanje ne doseže vedno zaželenega uspeha in postane zbog tega nekoliko smešno. Orkester je bil odločno prešibak v primeri z zborom (približno 35 mož proti loo!) in se je mogel uveljaviti prav v medigrah, ki pa so zelo kratko umerjene. Posebno godala so bila slabotna in niso mogla priti v tej zasedbi (ki je skoraj solistična) do prave veljave. Med solisti sta se odlikovala ga. Thierry in g. Betetto; oba sta glasovno dovršeno pela svoji partiji z vso potrebno vdanostjo in zanosom. Bog g. Sekule je bil malce prezamolkel in premalo grandiozen; pastir g. Knittl je jasno recitiral, medtem ko je bilo gdč. Verbičevo komaj čuti ali pa je ostala povsem neslišna (baš pri njeni vlogi orkester najbolj poje in take konkurence njen glas še ne prenese). Zbor je bil korekten, izravnal v vseh glasovih in bi mu bilo težko kaj očitati, ker je svojo nelahko partijo odpel vsakako vzorno. Celotna predstava bi bila prav lepo uspela, da ni bila hekam mučno dolga in monotona in da nas neznosna vročina v dvorani ni skoro izsušila. Navzoči skladatelj je bil deležen prisrčnih ovacij s strani navdušene publike, ki je v obilnem številu obiskala koncert."

Slovenec izpod peresa dr. Vurnika: "Dirigent N. Štritof je po naročilu glavnega odbora Glasbene Matice naštudiral stvar z Matičnim zborom in opernim orkestrom. Od Štritofa smo navajeni zelo intuitivne, temperamentne, agogične obdelave; to je pokazal tudi sedaj, dasi res nimamo vtisa, da bi se bil ves aparat lotil dela za ta oratorij z veliko notranjo vnemo in zainteresiranostjo.... Zbor je imel težko nalogo, ki jo je s pridnostjo izvršil, v ostalem pa Matični zbor ni več čisto tisti kakor v času, ko je Matica najbolj cvetela. Dajte mu stalnega vodjo! G. Betetto (Abraham) in ga. Thierryjeva (Sara) sta nosila v glavnih vlogah dosti težke butare zelo častno;

gospa se je dramski povzpela v Sarinem plaču do viška, ki ni malo pripomogel do uspeha večera, skladatelj je tema dvema izvajalcema ter Štritofu v glavnem lahko zahvalen zanj. Nova pojava gđc. Verbičeve (Izak) kaže vokalno šolo, čist in poln organ, zmožen dinamične elastike in dramskega akcenta; morda jo bomo še z veseljem poslušali kdaj v operi.

Izvedba oratorija je bila precejšnjega orientacijskega, pa tudi estetskega pomena za naše razmere."

Finančna slika je sledeča: dohodki 14.825 din, izdatkov 24.154, od tega zneska odpade na račun orkestra 13.090.- din, na soliste 4.300.-, deficit, ki je ostal na ramah glavnega odbora, 7.897.- din.

S tem koncertom je končala sezona 1925/26 in kar se tiče novega dirigenta, s precej nejasno bodočnostjo.

Tik pred koncertom se je vršil redni letni občni zbor dne 21. junija 1926 in dan prej je bil zbor na izletu v Skarčeni. Zanimive so resolucije, ki jih je sklenil občni zbor na predlog pevskega odbora:

- 1) Glavni odbor naj nastavi po predlogu odbora pevskega zbora stalnega dirigenta - domačina, sposobnega za vodstvo vokalnih in orkestralnih koncertov.
- 2) V sezoni 1926/27 naj pevski zbor začne koj v početku s študijem vokalnega programa.
- 3) Za koncerte, pri katerih je potrebno sodelovanje orkestra, naj odbor Glasbene Matice že pred začetkom študija dotičnega dela zasigura točno in neovirano sodelovanje potrebnega orkestralnega korpusa.
- 4) Dirigentu zbora naj bo zagotovljeno predvsem neodvisno artistično vodstvo. On sestavlja program sporazumno s pevskim odborom, ki ga sporoči glavnemu odboru v odobrenje. Eventualne pomisleke ali nasvete, odnosno odobrenje naj glavni odbor sporoči pevskega zbora pred začetkom sezone, odnosno študija tako pravočasno, da ne bodo ovirane priprave in pričetek študija.
- 5) Ker sta Pevski zbor in Orkestralno društvo sestavna dela

Glasbene Matice, je želeli, da nastopata tudi skupno. Priredita naj vsaj en skupni koncert v vsaki seziji, pri katerem vodi orkestralno - vokalne točke dirigent pevskega zbora. V to svr-
ho naj odbor Glasbene Matice omogoči Orkestralnemu društvu, da more nastopati v potrebni popolni zasedbi.

Te resolucije so rodile sklep, da je dal glavni odbor dne 7. julija 1926 nalog, da zaupno razpravlja s predsednikoma pevskega zbora in Orkestralnega društva glede novega skupnega dirigenta.

Med počitnicami se zbor ni razšel, temveč na tistem pripravljaj pod vodstvom Ferda Juvanca za proslavo 60-letnice rojstva Mateja Hubada, ki se je vršila dne 27. in 28. avgusta 1926 v njegovem rojstnem kraju na Skaručni. V soboto 27. je prišel na Skaručno moški zbor, zapel Mateju Hubadu podoknico, kateri je prisostvovalo vse domače prebivalstvo, nakar se je razvila na dvorišču pri Ingliču pristrčna domača zabava. V nede-
jo, dne 28. so prišli na Skaručno že takoj zjutraj še ostali člani moškega in ženskega zbora, mnogo starejših Matičarjev in Hubadovih prijateljev, med njimi tudi župnik Jakob Aljaž, ki je bral ob 10. uri v skaruški cerkvi mašo, med katero je imel čisto svojevrsten, a tembolj naraven in pristrčen cerkven govor na Mateja Hubada. Med mašo je prepeval Matičen zbor, skladatelj Pavčič pa igral na orglah najrazličnejše motive iz velikih vo-
kalno - instrumentalnih del, ki jih je Glasbena Matica izvajala pod slavljenčevim vodstvom. Nato je bilo skupno kosilo in do-
mača zabava ob najboljšem razpoloženju vseh navzočih.

Zborovo vodstvo je tipalo v počitniških mesecih za novim zborovodjem in mislili so predvsem na opernega dirigenta Antona Neffata in dr. Švaro kot njegovim stalnim korepetitorjem, a oba gospoda sta to odklonila z ozirom na njuno glavno zaposle-
nost v operi. Govorili so tudi o Heribertu Svetelu, Vasiliju Mirku in dr. Buncu. Ko je Niko Štritof zvedel, da iščejo za zbor novega dirigenta, je proti temu protestiral, češ, da mu glavni odbor še ni odpovedal tega mesta, za katerega ga je svoj-

čas, čeprav samo provizorno za drugo polovico sezone 1925/26, naprosil. In ko se je sestal 17. avgusta 1926 ženski zbor k svoji prvi vaji, je prišel Štritof pred poslopje Glasbene Matice in tam zborovemu vodstvu precej močno povdaryl svoje, za enkrat še vedno veljavne pravice. Ta nastop je močno pokazal Štritofovo voljo ostati še nadalje pri Matičnem zboru, kar bi bila tudi pravgotovo iskrena želja Glasbene Matice in njenega pevskega zbora, če ne bi toliko trpel študij vsled Štritofove nezanesljivosti in je samo zato tudi padel drugi poskus njegove stalne zaposlitve v krogu, kamor je po svoji umetniški potenciali vsekakor spadal in bi tudi pravgotovo lahko največ koristil. Zadeva se je hitro in v redu pojasnila, ko je dobil za svoje delo pri zboru oficijelno zahvalo. Zbor je na tistem računal, da bo šel v novo sezono pod Hubadovim vodstvom, ker je Hubad na svoji proslavi obljubil, da ne bo zbora nikdar zapustil. Zato so ga vabili k odborovi seji, da bi podal svoj delavni načrt za novo sezono. Sprva se je nekoliko otresal, češ, da je še vedno upravnik Narodnega gledališča in tako preveč zaposlen, a končno se je vdal, če mu dajo Janka Ravnika za pomočnika, do česar pa tudi to pot ni prišlo in na zborovi seji, dne 13. septembra je razvil z mladeniško navdušenostjo svoj veliki vokalni program z najrazličnejšimi domačimi in raznimi slovenskimi skladbami. Med velikimi deli pa je načrtoval za izvedbo: Verdi "Requiem", Berlioz "Faustovo pogubljenje", Pierné "Otroška križevska vojna", Vycpalek: Štiri poslednje stvari človeka, Beethoven "Deveta simfonija/ ali "Missa solemnis" itd. Zavedajoč se velikih težav z orkestrom pri izvedbi vsakega vokalno - instrumentalnega dela, je želel večji razmah Orkestralnemu društvu Glasbene Matice, da bi se polagoma osamosvojili in tako otresli velikih stroškov in večnih skrbi za orkester. Izjavil je svoje prepričanje, da se bo zbor z vso silo posvetil načrtanemu delu in ponesel slovensko pesem na Poljsko, kamor je bil ponovno vabljen.

S takim načrtom Hubadovega dela so šli v sezono 1926 - 1927.

Sezona 1926/27.

Prvi zborovski nastop v novi sezoni je bil pod vodstvom F. Juvanca 10. septembra 1926 v Unionski dvorani. Izvajali so vokalni koncert na čast udeležencev pravniškega kongresa. Peli so zборе, ki so jih napisali skladatelji - pravniki: Dev, dr. Krek, Lajovic, poleg tudi narodne. Nastopilo je 80 članov zbora in pripravil jih je Hubad sam.

Dne 16. septembra 1926 se je vršal prvi zborov sestanek ob nastopu novega delovnega leta in Hubad je obljubil, da ostane pri zboru, dokler mu bodo dopuščale telesne moči.

Ker so Maroltovo zborovo pevsko šolo opustili, je bil sprejet predlog dr. Žirovnika, da bi se ustanovil na konservatoriju poseben pevski tečaj, h kateremu bi imeli člani zbora brezplačen dostop.

Sklenili so, da poklonijo Hubadu za 60-letnico srebrno palmovo vejo z navedbo vseh večjih koncertov na posameznih listih.

Dan za tem je nastopil pevski zbor na čast čeških parlamentarcev, ki so prišli v Ljubljano in zborov oktet je sodeloval tudi na čajanki v Kazini, prirejeni gostom na čast.

16. oktobra 1926 se je udeležilo 60 članov zborovega zabavnega večera v salonu pri Bankotu in 26. novembra 1926 je bil prirejen v kolodvorski restavraciji častnemu članu Ottonu Pelanu častni večer ob 70-letnici njegovega rojstva in 50-letnici pevskega udejstvovanja. Poklonjena mu je bila spomin-ska knjiga. Samo ob sebi je umevno, da se je priključilo zastopstvo zbora deputaciji glavnega odbora, ki je dne 20. novembra 1926 čestitala P. H. Sattnerju za 75-letnico.

Svojega sodelovanja ni odrekel pevski zbor tudi to leto našim urednikom za njihov koncert 1. decembra 1926. Pod Hubadom je zapel prvič v Ljubljani Mokranjčev XIV. rukovet. Ocene z dne 3. decembra pravijo:

Slov. Narod: "Orkestralno društvo Glasbene Matice (dirigent g. Adamič) in Pevski zbor Glasbene Matice (pevovod-

ja g. Hubad) sta bila dva vogelna kamna včerajšnje prireditve. Z iskrenim veseljem in velikimi ovacijami je občinstvo pozdravilo po večletni pavzi g. Hubada zopet na čelu Matičnega zbora in svež je, kakor je bil. Neprekosljiv, globoko muzikalen, sam svoj, kot nihče, ki so ga v dobi njegovega oddiha nadomeščali. Pod njegovo roko se je zbor umiril, ustalil. Včerajšnji Mokranjac je pokazal, da pevski zbor Glasbene Matice kakor nekda, tako tudi sedaj stoji na čelu našega pevskega gibanja kot svetel vzor vsem drugim našim pevcem."

Slovenec: "Koncert je zaključil Bosanski rukovet Mokranjca, s katerim je Glasbena Matica sijajno izpričala, da še vedno poseduje izvrsten in skozi nenadkriljiv pevski zbor pod vodstvom g. ravnatelja Hubada."

Jutro: "Spored je zaključil pevski zbor Glasbene Matice, ki je to pot po dolgem odmoru nastopil znova pod sugestivnim vodstvom g. Mateja Hubada. Takoj je bilo spoznato mojstrsko roko vodje: Mokranjčev veliki XIV. rukovet je doživel svojo brezdvomno najpopolnejšo interpretacijo. Publika je z velikimi ovacijami pozdravila nastop g. Hubada, ki je čil, kakor vedno, zastavil tudi to pot svoje navdušenje v službo lepe umetnosti. Njegove nenadomestljivosti pač nihče ni bolj dokazal, kakor številni njegovi nadomestniki tekom njegovega oddiha. Danes pa je pevski zbor Glasbene Matice zopet po njegovi zaslugi in v njegovih rokah na višku prejšnjih let."

In končno še dr. Vurnik v Slovencu 7. decembra: "Zadnja je nastopala v pevskem zboru Glasbena Matica, to pot zopet po dolgem času pod vodstvom intendantanta in vodje konservatorija M. Hubada. Res, kakor smo cenili Kumarja in Štritofa kot dobra muzika, tako smo to pot čutili, da toliko tehnične eksaktnosti in najpodrobnejše izdelanosti, ki je šla v skrupulozo minucioznost - odtlej ko je g. Hubad zbor nehal voditi pa do danes od Matice nismo čuli! Podal je bil Mokranjčev XIV. rukovet - mislim, da ga v Ljubljani še nismo čuli (?) - ne morda z ognjevitim temperamentom ali kot celotno objeta zgradba z repom

in glavo (temu je malo neprilичna tudi rukovetska forma sama), kakor bi jo bila podala onadva, pa pevsko tehnično tako precizno in glasbenotočno, da moramo zboru k pevovodji, ki mu je s te strani znova pomogel od prvega mesta pri nas, le čestitati. Prepričani smo, da je v tem oziru Matica sedaj na prvem mestu v državi in da si ne dobi niti preveč parov v inozemstvu."

To so dr. Vurnikove besede koncem leta 1926.

Silvestrovanje pevskega zbora ob sklepu leta 1926 je bilo v zaključnem domačem krogu in javno je nastopil zbor na koncertu Hubadove pevske župe, dne 6. januarja 1927 v Unionu v počastitev Hubadove 60-letnice. Zbor je pel: Adamič: Kresovale tri devojke in ponovil Mokranjčev XIV. rukovet.

dr. Vurnik pravi v Slovincu: "Prvenstveno je v tej reviji odnesla ljubljanska Glasbena Matica pod pevovodjo M. Hubadom po svoji dobri sestavi, izbranih glasovih in mojstrsko obdelanem izvajanju."

Jutrov kritik: "Od vseh zborov najdovršenejši je seveda zbor Glasbene Matice ljubljanske, ki ga je to pot zopet vodil njegov mnogoletni vodja g. Matej Hubad in ki je zapel vzorno Mokranjčev XIV. rukovet in Adamičevo "Kresovale tri devojke". Glasovno in interpretacijsko je ta zbor sedaj na višini in pod vodstvom Hubadovim moremo od njega pričakovati še mnogo."

Narod izpod peresa Emila Adamiča: "Koncert je tehtno zaključil pevski zbor Glasbene Matice pod mojstrom Hubadom. Matica je postavila na oder okoli 100 ljudi (42 ž. in 51 m.) z izbranim glasovnim blagom. Hubad je vzpostavil red, navdahnil svoj zbor z mlado, navdušeno pevsko radostjo, ga vsega prerodil. Po izvajanju XIV. rukoveti Hubadovega ljubljenca Mokranjca in mojih "Treh devojek" sklepajoč bo predstoječi koncert Maticnega zbora umetniški dogodek, in ga vsi napeto pričakujemo. Leta teko mimo Hubada, toda njegove pevske žilavosti in prožnosti se ne dotaknejo. Kot pevovodja je mladeniški in razigran kot "mladi Marko".

Dne 26. januarja 1927 je prinesel Mahkota med pevsko vajo novico, ki je prišla nepričakovano: "Hubad je bil imenovan ravnateljem konservatorija," s tem rešen svojih drugih obvez in vrnjen v celoti Glasbeni Matici. Ploskanja in čestitk ni bilo ne konca ne kraja, čeprav je Hubad ves srečen in razigran silil na vajo, ker so dan za tem nastopili na svetosavski proslavi na Taboru in zapeli XI. rukovet, "Svetosavsko himno" in Grečaninov "Sever in jug". Dodali so Adamičevo "Kresovale tri devojke" in na koncu zlezli za celo terco previsoko. Zato ta zbor ni tako izzvenel, kakor so želeli.

Fran Drenik, ustanovnik Glasbene Matice in njen dolgoletni odbornik, je nastopil dne 13. februarja 1927 svojo zadnjo pot k sv. Križu na ljubljanskem polju. Zbor mu je s pesmijo izrazil svojo hvaležnost za vse delo pri Glasbeni Matici.

Že začetkom meseca decembra je dobila Glasbena Matica od ljubljanske Zveze godbenikov vprašanje če bi hotela sodelovati s pevskim zborom v spomin 100-letnice smrti skladatelja L. v. Beethovna in izvajati ob tej priliki pod vodstvom Mirka Poliča Deveto simfonijo. Enako vabilo je poslal malo pozneje dr. Čerin, ki je hotel izvajati isto delo v orkestrom Dravske divizije in ob tej priliki proslaviti tudi svojo 60-letnico. Glavni odbor in pevski zbor sta obljubila istočasno obema svoje sodelovanje, in sicer Zvezi za začetek marca, dr. Čerinu pa 26. marca, kakor je to sam določil.

Tako ožicijelni sklep Glasbene Matice. Ker pa se je spletlo okoli Devete polno pristno domačih intrig, naj dodam še sledeče: Prvi je sprožil v Ljubljani Beethovnovi proslavo z izvedbo 9. simfonije ravnatelj Polič poleti 1926 ter takoj sporočil svoj načrt dr. Čerinu in ga vprašal, kako namerava proslaviti Beethovnovi stoletnico. Dr. Čerin mu je odgovoril, da bo priredil v jeseni simfonični koncert, mi pa niti najmanjše omenil 9. simfonije. Kakor rečeno je prišlo decembra 1926 vabilo z obeh strani za sodelovanje našega zbora. Ko je zvedel dr.

Čerin, da je pripravljena Glasbena Matica sodelovati pri obeh izvedbah, je pismeno odgovoril, da ne reflektira na sodelovanje našega zbora in se obrnil na zbor mariborske Glasbene Matice. V javnosti so se takoj razširile govorice, da nasprotuje ljubljanska Glasbena Matica dr. Čerinu in njegovi proslavi, da ga hoče gmotno oškodovati itd. Dr. Čerin je šel celo tako daleč, da je informiral o tem po svoje narodne dame, ki so prišle v deputaciji h Hubadu in ga prosile naj ne ponovijo 9. simfonije, češ, da bo Glasbena Matica s to ponovitvijo uničila dr. Čerina. Intrige so segle tudi v Maribor, češ, da pripravlja Ljubljana bojkot Čerinovega koncerta radi tega, ker bo sodeloval na njem zbor mariborske Glasbene Matice. To je iznesel tudi dr. Vurnik v svoji notici v Slovincu. Bilo je prav vse iz trte zvito, ker prireditelj ne ene ne druge 9. simfonije ni bila Glasbena Matica, temveč na eni strani Podzveza godbenikov, na drugi strani dr. Čerin.

Neosnovanost vseh očitkov pa najbolj osvetljujejo datumi sami. Prva izvedba Devete je bila 10. marca 1927 in so bili vsi sedeži že več dni prej popolnoma razprodani, zato so določili ponovitev na 12. marca in je bil tudi ta koncert že v naprej razprodan. Dr. Čerinova izvedba pa je bila 19. marca in prav tako že v naprej popolnoma razprodana. Najbrže bi bila razprodana še četrta in morda tudi peta izvedba 9. če bi se vršila.

Zbor za deveto simfonijo je naštuđiral Matej Hubad, vodil pa je koncert ravnatelj Polič, ki je postavil za to priliko v resnici velik aparat in Deveta je učinkovala z ogromno silo, ljudje so skoraj divjali. Hvala prirediteljem za trud, gospodu Poliču iskrene čestitke." Tako pravi v Slovincu dr. Vurnik. Špecijelno glede zbora je zapisal, "da je bil precej uvežban, žal čisto malo premočan, skandiranje radostne himne, čeprav je tehnično to težko storiti, bi se dalo morda vseeno malo omiliti."

V Jutru je napisal oceno Škerjanc in pravi v uvodu "Dva velika naša kulturna činitelja sta se združila, da prosla-

vita stoletnico smrti velikega skladatelja Beethovna in se s tem pridružila ostalim koncertnim prirediteljem sveta, ki so to leto posvetili spominu velikega genija. Glasbena Matica in Udruženje godbenikov sta združila svoja orkestra in zbora ter oboje pomnožila z odličnimi privatnimi godbeniki. I orkester i zbor sta se v vsakem oziru odlikovala ter svoje nemale težke partije izvajala vzorno pod taktirko opernega ravnatelja M. Poliča."

O reprizi pravi Adamič sledeče: "pevski zbor je za ta orkester mestoma premočan, basovske in sopranske višine so skoraj dosledno zopne in vsled trajnega fortissima uduše orkester. G. Poliču je Deveta prinesla novih lavorik. Z energijo in veliko ljubeznijo je spravil delo na koncertni oder. Priznati mu moramo, da je storil za Deveto vse, kar je bilo v njegovi moči. Navdušil je za njo svoj, iz treh različnih sestavin sestavljeni orkester, vlil v soliste in zbor pevsko radost in dal izvedbi prepričevalen izraz, ki je delu pripomogel do popolne slave."

Omeniti pa moramo tudi to značilnost, da se je naše dnevno časopisje popolnoma postavilo na stran dr. Čerina in smatralo vsaj ponovitev prve izvedbe Devete, kot nekako konkurenčno dr. Čerinovi izvedbi in proslavi.

Izvedba Devete je odmevala tudi v naših revijah s članki ravnatelj Poliča, ki je napisal za Ljubljanski zvon (1927 - 253): Nekaj glos k izvajanju Beethovnovе Devete simfonije in drugi članek ravnotam (1927 - 383): "Malo pojasnila" kot odgovor na dr. Čerinovo zafrkacijo, posebno glede Poličevih tempov in navedel v svoj prilog sodbo slavnega dirigenta Oskarja Nedbala, ki se je naravnost čudil, da so v Ljubljani mogoča taka počenjanja tempov, kakor jih je zagrešil dr. Čerin.

Dr. Stanko Vurnik je napadel Glasbeno Matico v Slovencu lo. in 23. marca 1927. Zato je vložila Glasbena Matica potom odvetnika Frana Milčinskega, dne 26. aprila 1927 tožbo

radi klevete proti dr. St. Vurniku, ki se je takoj naslednji dan oglasil pri dr. Ravniharju ter dal pomirljivo izjavo, s katero pa glavni odbor ni bil zadovoljen, ter se je zadovoljil z izjavo Šele, dne 23. maja 1927, ko je Vurnik preklical in obžaloval napade na Glasbeno Matico v vseh treh ljubljanskih dnevnikih ter izročil bore malo materjala za iskanje krivca - obrekovalca Glasbene Matice po Mariboru. Poravnal je tudi vse nastale stroške. Vendar ga s tem nismo umirili, saj je zabavljajl čez Glasbeno Matico in njene sodelavce do svoje smrti.

Dva koncerta Devete sta dala čistega 18.710.85 in od tega je dobil orkester 12.574.-din, Glasbena Matica pa 6.135.85 in odbor je dal zboru 2.500.- din, Orkestralnemu društvu 2.000.-din. Zbor je nastopil s 102 člani in 74 gojenci šolskega in dijaškega zbora.

Pred izvedbo Devete je koncertovalo v Ljubljani Akademsko pevsko društvo "Obilič" iz Beograda in Matica mu je pripravila vse, kar se tiče njegovega koncerta in bivanja v Ljubljani.

Redni zborov koncert se je vršil šele 11. aprila 1927 ob zelo pišli udeležbi v Unionu.

Adamič piše v Slov. Narodu (1927 - 13⁴) med drugim: "Včeraj smo slišali v Unionu pod Hubadovim vodstvom prvi letošnji vokalni koncert v velikem slogu, ki ga je izvajal pevski zbor Glasbene Matice. Čas za ta koncert ni bil baš najpriljavnejši, vendar pa je bilo v dvorani lepo število poslušalcev.

Program je obsegal 13 zborov (med temi 3 moške) ruskih, čeških, srbskih, hrvatskih in slovenskih komponistov.

Mokranjčeva IX. in XIV. rukovet sta bila mejnika programa in sta smela biti to po pravici vsled svoje glasbene širnosti in moči. Gračaninova "Sever in jug", Tanjejeva "Solnčni vzhod" in Kjuja "Dve roži" imponirajo kljub davnemu datumu svojega postanka vsled izrazite polifonije, sijajne pevnosti in globokih glasbenih misli.

Izmed Čehov sta bila zastopana Josip Suk in Vitezslav Novak s starejšima moškima zboroma "Dojčin Petarban" in "Božična uspavanka".- Zanimiva je bila zlasti prva skladba, komponirana na jugoslovansko narodno besedilo. Proti temu bi seveda protestirali nekateri hrvatski, pa tudi slovenski komponisti. No, nesreče vsled tega ni bilo nobene, četudi Suk našega narodnega tona, kar je popolnoma naravno, ni zadel. "Božična uspavanka" je v Ljubljani znana po rafiniranem podajanju moravnih in praških učiteljev. Izmed Hrvatov smo slišali samo Slavenskega "Molitva dobrim očima". Zanimivo skladbo modernejše struje sem slišal v Donaueschingenu, kjer go je pelo deset članov broječa Hollejeva "Madrigalvereinnigung" iz Stuttgarta v zvezi z drugimi, še dokaj bolj smelili skladbami. Na vsak način take skladbe zahtevajo komorni zbor, ker čas, trud in energija, ki se potratijo za študij takih skladb v velikem zboru ni v skladu z doseženim efektom. Tudi "Obilić" je nedavno pel Štolcerja v skrčenem zboru. Sploh moderni a capella zbori novejših, polifonskih skladb ne pojo z velikimi masami, ker bi z dolgotrajnim študiranjem ne mogli vsoporedno hoditi z duhom časa. "Molitva dobrim očima" pa je izmed vseh skladb izzvala najmočnejšo pohvalo. Izmed Slovencev je pel zbor v treh, ne posegno srečno izbranih primerih, mene, Sattnerja z na sluh preprostimi, a v resnici dokaj težko pevnimi "Ruškinimi sanjami", Mirka z ljubeznivim "Rokokojem".

Vse skladbe je Hubad do potankosti naštudiral, odtehtal tematično, dinamično skrbno, gledal na vzorno vokalizacijo, dihanje itd. tako, da se sme smatrati zbor v isti formi, kot je bil pod njegovim vodstvom nekda. Na tem zopet srečno doseženem temelju bo treba neumorno delati dalje, stremeč za novimi, modernimi cilji. Da se bo to zgodilo, je bil porok včerajšnji koncert ter za jesen napovedana nova šola za zborovo petje. Hubadu in pevskemu zboru je treba za včerajšnji veliki in častni uspeh iskreno čestitati.

Program je izpopolnila z desetimi samospevi s klavir-

jem ga. Zinka Vilfan - Kunc, koncertna pevka najodličnejših lastnosti, s krasno pevsko šolo Ourednika, Ternine in Kostrenčičeve. V vse pesmi je posegla do dna, pela s sugestivnim prepričanjem in dosegla neskončna odobravanja, Na klavirju je pevko spremljal brat g. Božidar Kunc sledeč njenim umetniškim intencijam z rahločutnostjo in fineso.

Ako bi se včerajšnji koncert vršil mesec preje, bi bila dvorana do zadnjega kotička polna. Pa tudi sedaj bi bil to zaslužil v polni meri."

Jutro pravi (1927 - 12/4) ob sklepu svojega poročila: "Celotni spored je prinesel zbor Glasbeni Matici na način, kot smo ga pri g. Hubadu vajeni. Vsako dinamično znamenje izčrpano, vsaka modifikacija tempa poudarjena, v celoti in v detajlih do dna izdelana interpretacija. Žal je ležalo vsled nepovoljnega obiska nad vsemi izvajalci neugodno razpoloženje, ki ga tudi navdušeni aplavz publike ni mogel docela pregnati. -

In Slovenec (1927 - 14/4): "V ponedeljek, dne 11. t.m. je priredila Glasbena Matica ljubljanska pevski koncert pod vodstvom ravnatelja konservatorija M. Hubada. Program je bil izbran slovanski: od Rusov smo čuli Grečaninova, Kjuja, Tanjejeva, od Čehov Suka in Novaka, od Slovencev tri Adamičeve, eno Mirkovo in eno Sattnerjevo, od Hrvatov Štolcerja in od Srbov dve Mokranjčevi rukoveti.

Dve točki od teh je Matica že izvajala, novosti v programu so z malo izjemo enotno pokazale nekam zastarel okus Matičnega artističnega odseka. Z večnim pogrevanjem sicer zaslužnega Mokranjca, ne bomo daleč prišli - srbska glasba še danes ni taka, da bi nam mogla biti moderen vzgled in končno oni tam doli naših pesmi ne pojo tako radi, kakor mi njihove. Učimo se rajši pri hrvatskih mladih! Matica, naš najstarejši in, kakor se govori, naodličnejši pevski zbor najodličnejših kvalit, bi morala biti pionir sodobne kvalitete med nami, pa nam je dala od vsega sodobnega materjala komaj Štolcerja, za

katerega smo ji res hvaležni in pa nekaj Adamičevih. Mogla bi bila seči vsaj po najnovejšem Adamičevem vokalnem delu, ki se po stilu da uvrstiti med evropsko sodobno produkcijo! Pa ni. Škoda truda in pevskih zmožnosti za Mokranjca, ki tvori Matičnim koncertom že kar vemo, težišče in višek!

Izvedba jedrnata, s težiščem v pevski tehniki, interpretacija po predpisih, nič nenavadnega, dela je imel zborovodja s cizeliranjem veliko. Poznamo častno temeljitost g. ravnatelja konservatorija in njegove nadpovprečne, pevskovzgojne zmožnosti, toda čuli smo pod njegovim vodstvom že kaj boljšega, kakor 11. t.m.

Koncert ni bil dobro obiskan - kar kaže morda na to, da naša, sicer precej orientirana publika od Matice pričakuje vse več, kakor pa kar dobi na program. Saj nam Matica pravzaprav zelo malo koncertov da, kar so grajali recimo "Novi Akordi" že pred kakimi 16. leti-. Vsaj takrat, kadar kaj cepne od nje, naj bi bilo tisto nekaj!"

Narodni dnevnik je natančno očrtal naše takratno pevsko življenje izpod peresa Antona Lajovca, ki pravi: "V društvenem življenju nikoli in nikjer ne manjka na vsake svete čase poleg veselih dni tudi skrbi polnih, žalostnih dni. Nobeno društvo ni zavarovano proti notranjim krizam in stagnacijam. Tako tudi pevski zbor Glasbene Matice, ki je bil od početka najboljši pevski zbor, ki ima slavno in zaslužno preteklost, ki je v našem koncertnem življenju z izvajanjem domačih skladb, pa tudi velikih svetovnih in sinfoničnih del dominiral, ko so še vsa ostala pevska društva imela mnogo posla z veseljami in drugimi zabavami. Z vsem ogromnim glasbenim delom Matičnega zbora od leta 1891 pa skoro do leta 1923 je tesno zvezano ime Mateja Hubada. On je bil duša in organizator zbora, ki je šel za njim brez pomisleka, mu sledil, ž njim živel in uspeval, dosegel velike in trajne uspehe, Toda zaenkrat so mu naprtili odijozen posel gledališkega upravnika in dasi nerad, se je moral

od svojega ljubljenege zboru neprostovoljno ločiti ter vzeti na svoja, čeprav krepka ramena, breme, ki mu je zaradi glediških praznih kas v zahvalo za trud in neštivilna pota prineslo sovražstvo od prvih solistov v operi do zadnjega prestavljaja kulis v drami-.

Matičen zbor je bil tačas brez svojega duševnega vodje. Na njegov stol so sedli drug za drugim: Štritof, Michl, Brezovšek in Kumar, toda niso imeli kljub svojim priznanim glasbenim možnostim v zboru zaupanja, ki ga je bil pri njem prej deležen Hubad. Vrstili so se koncerti, dobri in povprečno dobri, v zboru so se izmenjavala mnenja med starimi in mladimi, da zbor ni bil več tako dober, blestel pa še malone tako kot prejšnje čase, manjkalo je organizatorja. Čakati je moral na Mesijo, ki bo rešil situacijo.

In hvalabogu! Hubad se je rešil gledišča, srce ga je je vleklo tja, kjer že s svojim glasbenim delom začel. Kot šestdesetletnik je reorganiziral zbor in ga navdušil za novo delo. Hkratu so se vrnili v zbor vsi med krizami izgubljeni sinovi in hčere in so se zbrali okoli svojega očeta, ki je sedel za klavir in v mladeniško živahnostjo, popolnoma miren, brez nervoze po trikrat do štirikrat na teden učil in učil.

Plod tega študija je bil včerajšnji vokalni koncert. Za vzpored je zbral Hubad najboljše slovenske skladbe zadnjega časa, v kolikor jih ni bilo, pa je segel še v srbsko, hrvatsko in češko zborovsko literaturo. Ponovno so mu očitali, da je starokopitnež in reakcionar. Evo, sedaj je zavrnil ta očitek vsem kavarniškim politikom in je nudil poslušalcem moderen vzpored.

Prilagodil se je zahtevam časa, moderni zborovski glasbi, pa vendar ne za vsako ceno. Izbral je skladbe z dobrim vokalnim stavkom, brez glasbene matematike, ki pa imajo tudi mnogo občutja. Mokranjčeve rukoveti (črnogorski in bosanski) je še danes prijetno poslušati, P. H. Sattnerjeva (zbor se ga je hvalevredno spomnil ob njegovi 75-letnici) Ruškine sanje

je priprosta, naivna pesmica brez pretenzij, V. Mirkov "Roko-ko", dražestno stopica po romantičnih časih, E. Adamičeva "Zazibalka" je izvrstno pogojena skladba z očitno jugoslovansko narodnostjo, istega skladatelja "Tri devojke" so vkljub temu, da smo jih že opetovano poslušali, še vedno mična in učinkovita glasba. "Kdo dobi dekle", skromen pa prijeten moški zbor. Vzor pevskega vokalnega stavka so kazale ruske pesmi: Grečani-nova /Sever in jug", Tanjejeva "Sončni vzhod" in Kjujova "Dve roži", iz repertoarja najboljših čeških zborov so bile vzete Sukova "Dojčin Petar Ban Varadinski" i kralj Matijaž" ter Novakova "Božična uspavanka". Najmodernejša in najtežja skladba vzporeda je bila Slavenskega "Molitva dobrim očima".

Hubad je te bisere vestno in skrbno obrusil, naštudiral je skladbe temeljito, municijozno, izvajane so bile tehtno, s finim prednašanjem, s poglobitvijo v njih vsebino, z izvrstno dinamiko, umerjeno agogiko in jasno vokalizacijo. Mešani zbor (okoli 100 pevcev in pevk) je homogenejši od moškega, ki ni popolnoma enotno zvenel in so tenorji uhajali iz skupnosti. Materjal zbora je jako dober v vseh glasovih, poznalo se mu je, da je skladbe študiral dirigent, ki je obenem vzoren učitelj solopetja. Hubad je s tem lepim koncertom na tihem praznoval svojo šestdesetletnico in takih praznikov mu želim iz srca še mnogo, mnogo.

Včerajšnji koncert - nekoliko predolg - pomeni za pevski zbor Glasbene Matice začetek nove dobe. In upravičeno je bilo pričakovati, da se bo v Unionu glasboželjnih Ljubljancev in Ljubljank kar trlo. Bilo je pa ravno narobe. Morda niti polovica dvorane ni bila zasedena. Res, da se je koncert vršil v neugodnem času, tik pred prazniki, res morda, da gospodarska kriza tare nas vse, res, da so uradniški žepi domala prazni in res, da dijaštvo že misli na pirhe in potice in vendar je za Ljubljano škandal če prezre tako lepo uspelo prirediteljev. In te prazne prve vrste! Zgornji desetisoči! Ti, pa tudi razne korporacije, poznajo naša pevska društva le takrat, kadar jih rabijo za štafažo na raznih slavnostih in prireditvah za narodov blagor ali pa za pogrebe. Kje ste videli na

Matičnem koncertu častnike naše jugoslovanske vojske, ki jim je Matica včasih ljubeznivo koncertirala, kje je bila vsa pravoslavna cerkvena občina, ki ji je Matični zbor letos tako prijazno pel na svetosavski proslavi na Taboru, kje narodne dame, ki so še tolikokrat pri naših društvih stokale za pomoč, kje juristi, ki jim je Matica lansko poletje na kongresu koncertirala itd. Drugače bo treba bratje in sestre! Kdor tihih in idealnih delavcev na njihovih z znojem pripravljenih prireditvah ne pozna, tega v bodoče tudi mi ne bomo hoteli poznati. In, ali ni Hubad zaslužil, da mu polna dvorana izreče priznanje za njegovo delo? Seveda Slovenci vsakega kulturnega delavca pri življenju ogledajo do kosti in naštevajo njegove napake, po njegovi smrti mu pa pišejo slavospeve in bombastične nekrologe ter hvalijo njegova dobra dela, ki jih prej iz zavisti ali pa iz zlobe niso hoteli videti. - Dovolj." - pravi Lajovic, mi pa hvala za tehtne in nadvse resnične besede.

Da je bil koncert tako slabo obiskan so gotovo zakrivile tudi zakulisne intrige proti Glasbeni Matici ob priliki Devete.

Dne 4. maja 1924 je zatisnil na Dovjem oči častni član Glasbene Matice in iskren zborov prijatelj, skladatelj Jakob Aljaž, ki je par trenutkov pred svojo smrtjo še govoril svoji nečakinji o Glasbeni Matici in naročal pozdrave Matičnemu zboru. Dva dni za tem ga je spremil k večnemu počitku v. vznožju Triglava naš moški zbor.

Ko sem po Hubadovi nedelji lanskega avgusta spremljal župnika Aljaža s Skaručne na Kolodvor v Št. Vid, me je ponovno vprašal če sme upati, da mu bo Glasbena Matica pela ob grobu. Ko sem mu to zatrjeval je rekel: "sedaj bom pa lahko in mirno umrl".

Pevski zbor je prejel iz Varaždina vabilo, da bi se udeležil proslave 40-letnice tamošnjega pevskega društva "Tomislav". Na nasvet Hubada se vabilu niso odzvali. Bil je mnenja, da, kakor je trenutno dober, celo izvrsten, tehnično pa ni še na oni višini kakor zagrebški Lisinski in ker hoče varovati

ugled zbora do skrajnosti, odsvetuje udeležbo.

15. maja 1927 je bil zbor na majniškem izletu iz Domšal preko sv. Trojice na Dolsko. Iz Frankfurta ob Mainu je pisal dr. Švara v imenu odbora za prireditev tamošnjih pevskih svečanosti, da bi sodeloval tam tudi naš zbor. Sklenili so, da se bodo vabilu odzvali. če bodo denarha sredstva na razpolago.

Dne 25. maja 1927 je priredil Pevski zbor v krogu bivših in sedanjih Matičarjev v veliki dvorani Narodnega doma oficijelen častni večer Mateja Hubada ob njegovi 60-letnici in mu izročil srebrno palmovo vejo v stekleni omarici. Govorila sta: v imenu zbora Pečenko, za glavni odbor dr. Ravnihar in mu izročil album s slikami bjegovih gojencev, prijateljev in skladateljev.

3. junija 1927 je bil pevski zbor na izletu v Komendi.

Med potjo je sprožil Mahkota misel o zbiranju potnega fonda in je takoj v Komendi med obedom razvil cel načrt.

Redni letni občni zbor pevskega zbora se je vršil dne 20. junija 1927 z običajnimi poročili. Hubad je bodril člane, da ostanejo zvesti načrtanemu delu in če turneja v Frankfurt ne uspe, se mora izpeljati zborova pot na Češko, Poljsko in v Zagreb.

Frankfurt se je izjalovil radi previsokih stroškov, predvsem zato, ker ni bilo iz Beograda nobenega prispevka za to pot in so pobrali vsa Hrvatje,

Dne 21. avgusta 1927 so bili naši člani zopet na Skaručni pri ravnatelju Hubadu in se v mraku vračali proti Ljubljani. Slovenec je prinesel o tem izletu 23. 8. 1927 naslednjo notico: "Zadnjo nedeljo zvečer smo bili prepričani prelepega dogodka, ki nas je zlasti sedaj - v času volilnih bojov - tembolj poživljal. V vasi je bilo že vse mirno, ko se začuje od daleč lepo ubrano petje, a zelo morno petje. "Bog je ustvaril zemljico" in "Moj fantič je na Tirolsko vandroval" nam je prihajalo vedno bližje in bližje in naznanjalo, da prihaja mnogoštevilen pristno slovenski zbor. Ko pa pride v vas, se tiho zbere pred kapelico Matere božje sredi vasi ter krasno zapoje Schwabovo "Zdravo Marijo". Kdor pozna podeželski mir v nedeljskih večerih, ko le tu in tam še pogoreva mala lučka, ki naznanja, da še ni spi vsa vas - za njeno razsvetljavo pa skrbi čisto, zvezd polno nebo, si lahko predstavlja, kakšen globok vtis je napravila zgornja pesmica. Nehote smo zaživeli v nekdanje dni, ko je lepa slovenska pesem prekipevala v srcih, polnih veselja in vere. Pevski zbor Glasbene Matice, ki nam je mimogrede napravil to veselje, ni mogel bolj izvirno dokumentirati slovenske duše, iz česar si upamo trditi, da je res poln še pristne slovenske duše. Zato se cenjenim pevkam in pevcem najiskreneje zahvaljujem z željo, da bi se še večkrat na izletih k svojemu mojstru na Skaručno, oglasili s svojo prelepo pesmijo tudi v Šmartnem pod Šmarno goro."-

Sezona 1927/28

se je začela s sejo zborovega artističnega odseka, dne 1. septembra 1927, na kateri je poročal o svojem delavnem načrtu ravnatelj Hubad. V ospredju vsega je bil koncertni spored za Prago, kar je sedaj postalo sedaj neodložljivo. Vsa poročila in sklepi so se ponovili na pevskem sestanku, dne 7. septembra 1927 in na odborovi seji, dne 26. septembra 1927, je Mahkota razvil svoj načrt za pot na Čehoslovaško. Približen proračun je predvideval 163.000.- din stroškov za 100 udeležencev in kakih 95.000.- din dohodkov, deficit 68.000.- din, se bo kril iz zborove blagajne in raznih podpor. Turneja je bila določena za sredo marca 1928, ker je takrat v Pragi velesojem in bodo veljale najrazličnejše vozne olajšave, o Veliki noči pa bo v Pragi pevski festival in takrat ne kaže hoditi.

Oktober je šel Mahkota na Češko pripravljat za turnejo in po povratku poročal 27. oktobra 1927 na odborovi seji in to ponovil s krajevnimi vtisi in slikami pred Pevskim zborom.

Prvič je nastopil zbor in sodeloval na francoski proslavi v Operi, dne 21. novembra 1927 ter odpel z orkestrom Marseljezo in našo državno himno pod vodstvom opernega dirigenta Nika Štritofa.

Na redni koncert pevskega zbora ni bilo mogoče misliti, če se hoče zbor pripraviti za češke koncerte tako, kakor je potrebno. Zato so nastopili samo na skupnem koncertu z Orkestralnim društvom Glasbene Matice, dne 5. marca 1928 ter zapeli pod Hubadom tri Gallusove madrigale, ki so bili pripravljeni za Češko.

O tem nastopu je poročal Slovenec (7. 3. 1928): "Dne 5. t.m. je bil v Unionu koncert Orkestralnega društva Glasbene Matice. Na sporedu je bila v spomin Schubertovega jubileja njegova italjanska uvertura, dalje dva stavka iz Stravinskega "Žar ptice", štirje stavki iz Janačkove Godalne suite ter Rahmaninova "Koncert c-mol" za klavir in orkester,

v katerem je klavirski part igrali naš prosluli umetnik, prof. Anton Trost. Orkester je vodil z veščo roko prof. E. Adamič. Zbor je pel tri Gallusove: *Musica noster amor*, *Laus et perennis gloria* in *Ave Maria*, pod vodstvom direktorja konservatorija M. Hubada."

Matije je s precejšnjim umevanjem prenašala Gallusa: vokalizacija, artikulacija, lienarizem - vse je lepo izpeljal g. Hubad. Lepo, da se propagira Gallus, še lepše, da se izvaja danes, ko nam je treba poligonih vzgledov, vendar se ni mogoče v vsem strinjati s Hubadovo priredbo originala, in to v harmoničnem in melodičnem smislu.

Koncert je lepo uspel in bil številno obiskan; dvorana je bila polna. Drugi časi so zaveli: žal, danes je treba mešati, zakaj svet ni več tako vnet, da bi napolnil samo klavirski, ali samo pevski koncert. Škoda, sicer bi bili to lahko trije koncerti."

Jutro (6. 3. 1928): "Mešani zbor Glasbene Matice, ki se z veliko vnemo pripravlja na koncertno turnejo po Čehoslovaški, je nastopil s tremi à capella skladbami našega rojaka Jakoba Gallusa, zgodovinsko zanimivimi, šestero in osmeroglasnimi polifonno pisanimi zbori, ki jih je ravnatelj Hubad minutiozno naštudiral, zbor pa eksaktno predvajal. Le z izbranim glasovnim materjalom, z veliko vnemo, natančnim študijem, je bilo Hubadu mogoče izklesati iz zbora tako enotnost, zlitost. Izvajanje je izzvalo viharo navdušenje in zbor je moral "*Laus et perennis gloria*" ponoviti."

Slovenski Narod (8. 3. 1928): "Jakoba Gallusa - Petelina, troje latinskih spevov (šestero in osmeroglasov) je izvajal mešani zbor Glasbene Matice pod taktirko ravnatelja M. Hubada. Silno zanimive, historično veleznamenite in stilski krasne polifonne zборе našega rojaka, živečega koncem 16. veka, je prinesel mešani zbor idealno, z najmočnejšim učinkom in je moral izvrstno podajano "*Laus et perennis gloria*" ponoviti. G. Hubadu in zboru, ki se odpravlja na umetniško turnejo po Čehoslovaški, je priredila navdušena publika za imenitno, gla-

sovno uglajeno in tehnično briljantno podane speve, čisto cerkvenega značaja, iskrene ovacije. Zgodilo pa se je tudi prvič, da se nastopila oba oddelka Glasbene Matice (Orkestralno društvo in zbor) na skupnem koncertu. Vtis je bil zato mogočen. Naj bi bilo tako tudi v bodoče! In naj bi umetniška aparata prinesla v jesen n. pr. Janačkovo "Glagolsko mašo", ki doživi brez dvoma tudi v Ljubljani popoln triumf."

Pred tem je prisostvoval zbor prijateljskemu večeru, ki ga je priredil glavni odbor, dne 7. januarja 1928 v Hubadovi dvorani ob 50-letnici Emila Adamiča in na prošnjo Pevecke obec Češkoslovenske, se je preložila češka turneja iz marca na aprila, kar je Hubadu, ki ni imel nikdar dovolj vaj, prišlo silno prav. Saj je bil od septembra 1927 do aprila 1928 veliko in tudi po hubadovsko dolgih, saj se zbor ni nič manj in nič več kot 556 pevskih ur pripravljajl za Prago. Generalka pred odhodom na Čehoslovaško in Dunaj, je bil zborov koncert v Kranju, dne 9. aprila 1928.

Jutro je o tem koncertu prineslo naslednje poročilo: "Po šestletnem presledku je obiskal Kranj na velikonočni ponedeljek polnoštevilni, nad 100 pevcev in pevk broječ zbor ljubljanske Glasbene Matice, ki je priredil v gledališki dvorani Narodnega doma, pod osebnim vodstvom direktorja konservatorija, g. Mateja Hubada, sijajno uspeli koncert. Program je obsegal zgodovinske, moderne in najmodernejše slovenske in jugoslovenske kompozicije, ki jih bo zbor izvajal na svoji turneji po Čehoslovaški in na Dunaju, v drugi polovici tega meseca. Najprivlačnejše točke sporeda so bile tri à capella skladbe našega rojaka madrigalista Gallusa - Petelina: Musica noster amor, Laus et perennis gloria in Ave Maria, ki spadajo med najboljše skladbe tedanje dobe in se odlikujejo po velikosti osnutka in kontrapunktičnem snovanju, a so navzlic temu priproste, pristrčne, a zelo pevne.

V dosego zvočnih efektov je razdelil i Gallus, po Willaertovem receptu, pevce v dva zbora. Vsak glasbenik ve, kako težko je izvajati v masah tako v polifonem slogu zgrajene

kompozicije, kar zahteva izobraženec, z dobrimi, izšolanimi glasovi obdarjenih pevcev. In takih zbornih pevcev, ki je pedagog Hubad tekom desetletij vzgojil. Zato je izkopal iz arhiva pozabljenosti Gallusa, ga z globokim umevanjem in z njemu lastno vnemo precizno naštudiral in z mladeničko vero podal. Kakor žive orgle z vsemi lepotami kraljice instrumentov, je zvenel Matični zbor! In ta očarujoča, prepletajoča se polifonija, polna življenske sile! Pristrčna hvala izvajalcem: mojstru Hubadu in impozantnemu Matičnemu zboru!

Odveč bi bilo izgubljati besed o izvedbi ostalega dela programa, ki ga je odpel zbor z neprekosljivo dinamiko, smiselno agogiko, umetnostnim glasbenim prednašanjem. Občinstvo, ki se je rekrutiralo iz vseh krajev Gorenjske in iz Ljubljane, kajpada ni štedilo z aplavzom. Dirigent Hubad je prejel v znak priznanja krasen venec s trobojnico, podarjen od domačega gledališkega odra. Škoda, da se je koncert vršil v slabo akustični gledališki dvorani, ko vendar Narodni dom razpolaga s prekrasno Sokolsko dvorano, katera odgovarja vsem zahtevam koncertne dvorane."

V svoje pomirjenje pa je napravil Hubad še eno generalno, dne 17. aprila, za povabljenе glasbenike. O tem je napisal Slavko Osterc v Jutru, dne 18. aprila 1928, sledeče: "Koncem tega tedna odhaja pevski zbor ljubljanske Glasbene Matice na umetniško turnejo na Čehoslovaško in na Dunaj. Pevovodja g. Matej Hubad je bil tako rpijazen ter je na generalno vajo, dne 17. t.m. povabil glasbenike, ki so se udeležili skušnje v tako impozantnem številu, da bi jih lahko naštel na prste ene roke, pa bi ostal še mazinec prost.

Program se sestoji iz treh delov, katerih vsak je nekaka zaokrožena celota.

V prvem delu prevladuje Gallus z nekoliko polifoniimi skladbami na latinska besedila. Gallus je naš Palestrina. Imponira pri njem tehnično mojstrstvo v kompoziciji skladb; naravnost Bachovska globina jih je ohranila sveže še do danes.

Izvajanje teh silno težkih madrigalov je bilo pod Hubadovim vodstvom tako idealno, kakor si ga le moremo želeli. V Pragi sem se dve leti intenzivno bavil s tako glasbo ter sem mnenja, da nudi predbachovska in takozvana predklasična doba neizčrpne vire današnji skladateljski generaciji.

Od štirih Lajovčevih je "Lan" niezmerno občuten ter temu občutju primeroma naštudiran, v drugem delu koncerta je Lajovic zastopan z "Zelenim Jurjem". Adamičeva "Viola", Gotovčeva "komična" "Jadovanka za teletom" in ter pretresljiva "Molitva dobrim očima" našega mojstra Stolcerja - Slavenskega, bodo poleg Lajovca na vse dostojono reprezentirale jugoslovansko najmodernejšo zborovsko tvorbo. Škerjanc je zastopan s "Kmetiško"; Adamičev "Mlad junak" bo poleg "Jadovanke" skrbel za dobro razpoloženje. Tretji del koncert je posvečen narodni pesmi, za katero ima baš Hubad neizmerne zasluge. Prav je, da seznani brate Čehoslovake tudi z narodno pesmijo.

Program je po mojem mnenju tako vsestranski ter tako zanimiv, da pevski zbor Glasbene Matice more z njim nastopiti kjerkoli. Tudi naštudirano je vse tako vestno, da bo zbor res reprezentiral nekak maksimum naše reproduktivne - vokalne umetnosti.

Vsak član zbora pa je lahko uverjen, da njegove žrtve za prosep naše kulture niso bile zaman ter, da je in bo vztrajno, nesebično delo obrodilo vselej bogat, plemenit sad."

Pa tudi zunanje priprave so se izvršile z izredno pozornostjo: ves tisk, plakati in sporedne knjižice so se tiskale v Ljubljani, deloma v bakrotisku, kar je vzbudilo na Češkem veliko pozornost, pripravile so se narodne noše za dame in posebni turnejski znaki za vsakega izmed 117 članov, po plaketi, ki jo je izdelal akademski slikar Lojze Dolinar in se je v bron vlila ter poklonila vsem mestnim predsedstvom, kjer je koncertiral zbor.

Tako pripravljen je šel zbor

na pot iz Ljubljane v petek, dne 20. aprila 1928 opoldne preko Maribora, Gradca, Linca in došel v soboto zjutraj ob 3. na prvo mesto svoje koncertne poti, v češke Budjevice.

Tam nas je čakalo par vodnikov, ki so odpeljali članke zbora v hotele in v vojašnico,

Čes. Budějovice, Žižkovy kasárny

blizu kolodvora. Najbolj so bili ljubeznivo sprejeti oni, ki so prenočevali v vojašnici. Zjutraj so jim pripravili bogat zajtrk, godba jim je igrala na dvorišču in pozdravil jih je sam polkov poveljnik. Dopoldne smo si ogledali mesto, češko tovarno za svinčnike in se poklonili županu, kateremu smo izročili našo plaketo. Popoldne si je ogledal zbor obrat znamenite budjeviške pivovarne in ob 8. je bil koncert v Besednem domu. Koncert je sijajno uspel. Po izvršenem delu je bila skupna večerja v restavraciji Bednega poslopja, ki je trajala precej dolgo v noč, čeprav smo morali v nedeljo, dne 22. aprila že ob 7. uri na kolodvor, od koder smo se peljali v Pisek, mesto Ševčíkovega delovanja.

V Pisku smo imeli do koncerta komaj dobro uro časa. Zastopstvo zbora se je poklonilo največjemu violinskemu pedagogu, g. Otokarju Ševčíku, ki je bil poklonitve silno vesel in je tudi prisostvoval koncertu, ki je začel točno ob pol 11. uri v Obecnem domu. Med posetniki koncerta je bila med drugimi tudi gospa Nortgartova, ki je bila svojčas primadona slovenske opere. Posebno laskavo sodbo o koncertni izvedbi je izrazil mojste Ševčík, ki je rekel, da bi tako petje poslušal še in še.

Iz Piska smo odšli popoldne ob 15. uri proti Plznu. Pot Glasbene Matice po Čehoslovaški je bila že razglašena po vseh čeških časopisih, pravtako tudi prvi uspehi v Budjevigah in na vseh kolodvorih so bile godbe, kratki pozdravi in cvetje.

V Plzen je prispel zbor v nedeljo, dne 22. aprila ob 6. uri zvečer. Na kolodvoru je bila župa Smetanova in župa Palova. V pozdrav se je prva oglasila češka pesem, za njo so govorniki, ki se jim je zahvalil dr. Ravnihar. Zvečer so nam pripravili plzenski zbori prijeten pozdravni večer z mogočnim koncertom čeških zborov in solističnih skladb.

V ponedeljek si je zbor ogledal Škodove tovarne na povabilo ravnateljstva in v teh tovarnah so bili zaposleni tudi štirje slovenski inženirji, ki so bili naši najboljši Cice-

roni v Plznu in so pripravili sploh vse, kar je bilo potrebno za Glasbeno Matico. Popoldne je bil kratek ogled znamenite plzenske meščanske pivovarne in nato priprava za koncert, ki je začel ob 8. uri. Po koncertu skupna večerja pravtako v Besednem domu, v prostorih pod koncertno dvorano. Navdušenju tudi v Plznu, kjer je imela Glasbena Matica obilo prijateljev, predvsem pri članih pevskega zbora Smetana, ki so bili že parkrat pri nas v gosteh.

Torek 24. aprila je bil določen za pot v Prago. Iz Plzna smo se odpeljali pred 8. uro in prišli nekako ob 10. v zlato mesto.

Praga - Prag - Prague

Na kolodvoru je bil slavnosten sprejem, zastopniki mesta, predsedstvo praške občine, predsedstvo čehoslovaške pevske zveze, zastopniki številnih praških pevskih društev, čehoslovaškega tiska, jugoslovanskega poslaništva in jugoslovanske kolonije. Na čelu je bil skladatelj dr. Josip Mandič, ki se je posebno trudi z drugimi prijatelji ~~v~~red za naš uspeh. Ko smo se razvrstili po hotelih, je veljal naš prvi pozdrav grobu neznane- ga junaka v Mestni hiši, kjer je imel predsednik dr. Ravnihar globok občuten govor in moški zbor je zapel domačo nagrobnico. Nato smo šli na obisk k županu, kjer so bili kratki pozdravni govori in skoro vsak izmed članov je dobil mal spomin na čehoslovaško prestolico. Popoldne smo se oglasili na našem poslaništvu, bili sprejeti, a kake posebne pozornosti zbor ni bil deležen, nato smo si ogledali mesto, zvečer ob 20. uri pa je bil koncert v Smetanovi dvorani Obecnega doma. Pravzaprav celo popoldne nismo bili za nobeno pravo delo, ker je bilo vse precej nervozno, kako bo uspel Matični koncert v brezdvoma najbolj muzikalnem mestu cele Evrope. Najbolj nervozen je bil Hubad sam. Kakor si je želel že toliko let, da bi pripeljal svoj zbor v Prago, tako je bil sicer brez potrebe v skrbi, če se bo vse v redu in kakor je bilo pripravljeno, izteklo. Dvorana je bila polna in na odru prav edinstvena slika: v ozadju orgle, levo polovico odra je zavzel praški Hlahol s svojimi 150 člani, desno Glasbena Matica s 117 pevci. Skupno sta prišla pred zborom dirigenta Herle in Hubad, se poljubila in Hlahol je intoniral naše državne himne, takoj za tem pa Matični zbor češko in slovaško. Že petje teh himen je dalo popolen, globok in resničen uspeh, kakor so zapisali v prvem kratkem poročilu dan po koncertu praški Narodni listi. In res, ko so zadoneli prvi glasovi iz grl naših pevcev, se je nekako premaknila vsa dvorana. S skladateljem Lajovcem sem stal v loži, ki je bila na razpolago češkim komponistom in po odpetih himnah se je sklonil Vitezslav Novak k Josipu Suku in mu zašepetal na uho "spivaju". To je bil tenor Jirakove kritike, ki jo navajam kot edini dokaz o uspehu čeških koncertov. Iz te kritike si

hkrati v spomin pokličemo vse zbore, ki so bili peti po Čehoslovaški.

PEVSKI ZBOR
LJUBLJANSKE GLASBENE MATICE
NA ČEŠKOSLOVAŠKEM

SESTAVIL: K. MAHKOTA

PEVSKI ZBOR
LJUBLJANSKE GLASBENE MATICE
NA ČEŠKOSLOVAŠKEM

SESTAVIL: K. MAHKOTA

PONATIS IZ NOVE MUZIKE

LJUBLJANA 1928

V ZALOŽBI GLASBENE MATICE V LJUBLJANI

NATISNILA DELNIŠKA TISKARNA, D. D. V LJUBLJANI
(PREDSTAVNIK MIROSLAV AMBROŽIČ)

V drugi polovici meseca aprila 1928. se je izpolnila dolgoletna želja ljubljanske Glasbene Matice, da poseti s svojim pevskim zborom Českoslovaško, predvsem zlato Prago.

Ta poset je bila dolžna tako radi sebe, radi svojega naroda, pa tudi, da se odzove številnim vabilom in pozivom, ki so ji prihajali iz najmerodajnejših češkoslovaških glasbenih krogov. Ti pozivi so bili posledica glasbenih stikov med obema narodoma, katere je gojila Glasbena Matica z intenzivno in smotreno vnemo zadnjih 40 let.

Tudi v glasbenem oziru so bili Čehi vzor našim kulturnim delavcem in Glasbena Matica je bila oni faktor, ki je od leta 1891. izvajala na svojih koncertih predvsem dela češke literature. Pod okriljem Glasbene Matice so nastopali v Ljubljani češki umetniki in razni odlični predstavniki češkega zborovskega petja. Praški in Moravski učitelji, Moravske učiteljice, Praški Hlahol in Smetana, slednja tudi iz Plzna, so nam bili vzori zborovskega petja. Vsak teh koncertov je bil za nas pravi pevski praznik, in naše navdušenje je prikipelo do vrhunca vselej, ko smo se naslajali ob zvokih Češke Filharmonije.

Tem gostom, predstavnikom češkega naroda, je bila Glasbena Matica dolžna vrniti obisk in s koncertom pokazati kulturno višino malega slovenskega naroda. Pred svetovno vojno je bilo to nemogoče, saj bivša vlada vina ni trpela zbližanja obeh slovanskih narodov. Šele prevrat je to omogočil, in v desetem letu osvobojenja je nesla Glasbena Matica slovensko, jugoslovansko pesem bratom v Českoslovaški državi. Prinesla jim je svoja globoka srčna čutila, odkritosrčne izlive slovanske duše, ki se zrcalijo v najlepši narodovi svojini, v

njegovi umetni in narodni pesmi, ki je bila tekom dolge vrste let najidealnejša vez med Čehi in Slovaki ter Slovenci.

Vpoštevajoč vse to, so bili mnogi izmed nas mnenja, da bo resonanca češkoslovaškega naroda nasproti našim koncertom predvsem politično pobarvana in da ne bo verno zrcalo in merilo našega produktivnega in reproduktivnega glasbenega delovanja. Prepričani so bili, da bodo objektivno sodbo o našem nastopu zakrila ona gorka čuvstva, ki so naravna posledica dolgoletnih iskrenih vezi, posledica slovanskega bratstva.

A temu ni bilo tako.

Češkoslovaški pevci in njihovi voditelji so se pravkar vrnili s svojega impozantnega pevskega festivala, ki je v največji meri pokazal napredek češkoslovaškega zborovskega petja izza prevrata. Na tem festivalu so nastopili, boreč se za prvenstvo, najboljši zbori pred očmi celokupnega naroda in pred strogo sodbo svojih glasbenih velikanov. Njihovi občutki in njihovi vtisi so bili še sveži, živi, ko je prišel mednje zbor Glasbene Matice ljubljanske in jim na koncertu podal sliko svojega dela, vrsto del kulturnega narodnega bogastva.

Takoj prvi koncert v Čeških Budějovicah je bil zmagovit in odlični dirigent in skladatelj O. Jeremijaš se je po koncertu izjavil, da Češkoslovaška nima mešanega zbora, ki bi bil na tako visoki umetniški stopnji.

Enaka sodba tudi na najmerodajnejšem mestu v Pragi. Vse praške kritike so bile edine v tem, da se odlikuje zbor Glasbene Matice ne samo po naravni lepoti glasovnega materiala, temveč tudi po glasovni kulturi in po dovršenem glasovnem ravnotežju in glasovni homogenosti. Kritike so predvsem poudarjale mehko petja in naravnost komorno-glasbeno finočo prednašanja.

Isti vtisi, isti glasovi v ostalih mestih.

Nekoliko o pripravah:

Zbor sam: Glasovno uravnovešen, močan (108 članov), izredno discipliniran, do skrajnosti vesten, dobro se zavedajoč važnosti poti, katere se je oklenil z največjim navdušenjem, da pribori zmago sebi in svoji tradiciji, svojemu narodu pa primeren ugled v inozemstvu.

Zborovodja Matej Hubad: Z njegovim imenom so zvezani do malega skoro vsi naši koncertni nastopi in uspehi. Veliko večino zborovskih del je pripeljal h krstnemu izvajanju in jih z vso dovršenostjo tudi uveljavil. Kot mojster solopetja je že pred 36 leti začel pri nas negovati v zboru lepoto, ravnovesje in homogenost glasov. Iz njegovih rok se je razlilo po Sloveniji nebroj njegovih pevcev in pevk, vsi usmerjeni v njegovem plemenitem načinu petja. Naša kultura petja nosi na sebi znak in dobo Hubadove šole.

Sporod koncertov: Brez dvoma najtežje in najodgovornejše delo. Dolžnost je bila, podati na tem prvem reprezentativnem koncertnem nastopu najdovršenejša naša dela. Po možnosti naj bi bili zastopani vsi naši najboljši skladatelji. Poleg njih pa tudi par najznačilnejših del srbsko-hrvatske literature, kajti v Glasbeni Matici je prevladalo mnenje, da se pri tej priliki ne smemo postaviti na ozkosrčno slovensko stališče in čeprav v ozkem, skromnem obsegu pokazati nekatera najboljša jugoslovanska dela. To tembolj, ker je bila Glasbena Matica oni faktor, ki je v prejšnjih letih pod najtežjimi okoliščinami gojila jugoslovensko pesem ter jo tudi v tisku izdajala. Vršilo se je več sestankov skupin kakor tudi s posamezniki. A čim več sestankov, tem več različnih mnenj. Končno je obveljal sledeči spored, enak za vse koncerte:

I.

Jacobus Gallus Carniolus, 1550—1591:

- 1.) Musica, noster amor. 6glasni madrigal.
- 2.) Ave Maria. 8glasno v dveh zborih.
- 3.) Laus et perennis gloria. 8glasno v dveh zborih.

Anton Lajovic, 1878:

- 4.) Lan. 4glasno.
- 5.) Bolest kovač. 5glasno.
- 6.) Pomladni spev. 5glasno.
- 7.) Napitnica. 5glasno.

II.

Lucijan Marija Škerjanc, 1900:

- 8.) Iz cikla «Kmetiške pesmi». 4glasno.

Jakov Gotovac, 1895:

- 9.) Jadovanka za teletom. 8glasno.

Josip Slavenski, 1896:

- 10.) Molitva dobrim očima. 4—8glasno.

Anton Lajovic, 1878:

- 11.) Zeleni Jurij. 4—6glasno.

Emil Adamič, 1877:

- 12.) Vijola. 4—7glasno.
- 13.) Mlad junak. 4glasno.

III.

Stjevan St. Mokranjac, 1855—1914:

- 14.) II. rukovet srpskih narodnih pesama.
 - a) Osu se nebo zvezdama.
 - b) Smiljana.
 - c) Divna Jelo.
 - č) Mara resavkinja.
 - d) U Budimu gradu čudno čudo kažu.

Stjevan St. Mokranjac, 1855—1914:

15.) VIII. rukovet srpskih narodnih pesama.

Narodne pesmi sa Kosova:

- a) Džanum na sred selo.
- b) Što Morava mutno teče.
- c) Razgrana se grana jorgovana.
- č) Skoč kolo.

Narodne:

- 16.) Meglica. (Bled. — Oskar Dev.)
- 17.) Igra kolo. (Hrvatska. — Anton Anděl.)
- 18.) Gor čez jezero. (Koroška. — Matej Hubad.)
- 19.) Miška. (Slovenska. — Matej Hubad.)
- 20.) Škrjanček. (Gorenjska. — Matej Hubad.)

Koncerti so se vršili po sledečem redu:

- Sobota, 21. aprila — Češke Budjevice.
- Nedelja, 22. aprila — Pisek.
- Ponedeljek, 23. aprila — Plzen.
- Torek, 24. aprila — Praga.
- Četrtek, 26. aprila — Olomouc.
- Petek, 27. aprila — Brno.
- Sobota, 28. aprila — Bratislava.
- Ponedeljek, 30. aprila — Dunaj.

Za vse te koncerte je izdala Glasbena Matica originalne plakate v trobarvnem tisku s slikami Ljubljane, Bleda in Rogaške Slatine ter lično programsko knjižico s slovenskim in češkim besedilom, z razlago petih zborov kakor tudi z življenskimi podatki in slikami na sporedu zastopanih komponistov. Knjižica je vsebovala tudi informativne in zgodovinske podatke o Glasbeni Matici ter njenem delu.

Umetniško-tehnična priprava koncertov je bila najvestnejša. Od oktobra dalje se je pripravljala zbor in v vseh detajlih študiral določene zборе. Vsega skupaj je imel zbor tekom 7 mesecev (215 dni) 415 vaj, skupnih in glasovno deljenih.

Temu enake so bile tudi vse ostale potrebne priprave. Navezali so se osebni in pismeni stiki z vsemi v poštev prihajajočimi faktorji v posameznih čeških mestih, kjer so bili določeni koncerti, izdatna je bila časopisna reklama, ki je prinesla celo vrsto informativnih člankov o Glasbeni Matici in njenem delu, o mojstru Hubadu, o sporedu in o kulturnem življenju našega naroda sploh.

Da uspeh ni izostal, naj pričajo izvlečki nekaterih objavljenih kritik.

* * *

Iz Ljubljane (19. aprila 1928.) do Čeških Budjevic (20. aprila 1928.) ena sama pot. Dopoldne in popoldne smo si ogledali mesto, ki je bilo svoječasno nacionalno zelo ogroženo. Zvečer v polni Besedni dvorani koncert. Naše v narodnih nošah, Čehi v koncertnih oblekah. Oni zapoje našo himno, a Maticarji v odgovor, obe češko-slovaški. Izredno prisrčen način koncertnega uvoda, ki se je ponavljal v vseh mestih.

O koncertu samem prinašajo budjeviški »Jihočeške Listy« 28. aprila 1928. med drugim sledeče:

Bogati in razsežni program je vseboval najboljše zbo-
rovske skladbe njihove pevske literature, začeni s
slavnim in izrazitim skladateljem Jakobom Gallusom-
Carniolom. Ta Palestrinov sodobnik je popolnoma za-
interesiral publiko s svojimi zbori v strogem slogu teda-
nje dobe, v katere je vložil veliko glasbeno invencijo
in globoko resničnost neposrednjih in s pravo pobož-
nostjo pobarvanih melodij. Šesteroglasni madrigal »Mu-
sica, noster amor«, osmeroglasna »Ave Maria« in »Laus
et perennis gloria« so bili značilno ponazorjeni primeri
slavne vokalne kulture Palestrinove dobe. Po tem
— vokalni zgodovini posvečenem začetku — je sledila
vrsta modernih skladateljev, med katerimi je zavzemal
prvo mesto prisotni skladatelj A. Lajovic. Njegovi zbori
moderne sestave, imajo vse prednosti, glavno v raz-

položenju, ki ga skladatelj z veliko umetnostjo in nevsakdanjim razumevanjem za vsebino, glasbeno izraža. Nepozabno je učinkoval melanholični in z gorečim hrepenenjem prepleten «Lan». Tudi ostali zbori so pokazali bogastvo harmonskih lepot. «Zeleni Jurij» se je odlikoval posebno, imel je celo razpoloženje poetičnega pesnikovega teksta in je bil podan po dirigentu naravnost edinstveno. Za nas je bil zanimiv tudi zaradi tega, ker smo ga slišali pod Jeremijaševo taktirko na lanskem koncertu «Foersterja». Prisotni skladatelj je bil burno pozdravljen.

Lajovcu je sledil L. M. Škerjanc, katerega «Kmetiška» je pridobila uspeh s svojim čistim izrazom, izvirajočim iz občudovanja nad svobodno lepoto prirode.

V zvoku originelno je presenetil mladi hrvatski skladatelj Jakob Gotovac s svojo šaljivo «Jadovanko za teletom», v kateri je izrazil vedri ljudski humor s krasno uporabo zvoka v moderni kompozicijski tehniki.

Tudi E. Adamič in Josip Slavenski sta dosegla s svojimi zbori velik uspeh.

Zadnji del bogatega programa je bil posvečen narodni pesmi v zelo uspeli harmonizaciji izvrstnih skladateljev Mokranjca, Deva, Anděla in znamenitega zborovodje Glasbene Matice Mateja Hubada.

Nastal bi dolg članek, ako bi hoteli naštevati vse prednosti in krasote podanih pesmi, iz katerih kipijo lirika, šaljivost in originelnost ljudskega humorja in bogastvo čustvenih sprememb. Zbori so spojeni v tako krasno harmonsko celoto, da primejo poslušalce ne le zaradi svojih melodij, ampak tudi zaradi besedila.

Mešani zbor Glasbene Matice ima izboren glasovni material v vseh skupinah. Pri reprodukciji skladb smo imeli občutje, kakor da bi se nad pevci vzpenjalo iz globine duše prihajajoče navdušenje zapete skladbe. Globok program pevskega telesa je bil do najmanjših podrobnosti občuten in naštudiran. Dirigent ga je v zvoku do skrajnosti izenačil, tako da je nepretrgan tok plemenitih glasov sijajno premagal tudi najdelikatnejša mesta. Reprodukcijska vseh zborov se giblje veči-

noma v srednji zvokovni sili. Nikjer ni ostrin, katere tudi v zelo dobrih pevskih telesih povzročajo prenatla fortisima. Petje obeh zborov nam kaže absolutno glasovno harmonijo, kar naredi iz mešanega zbora en edini, v vseh legah izravnani glasbeni instrument. Tudi najveselejši in najšaljivejši tipi besedila ali glasbe niso bili pretirani. Opozarjamo samo na melodično in v glasbenem izrazu originelno srbsko pesem «Osu se nebo zvezdama» (lani so jo peli tukaj srbski študenti) ali na mojstrsko harmonizirano in sijajno podano Hubadovo «Miško».

Zborovodja Matej Hubad je poglavje samo za sebe. Je suvereni duševni vodja svojega zbora. Njegove geste so prikupljive in se absolutno strinjajo s skladbo in zborom. Njegovi roki kakor da bi božali vse mu zaupano pevsko telo! Vsem deli točno svoje nasvete. Svojemu zboru je popolnoma vdan in zbor z naravnost neverjetno elastičnostjo reagira na njegove geste. Bil je predmet burnih ovacij navdušenega občinstva, katero se je z vsem srcem predalo velikemu in odkritemu navdušenju, izvirajočemu iz krasnega petja bratskega pevskega zbora.

BOUS.

«Straž Lidu», Češke Budějovice, 24. aprila 1928., št. 32:

O reproduktivnem in tvoritvenem umetniškem delu Jugoslovanov vemo žal zelo malo in za svojo osebo moram reči, da je bil nastop zbora Glasbene Matice za mene prava senzacija. Pogosto govorimo o visokem nivoju češkega zborovega petja, ali mislim, da bi pri nas težko našli specielno mešana zbor, ki bi se po pevski dovršenosti lahko primerjal s tem mojstrskim telesom.

Pevska kultura priča o tem, da je njih temperamentni zborovodja Matej Hubad izreden strokovnjak v poučevanju petja. V vsem programu nismo slišali v nobenem glasu niti enega neplemenitega niti ostrega tona. Celota je idealno spojena. Posebno ženski zbor nas je očaral s krasoto in zvokovno izravnanoostjo. Izkušeni dirigent ne dovoli iti zboru preko gotove mere sile, da bi nikjer ne motil čistote in mehkobe tona. Presenet-

ljiva disciplina se je pokazala v ritmični dovršenosti; tudi v najdelikatnejših tempih ni bilo niti najmanjše netočnosti, pri tem pa je bil ritem občudovanja vredno prožen, ne nasilen, kakor da bi bil ves zbor dovršen instrument, ki ga suvereno obvlada dirigent. Nič manjše hvale ne zasluži čuvstvena stran. Izvajajo vseskozi jugoslovansko glasbo, ki se odlikuje pri vseh podanih delih po čistem vokalnem slogu, kar ni slučaj pri naši moderni zborovski tvorbi, ker iz nje silno izstopajo orkestralni elementi. To je seveda velikanska prednost za njih reprodukcijo. Zaradi tega je njihovo petje vedno resnično petje!

Zborovodja ima vse izrazne možnosti. Vsakemu zboru zna dati pripadajoče razpoloženje, krasno loči nežnost od melanholije, z ostrimi ritmi dosega bujno radost in učinkovit tip. Nikdar seveda ne zapusti strogega vokalnega sloga.

Nadalje me je presenetila umetniška višina starejših in modernih jugoslovanskih skladb, ki so pri nas na Češkem tako rekoč neznane — gotovo v našo škodo.

O. Jeremijaš.

Ostale ocene so v **«Narodni politika»** 25. aprila 1928., v **«Glas Lidu»** 26. aprila 1928.

V nedeljo 28. aprila 1928. zjutraj iz Čeških Budjevovic v **Pisek**, mesto delovanja slovitega violinskega pedagoga, profesorja Otokarja Ševčika. Matičarji so ga s skromno poklonitvijo povabili na koncert, ki se je vršil ob 11. uri dopoldne. Ginjen je poslušal starček jugoslovansko pesem in se je koncem koncerta izjavil, «da tako dovršenega zborovskega petja še ni slišal» in «da bi poslušal tako petje najraje do pozne noči».

«Prachenske Noviny» v **Pisku** 10. aprila 1928. pišejo:

Čehi, ki se smatramo za glasbeno visoko stoječ narod, ne poznamo krasot zborovskega petja bratov Jugoslovanov in zato nas je resnično umetniški in krasni nastop Glasbene Matice pod mojstrskim vodstvom diri-

genta Mateja Hubada prijetno presenetil s svojo dovršenostjo in čistim podavanjem. Po državnih himnah češkoslovenskih je zapel zbor jugoslovansko himno, katero smo poslušali stoje in jo navdušeno aklamirali. Nato smo slišali krasne cerkvene zборе, od njih je bil najkрасnejši «Ave Maria». Dalje: «Napitnica», «Jadovanka za teletom», «Molitva dobrim očima», «Zeleni Jurij», «Viola», «Mlad junak», «Igra kolo» in slovenske narodne pesmi Mateja Hubada. Po končanem programu se je razvilo pristrčno slovo z jugoslovanskimi pevci, ki so bili do poslednjega moža in žene radostno pozdravljeni z zdravico Nazdar in z mahanjem rut. Odkritosrčni in izraziti so bili vsi pojavi simpatij Glasbeni Matici, katere prvovrstni nastop ostane v zgodovini petja našega mesta zapisan z zlatimi črkami. —n.

O Matici je pisal tudi list «Pisecki Kraj» 28. aprila 1928.

Popoldne v Plzen, središče zapadnočeške industrije. V izredni pristrčnosti so tekmovali vsi sloji. Ponedeljek 23. aprila 1928. zvečer koncert v besedni sali v nabito polni prekrasni dvorani. Uspeh velik.

«Češki Dennik» piše 26. aprila 1928.:

Koncert Glasbene Matice v Plznu. (Meštanska Beseda, 23. aprila 1928.) Dvorana je bila ta večer tako napolnjena kakor je to le v izredno izjemnih primerih. Prisotni so bili zastopniki mestnega sveta s starosto na čelu, zastopniki okrajne politične komisije, vseh državnih uradov, društev narodnih, pevskih, vojaškega oddelka plzenskega, Jugoslovanske lige itd., vsi so prišli, da bi pozdravili brate Slovane in poglobili intimne prijateljske stike, ki obstojajo med češkim in slovenskim narodom že od davnega. Pri nastopu 100članskega zbora na bogato dekorirani estradi je zagrmel po dvorani bučen, navdušeni, dolgo trajajoči aplavz, na katerega so ljubljanski pevci odgovorili z našimi državnimi himnami in z lastno himno. Nato je sledil program, ki nam je pokazal skladbe Antona Lajovca, reprezentanta sodobne

slovenske moderne glasbe, iste smeri zasledujočega drznega harmonizatorja L. M. Škerjanca, nadalje Jakoba Gotovca, pripadnika mlajše skladateljske generacije, ki tvori istotako moderno, vendar hoče ostati naroden, Josipa Slavenskega, ki se mu pozna šola našega V. Novaka, Emila Adamiča, Stevana Mokranjca in Mateja Hubada, znamenitega prireditelja jugoslovanskih narodnih pesmi.

Že po prvih treh zborih Jakoba Gallusa (Petelina), skladb nepričakovane krasote in impozantne skladateljske potence z druge polovice 16. stoletja, je dokumentiral ljubljanski pevski zbor svojo visoko reprodukcijsko zmogljivost. Ta 100članski zbor pevcev in pevk je znamenito šolan, intonira z absolutno sigurnostjo, kontraste dela naravnost idealne, vsaka peta beseda je jasno razumljiva in reprodukcija zborov neobičajno plastična in mestoma bogato polifonna. Zvok zbora je tako krasen, da bi človek mislil, da so vsi člani zbora šolani pevci. Glasovni material je vseskozi zdrav, svež in izdaten. Posebno lepi so ženski glasovi. V rokah svojega zaslužnega zborovodje, odličnega in izkušenega glasbenika Mateja Hubada, direktorja državnega konservatorija v Ljubljani, je ta zbor plastičen kot vosek, mirno si dá sugerirati dirigentovo pojmovanje dela in reagira na vsak, tudi najmanjši njegov gib tako natančno kot jeziček lekarniške tehtnice.

Pevci in njih dirigent so takoj navdušili pričakovanja željno plzensko občinstvo z resnično umetniškimi kvalitetami in dosegli uspeh, kakršnega je bila dvorana Meštanske besede le redkokdaj deležna. Aplavza ni hotelo biti konca in mili gostje so bili prisiljeni, vedno in vedno dodajati. St.

Kritik Bartovski Josip pravi o koncertu dne 22. aprila 1928.:

Zelo prijetne in srčno mile goste je pozdravljalo te dni vse mesto Plzen: slavni mešani zbor ljubljanske Glasbene Matice. Gostje, od katerih smo se v resnici težko ločili.

Ponedeljkov koncert jugoslovanskih gostov ni bil samo krasen dokaz vročih simpatij med nami in njimi ter simpatij z usodami, nesrečami in radostmi junaške in bratske Jugoslavije, vroči in naravnost burni sprejem Glasbene Matice ob priliki njenega plzenskega koncerta je bil tudi izraz hvaležnosti za veliko umetnost, za neizmerni užitek, ki so nam ga mili in dragi gostje pripravili. Ogromni mešani zbor ljubljanske Matice nas ni presenetil samo s krasnimi in zdravimi glasovi, zagrabil nas je z idealno plastiko svojega zvoka, eteričnimi pianissimi in močno katedralno stavbo velikega zborovega telesa, najmehkejšo čistoto intonacije, absolutno sigurnostjo tudi v najtežjih zborovskih točkah. Imponiral je tudi z velikim programom, sestojecim iz najenostavnejših del kot uvod in najtežjih del sočasne jugoslovanske moderne glasbe. (Na programu so bila Gallusova, Mokranjčeva, Lajovčeva, Adamičeva dela, od mladih pa Gotovac, Škerjanc, Štolcer-Slavenski, koncem programa pa v priredbi za zbor srbske narodne pesmi od Mokranjca in Anđelove, Devove in Hubadove pesmi.) Dirigent Glasbene Matice g. Matej Hubad je vzoren primer zborovskega dirigenta. V uspehih njegovega zbora ne izstopa zunanja gesta dirigentova, tukaj govori bolj dragocena umetniška osebnost Hubadova, ki je prešla v dušo vsem pevcem že pri študiju posameznih del. V reprodukciji Hubadovega zbora smo videli ono čisto in vročo ljubezen v petju, bilo nam je takoj jasno, da Ljubljanci ne pojejo krasno in pristrčno le zaradi tega, ker stoje pred neznano publiko, ampak čisto enostavno zaradi tega, ker v čisti svoji ljubezni drugače ne morejo. Prekrasni zbor, žive orgle največjih dispozicij in na čelu tega zbora umetnik takih kvalit! Zbor Glasbene Matice kakor tudi vsi njegovi ekselentni uspehi so bili sprejeti od prenapolnjene dvorane z neobičajnim navdušenjem. Pozdravil jih je v vročih besedah starosta mesta poslanec L. Pik in zagrnili so jih darovi cvetja na odru. Ravno tako navdušeno je pozdravila dvorana prisotnega skladatelja Lajovica, ki spremlja zbor Glasbene Matice na njegovem zmagovitem potovanju.

Ocena «Pilsner Tagblatta» z dne 25. aprila 1928. je sledeča:

100 oseb broječi zbor — veličasten pogled. Ravno tako veličastno pa tudi izvajanje. Redek užitek so bili šestero-glasni madrigal «Musica, noster amor», osmeroglasna «Ave Maria» in «Laus et perennis gloria».

Od jugoslovanskih komponistov, ki so nam bili podani, kaže A. Lajovic v četvero- in peteroglasnih zborih svojo mojstrsko roko v obdelavi zborovske pesmi. Obrača se k moderni glasbi, hodi pa svoja pota. Od Lajovica smemo ravno na polju zborovske glasbe še mnogo pričakovati. Navzoči skladatelj je bil predmet mnogo zasluženih poklonov. Sledili so zbori Adamiča, Slaven-skega, Gotovca, vsi najboljše kvalitete.

Grandiozno delo je opravil Hubad s svojim elitnim glasovnim zborom. Globoki basi, nijanse vseh ostalih glasov naravnost mojstrski. Hubad se lahko primerja z Siegfriedom Ochsom. Ni čudno, ako je po takem iz-vajanju preplaval dvorano val navdušenja.

Z nekakim svetim strahom smo se bližali v torek dne 24. aprila 1928. zjutraj matuški **Pragi**. Poln kolodvor, polno iskrenih besedi prekipevajočega bratskega ve-selja. Navzlic vsemu pa je bilo Matičarjem ves dan tesno pri srcu. Prevladala je zavest, da je od nocoj-šnjega nastopa in uspeha prav za prav odvisna vsa umetniška vrednost zbora.

Ob 8. uri zvečer sta si stala nasproti na pevskem odru mogočne dvorane praškega Obecnega doma mešana zbor Hlahola v Pragi in naša Glasbena Matica. Hlahol začne z našo himno, nakar sledita z naše strani češko-slovaški kot pozdrav in poklonilo vsemu češkoslovaškemu narodu. Takoj po prvih naših akordih se je zgenila vsa dvorana, v kateri so bili navzoči poleg naj-višjih javnih predstavnikov tudi vsi praški češki glas-beniki. Lepota slovenskih glasov in nepričakovana umetniška višina zborova sta dosegli splošno občudo-

vanje, ki je dalo najlaskavejše in najlepše priznanje pevovodji in zboru v zborovski garderobi takoj po odpetem I. delu koncerta. To se je stopnjevalo tudi po II. delu in doseglo svoj višek ob koncu.

Slavni skladatelj K. B. Jirak piše o tem koncertu v listu **«Narodni Osvobození»** z dne 26. aprila 1928.:

Glasbena Matica v Pragi, prišla, slišali smo jo in zmagala je. Že iz prvih dveh tonov naših himen, s katerimi je začel zbor svoj program, je bilo jasno, kako lep glasovni material je tukaj nakopičen. Pred tem je pozdravil praški Hlahol mile goste s trohimno jugoslovansko. Nikakor nočem kritizirati Hlahola (samo tempo v «Naprej zastava slave!» Tempo!), ali pri primerjavi s slovenskimi pevci sem imel dojem, da naš zbor kriči, oni pa pojó. Prav za prav je tudi ves nedavni festival bil koncem koncev prilagoden efektu največje zvokovne sile. Nasproti temu je pa zbor Glasbene Matice uporabil mogoče le tri- ali štirikrat v vsem večeru polni fortissimo. Pokazal je, da ga zmore, ampak da se z njim ne postavlja. Kultiviranost petja, kultura glasov, to je bil splošen dojem krasnega koncerta. Ne čudimo se, kajti v njihovi zemlji je zborovo petje vkoreninjeno v samem narodu. Kdor je bil v Sloveniji, vé, da tam narod poje svoje zborovske pesmi običajno troglasno, in to dobro tudi po harmonski strani. Vsa jugoslovanska glasbena kultura bazira na vokalni glasbi. Zato so vsi dosedanja jugoslovanski festivali v Filharmoniji prav za prav pokazali napačni obraz te kulture. Na pevskem festivalu smo slišali že lepe primere te kulture od hrvatskih zborov, ampak tudi ti so se dali v festivalovem navdušenju zapeljati h kazanju sile. Čisto drugače Glasbena Matica. Vzlic temu, da je zasedba njih zbora prilično taka kakor naš veliki «Hlahol», je njih pevski nastop mehkega, komornega značaja. Tam, kjer imajo naši zbori največ tri dinamske nijanse, nas je presenetilo v slovenskem zboru bogastvo teh nijans, katerih je med navadnim pianom in največjim pianíssimom gotovo še najmanj pet. To dinam-

sko bogastvo je seveda posledica pevske kulture poedincev, katera nas je presenečala zlasti v mehkih glavinah tonih sopranov. Pevska kultura vsebuje seveda tudi intonačno točnost, ki je bila ravno tako brezhibna. In tega bogastva pevskega materiala bi ne bilo mogoče lepše dokumentirati kakor v narodni pesmi «Miška», ki ima deset kitic, v katerih so solova mesta peli zaporedoma različni ženski in moški glasovi, eden prijetnejši od drugega. Kateri zbor na svetu si more še nekaj takega dovoliti?

Ta pevska dovršenost je gotovo predvsem zasluga dirigenta Mateja Hubada, danes direktorja ljubljanskega konservatorija, ki vodi zbor Matice z malimi odmori od njega ustanovitve leta 1891., torej nad 35 let. Glejte, pevovodja, ki je dočakal sad svojega dela, glejte pevsko društvo, kateremu je dirigent resnična glava, ne služabnik odbora, kakor je to običajno pri nas! Do danes je ostal Hubad, četudi star po letih (rojen 1866.), umetnik velike kulture, duše in srca, kakor je bil vselej. Je znamenit zborov dirigent, ki obvlada svoje pevce z lahkimi gibi rok. Zna temperamentno izraziti močno dinamiko, vendar njega glavni cilj je čista vokalnost. Njegova zasluga je, da zbor Glasbene Matice ne samo deklamira, kakor mnogi zbori pri nas, ampak da poje, in njegovo podajanje nikjer ne kaže sence naturalizma. Tudi program je prinesel mnogo zanimivega. Največje presenečenje nam je pripravila Matica z izvajanjem treh skladb Jakoba Galla (1550—1591), kateri ima tudi za nas lokalno zanimivost, ker je poslednjo dobo svojega življenja živel v Pragi, kjer je tudi pokopan. Je to veliki sovrstnik Palestrinove dobe, svetovni mojster, prvi resnično slavni skladatelj slovanskega izvora. (Imenoval se je prav za prav Jakob Petelin in se rodil v Ribnici na Kranjskem; znan je tudi pod imenom Handl kakor tudi Händl.) Tukaj so izvajali njegov razkošni latinski madrigal «Musica, noster amor», prekrasno «Ave Mario» in živo moteto «Laus et perennis gloria», same bisere vokalnega polifonnega umetnjakarstva šest- do osemglasnega. Tukaj je tudi takoj v začetku zazarela zborova kultura gostov najkrasneje. Sledila

so dela sodobnih skladateljev, slovenskih, hrvatskih in srbskih. Na hvalo stalno vedno bolj živahnih stikov, ni bilo nobeno ime našemu občinstvu neznan. Največ je bil tu zastopan mehki lirik Anton Lajovic, ki se v vokalni skladbi najsrečneje udejstvuje, dalje L. M. Škerjanc, Jakov Gotovac (šaljivi zbor «Jadovanka za telefon»), J. Štolcer-Slavenski — najpogumnejši modernist — in Emil Adamič, skladatelj mirne notranje zavesti. Vse podane skladbe imajo znamenito evropsko višino, ne le tehnično, tudi čustveno. Na koncu so zapeli narodne pesmi. Najprej srbske (dva rukoveta zaslužnega St. Mokranjca), potem hrvatske (Kolo v priredbi našega rojaka Anděla) in končno slovenske, največ v priredbi samega Hubada. Slovenske pesmi so večinoma elegične, nekatere s Koroškega spominjajo na pesmi alpskih Nemcev, druge zopet nas razvesele s svežim, vendar ne razposajenim humorjem. Največji uspeh je imela koroška «Gor čez jezero», ne tako po svoji notranji vrednosti kakor v krasni reprodukciji. Občinstvo, ki je Smetanovo dvorano napolnilo, je bilo takoj po prvih točkah očarano z umetnostjo milih gostov, ki jih je odlikovalo do konca z navdušenimi pohvalami. Koncert Glasbene Matice v Pragi je bil zmaga resnične umetnosti, njih turneja po republiki pa obeta postati triumfalna.

K. B. J.

«Venkov» od 27. aprila 1928.:

Glasbena Matica. Mogoče se preveč zavedamo visoke stopnje domačega zborovskega petja, mogoče je prišel k nam drugi slog te umetnosti, kakor smo ga vajeni; ne moremo pa tajiti, da smo bili z nastopom mešanega zbora ljubljanske Glasbene Matice silno prijetno presenečeni in da je bilo v uspehu gotovo mnogo, mnogo več nego izraz ljubezni in gostoljubja. Brez dvoma je bila to zmaga velike umetnosti in visoke zborove kulture, kakršno le redko slišimo. Zbor Glasbene Matice se odlikuje po nevsakdanjih zvokovnih kvalitetah. Ni to zvok neke impozantne mogočnosti, tembolj pa učinkuje njegova mehka, plemenita krasota in popolna izravnanost, ki je nič ne kazi. Ta

odlična prednost zbora se ne nanaša le na posamezne glasove poedincev, s katerimi je posebno ženski zbor bogato obdarjen, ampak tudi na visoko pevsko kultiviranost, na znamenito tehniko zborovega skupnega petja, v kateri občudujemo neverjetno lahkoto in prožnost, ter na neposrednost in izravnanoost. S tem že prehajamo k zaslugam zborovodje ravnatelja Mateja Hubada, ki je spravil svoj zbor na to višino dovršenosti in lepote in čigar prožna roka daje zboru ono virtuosno lahkoto in ono jasno deklamacijo ter čistost linije, ki jo je pokazal zbor pri podajanju madrigalov. To je bila velika umetnost, ali tudi individualna umetnost, in to se je preneslo blagotvorno na skladbe slovenskih avtorjev, iz katerih je bil spored koncerta sestavljen. — Živo je učinkoval takoj začetek, kjer je bil zastopan s tremi občudovanja vrednimi madrigali stari Jakob Gallus-Carniolus s konca 16. stoletja, svojčas skladatelj na dvoru cesarja Rudolfa v Pragi, kjer je tudi pokopan. So to večglasne skladbe, ki ne zaostajajo za deli onodobnega Palestrine. — Nato je preskočil spored na današnjo slovensko glasbo. Najštevilnejše je bil zastopan Anton Lajovic, čigar zbori, v izrazu zelo različni, se odlikujejo po čistem vokalnem slogu, sveži invenciji in odkritem čuvstvovanju. Izmed ostalih avtorjev sta izstopila osobito J. Gotovac s satiričnim zborom «Jadovanka za teletom» in E. Adamič z dramsko romanco «Vijola». (Prošnja k devici Mariji.) Ali tudi znana slovenska modernista L. M. Škerjanc in J. Slavenski sta se uveljavila z deli mehke glasbene inspiracije in vztrajnega navdušenja. Tretji del sporeda so tvorile slovenske narodne pesmi v svežih sestavah in harmonizacijah umrlega skladatelja St. Mokranjca, A. Deva, A. Anděla in Mateja Hubada, izmed katerih je posebno šaljiva stilizacija poslednjega vzbudila med občinstvom radosten odziv. Na vsem njihovem uspehu je imela veliko zaslugo neverjetno popolna interpretacija, ki je ves večer izzivala navdušene ovacije znamenitemu zboru in njegovemu ne manj znamenitemu dirigentu. O tem smo poročali tudi že v včerajš-

njem «Venkovu». Moremo samo ponoviti, da je bil ves koncert triumf čiste umetnosti in da je zbor Glasbene Matice zapustil v naših mislih najlepše spomine. O. Š.

«Česke Slovo» z dne 26. aprila 1928. piše po splošnih uvodnih besedah o koncertu in zboru sledeče:

Zasedba Matičnega zbora je kljub dolgi poti zelo številna, nad 100 pevcev, so pa to glasovi niti ne tako zvočni kakor strokovno izvežbani in kultivirani, ki jim je vsaka tehnična naloga lahka in lahko dostopna, ki smelo obvladajo posebno uporabo zakritih tonov, in ki so v vseh zborovih glasovih in celoti izravnani. Njihova špecialiteta so pianissima, ki zvenijo neobičajno svetlo in mehko, sploh pa vse dinamične nijanse in naglasi, fraziranje je zelo mehko in delikatno. Pogosto se cela skladba giblje v takem mehkem, tistem zvoku, fortissima so zelo redka in imajo predvsem izraz čuvstvenosti, nikoli naturalizma. To je resnično znamenita kultura petja, katera more skladbam najrazličnejšega sloga, od starega Jakoba Gallusa iz 16. stoletja in skladbam, čisto modernim kakor tudi narodnim pesmim, dati izrazito zvočnost in pristojen izraz razpoloženja in vsebine vsakega dela. V historični Gallusovi glasbi, v zelo zanimivih njegovih zborih: šestglasnem madrigalu «Musica noster amor», v «Ave Mariji» in v hvalospevu za dvozbor «Laus et perennis gloria» je pokazal zbor veliko umetnost polifoničnega razumevanja in jasne artikulacije kočljivega toka glasov, tukaj je tudi dirigentska umetnost njih vodje prišla do veljave v svojih najspecialnejših kvalitetah. Sledila je velika izbrana vrsta zborovih del od sodobnih slovenskih in jugoslovanskih skladateljev, ki je prinesla večinoma znana imena, toda v skladbah, ki so nam bile čisto nove. Spoznali smo, kako odlično mesto zavzema tu Slovenec Anton Lajovic, katerega trdno zidane in krasno zveneče lirične in tudi melanholične pesmi presežajo po svoji vrednosti vse, kar smo doslej od njega slišali. Umetniško stilizirani narodni ton njegovega pojava prehaja podobno do dela najplodovitejšega slovenskega skladatelja Emila Adamiča, ki rešuje

svoje uglasbitve epično-liričnih tekstov kot menjalno petje med solovim glasom in zborom s prekrasno deklamacijo teksta v dramski artikulaciji celote. (Prošnja k devici Mariji.) Slovenski modernist je L. M. Škerjanc, katerega globoko poetični, impresionistični in simbolični zbor iz cikla «Kmetiške pesmi» nam je zbudil željo, spoznati ves ta ciklus. Hrvatska dela so bila zastopana z Jakobom Gotovcem v veseli satirični popevki «Jadovanka za teletom», ki smo jo, mislim, v Pragi že slišali, iz svoje študijske dobe nam je dobro znan Josip Štolcer-Slavenski, ki tudi v drobni formi liričnega zbora zadene naravni izraz in narodni kolorit z izklesano umetnostjo kompozicijske tehnike. Zaključni del produkcije je bil posvečen narodni pesmi v priredbi za zbor, ki je važen del vokalne tvorbe pri vseh slovanskih narodih. Zanimala sta tu dva rukoveta srbskih narodnih pesmi od St. Mokranjca in pa izbira slovenskih pesmi v priredbah Oskarja Deva, Anděla in samega dirigenta M. Hubada, čigar efektna, koncertna obdelava resnih in veselih pesmi je vzbudila največje navdušenje. Občinstvo se je le težko strinjalo s tem, da se po končanem programu ni moglo dodajati še več, kajti gostje so bili za ta večer družabno vezani.

K. D.

«Narodni Listy» z dne 26. aprila 1928.:

Koncert Glasbene Matice. Slovanska vzajemnost je sedaj v fazi, ki se pojavlja zelo intenzivno na glasbenem polju. Po festivalu poljske glasbe, ki je bil pred letom, jugoslovanske, v novembru lanskega leta, nedavnem festivalu bolgarske glasbe in slavnem koncertu slovanskih gostov v okviru jubilejnega festivala pevecke Obce ČS. je prišla v Prago ljubljanska Glasbena Matica z mešanim zborom ter nadaljuje v vrsti navedenih umetniških dejstev in nekako izpopolnjuje s svojimi uspehi sliko pevskega sveta slovanskega. Kakor nam je pokazal koncert te korporacije v Smetanovi dvorani, so v resnici prvovrstni. Takoj s prvo pesmijo, s katero so ljubljanski pevci naredili poklon stari vokalni glasbi, pojoč tri skladbe Jakoba Händla-Galla,

ki je bil v Pragi v dobi Rudolfa II., so si osvojili srce in misli našega občinstva. Njihovo petje je učinkovalo z duha polnim in vendar preprostim načinom, ki je nad 300 let stare skladbe izvajal tako, da so zvene le popolnoma živo. Po tem zgodovinskem uvodu so prišle do veljave novejše skladbe. Po potih dobre tradicije zborovih skladb hodi Anton Lajovic z melanholično-žalostnim pianom, njegova «Bolest kovač» nam slika energično bolesto, ki trgajo srce; kakor vijolice diši melodični «Pomladni spev», bogastvo šaljivih obratov prinaša «Napitnica». Najsvežejše in najzanimivejše zborovo delo je bil Lajovčev «Zeleni Jurij», ki navezuje na narodno glasbo slovensko. Krasno in poetično partijo ima tu sopran-solo v srednjem delu. Lajovčevi smeri podobno uporabljajoč naravne vokalne možnosti, kakor pri nas s svojimi deli Bendl, je stopil pred publiko L. M. Škerjanc v zboru «Smrt najlepša v žitnem polju», zanimivim zborom panteistične melanholije, inspirirane po lepotah prirode. Jakob Gotovac se je predstavil s humorističnim zborom «Jadovanka za teletom», ki je bil že z uspehom izvajan na velikonočni ponedeljek na festivalu (Glasbeno društvo intelektualca — Zagreb.) Bogat izraz, vedri narodni ton in zvočne kombinacije glasov so njega prednosti. Vpliv moderne zborove tvorbe se pojavlja pri Josipu Slaven-skem, katerega «Molitva dobrim očima» se kreta iz psihične depresije k strastnim celo dramatičnim izbruhom in se zopet umiri v tajinstveni kodi z zaprtimi ustmi. Plastično formirana je tudi prošnja k Devici Mariji Emila Adamiča; z motetovim uvodom krasno kontrastira tukaj goreči sopranov solo, ki prehaja v himničen konec. Tudi v «Mladem junaku» je uporabil ta skladatelj zelo učinkovito psalmdujoč sopranski solo, da bi pripravil rezko kodo, ki efektno zaključuje ta zbor. Skladatelji, o katerih govorimo, ne kažejo v celoti nikakih ekscentrično modernističnih tendenc; zvokovno so polni in tekoči, glasove vodijo naravno in lahko pokreten slog jim je več nego medlo iskanje in eksperimentiranje. Uspeh je pokazal, da je tako prav.

Zaključek večera je bil odločen narodni pesmi; pokazali so na vire, iz katerih črpa svojo silo jugoslovanska umetna glasba.

Iz drugega in osmega rukoveta harmoniziranih narodnih srbskih pesmi od St. Mokranjca smo slišali vrsto primerov, ki nas predvsem zanimajo s svojo samorastlo bogato krasoto, pa najsi bo, da gre tu za pojave narodnega čuvstvovanja — erotike, ki se nam kaže pogosto v orijentalški luči, ali vedrega veselja in humorja. Mojstrska obdelava, ki jim pušča njihov prvotni element, dela iz njih koncertne točke. Podobno so prirejene slovenske narodne. Ako pa hočemo z njimi doseči take uspehe, jih mora izvajati zbor tako odličnih kvalitēt, kakor je mešani zbor Glasbene Matice. To je mešani zbor v najglobljem zmislu besede in ne le moški in ženski zbor, kakor jih navadno slišimo. Oba druga glasova tvorita dovršen temelj. Zvok zbora je vedno izrazit in poln, a vendar so njega forti zvočni, sveži in lahki, oddaljeni od masivnih tež in prisiljenosti. Ta zvok je vedno tvorben, zmožen najmehkejših nijans prostrane modulacije glasbenih fraz in se izrazito naslanja na tekst. Reprodukcijska prirejenih slovenskih narodnih pesmi: Hubadove «Miške», Andělovega «Kola» in Devove «Megle», je bila mojstrski kos virtuoznega petja mešanega zbora. Ta neobičajno visoka stopnja pevske in glasbene kulture bi pa bila pri vsem dobrem materialu, s katerim se ponaša Glasbena Matica, nedosegljiva, ako bi na nje čelu ne bil umetnik tako izrednih kvalitēt kot je Matej Hubad. Resnično je s svojim zborom eno. Je preprost in naraven, v njegovi gesti ni nič afektiranosti, dirigira samo z rokami, in vendar izgleda, kakor bi te njegove roke gladile, krožile in dvigale ta kompleks zvokov, ki je z enim dihom prihajal iz pevskih grl. O velikem zunanjem uspehu koncerta smo poročali že včeraj. J. P.

«Lidove Noviny», B. V. Praga, 25. aprila 1928.:

...Ti stiki so se poglobili na novo z včerajšnjim nastopom Glasbene Matice v Smetanovi dvorani Obecnega

doma. Nastop tega zbora, pri katerem so prekrasne narodne noše ženskega zbora učinkovale naravnost očarujoče, in izredna pevska umetnost pod vodstvom znamenitega poznavalca zborovega petja Mateja Hubada, vse to je povzročilo v Smetanovi dvorani tako navdušenje med občinstvom kakor le redkokdaj pri naših koncertih. To navdušenje pa je bilo tudi popolnoma upravičeno, kajti to niso bili le prirojeni bratski stiki k prijateljskemu narodu, ampak tudi zares izredna višina programa in reprodukcije, ki je zagrabila. Glasbena Matica ima prekrasen zborovski material posebno v ženskem zboru, ki je izstopil z zvokovno lahkoto. Tehnično so neverjetno izšolani in reagirajo na vsako gesto dirigenta, s čimer dosežajo neobičajno reprodukčno sigurnost, dinamične nijanse in neverjetno intonacijsko čistoto.

«Pravo Lidu» od 26. aprila 1928.:

Koncerti. Glasbena Matica v Pragi. Slavni ljubljanski 100članski zbor Glasbene Matice je pod vodstvom M. Hubada prišel v Prago. S tem je nekako dopolnil vrsto koncertov pevskega festivala, na katerem bi pa težko našel priložnost se tako uveljaviti, kakor zasluži. ... Zbor se odlikuje po zvočni lahkoti v vseh glasovih, ki skupno zvene komorno. Pevska kultura, od tvorbe tona, nastavka tona preko vsega do izgovarjave in spajanja v široke melodične jednote je presenetljiva in ne dvomim, da bi mogla biti tudi našim najlepši vzor. Program je bil skrbno sestavljen in je, izhajajoč od Carniola, vseboval tudi sodobno glasbo. Je v tem tudi del zgodovine. Skladatelji programa stoje večinoma na srednji poti sodobne moderne, vztrajajo v zmernem napredku in z radostjo kopičijo zvoke zborovnih barv ter melodije v zmernih harmonijah. Sicer jih pa precej poznamo, srečavamo jih pogosto na svojih sporedih. A. Lajovic, L. M. Škerjanc, ljubeznivi Mokraunjac in Hubad sam, Gotovac, Slavenski, Adamič se zopet pojavljajo na našem koncertnem odru in po vzorni izvedbi Glasbene Matice se bo marsikatero pevsko društvo zanimalo zanje znova.

Koncert se je vršil neobičajno pristržno: pevce je pozdravil «Hlahol» z jugoslovanskimi narodnimi himnami, oni so se oddolžili z našima. Mnogo skladb so morali ponavljati in če bi ne bil za koncert čas odmerjen, sigurno bi se program raztegnil do poznih ur.

V «Tribuni» 26. aprila 1928.:

Glasbena Matica. Prvič so prišli na Češko in ne zadnjič. Zapustili so s prvim koncertom tako krasne spomine, da o zopetnem povratku ne dvomim. Njih pevska kultura je popolna, v gotovih momentih presega naše mešane zборе. Njih umetniški slog je tako individualen, da nam je prinesel ta koncert čisto nove vrednote. Zborovodja Matej Hubad je originalen umetnik, ne le po svoji dirigentski plati, ampak tudi po pojmovanju zborovskega tipa. Je skrajno tenkega sluha in reagira in vodi zaradi tega z odločilnimi gibi. Vsi so zavzeti sigurnosti, ki prihaja iz tega vodstva; tem svobodnejša je njihova melizmatična linija. Hubad izmeri ritem, določi akord, pogrešek tukaj ni mogoč; izrazito izstopajo melodični glasovi, zapeti v popolni samostojnosti. To se je pokazalo na najlepši način pri polifonnih skladbah (Jakob Gallus), ki so bile podane absolutno. Ne pozabimo tega, da mnogoglasni zborovski spev temelji naravnost v temperamentu jugoslovanske narodne pesmi. Hubad torej ne neguje umetne, prenešene kulture, ampak latentno narodno. Odtod izvira narodni izraz njih umetnosti. Ni to nikaka osebna polifonija, umetnost večglasno peti, ampak specifična, tudi od ruskih zborov različna, še bolj različna od zapadne polifonije, to je mnogoglasni slog. Taki komponisti so po največ pisali več nego štiriglasno. To izgleda kot tipična lastnost njih glasbene kulture sploh in zagotovilo, da je ravno pri njih nova evropska skladba orienrirana polifonno, v energičnem razvoju in napredku. Potem je tukaj gotova divergenca. Skladatelji ne pišejo težje, kakor jim reprodukčni nivo zbora že prej nakazuje. To je v zvezi z mladostjo skladateljske generacije, ki se ji šele sedaj nudi prilika k mirni tvorbi. Gotovo zapoznavanje mogoče tukaj dobro vpliva; pre-

magati morajo začetne štadije, dasi je okoli njih cela vrsta problemov že definitivno rešena. Razen Lajovica in Adamiča, ki reprezentirata splošno stališče sodobne glasbe, so tu L. M. Škerjanc, J. Gotovac in J. Slavenški in se odločno dvigajo nad povprečni nivo. Njih melodična, harmonska, ritmična in formelna struktura je polna individualnih elementov, ki jih eksponirajo v slogovni tehniki; važno je, da se pri njih pojavlja tudi študij uporabljanja folklora kot sredstva. Zbor zna peti v resnici z neobičajno umetnostjo. Imponira s svojo svežostjo in svetlimi glasovi. Njih soprani se dvigajo mehko v višino, prosti so vseh ostrin in distonacij. Alti so masivni in dosežajo nižino brez motenja. Tenorji so zelo jasni, zvene in se trdno opirajo na basovo skupino, ki ima zamolklost in velik obseg. Je tam nekaj glasov, solistično izvežbanih, ki imajo v resnici kvaliteto solistov. Razen tega je ton skupin in zvok celote neverjetno edinstven, kakor je v zboru prav. Melodijo pojo v resnici kot pesemsko kreacijo, pri tem deklamirajo brezhibno. Zborovska kultiviranost se kaže v kritju zlogov; slišimo, kako poje telo, ki je na isti način šolano in vežba na isti način. Že pevska tehnika sloni predvsem na kulturi napevov in vokalnega sloga, v njih je to prirojeno, k nam so to prinesli.

Rezultat vsega tega je prekrasna skupina formuliranih zvokov, jasnih, pevskih linij, živega ritma in najplastičnejše koncipirane forme. Ni treba niti poudarjati, da je občinstvo Glasbeni Matici, dirigentu in skladbam bilo iz vsega početka naklonjeno; to je pri njih umetniških kvalitetah čisto samo ob sebi umevno. J. H.

«Prager Presse» 26. aprila 1928.:

Za časa pevskega festivala so prišli k nam izmed Slovanov: Hrvati, Poljaki in Lužiški Srbi. Od Ukrajincev in Rusov so bili navzoči le oni zbori, ki delujejo v Pragi. Tako je ostala slovanska pevska družina nepopolna. Sedaj pa so prišli kakor poklicani po festivalu v Prago Slovenci, da nam pokažejo svojo pevsko kulturo. To je najsrečnejša izvedba ljubljanske Glasbene

Matice s svojim pevskim zborom pod vodstvom svojega priznanega zborovodje Mateja Hubada.

Že ko so Slovenci odpeli naše himne, je prišel do veljave krasni glasovni material, ki ga ima na razpolago dirigent, in s polnim interesom smo pričakovali nadaljnji potek koncerta. Matica je v istini mešani zbor. Če poudarjamo prav posebno še mešani, je to zaradi tega, ker ustvarja naša glasbena kultura predvsem moške zборе. Za nas še danes defakto obstoja problem mešanega zbora, katerega so pa Slovenci že rešili. Glasbena Matica ni sestava moškega in ženskega zbora, temveč je enotno glasbeno telo, pri katerem nastopajo sedaj lakhota in svežost ženskih, sedaj zopet krepki, jedrnatih moški glasovi. Slovenci kaj radi pojo zборе s pretežno težko intonacijo, pri katerih pa nikdar ne razočara njihova muzikalnost. Hubad obvlada svoj zbor naravnost idealno in polaga največjo važnost na najfinejše izcizeliranje detajlov, se nikdar ne zadovolji z le površno naznačbo celote.

Glasbena Matica in njen dirigent Hubad sta bila predmet živahnega spontanega odobravanja in sta bila bogato obdarovana s cvetjem. J. B.

Podobno stvarno in laskavo pišejo vsi ostali praški, češki in nemški listi.

Ljubeznivost in gostoljubnost Pražanov, posebno pa bratski sprejem pri Hlaholu nam ostane v neizbrisnem spominu.

V četrtek 26. aprila 1928. je sprejel Matičarje v svojo sredo starodavni Olomuc. Še isti večer koncert s podobnimi uspehi.

«Našinec» z dne 29. aprila 1928. piše med drugim:

Koncert pevskega zbora ljubljanske Glasbene Matice v četrtek dne 26. aprila, prirejen v Mestni Reduti, je presenetil ne le s tem, da nam je nudil priliko, ogledati si krasne, bogate in slikovite noše bistrih Slovenk, ampak tudi po svojem visokem umetniškem nivoju. Po

tej plati je bil koncert za nas pravo razodetje nam še neznanih glasbenih krasot in najvišje stopnje vokalnih skladb mojstrov našega južnega bratskega naroda v vzorni interpretaciji Glasbene Matice. Odkritosrčne ovacije, ki so napolnile dvorano po vsaki točki, niso bile konvenčni pojavi simpatij napram gostom, bile so odkrito priznanje njihove velike umetnosti.

To pevsko telo je kot ogromne orgle, je popolnoma izravnano in reagira na najmanjši gib roke in oblička svojega idealnega dirigenta ravnatelja Mateja Hubada. Izčrpalo je celo lestvico vseh pevskih možnosti od pianissima do gromovitega fortissima, od mehkega larga do divjega, neobičajno izrazitega presta, šolano je v zboru in v solih.

E f e s.

«Mährisches Tagblatt» z dne 27. aprila 1928.:

Že pogled na zbor sam je bil izredno interesanten. Brez not v rokah, pogled uprt edinole na dirigenta. Še bolj pa je znalo vzdržati napetost in stopnjevanje publike umetniško podavanje. Krasno oblikovani glasovi so se zlivali na način, ki je prikazal zbor kot najpopolnejši instrument, katerega izrazitost in sigurnost sta neomejeni. Tako stari a capella-zbori, kakor tudi moderni, so bili podani v taki popolnosti, da poslušalec tehničnih težkoč, ki so v teh zborih vprav nagromadene, niti slutil ni. Srbske in slovenske narodne pesmi so zaključile neobičajno lepo podani spored. Zborovodja Matej Hubad dirigira zbor zelo temperamentno z varčnimi, a zelo vzornimi gestami obeh rok, brez taktirke. Je velikopotezen umetnik in je na najplemenitejši način tesno zrastel s svojim zborom, iz katerega prinaša vsa ona čutila, ki jih je mogoče izzvabiti iz človeških glasov.

A. D—r.

Enako laskavo piše «Olomuški Pozor» z dne 28. aprila 1928. in drugi listi.

Kratka vožnja po rodovitni moravski zemlji nas je pripeljala v petek, 27. aprila 1928. popoldne v **Brno**.

Samo par ur je ločilo od koncerta, ki je začel ob 8. uri zvečer v Besednem domu. Brno je drugi najpomembnejši glasbeni center češki, mesto, kjer deluje svetovno priznani dirigent mojster Wach (Zbor moravskih učiteljev, zbor moravskih učiteljic). Tudi tu popoln uspeh. Naj se zrcali v besedah slavnega komponista Leoša J a n a č k a, ki se je po koncertu izrazil:

Matični zbor je idealno lepa in dovršena umetniška celota, ki poje tako, kakor se mora peti, z vsemi finetami in najglobljejšim čuvstvom.

«Lidove Noviny Brnenske» pišejo 29. aprila 1928.:

Glasbena Matica, odlični ljubljanski pevski zbor, nam je podala včeraj tudi v Brnu smeli dokaz frapantne višine svojih zmožnosti in znamenite višine jugoslovanske vokalne tvorbe. Spored je bil isti kot v Pragi, o katerem smo podrobno referirali, tako da ni treba znova navajati petih skladb in njih karakteristike. Hotel bi k praškemu referatu pripojiti le nekoliko vrstic z ozirom na reprodukcijo. Zvok izborna šolanega zbora ima precej drugačno smer nego naše pevske korporacije, tudi duh podajanja je čisto individualen. V valu močnih dinamskih nijans se kaže močna vzdržljivost, zbor daje prednost vzorni intonačni čistoči, popolni izravnanoosti pred ostrimi akcenti in tonovi masivnosti; ritmična in deklamačna sigurnost prevladuje nad melodičnim vlačanjem. Ti tipični znaki tvorijo neobičajno harmonsko celoto, ki izvira očitno iz vsega narodnega življa. Izmed vseh tujih teles narodnega značaja, ki sem jih imel priliko slišati sem od prevrata, ni učinkovalo name nobeno ravno s tem narodnim zakladom tako silno (vse od nepozabne turneje ukrajinske republikanske kapele) kakor ravno Glasbena Matica. Matej Hubad, ki je znal zbor dovesti do take višine in slogovne izrazitosti, je zborovodja mojstrske tehnike in velika umetniška osebnost. Srečni smo, da smo mogli spoznati njega in njegovo družino. Dali so nam velik umetniški užitek.

—k.

Slovaki so nas sprejeli v **Bratislavi** popoldne 28. aprila 1928 tako gorko, kakor sprejme le brat brata, ki sta se oba borila pod najtežjimi okolnostmi za svoj obstoj. Prvo svidenje, zato pa tudi nepopisno prisrčno. Zvečer je bila dvorana Vladne Budove polna in slovenska, jugoslovenska pesem je bila peta iz srca ter našla pot v srca. Tudi o tem koncertu so prinašali ocene bratislavski in praški listi.

Po sklepu češkoslovaške turneje so prispeli slovenski pevci po 32 letih zopet na **Dunaj**, toplo sprejeti po dunajski jugoslovenski koloniji, predvsem od Slovenskega krožka.

Nacionalna nestrpnost enega izmed dunajskih dnevnikov je motila potrebno razpoloženje in zanimanje za koncert, a preudarnost ostalih je takoj ublažila celo zadevo. Tako je bil koncert tudi tu odlično posečen in velika dvorana Musikvereinshausa je s svojo izredno akustiko sprejela našo pesem, ki je v njej odlično zvenela. Marsikatero oko je bilo solzno navdušenja in glasna pohvala predvsem nemške publike je bila bogato zadoščenje zboru in dirigentu. Dober del sporeda se je moral ponavljati.

«**Wiener Neueste Nachrichten**», ki so početkom neprijazno sprejele vest o našem koncertu, so prinesle 10. maja 1928. sledečo oceno:

Glasbena Matica je muzikalno zelo visoko stoječ zbor. Izredna disciplina, dovršeno čista intonacija in fino šatirano podavanje, so izvrstne lastnosti zhora, ki ga energično vodi Matej Hubad.

«**Arbeiter Zeitung**» piše med drugim tudi o Gallusovih skladbah:

Začetek programa so tvorili zbori Jakoba Gallusa, skladatelja 16. stoletja, ki je bil doma na Kranjskem. Bilo

je v resnici nekaj posebnega, da ne kažejo te skladbe v nobeni svoji noti stoletne starosti. Vse so sveže, žive in te naravnost potegnejo za seboj, spričevalo, da velika, prava in plemenita umetnost nikakor ni vezana na čas.

«Videňski Dennik» z dne 5. maja 1928. pravi med drugim,

da je težko najti lepših besed in priznanj kakor so jih napisali o koncertih Glasbene Matice praški in drugi češki listi.

* * *

Toliko v skromnih obrisih o triumfalni poti slovenske pesmi, Matičnega pevskega zbora in njenega dirigenta ravnatelja Hubada po Češkoslovaški in na Dunaj.

* * *

Da pa se je cela pot tako lepo posrečila, gre pred vsem zahvala bratskemu češkoslovaškemu narodu, ki je brez razlike storil vse, da je bila naša pesem tako pri-srčno sprejeta. Vsi javni faktorji: zastopniki naroda, državni funkcionarji in hrabra češka vojska, dalje mestni zastopi, ki so prevzeli protektorat nad koncerti, Pevecha Obec Češkoslovenska, njeno predsedstvo in pevske župe ter pevske zbori, kulturna in sokolska društva sploh, predvsem pa odbori in članstvo Češko-slovenskih-Jugoslovanskih Lig so si pridobili za to našo turnejo nevenljivih zaslug.

Zahvala Glasbene Matice in slovenskega naroda je globoka in iskrena ter geslo zvestoba za zvestobo je prišlo tudi pri tej priliki do polnega pomena in veljave.

Zbor Glasbene Matice se je povrnil v Ljubljano v torek dne 1. maja 1928. popoldne, ovenčan z nebroj venci in spominskimi trakovi. Bogata darila, naj-dragocenejši spomini, pa bodo osvežali v srcih zvestih Matičarjev spomine na prekrasne dni.

Eno je gotovo. Pevska turneja Glasbene Matice ljubljanske po Češkoslovaški je prinesla slovenski in jugoslovski pesmi splošno priznanje; pevskemu zboru, njega vodji Mateju Hubadu in Glasbeni Matici sploh največje zadoščenje in dokaz, da je na pravi poti k dosegi umetniške popolnosti; slovenskemu narodu in njega kulturi pa se je tudi s to turnejo posrečilo dokazati svojo sorazmerno visoko bitnost.

Če omenim splošen vtis, ki sem ga dobil od poslušalcev, trdim, da sta imela od naših umetnih zborov največji uspeh Lajovčev "Zeleni Jurij" in Adamičev "Mlad junak". V ostalem pa sta izredno zanimala Gotovčeva "Jadovanka za teletom" in Štocerjeva "Molitva dobrim očima". Pri narodnih je odnesla palmo "Gor čez izaro", ki so jo peli tako lepo, da je ostalo suho malokatero oko. Pozdravov in vencev na odru je bilo nebroj. Vsi znamenitejši češki skladatelji in predsedniki pevskih enot so v odmorih najiskreneje čestitali Hubadu in Matičnemu zboru.

Po koncertu se je vršil na Slovanskem otoku, sredi mogočne Vltave, časten večer, ki ga je priredila na čast Matičarjev Praga. Na tem večeru je odlokovala Češka Pevska Obec Matični zbor z najvišjim svojim odlikovanjem - z zlato kolajno. Zborovo vodstvo je dobilo častne pevske znake z granatami.

Sreda 23. aprila 1928 je bila posvečena ogledovanju zlate Prage

s posebnimi tramvajskimi vozovi in splošnemu oddihu po sijajno uspelem koncertu. Ta dan je zaključil sprejem v prostorih praškega Hlahola, ki je bil izredno prisrčen.

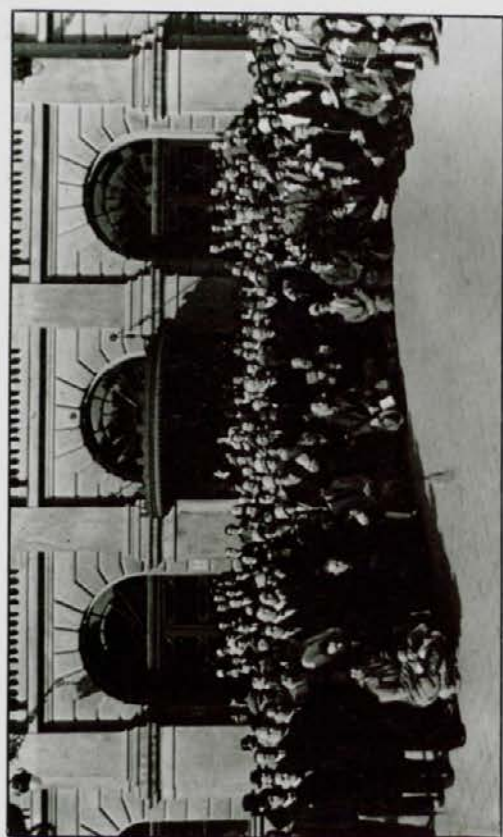
V četrtek 26. aprila smo se odpeljali proti Olomucu, kamor smo dospeli točno ob 12. uri. Olomuc je bila zame temna točka čehoslovaške turneje. Tam je bil eden naših najboljših čeških prijateljev, dr. Bohuš Vybiral, ravnatelj državne biblioteke, mož, ki je stalno potoval po naših krajih, ki je predstavil mnogo naših pesmi in povesti na češki jezik. Njemu sem se zaupal glede organizacije in ko sem ga prvič obiskal, sva se vse natanko dogovorila, kako in kaj in mož je vse prevzel na sebe. Sporočil mi pa ni ničesar in na vsa moja pisma in telegrame iz Ljubljane, da bi vedel kako in kaj bo v Olomucu, mi ni niti odgovoril. Zato sem se poln skrbi odpeljal dan pred zborovim odhodom iz Prage v Olomuc in bil prepričan, da me čaka ogromno dela. Ko pride h gospodu doktorju pa mi čisto mirno pokaže vso mojo korespondenco, na kratko pove, da bi ne bilo potrebno hoditi pred zborom v Olomucu, ker je vse pripravljeno. In res, bilo je več kot pripravljeno. Niti pregledati si nisem upal, da ne bi žalil odličnega delavca, kateremu sem preje na slepo zaupal navzlic vsem svojim skrbem, ki so obdajale ime Olomuc zadnje dni. V Olomucu so nas pozdravile mestne in vojaške oblasti. Ob 4. smo se odpravili k mavzoleju v vojni umrlih Jugoslovanov,

kjer je zapel moški zbor "Vigred se povrne" in spregovoril lepe besede g. Peruzzi. Položili smo venec in pretresljiva Jenkova "Blagor mu" je zaključila skromno počastitev. Ob 8. uri zvečer je bil b Obecnem domu koncert pred nabito polno dvorano, ki jo je zasedlo navdušeno in hvaležno občinstvo. Na skupni večerji pri koncertu je govoril g. profesor dr. Vybiral v slovenskem jeziku ter omenil, da so stiki slovenskega naroda v Olomucu že stari preko 300 let, saj je v Olomucu deloval osem let znameniti Jakub Petelin - Gallus, v Olomucu je živel nekaj časa Fran Levstik, geograf Blaž Kocen in pisatelj Podlimbarski. V Olomucu pa so nastali tudi vsi Šankarjevi prevodi v češčino. V ostalem omenim še to, da so bili naši člani povsod, posebno pa v Olomucu deležni izredne pozornosti s strani vojaških oblasti. Kdor se je le hotel, se je tudi z aeroplanom vozil nad Olomucem in rodovitno Hano. Marsikateri naših je bil takrat prvič med nebom in zemljo.

To se je zgodilo naslednji dan po koncertu in ob 12. dne 27. aprila 1928 smo se odpeljali proti Brnu, kamor smo prišli ob 16. uri. Na kolodvoru so nas predvsem pozdravili člani pevskega zbora moravskih učiteljev s svojim dirigentom prof. Vahom na čelu, ki so bili največkrat koncertni gostje v naši Ljubljani. Dalje zastopniki ostalih pevskih društev, mesta, vojske in lig. Naši akademiki v Brnu so bili potem naši Ciceroni, razmestili so pevce po hotelih in pri privatnikih, kar je oskrbela naša rojakinja ga. Vera Balatkova. Še isti večer je bil v razprodani dvorani Besednega doma naš koncert, kateremu je prisostvoval med drugimi tudi sivolasi skladatelj Leoš Janaček, ki se je v kratkem nagovoru zahvalil za naše petje, ki je precizno, fino - skratka tako, kakršno mora biti podano zborovo petje.

Po koncertu je bil prav tam banket. Drugo jutro 28. aprila 1928 smo si ogledali Brno, predvsem grad Špilberg z njegovimi znamenitimi podzemeljskimi ječami in rovi. Po kratkem

skupnem kosilu smo se peljali malo pred 1. uro popoldne v središče slovaškega naroda, v Bratislavo, kjer nas je pričakoval ogromna množica ljudstva.

Pevci so zapeli našo himno in Smetanovo "Veno". V čakalnici so sledili pozdravi vseh tamošnjih oblastnikov. Namestili smo se v velikem hotelu Karlton v osrčju mesta ter se ob pol 6. uri poklonili županu in mu izročili našo plaketo, v zameno pa dobili krasen album mesta Bratislave. Takoj nato smo si ogledali vse zanimivosti mestne hiše, ki predstavljajo milijonske vrednosti. Ob 20. uri se je vršil v dvorani Vladne budove koncert, ki je pravtako odlično uspel. Za zbor je bilo prijetno preseñenje tudi to, da se je v Bratislavo pripeljal Emil Adamič, predno je odšel z mariborsko Glasbeno Matico na turnejo v Švico. Po koncertu je bil v hotelu Karlton koncert, ki se je spon-tano razvil v krasno manifestacijo slovaškega in slovenskega naroda. Vsi govorniki so poudarjali, kako je šla naša pesem Slovakom k srcu. Ples je v zgodnjih jutranjih urah končal ta, v resnici, prijateljski večer.

V nedeljo 29. aprila 1928. smo si še malo ogledali lepo mesto ob Donavi in se po kosilu takoj odpeljali z elek-trično železnico proti Dunaju, kamor smo dospeli ob 3. uri do-poldne. Tu nas je čakala slovenska in slovanska kolonija, bi-li so pozdravni govori Slovencev, Hrvatov, Srbov in Čehov. Vsem se je zahvalil dr. Žirovnik, nakar se je zbor odpeljal z av-tomobili v hotel Müller in Wandel na Grabnu. Večina pevcev in pevk je nato odšla v Prater, kjer so se veselili do večera. V ponedeljek tekom dneva so si pevci v posameznih skupinah ogledali mestne zanimivosti in obiskali Schönnbrun ; bila je kratka vaja v prekrasni dvorani dunajskega Musikvereina in ob 8. uri zvečer koncert, ki je tudi pevce same v moralnem ozi-ru najbolj zadovoljil. Vsi smo imeli vtis, da je bil koncert v vsakem oziru na višku. Radi male nerodne interpretacije na-šega prevajalca, prof. Franca Kobala, v zvezi s tekstom "Zele-ni Jurij" je bila izzvana nacionalno politična afera in nekate-ti nemški listi so močno napadli skladatelja Lajovca, pa tudi Glasbeno Matico. Napad je bil tak, da je bil koncert v nevarnosti

Na čelu napadalcev je bilo glavno katoliško glasilo Reichpost, ki je priobčila dolg članek z naslovom "Die laibacher Glasbena Matica in Wien" ter z podnaslovi: Traurige Erinnerungen, Die Vernichtung der über 200 Jahre alten Deutschen Filharmonie in Laibach, Beethovens Handschrift der Pastoralsinfonie geraubt - Lajovic der Zerstörer deutscher Kultur. Končno se je le posrečilo rektorju Schmidtu od dunajskih Sängerknaben omiliti napad pri Reichsposti tako, da se je koncert izvršil v popolnem miru, morali pa smo izpustiti "Zelenaga Jurija" radi teksta o Koroški. Po koncertu je bila skupna večerja v hotelu "Zum braunen Hirschen".

Po potnem načrtu je bil odločen torek, dne 1. maja 1928, še za ogled mesta in povratek v Ljubljano šele isti dan zvečer. To pa se je spremenilo v toliko, da smo na željo vseh pevcev odpotovali že v torek zjutraj z Dunaja in prišli v Ljubljano ob 5. uri popoldne.

Čehoslovaška turneja je močno odjeknila v vseh čehoslovaških časopisih, ki so ponovno in ponovno pisali o visoki kulturni stopnji našega naroda in odjeknila je tudi v našem dnevnem časopisu, ki je izredno vestno zabeležilo vse dogodke, ki smo jih doživeli v bratski zemlji.

Doživeli smo resničen uspeh, za katerega smo se v vsakem pogledu temeljito pripravili. Poleg najvestnejše priprave, je odgovarjalo tudi vse drugo, resnemu našemu hotenju. Programna knjižica, ki smo jo imeli s seboj in jo prodajali na vseh koncertih, je bila v tiskarsko -tehničnem pogledu, izredno lepo opremljena, kar se je splošno povdarjalo s strani tamošnjih strokovnjakov. Isto velja tudi za plakat in ostale podrobnosti. V enem pa se je razlikovala naša češka turneja od naslednjih, in sicer po tem, da ni bilo potrebnih časopisnih reklamnih notic in člankov o našem narodu i o Glasbeni Matici še posebej, saj je bilo eno in drugo bratom Čehom in Slovakom dobro znano. Uspehe na čehoslovaški zemlji in ocene naših koncertov smo zbrali in priobčili najprej v Novi muziki - letnik 1928 in nato

izdali v posebni knjižici pod naslovom "Pevski zbor ljubljanske Glasbene Matice na Češkoslovaškem".

Po končani turneji je priobčil Slovenec, dne 13. maja 1928 Lajovčev članek: Misli o koncertni turneji Glasbene Matice po Češkoslovaški, v katerem pravi med drugim: "Edine pa so bile vse praške kritike v tem, da se zbor Glasbene Matice odlikuje ne samo po naravni lepoti glasovnega materjala, temveč tudi po glasovni kulturi in po dovršenem glasovnem ravnotežju in glasovni homogenosti. Kritike so zlasti povdarjale mehko petja in pa komorno muzično finočo prednašanja. Iz mnogih kritik je izhajala misel, da Čehi sami nimajo nobenega tako harmonično ufavnovanega mešanega zbora."

Finansirala sta pot Glasbena Matica in zbor, računajoč pri tem na podporo javnih faktorjev.

x

x x

Kako močno je odjeknila naša koncertna pot v širši javnosti, naj bo dokaz tudi to, da smo dobili iz Subotice od neke finančne družbe predlog, da je pripravljena financirati našo koncertno turnejo po Ameriki.

Po turneji se je zbor sešel prvič 5. maja 1928 zvečer v Hubadovi dvorani na prijateljskem sestanku in 10. maja je sodeloval zbor pod Hubadom na dobrodelnem koncertu mestne občine ljubljanske.

Na odborovi seji 8. julija 1928 so sklenili pripraviti pot na Poljsko za jesen in začetkom pevskih vaj začeli tudi s tečajem francoskega jezika med zborovimi člani za bodočo pot v Francijo. Kakor vidite, korajže in načrtov dovolj. Govorili so pa tudi o nekaterih podeželskih koncertih, predvsem v Rogaški Slatini.

Redni letni občni zbor pevskega zbora Glasbene Matice, se je vršil, dne 18. junija 1928. Konstatirali so popolno in najlepše soglasje med zborom in glavnim odborom, kateremu so hvaležni za vse podvige in pomoči. Čeprav so bile zborove

finance močno izčrpane, so imele trdno nado, da si v kratkem opomorejo in dajo tako trdno podlago za nadaljno operativno bazo.

V počitnicah so začeli z zbiranjem potovalnega fonda in ker je prevzela garancijsko za ta fond Glasbena Matica, so morali spremeniti na izrednem občnem zboru, dne 5. julija 1928 društvena pravila in prvi je prispeval za ta fond veletrgovec A. Smrkolj - 1.000.- din.

Dne 10. julija 1928 je počastil zbor v Ljubljani navzočega prof. dr. Bohuš Vybiralca iz Olomuca na prijateljskem večeru "Pri Nacetu". Zbor je porabil to priliko, da se mu je zahvalil za vso pomoč ob priliki olomuškega koncerta.

Medtem so tekli razgovori glede Poljske in 15. julija 1928, je bil na Skaručni sestavljen zbor 72 pevcev za poljsko turnejo, kar je bilo sporočeno določenim članom potom posebnih okrožnic, ki so jih morali podpisati in obvezno izjaviti glede sodelovanja. Dr. Fran Ilešič in Mahkota sta odšla avgusta na Poljsko pripravljati in slednji je na sestankih, dne 5. avgusta 1928, predložil svoj načrt, ki se je 1. oktobra 1928 tudi začel uresničevati.

x

x x

Sezona 1928/29.

1. septembra 1928 je vodstvo ljubljanske radijske postaje povabilo pevski zbor Glasbene Matice, da odpoje iz Ljubljane prvi zborov koncert po etru, dne 2. septembra 1928, pod vodstvom Mateja Hubada. Dva dni za tem je začel zbor ponavljati in brusiti koncertni spored za Poljsko. Bilo je 72 pevk in pevcev in nimate pojma, koliko sem imel opravka z očetom Hubadom, ko sem mu prvič sprožil to svojo zahtevo, ki je imela ves oslon v finančnem načrtu turneje. Naposled se je gospod ravnatelj vdal, a še težje je bilo pri zborovem vodstvu, kako reducirati število zbora od češke udeležbe 117 članov na maksimum 75 za Poljsko. Proračun je bil trd, kajti imeli smo opravka s tujo, drago valuto - poljski zlot 6.50 din. Prvotni načrt

je bil, da obiščemo mesta: Moravska Ostrova, Krakov, Katowice, Poznanj, Varšavo, Lvov in Košice na Slovaškem. Za to bi potrebovali 14 dni in 150.363.- din, od tega samo za vožnjo 69.723.- din, za dnevne izdatke, skozi 14 dni po 12.- zlotov na dan za vsakega člana, pa 80.640.- din. Tako bi stal en pevec za celo poljsko pot 2.005.- din. Izdatke bi krili s koncertnimi dohodki, katere sem preračunal na 93.000.- din. Tako bi nastal primanjkljaj 57.363.- din. Pozneje sem predložil odboru nov načrt brez Lvova in Košic ter predlagal, da definitivno določimo koncerte od 1. do 9. oktobra 1928 in posetimo mesta: Moravska Ostrova, Krakov, Katowice, Poznanj, Varšavo in Čenstohovo. To je zmanjšalo proračun na 110.000.- din, od tega za vožnjo 66000 in ostali stroški prehrane in prenočišč na 45.000.- din in končali smo to turnejo le z malenkostnim deficitom 467.- din, to pa zato, ker smo imeli že izkustva s Češkoslovaško potjo in ker smo se organizirali in vodili popolnoma sami.

Koncertni program za Poljsko se je malenkostno spremenil od češkoslovaškega. Izpustili smo Lajovčev zbor Pomladni spev in Mokranjčevo II. rukovet, uvrstili pa Premrlovo "Zdravico", Schwabovo "Zdravo Marijo" in malenkostne spremembe pri narodnih.

Svojo pot smo zastavili v nedeljo, dne 30. septembra 1928 ob 12. uri na ljubljanskem kolodvoru in prišli v ponedeljek 1. oktobra ob 4. uri zjutraj v Moravsko Ostravo. Na kolodvoru so nas sprejele rojakinje, ki so bile tam poročene. Poleg dam so bili na kolodvoru zastopniki sokolske župe in jugoslovanski oficirji ter uradniki s policije, za sprejem vojnega materiala. Odšli smo v dva hotela in po počitku po mestu, ki se nahaja v središču najboljših premogokopov in največje železne industrije. Kar je bilo bolj korajžnih so šli v pavže in v jame. Ob 6. zvečer je bil kratek sokolski pozdrav v Narodnem domu, ob pol 8. uri zvečer pa koncert v tamošnjem gledališču. Dvorana je bila zasedena le na tričetrt, ker je gledališka uprava, ki je prevzela koncert v svoj riziko, ter nam dala fiksum 44.000.- zlotov, nastavila le previsoke dvojne

operne cene. Tudi tu se je postavil na levo stran odra sokol-ski zbor, ki je zapel našemu zboru v počastitev in pozdrav Smetanov "Veno". Dobili smo krasen šopek svežih rož in venec rojakov, delujočih v Moravski Ostravi. Po koncertu je bila v hotelu Brioni skupna večerja, katere so se udeležili domačini in sokolstvo. Najlepše besede je naslovil na nas podpredsednik Pevecke obce češkoslovaške, naš dobri znanec in prijatelj dr. Matovš, ki je bil ob 50-letnici Glasbene Matice kot reprezen-tat Pevecke Obce češkoslovaške v Ljubljani.

Drugo jutro 2. oktobra 1928 ob 9. uri so nas spremi-li naši novi prijatelji na kolodvor, pristrčno smo se poslovili od črne Ostrave in vlak nas je odpeljal preko vseh obmejnih pre-hodov brez vsakih sitnosti in revizij v Krakov, kamor smo pri-speli ob 2. uri popoldne in kjer nas je pričakovala ogromna množica naroda z vojaško godbo. Pozdravi so se izvršili v ča-kalnici in odšli nato v hotele po mestu. Še isti večer ob 8. je bil koncert v dvorani starega rotovža, najbolj akustični dvo-rani, kar smo jih imeli na vseh naših potih.

^h Krakovski koncert je bil eden najlepših izven ljub-ljanskih koncertov pevskega zbora Glasbene Matice in brez dvo-ma tudi najboljši. Saj je glasbeni kritiki univerzitetni pro-fesor dr. Jahimecki, izjavil, da takega, naravnost komornega, koncertnega izvajanja Krakov še ni slišal, čeprav je vodila skozi Krakov pot vse svetovne zборе, ki so v zadnjih desetlet-jih potovali po Evropi. Krakovski koncert se je prenašal tudi po radiu in takoj naslednji dan smo dobili iz Lvova od tamo-šnjega vojvodstva telegram za koncert v Lvovu in pravitako po-vabilo iz daljne Vilne. Tak je bil uspeh prvega našega večera na poljskih tleh.

Naslednji dan je bil namenjen ogledu mesta in vodil nas je profesor Jagelonske univerze, rojak dr. Mole, ki nam je z izredno ljubeznivostjo tolmačil vse zgodovinske in druge zanimivosti. Ogledali smo si Grunvalski spomenik pred kolodvorom

Barbakan, Suknjence, Vavel in ob pol 12. smo odšli v tiskarno najbolj obširnega poljskega dnevnika, kjer so nas na strehi tudi slikali. Na stopnicah smo zapeli par pesmi, naenkrat so prenehali vsi tiskarski stroji, uslužbenci iz dvoran so poslušali naše petje. Še isti večer je prinesel ta list našo sliko ter obširen podlistek o Jugoslaviji in Slovencih.

Izišle ocene so bile tako laskave, da so zahtevali na povratku še en koncert v Krakovu. Popoldne je odšlo precej zborovih članov pod vodstvom basista Huga Zateja v Soline v Vjeličko. Zvečer je priredila Zveza poljskih pevskih zborov Matičarjem banket in ob pol 12. ponoči se je prišel v lepo okrašeni dvorani ples in prosta zabava.

V četrtek 4. oktobra 1928 smo imeli kratko pot iz Krakovega v Katowice, kamor smo prišli malo po 12. uri. Imeli smo skupno kosilo v klubu Tovarištva. To je nekaka menza. Zvečer ob 8. pa koncert v teatru poljskem. Pred našim koncertom je nastopilo pevsko društvo "Ognjivo" in zapelo nalašč za naš pozdrav zloženo skladbo. Tu smo srečali bivšega ljubljanskega opernega pevca Romanovskega in druge stare znance, ki so nekaj delovali v Ljubljani, sedaj pa v Katovicah. Čeprav prevladuje v mestu nemški življenjski in v industriji nemški kapital, je bil naš koncert izvrstno obiskan. Po koncertu je bila kratka skupna večerja in tričetrt ure po polnoči smo se odpeljali proti Plznu, kamor smo prišli ob 6. zjutraj, dne 5. oktobra. To je bila edina noč na tej turneji, katero naj bi prespali v vagonih. To pa ni bilo mogoče. V marsikaterem kraju so nam igrale v pozdrav železničarske godbe, posebno na postaji Ostrov, kjer so vstopili v naše vozove odposlanci železniškega pevskega zbora "Haslo" v Poznanju, kjer nam je prav ta zbor v zvezi z drugimi bratskimi društvi priredil naravnost sijajen sprejem. V imenu mesta in poljskih pevcev nas je pozdravil dr. Szuržinski, predsednik pripravljalnega odbora za ustanovitev Vseslovanske pevske zveze in naš gost ob 50-letnici Glasbene Matice v Ljubljani. Haslo nas je takoj po prihodu pogostilo v kolodvorski restavraciji in prav

tam smo imeli tudi obed, katerega so se udeležile vse važnejše osebe Poznanja. Za udobnost našega bivanja v Poznanju se je predvsem trudila ravnateljica Univerzitetne knjižnice in lektorica srbohrvatskega jezika na poznanjski univerzi, gospa dr. Zofija Kavecka. Zvečer ob 8. uri se je vršil v veliki univerzitetni dvorani

krasno uspeli koncert. Bilo je veliko vencev in govorov, izrečena je bila analogija med Slovenci in Poljaki v Poznanju, katere je določila zgodovina, da čuvajo slovansko zemljo v Alpah in na Poznanjskem. Nepozaben nam ostane trenutek, ko je po tem govoru prikipela dvorana v nepopisnem navdušenju za splošno slovansko združenje. Po koncertu je bil v restavraciji "Pod orlom" banket, ki nam ga je dala mestna občina. Vse govore je prevevala želja, da se moramo čimbolj zbližati z velikim poljskim narodom, četudi smo daleč eden od drugega.

Naslednji dan 6. smo si dopoldne ogledali mesto, zverinjak in poznanjski velesejem, po obedu pa se odpeljali preko Mazovskih ravnin proti Varšavi. Na precej dolgi poti, deset ur z brzovlakom, nam je prevelika natančnost Hubada in strogost gardnih dam pripravila majhen intermeco, kateremu je manjkal prav majhen korak od resnega do smešnega in se ga vsi takratni udeleženci prav dobro spominjate. No, pa ni bilo drugih posledic, kakor strašna resnost v zagrnjenem kupeju II. razreda, kjer je uradovala preiskovalna mravstvena komisija ter šepet in smeh po hodniku in drugih oddelkih vagona. Noč nas je pripeljala v Varšavo, kjer je bil zopet velik sprejem. Po sprejemu smo se odpravili na prenočišča, in sicer dame v privatno žensko gimnazijo, gospodje pa v inženirsko - oficirsko šolo. Tako je odločil tamošnji odbor Poljsko-jugoslovenske lige.

V nedeljo 7. oktobra 1928 je bila ob 10. uri slovesna služba božja v cerkvi Odrešenika, kamor je bil povabljen zbor Glasbene Matice in pel Nedvedovo mašo, Švabovo "Zdravo Marijo", Gallusovo "Ave Marija" in "Laus et perennis gloria". Velika cerkev je bila nabito polna najodličnejšega občinstva in tudi pred cerkvijo je bilo vse črno ljudi. Po maši je pozval tamošnji župnik, prelat Novakovski, 20 pevcev k sebi na kozarec vina, kar se smatra na Poljskem za veliko pozornost in počaščenje. Po maši smo imeli v menzi svoje običajno kosilo. Hubad pa je začel sitnariti, kakor je znal samo on v gotovih trenutkih. Koncert sem moral napovedati za 3. uro popoldne v poslopju Filharmonije,

Warszawa

Filharmonja

ker sicer nisem dobil dvorane na razpolago. Bila je nedelja in koncert je bil mišljen kot svečana matineja. Ob 3. uri popoldne zato, ker je čas obeda v Varšavi šele okrog 5. ure. Hubadu je bila 3. popoldanska ura silno nevšečna, da poniževalna. V svoji nervozi je bil nedostopen za vsako razlago. Mesto, da bi šel po kosilu počivat, je sitnaril po dvorani in ni zaupal svojemu zboru, da bo pravočasno na mestu. No, mož se je urezal tudi tokrat, zbor je že korakal v koncertno dvorano, ko je sam hitel šele v hotel po koncertno obleko. Ko se je vrnil, so me vsi opozorili na njega, češ, skrajno nervozen je, kaj bo s koncertom? Nič hudega sluteč sem se mu približal in ga povabil v ložo, slično, kakor pri dunajski dvorni operi, da bi se malo pomiril, navžil svežega zraka in razvedril. Taktat pa se vsuje ploha vsega njegovega nezadovoljstva. Medtem ko se je napolnila koncertna dvorana, ki je obsegala 2.100 sedežev, zbor je bil že postiran na odru in prosil sem Hubada, da stopi pred zbor. Občinstvo ga je sprejelo z nepopisnim aplavzom in koncert se je začel.

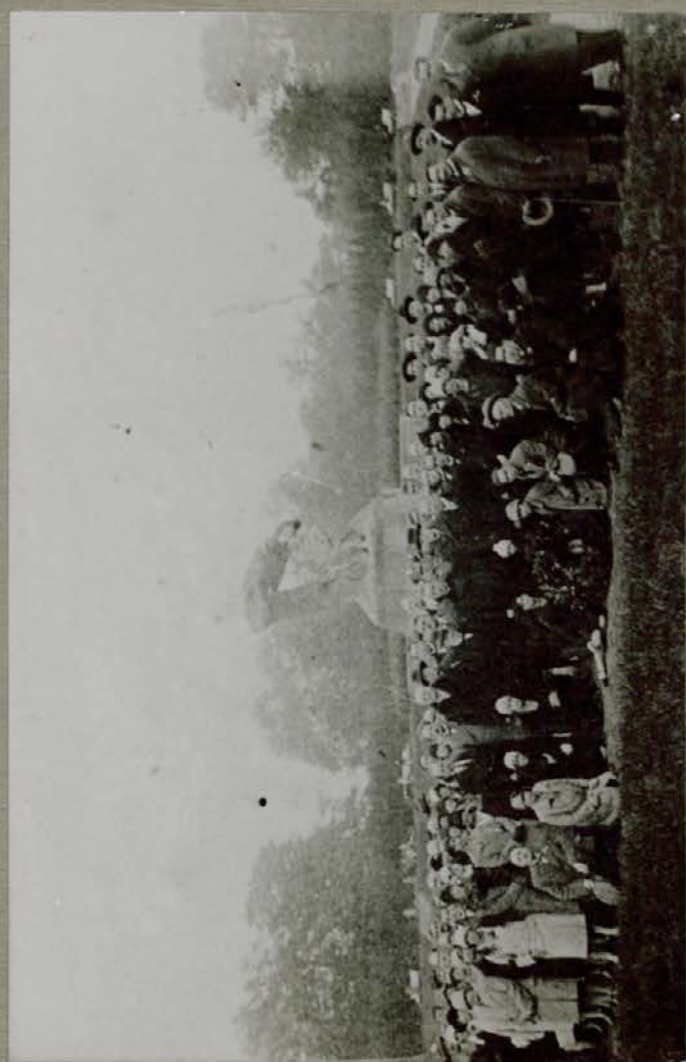
Misleč, da je sedaj vse dobro, grem proti zborovski garderobi, tam se pa spusti vame ga. Jidert, ki je morala pred menoj prenesti vso Hubadovo nervoznost in me zmerjala v vseh tonovih načinih, češ, da oče ni za nobeno rabo več in da sem samo jaz kriv tem težavam in nevšečnostim, ker ga vlačim po svetu. Nekaj časa poslušam, v mislih ponovim kranjsko krilatico in grem svojo pot. Vendar me je tako ujezilo, da po koncertu nisem hotel iti na poslaništvo na čajanko,

kamor je bil zbor povabljen. Naposled sem se le vdal prigovarjanju in se tam izmikal Hubadu, ki je vpraševal po meni. Bil je ves blažen nad ogromnim uspehom, ki ga je imel s koncertom in je skušal nekoliko popraviti, kar je prej zagrešil nad svojo Jerco in nad menoj. Sešla sva se šele v veliki operi, kamor so bili po rautu na poslaništvu povabljeni Matičarji k predstavi poljske narodne opere.

Tako je bilo na dan varšavskega koncerta, kar omenjam samo mimogrede, kako težko je bilo včasih s Hubadovo nervoznostjo za vse, ki so bili v njegovi bližini.

Naslednji dan smo si z avtobusi ogledali mesto in pri kosilu poklonili prof. dr. Ilešiču v usnje vezano knjigo s podpisi vseh udeležencev turneje in slikami Varšave, v znak hvaležnosti za veliki trud, ki ga je imel z nami na turneji. Po obedu, ob 5. uri, smo se poklonili pred spomenikom velikega skladatelja Chopina,

v ogromnem parku, blizu dvorca Belvedere. Zapeli smo našo in poljsko himno ter položili lovorov venec. Po tem počaščenju smo šli na črno kavo k predsedniku Zveze poljskih zborov, gospodu Ponikovskem. Tam nas je zabavalo pevsko društvo "Harfa". Ob 22. uri smo se zbrali v Veslarskem klubu na banket,

katerega je priredil Stolni komitet za sprejem Glasbene Matice. Najprej je bil do pol 12. ure koncert najboljših varšavskih opernih in koncertnih solistov, nato je začel šele ban-
ket, ki je trajal do zore. -

V torek 9. oktobra 1928 smo se ob pol 8. uri zjutraj odpeljali iz Varšave z osebnim vlakom do Čenstohove. Tu je bila mala neprijetnost, ker niso bili naši vozovi priklopljeni k vlaku in smo se morali peljati do Čenstohove v poljskih vozovih. Zvečer smo zopet dobili svoje vagone za pot iz Čenstohove proti domu. Ob pol 12. uri je vlak obstal v Čenstohovi, nakar smo šli deloma peš, deloma z vozovi v 20 minut oddaljeno Jasno goro, kjer stoji katedrala s čudodelno podobo matere božje, ogledali smo si cerkev in samostan reda Pavlincev ter vse ogromne dragocenosti in zgodovinske zanimivosti, ki so tu shranjene. Med samostanskimi očetmi je bil tudi Slovenec Fran Vilhar, rodom iz Postojne, rektor novicijata, ki je še imenitno obvladal svoj materin jezik. Peljali smo nas v prizemno kapelo, v kateri je oltar s čudodelno podobo Matere božje, ki jo izredno časti vsak Poljak. Zadelala je Schwabova "Zdrava Matija" in Gallusov madrigal "Ave Marija". Za stebrom je stal čenstohovski škof, kateremu so ob našem petju tekale solze po licih. Po ogledu znamenitega Marijinega svetišča, smo si nakupili nekaj spominov in se vrnili v mesto, kjer je bil v dvorani požarne brambe naš koncert. Kot odškodnino za koncert smo dobili brezplačno kosilo in prostovoljno plačano vstopnino, ki so jo pobirali gasilci. Iz koncertne dvorane so nas odpeljali z vozmi na kolodvor in ob pol 7. uri zvečer je odšel naš brzec preko Katovic, Dunaja v Ljubljano, kamor smo prišli v sredo, dne 10. oktobra 1928 ob pol 6. uri zvečer. Na kolodvoru nas je čakala godba Sloge, številno občinstvo in v imenu mesta nas je pozdravil magistratni ravnatelj, dr. Miljutin Zarnik, v imenu Hubadove župe pa dr. Anton Švigelj.

Tudi ta turneja pevskega zbora Glasbene Matice je uspela v vsakem pogledu in prinesla našemu narodu tudi med Poljaki, kjer smo bili prav malo poznani, ugled in sloves.

Ko se je zbor vrnil s Poljske, je bila prva njegova pot na pokopališče k Sv.Križu, da počasti spomin blagopokojne ge. Tumove, ki je umrla v dneh, ko je bila njena hčerka z zborom na turneji.

Dne 18. oktobra 1928 je bil v Ljubljani francoski maršal Louis Franchet d'Esperay in njemu na čast je izvajal pevski zbor pod Hubadom v unionski dvorani koncertni spored za maršala in njegovo spremstvo. Jutro je napisalo 20. lo., da je "g. maršal vidno užival ubrano petje in se po končanem slavlju silno prisrčno poslovil od pevcev, rokova je se z g. Hubadom."

V soboto, 27. oktobra 1928, je zbor sprejel goste iz Varšave, svoje nove prijatelje, jim pripravil prijetno bivanje v Ljubljani in jih popeljal z avtobusom tudi na Bled.

Del moškega zbora je sodeloval še isti večer na proslavi 10-letnice našega ujedinjenja, na prireditvi na Taboru in 28. je nastopil zbor na proslavi čehoslovaške republike v Kažini. O tem nastopu je napisal Slovenski Narod 29. lo. 1928: "Pevski zbor Glasbene Matice je pod vodstvom svojega pevovodje Mateja Hubada zapel čehoslovaški himni in našo, iz treh v eno spojeno himno." G. R. Pustoslemšek je pozdravil navzoče poljske goste in takoj nato se je razvila spontana navdušena - slovensko - poljska bratska manifestacija, ki ji je krono postavil z oduševljenim sijajnim govorom, poljski publicist, duhovnik Vaclav Kneblowski. Pevski zbor Glasbene Matice, ki so mu v prvi vrsti veljale besede govornika, se je zahvalil s poljsko himno. Zanimiv je bil improvizirani nastop kraljevega stipendista, violinista Srba Vlastimira Ječića, ki je z veliko artistično virtuoznostjo obvladal svoj instrument. Ker je nastop opernega pevca g. Grbe moral odpasti, je operni orkester zaigral tri Dvorakove plese, nakar je generalni konzul, gospod Ressler v slovensko - češkem govoru še enkrat poudarjal pomen slavnosti prireditve, se zahvalil mestni občini za pokroviteljstvo ter se poklonil našemu kralju. Gdč. Vera Majdičeva je ob spremljevanju klavirja zapela prav lepo dvoje pesmi, Matični zbor je pel dva Lajovca in priljubljeno Schwabovo "Ave Marijo".

Iz poročila samega ste posneli, da so bili tudi na tej prireditvi naši prijatelji iz Varšave. Bilo jih je 21.

Na odborovi seji 8. novembra 1928 sem predložil svoj načrt turneje v Francijo in začelo se je s podrobnim delom za uresničitev te namere. O tem pa pozneje.

Dne 19. novembra 1928 sta bila izvoljena na izrednem občnem zboru častnim članom pevskega zbora, Andrej Rape in Viktor Črnko, kot dolgoletna, prezaslužna slovenska in Matična pevca in naslednje dni so tekale vaje za zborove nastope na Novinarskem koncertu. O tem nastopu je napisal Adamič v Slovenskem Narodu 3. 12. 1928: " Ob sklepu je nastopil polnoštevilo pevski zbor Glasbene Matice z mojo "Igro na nebu" in "Violo" ter Pavčičevo veselo, v tehničnem oziru zelo umetno "Belokranjsko narodno napitnico", ki jo je moral ponoviti. Takorekoč mednarodno proslavljen pevski zbor Glasbene Matice in njen pevovodja M. Hubad, je seveda odnesel palmo večera ter dal celi prireditvi visoko umetniško obeležje. Vsaka hvala bi bila skoroda odveč."

V Jutru 4. 12. je napisal L.M. Škerjanc: " Pevski zbor Glasbene Matice, ki je žel triumfe povsod, kjerkoli je doslej nastopil v tujini, je bil tudi doma deležen najgorkejšega sprejema. Pod vodstvom svojega, vedno čislana in agilnega vodje, g. ravnatelja Hubada, je podal vzorni, zaokroženi formi in adekvatni interpretaciji Adamičevo bojevito in ekspresionistično "Igro na nebu", istega skladatelja globoko občuteno, pastozno in široko zasnovano "Violo" ter preprosto - živahno Pavčičevo "Belokranjsko narodno napitnico", ki je vžgala. Izvajalci so bili deležni viharjih ovacij."

Slovenec 4. 12. 1928: "Koncert je zaključilo petje mešanega zbora Glasbene Matice pod vodstvom g. M. Hubada. Matica je pela največji Adamičevi skladbi: "Igra na nebu" in "Viola", pa Pavčičevo "Belokranjsko narodno napitnico". Kakor vedno, je tudi to pot Matica glede tehnične eksaktnosti vodila."

Ko je praznoval skladatelj Oskar Dev svojo 60-letnico, dne 15. decembra 1928 v Mariboru, je bil na slavu zastopan tudi naš zbor, saj je bil Dev velik prijatelj našega dela.

Dne 18. decembra 1928 je prineslo Jutro vest: "Ljubljanska Glasbena Matica obišče Bolgarijo. Iz Sofije poročajo, da obišče ljubljanska Glasbena Matica skupno z zborom slovenskih učiteljev bolgarska mesta: Vidim, Plovdiv in Sofijo. Skupen koncert bo na koncu v Sofiji. Pevce bo vodil skladatelj Emil Adamič. Na programu, ki se bo izvajal, so izključno slovanske narodne pesmi. Pevci odrinejo na turnejo začetkom spomladi," Novica pa je bila preuranjena in pri nas v vsem ospredju le turneja v Francijo. Bili smo pa vseeno decembra 1934 prvi zbor iz naših krajev, ki je koncertiral v Bolgariji.

V petek 21. decembra 1928 se je zbral naš zbor v Hubadovi dvorani, da skromno, a da to tembolj pristrčno proslavi 50-letnico Antona Lajovca, skupaj z glavnim odborom, orkestralnim društvom Glasbene Matice in konservatorijem. Večer je uspel v vsakem oziru in nanovo dokazal tesno povezanost posameznih gran Matičnega udejstvovanja s skladateljem Lajovcem.

Dne 9. januarja 1928 je bil izreden občni zbor pevskega zbora, da so izvolili častnim članom Karla Mahkota,

ki sicer ni zadostil zahtevam pevskega poslovnika, saj ni bil 25 let zborov član, a utemeljili so z njegovim delom za pevski zbor in po tem sestanku je spravil Emil Adamič prve vesti o nameravani poti v Francijo v našo javnost. V nedeljo 20. januarja 1929 je zadela lahka kap ravnatelj Hubada. Jasno je bilo, da je saj za nekaj časa ustavljeno njegovo delo pri pevskem zboru. Takoj naslednji dan se je vršil pri dr. Ravniharju sestanek, kako omogočiti zboru nadaljno delo in stavljen je bil predlog, da bo Hubadov naslednik ravnatelj Polič.

Iz zapisnika seje glavnega odbora, dne 25. januarja 1929 povzemam sledeče: Predsednik dr. Ravnihar omenja, da se je v smislu sklepa na zadnjem zaupnem sestanku, ki se je vršil v njegovi pisarni, dne 21. t.m. odzval operni ravnatelj Polič vabilu in izjavil, da sprejme mesto zborovega dirigenta provizorično kot zastopnik, odnosno substitut ravnatelja Hubada. To pa le v tem slučaju, ako se ga soglasno brez prigovora k temu pozove. Če bi bil s katerikoli strani kak pomislek, potem se zahvaljuje za zaupanje in ponudenega mesta ne sprejme. Splošno se konstatira, da tako zbor, kakor tudi glavni odbor, zaupata ravnatelju Poliču ter pričakujeta od njega najlepših koristi za redno zborovsko delovanje. Zbor se je na svojem sestanku v četrtek, dne 24. t.m., katerega se je udeležilo 106 članov, z največjim navdušenjem izjavil za ravnatelja Poliča. Z ozirom na to se soglasno sklene, da se mu poveri mesto zborovodje in se ga prosi, da začne čimpreje z delom.

Tako hitro pa tudi v resnici uspešno ni bila rešena še nobena dirigentska kriza.

Prva pevska vaja pod vodstvom Mirka Poliča je bila 31. januarja 1929 in od takrat dalje je pravitako tesno in uspešno povezan s pevskim zborom, kakor je bil pred njim Matej Hubad. Za pevski zbor je vsa dosedanja Poličeva doba, doba vestnega, smotrnega in tudi uspešnega koncertnega dela, brez vsakih težav, izvzemši onih, ki so jih narekovali časi in prilike,

v katerih živimo.

22. februarja 1929 je prineslo Jutro naslednjo notico: "Zanimanje naših rojakov v Ameriki za Glasbeno Matico. Prijatelj našega ljudstva nam poroča: Včeraj sem prejel od nekega prijatelja iz Chicaga pismo, kjer ves navdušen pripoveduje o koncertu čeških učiteljev. Piše, da jih je pozdravil v imenu Slovencev in omenil pri tem našo Glasbeno Matico. Rekli so, da jo dobro poznajo. Nadalje poroča: "Nekaj bomo začeli, kako bi mogla priti Glasbena Matica do tega, da bi prišla sem. Prvi korak smo že naredili, Ameriško javnost seznanja z Glasbeno Matico g. Zvonko Novak, ki želi v svojem članku "Jugoslavija and the Worlds' s fair" v "The chronicle of Chicago", poset Matice v Ameriki. Lepa prilika bi se nudila l. 1933 ob priliki svetovne razstave. Ta vest je bila tembolj vesela, ker prihaja iz vrst delavstva, naših ameriških rojakov, ki spoštujejo globoko naš glasbeni zavož ter si žele prelepe slovenske pesmi, za katero jih je navdušila ga. Lovšetova ob priliki pevske turneje po Ameriki."

To je bil prvi glas direktno iz Amerike glede Matičnih koncertov v Ameriki in v naslednjih letih jih je bilo še več, ki pa so vsi ostali, žal, glas vpijočega v puščavi. Volja je bila dobra, a manjkalo je denarja in tudi pravega razumevanja pri merodajnih faktorjih. Svojčas smo že resno mislili na delniško družbo v Ameriki, ki bi to namero izpeljala, a ni bilo prave korajže in resne volje v danem momentu tudi ne med nami samimi. Za to je treba mnogo novega intenzivnega dela, kar bi se dobilo, a še več časa in denarja, s čemer je pa velik križ. To idejo je sprožil rojak Trost Ruda in povedal v počitnicah leta 1930, da je dosegel od iznajditelja Puppina, da bi dalo društvo American Jugoslaw Societe 25.000 dolarjev, kot posojilo za uresničitev tega načrta, ostalih 15.000.- dolarjev pa bodo zbrali rojaki v Ameriki.

Prvi zborov nastop pod M. Poličem je bil 17. marca 1929 na koncertu Jugoslovanske pevske zveze v Unionu in zbor

je nastopil kakor pričajo časopisne novice zelo uspešno:

Slovenec 19. 3. 1929: "Ljubljanska Matica je za čas izgubila vodjo, ki se zdravi in ki je zборе na koncertu pismeno pozdravil. Nadomestoval ga je M. Polič. Tri Adamičeve na njenem programu so bile onemu, ki je šel na ta koncert iskat novega, najzanimivejše. So to Adamičeva najnovejša dela. Čul sem jih v izvedbi zelo ostro podana in nekam nasilno ritmizirana, da se mi zdi, da je bilo to v kvar liniji - žal, not še nisem videl in ne morem točno presojati!" -

"Ponedeljek" 18. 3. 1929: "Spored sam je bil v pretežni večini sestavljen iz del skladatelja E. Adamiča (10 pesmi), ki je danes - in po pravici - gotovo najpriljubljenejši zborovski skladatelj pri nas. Njegove pesmi - tudi njegove zadnje skladbe štejem med nje - se odlikujejo po melodični liniji in zvočnem zborovskem stavku, ki omogoča in napravlja hvaležno vsako še tako moderno harmonijo. Zato mu gre kot skladatelju lovorov venec tega pevskega praznika. Osobito so prišle do veljave njegove tri pesmi, ki jih je izvajala Glasbena Matica pod res vzornim in suverenim vodstvom opernega ravnatelja M. Poliča ("Za njega vse pretrpim", "Komarjeva ženitev" in "Lepa Jana"). Ti zbori so pravkar izšli v ediciji Glasbene Matice ter so zelo obogatili našo itak močno zborovsko literaturo."

"Jutro" izpod peresa Emila Adamiča 19. 3. 1929: "Senzacijo koncerta je tvoril nastop Glasbene Matice pod novim vodjem g. Poličem. V Glasbeno Matico je šinil nov vroč plamen. G. Polič je pokazal živ elan - in "šmis". Zagrabil in podal je celoto, a tudi ni zanemaril detailov. Kot izvrstno interpretirano celoto sem zopet enkrat slišal svoje stvari. Moj kompliment!"

Nastopil je 101 članov.

Da si zasigurajo finančno stran turneje po Franciji, so govorili o podeželskih koncertih in pripravljali svoj redni vokalno-instrumentalni koncert, za katerega je rekel Slovenec 3. 5. 1929 že v naprej: "Za svoj letošnji koncert je uspelo Glasbeni Matici sestaviti čisto jugoslovanski program vokalno -

instrumentalnih skladb, ki so nastale v poslednjem deceniju pod blagodejnim vplivom naše materjalne in duhovne svobode. Lajovčev psalm 41 in 42 je komponiran leta 1929. Baranovičeve pesmi leta 1927. Gotovčeva muzika za Gundulićevo "Dubravko" celo leta 1928. Lajovčevo delo je bilo izvajano prvič leta 1923, Baranovičeve pesmi so doživele svoje prvo izvajanje pred dvema tednoma v Zagrebu, Gotovčeva suita se v tej obliki izvaja sedaj prvič. Tako nam bo Matičen koncert zopet nudil fin in poln glasbeni užitek ter pokazal našo Glasbeno Matico kot središče našega glasbenega kulturnega življenja." Podobno tudi drugi listi. In uspeh ni izostal.

Slovenski Narod pravi: "Glasbena Matica je včeraj zvečer v Unionu priredila koncert, ki ga je vodil operni ravnatelj, gospod Mirko Polič, in pri katerem so sodelovali: operna solista g. Banovec in g. Grba, operni orkester ter Glasbena Matica z vsem svojim aparatom: pevskim zborom, s člani Orkestralnega društva in gojenci drž. konservatorija. Koncert, ki je bil zelo lepo obiskan, je dokazal, da Glasbena Matica nelevztraja na svojem glasbenem naprednem delu, temveč, da se je strmo dvignila in započela z intenzivnim, marljivim, širokopoteznim gojenjem domače nacionalne glasbene umetnosti. Center glasbenega zanimanja je tvoril mogočni Lajovčev psalm 41. in 42. za tenor-solo, zbor in orkester, prav močno pa sta se afirmirala oba hrvatska, oziroma dalmatinska komponista Krešimir Baranovič s ciklom treh baritonskih pesmi z orkestrom "Z mojih bregov" ter Jakov Gotovac s suito "Dubravka" za zbor in orkester. Podrobnejše poročilo o izvrstno uspelem koncertu podamo v prihodnji številki Slovenskega naroda! Napoved pa žal ni držala.

L. M. Škerjanc v Jutru: "Glavna točka večera sta bila Lajovčeva 41. in 42 psalm. Ta skladba je bila že pred leti izvajana pod Štritofovo taktirko: žal, takrat dela nisem čul. Zato je napravilo temvečji vtis name le pri generalni vaji in

podvojeno še pri koncertnem izvajanju. Izvajanje je bilo brezhišno. Dirigent je znal stvar podati popolnoma v slogu, orkester je ubogal na vsak migljaj, delo je bilo do vseh potankosti naštudirano ter ni izvajanje nikjer kazalo niti najmanjšega napora. Primeroma jako dolgi stavek je bil podan s tako spontanim stopnjevanjem, da je treba dirigentu čestitati. Zbor je bil na višku: njegove vrline so znane ter so bile znova dokumentirane na najbolj častni način.

Dirigent, ki nosi največje zasluge za uspeh koncerta, je bil po pravici mnogokrat pozven na oder ter je z zborom in orkestrom žel že kar največ iskrenega odobravanja, ki je veljalo nele ogromnemu delu in trudu, temveč predvsem vzorno uspelemu izvajanju in izvajalnim delom adekvatni interpretaciji. Bil je gotovo eden redkih, velikih koncertov v Ljubljani, ki zasluži, da ga muzikalna kronika beleži kot pomemben dogodek."

Slovenec 5. 5. 1929: (dr. Stanko Vurnik): "Koncert nam je nudil tri izbrana vokalno - instrumentalna dela iz novejši dobe slovensko-hrvatskega glasbenega življenja in razvoja. Lajovčev psalm 41. in 42. za tenor, zbor in orkester, je monumentalno zgrajeno delo, manj religiozno - duhovnega značaja in bolj s čustvom opojenega romantičnega hrepenenja. Formalno gre za harmonijo, v katero se vpletajo posamezni linearni otki (kanon, fuga). Lajovic - romantik je s tem delom nekako plaal svoj tribuf ekspresioniinim asovnim teznjam leta 1922. G. Poli' je svojo nalogo rešil v smeti povdarka zunanje, isto glasbene strani skladbe, dasi je težišče dela, se mi zdi, v njegovih čustvenih vrednotah (pred leti je to delo pravilno podal g. Štritof). Skrbel je za kontrast in zvočno plat, želel bi mu one naturne vokalne prakse z zborom, ki odlikuje g. Hubada. - Gotovčeva suita "Dubravka" je pomembno delo hrvatske moderne. Gotovac je človek glasbenega esprita, virtuoz orkestrske obdelave in moderno občutenega zborovega petja. Linija mu je v krvi, kakor vzhodnjakom sploh, vendar, pri vsem spoštovanju, ki ga imam do Gotovčevega umetniškega dela, upam, da

bo sčasoma opustil folklor v tej obilici Sodobnost čuti kolektivistično, orientalizem občutimo mi zapadnjaki kot ekso-tičen dražljaj, v smislu impresionizma. Tudi se je, mislim, nacionalizem v umetnosti danes že preživel.

Hvaležni smo Matici in g. Poliču za ta koncert; naj bi ta orkester postal naš stalen koncertni faktor, da ne bi bili odvisni od slučajev v naših sezonah, ki so čimdalje bolj suhe!"

Na tem koncertu sta nastopila 102 člana pevskega zbora in prvi zborov sestanek po tem koncertu je bil 7. maja 1929, na katerem so dali, kakor običajno, svoje misli o koncertu zborovo vodstvo in dirigent. Predsednik Pečenko je na začetku izjavil: "Dobili smo v ravnatelju M. Poliču dostojno nadomestilo za g. ravnatelja Hubada, kar se dosedaj še ni zgodilo menda nikoli, ko nas je za nekaj časa zapustil g. Hubad. Ravnatelj Polič naj bo globoko uverjen, da je zbor brez vsake izjeme popolnoma njegov in upa, da si splete pod njegovim vodstvom nove latorike. Trde opazke so letele na kritike dr. Vurnika, ki naenkrat stavi Poliču za zgled Hubada, za katerega prejšnje čase ni našel dobre besede. Poliča je vzel v zaščito tudi glavni odbor.

Koncem majnika je sprejel odbor z vso naklonjenostjo in pozornostjo zbor Vinohradsky "Hlahol" iz Prage, ki je koncertiral v Ljubljani in 9. junija 1929, se je vršil zborov pešizlet z Vrhnike preko Korena na Zaplano in nazaj na Vrhniko.

Za zborov redni letni občni zbor so pripravili male spremembe poslovnika ter ga sprejeli v novi obliki, dne 17. junija 1929. Bistvene spremembe so v tem, da imata sedaj oba zbora; moški in ženski, enotne glavne zborove funkcijonarje: predsednika, podpredsednika, tajnika, blagajnika, arhivarja in odbornike ter ne več poleg predsedstva še vsak zbor svojega načelnika.

30. junija 1929 je zapel moški zbor v zadnje slovo pred Kazino slovenskemu politiku in velikemu podporniku Glas-

bene Matice, dr. Gregorju Žerjavu, Foersterjevo kantato "Umrli je mož".

Naš zbor je bil ponovno deležen slabih ocen iz najrazličnejših razlogov, ki so očitno pokazale tudi zelo slabo in krivično stran naše oficijelne kritike. Kritiki sami so si skočili v lase in pri nekem takem spopadu med L. M. Škerjancem proti dr. Vurniku, Ukmarju in Maroltu, je napisal Lajovic v Jutru 6. 7. 1929 svoja razmotrivanja o tem in iz teh povzamem nekaj odstavkov, ki naj osvetljujejo naše tozadevne prilike: "Večina ljubiteljev umetnosti je, kar se sociološko razumljivo in naravno, prav bistveno navezana na mišljenje voditeljev glasbenega življenja. Publika posebej smatra tistega človeka, ki ga kak list izbere za kritika, že s tako izbiro za legitimiranega izrekati avtoritativna mnenja. Vsi vemo, da naše glasbeno življenje v svoji, razmeroma mali razvitosti, še ni dovedlo do tega, da bi imeli glasbene kritike, ki bi sami ne bili sicer ustvarjajoči, pa vendar glasbeno toliko široko izobraženi in toliko tankočutni, da bi mogli plodno reagirati na vse utripe našega muzikalnega življenja. Tako se moramo zadovoljiti s tem, da naši ustvarjajoči muziki pišejo poročila in kritike mnogokrat o koncertnih in muzikalnih prireditvah, kjer so sami udeležni in da enako piše glasbene kritike dr. Vurnik, čigar odnos do glasbe je odnos ljubitelja.

Ali vse te težkoče ne zmanjšujejo, temveč še povečajo ono, kar hočem posebej poudariti, namreč dolžnost temveč je vestnosti in skrbnosti, bodisi v kritiki, bodisi v polemiki.

Kakor vse življenje predstavlja za svojo znanost poštenje, tako tudi ljubitelji glasbe upravičeno pričakujejo od svojega kritika take vestnosti in tankočutnosti, ki mu bo kot zlata tehtnica pravilno odmerila vrednote.

Mislim, da se ne motim če povdarjam, da želi ljubitelj umetnosti, da ga kritik pravilno poduči, predvsem o vrednosti umetnin, s katerimi je prišel v stik, v kolikor te

vrednosti že niso na kakršen koli način izven diskusije, Zdi se mi, da ljubitelji umetnosti, živeči sredi živega njegovega utripa, ni na tem vedeti, v kakšnem historičen predal naj bi se postavila ta ali ona umetnina. To bi moglo zadovoljiti kvečjemu njegov razum, toda on hoče imeti čustven odnos do umetnine, zato je njegovo stališče nasproti umetnikom v znamenju notranje vrednosti, ne pa formalnega videza. Čustvo in vrednota pa sta dvoje stvari, ki sta predvsemi drugimi v najožji povezanosti.

Ozir na ljubitelja umetnosti, ki upravičeno pričakuje, da bodo oni, ki javno razpravljajo o umetninah in o ustvarjajočih ljudeh, ocenjevali le-te z ono ljubeznijo, katero jim on sam prinaša naproti, jih tehtali z ono vestnostjo in z onim čutom odgovornosti, kakor v skladu z ljubiteljavo simpatijo do umetnin zaslužijo, ta ozir nalaga tudi našim kritikom in njihovim slučajnim tovarišem tak ton, kakršnega žal v pričujoči polemiki moram pogrešati.

Rekel sem to vse, da rešim svojo dušo. Treba se mi zdi namreč in mislim, da je vsak izmed nas dolžan, da se takoj postavi v bran, kakor hitro bi se oni, ki se borijo za karšnokoli kulturno ali umetnostno orientacijo, hoteli ponižati v svoji umetnostno strankarski gorečnosti pod tisto nivo, katerega po pravici more zahtevati ozir na naše kulturno življenje."

x

x x

Za novo sezono 1929/30

se je sestal zbor prvič 30. avgusta 1929 in dal obvezo, da bo z ozirom na važne in velike naloge v bližnji bodočnosti, točno in vestno posečal vse pevske vaje in 20. septembra so spremili na zadnji poti k Sv.Križu večletnega predsednika Glasbene Matice, Antona Svetka.

Dne 9. oktobra 1929 je sprejel pevski zbor sokolske pevce iz Moravske Ostrave in 12. ter 13. oktobra 1929 je sodeloval na prireditvah ob proslavi 120-letnice Ilirije, a o tem pozneje, Tako se je bližal z vso naglico čas odhoda v Francijo.

Francoska turneja pevskega zbora Glasbene Matice je bila kulturni dogodek prve vrste, ki je močno odjeknil v domovini in še bolj po celi Franciji. Bila je prvi, v velikem stilu zasnovan poizkus, da so se poskušali z naše strani navezati kulturni stiki s Francijo. Zato pa je bilo potrebno močnih in učinkovitih predpriprav in mirno lahko rečem, da so se nam posrečile v vsakem pogledu in v veliki meri.

Naravno je, da je bilo delo za našo pot na Čehoslovaško neprimerno lažje, kakor pri naslednji turneji na Poljsko ali celo v Francijo. Naši kulturni stiki s Čehi so bili uspešno gojeni od 80. leta minolega stoletja dalje. Čehi so hodili stalno k nam v goste in bili v marsikaterem pogledu naši učitelji, v češki sredini je živelo in delovalo mnogo naših rojakov, ne glede na to, da smo imeli v vseh krajih Čehoslovaške močne in agilne prijatelje, združene v tamošnjih ligah. Skratka: Slovenci smo bili na Češkem zelo upeljani in znani.

Težje je bilo s Poljsko, kjer so nas malo poznali in splošno zamenjavali s svojimi neposrednimi sosedi, s Slovaški. Ko sva pripravljala z dr. Ilešičem to, sva po večini orala ledino poznanstva; samo na enem mestu sem čul imeni Ivan Hribar in Anton Aškerc, in še to v zvezi z vseslovanskimi časnikarskimi shodi.

In v Francijo?

Oficielno je bila znana Jugoslavija, med občinstvom pa samo Srbija. Bilo je le malo razumnikov, ki so deloma vedeli za nas in še ti prav iz zadnjih dni. To sva močno čutila z dr. Jankom Pretnarjem, ko sva o božiču leta 1928. pripravljala našo pot. V prvem trenutku nisva našla odprtih ušes, šele ko sva omenila našo zvezo z Napoleonom, našo Ilirijo, se je zani-

manje odprlo in nam je bila obljubljena tudi vsa pomoč.

Da bi to zanimanje obudili na splošno, smo postavili v svoj načrt proslavo 120-letnice Ilirije, ki je bila najbolj srečna in najmočnejša poteza, kar smo jih kedaj zaigrali. Ta proslava nam je na široko odprla pot v Francijo in vzbudila zanimanje za naš koncertni nastop.

x

x x

Koncert pevskega zbora Glasbene Matice v Parizu je sprva sprožila na odborovi seji, jeseni leta 1897 ga. Terezi-na dr. Jenkova, inicijatorica naših prvih dunajskih koncertov. Predlagala je, da koncertira Matični zbor v Parizu leta 1900, ob priliki svetovne razstave. Torej so se odločili za to pot, a uresničitev je morala čakati dolgih 32 let.

Ponoven predlog sem stavil v zborovi odborovi seji, dne 8. novembra 1928 in takrat omenil, kaj moremo storiti če hočemo uresničiti to pot: zbrati na katerikoli način 90.000.-din, dalje poseben potovalni fond na podlagi deležev po 200, 300 in 500 din do zneska 50.000 din, to je nekako brezobrestno posojilo naših prijateljev, ki se bo vračevalo v obliki žrebanja tekom desetih let, zbiranje sredstev na podlagi prireditv, pri kateri bi sodeloval pevski zbor in takoj začeti tečaj francoščine v zboru samem. Pot naj bi bila določena za čas od 7. do 24. aprila 1929. leta. V načrtu sem imel dvojne koncerte, in sicer koncerte za francosko javnost ter posebne koncerte za naše rojake, ki delajo v francoskih tujnikih. Te koncerte mi je narekovala na eni strani ljubezen do rojakov v tujini, na drugi strani sem upravičeno pričakoval, da bomo dobili pod tem naslovom tudi nekaj podpor, ki bi jih sicer ne dobili. Sprejeti so bili vsi predlogi razen enega - večer v operi - smo tudi vse izpeljali.

Že 28. novembra 1928, potem ko je idejo sprejel tudi glavni odbor, sem pisal prva pisma znancem v : Strassbourg, Nancy, Pariz in Ženevo ter dobil 9. decembra zelo povoljne odgovore, nakar mi je naročil glavni odbor, naj čimprej od-

potujem v Francijo in uredim vse predpriprave na licu mesta. Kot svojega sodelavca sem si izprosil dr. Janka Pretnarja, kar je bila zelo srečna izbira in gospod profesor ima veliko zaslug, da nam je ta pot tako lepo uspela. Odpotovala sva 19. decembra 1928 in se vrnila 6. januarja 1929. 9. januarja 1929 sem imel pred zborom predavanje o naši poti v Francijo in predložil definitivni potni in koncertni načrt.

Vse delo je šlo v najlepšem teku, a v drugi polovici meseca februarja so nastale v Franciji in pri nas katastrofalne povodni, kar nas je prisililo, da smo odložili turnejo na jesen.

Zato je pevski zbor nadaljeval svoje redno koncertno delo in priredil 3. maja 1929 svoj običajni letni koncert, vmes vadil tudi turnejski spored, ki se je nekoliko odlikoval od čehoslovaškega in poljskega.

V ostalem se je nadaljevalo naše delo za pot v Francijo, predvsem v zvezi s proslavo 120-letnice Ilirije. Ta proslava mi je prišla v misel že jeseni leta 1928, ko sem razmišljal našo pot v Francijo in iskal možnost, kako najlažje in najbolje predstaviti slovenski narod Francozom. Ilirsko misel sem zaupal prijatelju, dr. Pretnarju, ki je bil takoj navdušen za njo in sva jo potem skupaj uresničevala. Moj načrt je bil: ilirski spomenik, spominska plošča na bivanje Napoleona v Ljubljani, uprizoritev Govekarjevega romana "Svibanje", zgodovinska razstava, razne publikacije, predvsem knjiga o Iliriji ter uradna udeležitev francoske vlade pri slavnostih v Ljubljani.

Načrt je bil za naše razmere precej obširen in tudi drag, zato sem takoj skušal pritegniti tudi še druge faktorje. Polno razumevanje smo našli pri županu dr. Pucu, precej manj pri službenem predstavniku francoske republike v Ljubljani, pri konzulu Neuwilli, zato pa več pri francoskem institutu, saj sem bil s predsednikom Otonom Župančičem in dr. Pretnerjem v dnevnem stiku. Dogovorili smo se za poseben odbor šestih članov, v katerega so dali po dva člana: mestna občina, francoski

institut in Glasbena Matica. Občino je zastopal župan sam, ki je bil hkrati predsednik odbora, Francoski institut imenovana gospoda, Glasbeno Matico dr. Ravnihar in Mahkota, ki je opravljal vse tajniške posle. Sej nismo imeli, šlo je vse po načrtu, račune pa je plačevala mestna občina.

Namen Ilirske proslave je prišel v javnost, rodil mnogo odobravanja, pa tudi zavisti med posamezniki. Slednjim je prvačil geograf dr. Jože Rus, ki je šel nekega dne s povzdignjenimi pestmi name v Šelenburgovi ulici, češ, "kako se predrznete izrabiti tak važen zgodovinski dogodek v društvene reklamne svrhe. Vam bomo že pokazali!" Ljudje so se ozirali, kaj ima in popolnoma mirno sem odgovoril: "Mi je prav žal gospod profesor če ste drugi bolj poklicani pozabili na to obletnico." Bil je še to in ono do slavnosti, a brez škode za njo in za nas.

Ideja spomenika na čast Ilirije je bila zasnovana zelo skromno. Ob Grubarjevem kanalu sameva kamenita piramida v empirskem slogu, ki popolnoma odgovarja ilirski dobi in mislil sem, da bi se ta piramida predstavila v Tivolski park ter opremila s štirimi velikimi reliefi, odnosno napisi, nanašajočimi se na Ilirijo. Stvar je bila že v mestnem stavbenem uradu, ki je imel nalog, da preskrbi transport in postavitve piramide na novo mesto. Veščaki pa so konstatirali, da je kamen radi zmrzline precej krhek in če se lotijo, ne bo najbrže kaj predstavljati. Načelnik mestnega gradbenega urada, ing. Matko Prelovšek, je v nekem prijateljskem razgovoru omenil zadevo ilirskega spomenika

univerzitetnemu profesorju, arhitektu Jožetu Plečniku, katere-
mu je misel zelo dopadla in kmalu za tem je predložil popolno-
ma nov načrt ilirskega spomenika v Ljubljani, v obliki 13 m vi-
sokega stebra, ki naj bi stal na odseki Vegove, Emonske in
Rimske ceste. Steber naj bi bil iz hvarskega marmorja in stro-
ški so bili preračunjeni na 60.000. Predpogoj tej postavitvi
pa je bil, da se primerno uredi ves okoliš križanske cerkve,
predvsem Vegove ulice, ki je bila takrat v precej žalostnem
stanju. Župan Puc je hitro in z navdušenjem sprejel predlog
ter naročil gradbenemu ravnatelju, ing. Prelovšku, da začne
z udejstvovanjem. Naročen je bil kamen in Tomanovi delavci so
ga obdelavali na licu mesta. Vegovo ulico so marali poglobiti
skoraj za en meter. Okolica ni bila bogve kako prijazna, vse
je bilo razrukano in na mestu pred sedanjo rampo Univerzitetne
biblioteke je bilo celo skladišče opuščenih plošč in robnikov
mestnega tlaku. Bila je tudi precej ožja in zavita kakor je da-
nes. Ko je bil ta prostor še v takem stanju, pride nekega dne
v Ljubljano francoski poslanik v Beogradu, minister Dard in
ljubljski konzul, ki ideji ni bil naklonjen in jo oviral, ko-
likor je le mogel, je peljal gospoda ministra na prostor, kjer
je bil mišljen ilirski spomenik. Ko zavijeta z Dardom s Kongre-
snega trga po Vegovi ulici navzgor in je gospod minister za-
gledal vse te ruševine in drugo navlako, se je takoj obrnil, češ,
ta prostor ni primeren in postavitve na tem mestu bi pomenila
žalitev Francije. To je prišlo na uho naše centralne vlade, ki
je sporočila svojo željo naj se z delom preneha in če že mora
biti najde drug prostor. V resnici so bili proti temu, da bi
se postavil v Ljubljani spomenik Franciji, in to zato, ker so
ga sami postavljali v Beogradu že od prevrata dalje in še ni
bila uresničena njihova ideja. Zahtevali so od nas, da smo mo-
rali predložiti načrte, češ, da morajo biti odobreni od umet-
niškega odelenja Ministrstva prosvete. Poslali smo Plečniko-
ve načrte in nobenemu izmed nas ni padlo na um, da bi podrobno
pregledal, kaj je umetnik arhitekt napisal na spomenik. Na

eni strani je bila zmes črk brez vsakega smisla in mislili smo, da je tudi na drugi strani tako. Na to stran pa je napisal Plečnik nad in pod Napoleonovo glavo naslednji tekst:

Šiba božja
cesarjeva
Napoleon
prvi
premagan
od Rusov
nedaleč
od Moskve
drugač pa
čisto
fest dedec
MCMVXICO

Ko le ni bilo rešitve iz Beograda, sem šel vprašat kaj je z odobritvijo spomenika. Izgovarjali so se ha vse mogoče načine. Nazadnje pa so prišli na dan, da ovira odobritev predlagani tekst na spomeniku. Trdil sem, da teksta še nismo predložil, nakar so mi načrt in Plečnikov tekst pokazali. Precej sem se moral truditi, da sem jim dopovedal, da je to le igračkanje v dobri volji arhitektovi. Končno so le odobrili in s podpisanimi načrti sem se vrnil v Ljubljano, kjer pa je bilo postavljenega že več kot polovico spomenika-. Gospodje pa, ki so delo vodili, so zaupali prof. Plečniku in delo se je nadaljevalo ter srečno tudi končalo, končalo tako uspešno, da minister Dard, ko je prišel v Ljubljano k otvoritvi, ni mogel in ni hotel verjeti, da je to ona ulica, po kateri ga je pri prvem obisku vodil francoski konzul.

Predno se je začel postavljati steber je prišel dr. Pretnar na srečno misel, da bi kazalo povezati ta steber z imenom neznanega francoskega vojaka, ki je padel na naših tleh za veličino svojega cesarja in svobodo slovenskega naroda.

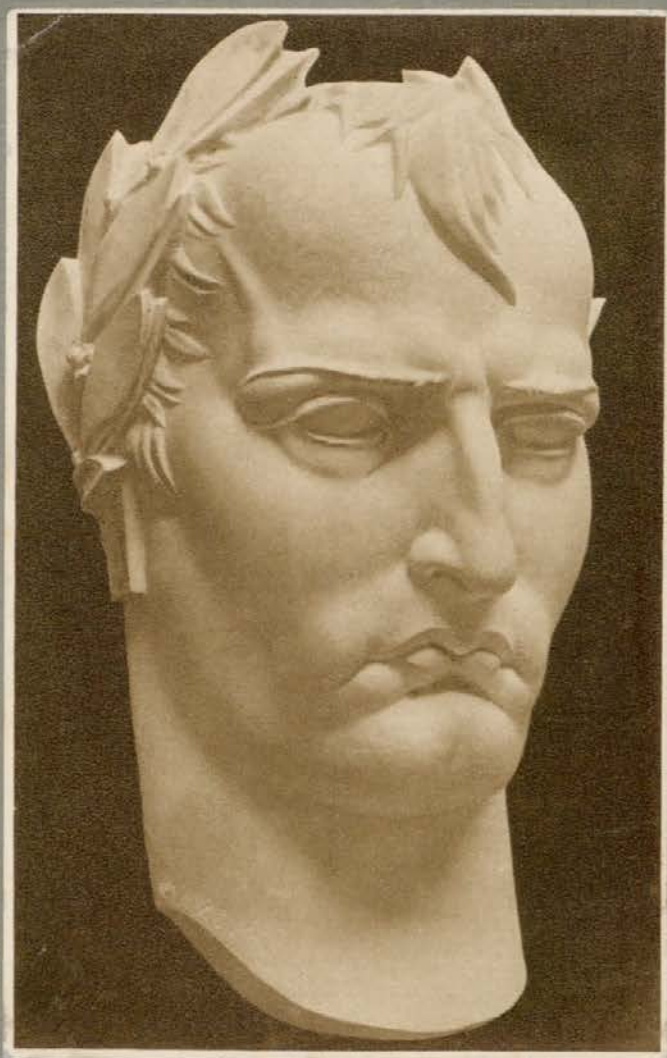
Kje dobiti sedaj prah neznanega francoskega vojaka?

Iz zgodovine smo vedeli, da so bili najhujši boji med avstrijsko in francosko vojsko okoli Črnuč. Iz ustnega sporočila sem poznal mesto onstran črnuškega mostu, ob cesti proti Gameljnom, pod takozvanim "Lačenbergom", kamor so v prejšnjem stoletju mimohodci polagali suhljad ter jo zažgali če

se je nabral večji kup v počastitev spomina onih, ki so v bojih padli in bili tam zakopani. Najel sem domačine in smo začeli kopati na tem mestu če bi prišli do kakih okostij. Pa žal nismo dobili drugega, kakor več plasti oglja. Nato smo poizvedovali drugod in po zatrdilu in navodilu zelo starega moža iz Nadgorice pri Črnučah dobili mesto, kjer so bili po ustnem izročilu in po spiskih zanesljivo grobovi francoskih vojakov. Ta prah smo potem izkopali, napravili posebno bakreno škatljo, dodali zapisnik o izkopu in drugih podatkih, katerega so podpisali župni, občinski in šolski urad na Črnučah ter zastopnika ilirskega odbora. To smo potem vložili med dva dela stebra, pesnik Oton Župančič je napravil krasni tekst:

Ne vemo kje si se rodil
in kod te je vihar podil
pri nas si pal, za nas si pal,
da je naš narod iz mraka vstal.

katerega smisel se je vklesal v francoski prozi na zapadno stran stebra. Okraska na stebri, Napoleonova glava

in glavo Slovenke, sta delo akademskega kiparja Lojzeta Dolinarja, ki je računal za obe izvršeni glavi v romu 8.000.- din. Palmovo vejo nad francoskim tekstom v spomin padlemu francoskemu vojaku, je podarilo ministrstvo vojske v Parizu in jo poslalo s svojim zastopnikom vred v Ljubljano, da se pritrdi na steber.

Zgodovinsko dokazano je, da je bil Napoleon aprila leta 1797 par ur v Ljubljani in takrat stanoval v knezoškofijski palači Pred škofijo. Hoteli smo poudariti tudi ta dogodek in vzdali s privoljenjem knezoškofa, dr. Jegliča in po načrtu arhitekta Plečnika, spominsko ploščo na pročelju palače. Pozneje je bila plošča predstavljena v vežo škofije.

Pisatelj Fran Govekar je napisal iz časov francoske okupacije naših krajev zgodovinski roman "Svitanje". Posamezne prizore iz tega romana smo porabili za dramatične prizore, ki smo jih izvajali na Napoleonovem večeru v veliki unionski dvorani na predvečer slavnosti. Na večeru sta sodelovala dva orkestra, solisti naše drame, pevski zbor Glasbene Matice, nekaj prostovoljnih delavcev in čete vojakov. Napoleonov večer, ki je sijajno uspel, je zaključil zelo animiran ples.

Največ podrobnega dela je dala prireditelj Ilirske razstave v veliki dvorani Narodnega doma, na kateri smo zbrali vse, kar je v zvezi z Ilirijo in Napoleonom ter Francijo v naših krajih. Za to delo nam je dal na razpolago mestni župan umetnostnega zgodovinarja Ante Gabra, ki je bil v tem pogledu pravi veščak. Nešteto hiš v Ljubljani in drugih slovenskih krajih, posebno pa gradov, sva obredla ter znosila v Ljubljano najrazličnejše, tudi zelo dragocene predmete, med njimi n. pr. gosje pero, s katerim je podpisal Napoleon v Schönnbrunu ustanovitev Ilirskih dežel. Tudi največji strokovnjaki in zgodovinarji so se čudili, koliko važnih in zanimivih predmetov je vsebovala ta razstava, ki je do dobra napolnila veliko dvorano.

Dr. Ivana Laha smo naprosili, da je sestavil posebno brošuro o Napoleonu in Iliriji, ki smo jo izdali v odlični

tiskarski opermi.

Tako je bilo vse pripravljeno in začetkom meseca oktobra je poslal odbor za proslavo 120-letnice Ilirije oživljene, povabila na svečanost, ki naj spominja na dogodke, ki so se vršili za naše kraje, dne 24. oktobra 1809. leta. Otvoritev razstave ob 11. uri dopoldne in dijaška akademija v operi ob 3. uri popoldne, Napoleonov večer ob 20. uri in so bili v soboto 12. oktobra 1929, v nedeljo 13. ob 11. uri dopoldne odkritje spomenika in zvečer ob 8. vprizoritev Foersterjevega "Gorenjskega slavčka" v Operi.

Slavnost je uspela nadvse pričakovanje. Ogromno naroda smo zbrali v slavnosten spored, ki je odšel s Krekovega trga do spomenika in po odkritju pred spomenik Valentina Vodnika, katerega so Francozi uradno počastili s posebnim bakrenim vencem, ki je bil nato pritrjen na spomenik. Zastopana je bila uradna Francija po svojem poslaniku, ministru Dard-u, francosko vojsko je zastopal general Roset in Društvo prijateljev jugoslovanskega naroda v Parizu univ. prof. Hauman. Kralja je zastopal divizijonar Tripković, jugoslovansko vlado vojni minister Hadži, poleg številnih drugih domačih in tujih uradnih zastopnikov. Posebno krasne je bila zvečer luminacija stebra in njegove okolice, kar je vzbujalo mnogo občudovanja.

Razpisali so se naši listi, močno tudi dnevnik in revije v Franciji in glavna francoska revija L'Ilustration je priobčila o slavnosti številne fotografske posnetke.

Tako smo s to proslavo najlepše in najučinkovitejše vpeljali našo pot v Francijo in pripravili proslavo Ilirije tudi v Parizu.

Je še mnogo podrobnosti, kakor Župančičev prekrasen govor na Napoleonovem večeru, govori ob otvoritvi razstave itd. Teh radi obširnosti ne omenjam.

Nekatere stvari pa sem omenil samo zato, da ostanejo

vsaj zapisane pri nas.

Koncertno programno knjižico za turnejo v Francijo smo izdali v slovenskem in francoskem jeziku in v dveh nakladah. Prva naklada je bila namenjena francoskim posetnikom, druga pa bratom in sestram izven mej Jugoslavije, topel pozdrav iz domovine, kakor pravi posvetilo. Koncertnim tekstom je bil priključen kratek prikaz Slovenije v besedi in sliki v francoskem jeziku ter v izdaji za rojake, inserati treh denarnih zavodov, ki so nam pomagali izdati to precej luksorijozno izdajo programne knjižice. Rojakom se je delila zastonj, kakor so bila tudi za nje vstopnine prosti koncerti v Merlebachu, Aumetzu in Lensu.

Ravnatelj Polič je določil za izvedbo naslednji spored: Gallus "Laus et perennis gloria", "Ave Maria"; Lajovic: "Bolest kovač", "Lan", "Zeleni Jurij", "Napitnica"; Gotovac: "Jadovanka za teletom"; Slavenski: "Molitva dobrim očima"; Adamič: "Komarjeva ženitev", "Lepa Jana", "Mlad junak"; Ipavic: "Ili-rija oživiljena"; Mokranjac: VIII. rukovet; Schwab: "Zdrava Marija"; Hatze: "Čergo moje čergice"; Andjel: "Igra kolo"; Hubad: "Gor čez jezero", "Miška", "Škerjanček". Prevođe besedil je izvršil iz ljubeznive naklonjenosti univ. prof. Tessnier iz Strassbourga. S seboj smo imeli tudi velike plakate s sliko pevskega zbora, ki so bili nalepljeni na vseh mestih.

x

x x

Tako pripravljen je nastopil zbor svojo pot v soboto, dne 23. novembra 1929. leta ob 20. uri na ljubljanskem glavnem kolodvoru v dveh pulmanih, ki mu jih je dala na razpolago uprava avstrijskih zveznih železnic po posredovanju naših železniških strokovnjakov. To zato, ke so bili ti vagoni opremljeni s kurjavo na paro in potom elektrike, kar je bilo potrebno na nekaterih avstrijskih in švicarskih železnicah, ki imajo električni pogon. Brzovlak je v nedeljo 14. ob 8. uri zjutraj pripeljal popotnike na kolodvor v München brez vsakih policijskih ali

carinskih sitnosti med potjo. Tu je sprejel pevski zbor tamošnji jugoslovanski vicekonzul, dr. Voršičin mu bil cel dan ljubezniv vodnik. Dopoldne je bil v treh vozeh električne cestne železnice ogled mesta, popoldne obisk Deutsches Museum in drugih zanimivosti. Ob 10. zvečer je odpeljal brzec družbo preko Stuttgarta proti Franciji. Na nemško francoski meji v Kehlju je bila carinska revizija hujša in prijatelj ni mogel razumeti, da so mu ravno francoski cariniki pobrali cigarete.

Prva postaja je bil Strassbourg. Tu je bil prvotno nameravan tudi prvi zborov koncert, a smo ga morali pozneje odpovedati vsled raznih okolnosti, ki so zvezane s tem mestom. Na kolodvoru, ob 6. zjutraj, so čakal: prof. Tessniere, slovenski trgovec Lavrič, ki je bil že nad 18 let v Strassbourgu in trgoval s hmeljem ter par slovenskih akademikov, študentov tamošnje univerze. Ko se je dodobra zdanilo, se je začela po zajtrku, v kolodvorski restavraciji, pot po mestu, in sicer najprej ogled novega dela mesta in nato impozantne strassbourske katedrale, ki po svojem ogromnem obsegu daleko presega slemena najvišjih strasburških hiš. Staro mesto je nekako podobno Benetkam. Poleg ulic ga prepletajo široki kanali, ki so plovni in prišli smo do mostu na Renu.

Mnogi so se povzpeli na ravno streho zvonika katedrale in si od tam razgledali panoramo mesta ter bližnje in daljne okolice.

Tako je minil čas do obeda, po obedu takoj na kolodvor in vlak je vozil preko alzaške zemlje dalje proti Nancyju, prvemu mestu v Franciji, kjer se je vršil zborov koncert. Je nekoliko pršlo in po malem snežilo, ko smo v mraku v ponedelje, dne 25. novembra, kmalu po 4. uri izstopili na nansiškem kolodvoru. Tu je pričakoval alzaško-lorenski zbor in številno odposlanstvo Zveze solunskih bojevnikov. Prva organizacija je skrbela za tehnično ureditev koncerta, obe skupaj pa tudi sicer za udobnejše bivanje v tem starodavnem mestu. Del zbora je odšel v tri hotele, kamor so jih vodili slovenski akademiki, študentje tamošnje univerze, del pa so odpeljali naši novi francoski prijatelji v taksijih na privatna stanovanja.

Ko je bila po dvodnevni vožnji nekoliko urejena toaleta in poravnani udi v snažnih in udobnih sobah, so prijatelji odpeljali zbor ob 7. uri zvečer na recepcijo v Pivsko palačo, katere lastnik je bil naš rojak, Mariborčan, g. Zupan, lastnik največje pivovarne v Alzaciji in Loreni. Bila je pogostitev s pivom in nato s šampanjcem, vrstili so se pozdravni govori in v obokanih prostorih se je prvič oglašila slovenska narodna pesem v največje veselje in občudovanje domačinov. Večerja je bila v dobri restavraciji, ki je za mal denar sprejela celoten zbor. Računala je samo 7 frankov za obed ali večerjo in dala prav izvrstno postrežbo. Tekla je domača prijateljska zabava, malo je bilo petja in polagoma so se začeli izgubljati posamezniki v hotele. Nekaj nas je odšlo v drugi del mesta, v tipično alzaško gostilno, kjer smo nadaljevali in v veselm razpoloženju pritegnili nas tudi domačine, ki so se pravitako veselili z nami, čeprav niso razumeli niti besedice naših šal in našega veselja.

Naslednje jutro je bil ogled mesta, ki je izredno zanimivo. Središče tvori trg Sv. Stanislava, sredi stoji spomenik

poljskega kralja Stanislava, saj je znano, da sta Alzacija in Lorena za časa njegovega vladanja spadali pod poljsko krono.

Na trgu stoji palača magistratnega poslopja, spre-daj kraljev spomenik. Vse iz 18. stoletja. Cel trg je obdan s palačami, deloma z umetno ograjo, s slavoloki in vodometi.

Drug tak zaokrožen prostor je pred palačo guverner-ja, ki jo obkroža cvinger, kakor ga vidimo v Draždanih.

Tako je minulo vse dopoldne z ogledovanjem mesta, ob 12. uri je bila kratka skušnja v dvorani Poirel nasproti kolo-dvora, na trgu, kjer so bili tudi naši hoteli. Popoldne je šla najprej večja deputacija na povabilo direktorja k listoma L'Est republiceine in L'Eclair d'Est, kjer je bila zelo ljubeznivo sprejeta in v drugi redakciji tudi pogoščena s šampanjcem. Za tem je bil sprejem celega zbora v Mestni palači, kjer je priča-koval zbor župan Malvele z vsem občinskim odborom na čelu. Po-leg občinskega odbora so bili navzoči tudi zastopniki alzaško -lorenskega zbora in Zveze solunskih bojevnikov. Predsednik Al-zaškega zbora je predstavil županu Matičarje in njegovo vod-stvo, nakar je župan v daljšem govoru izrazil svoje veselje nad obiskom znamenitega zbora. Prosil je goste, da ponesejo njego-ve in prebivalstva bratske pozdrave mestu Ljubljani. Nato je govoril prof. dr. Pretner kot zastopnik ljubljanskega župana, za kar je bil izrecno pooblaščen za celo turnejo, predsednik Glasbene Matice dr. Ravnihar pa je v kratkem pozdravu in zahva-li izročil županu v usnje vezan album ilirskih svečanosti in slik Ljubljane, kar je Matica izdala in založila kot svoje oficijelno darilo oblastem v Franciji ter ga izročila prav pov-sod.

Album je v resnici krasno tiskarsko delo, obsega 12 knjig v bakrotisku s pojasnilnim tekstom v slovenskem in fran-coskem jeziku. Slike so bile naslednje: Pogled na Ljubljano in Tivolski park, Ljubljana s Kamniškimi planinami, Mestni magi-strat s škofijo v ozadju, Kongresni trg s Filharmonijo in gra-dom, Iluminacija Ilirskega spomenika, Odkritje ilirskega spome-

nika, Napoleonova glava na spomeniku, Napis Napoleonovemu vojaku, katerega prah je shranjen v spomeniku, Počastitev Valentina Vodnika, Univerza v Ljubljani, Matijin trg s Prešernovim spomenikom in Pevski zbor Glasbene Matice. Prekrasni ta album je bil sprejet z največjim zanimanjem in tudi veseljem.

Zvečer ob 9. uri se je vršil v dvorani Poirel, ki ima 1.200 sedežev, prvi zborov koncert na francoskih tleh. Posebno nas je razveselil pri tem koncertu prvi obisk naših rojakov, ki so delali v tovarnah 50 km južno od Nancyja in vodstvo tovarne jim je dala plačan dopust ter brezplačno vožnjo za obisk koncerta. Nancyjski list L'Est republicain je prinesel o koncertu daljšo poročilo in iz ocene navajam: "Društvo, ki ga danes sprejemamo v našem mestu, ni zgolj glasbeno društvo, slavno po svojih uspehih, ki si jih je zaslužilo z dovršenim podajanjem svojih pesmi. To je namreč uradna delegacija plemenitega slovenskega naroda, ki prihaja počastiti Francijo, prinašajoč ji izraz svoje hvalečnosti v najvišji umetniški obliki." O izvedbi pravi: "Gibki in čudovito zedinjeni s pevci, z neverjetno vnemo, pokore vodstvu svojega šefa, g. ravnatelja Poliča, glasbenika velike daljave ter v sijajnih ocenah podajajo vse, karkoli more sploh uresničiti zborovo petje. Glasovi so jasni in lepi, dasi očitno niso bili odbrani. Edini cilj je skupno podajanje in Glasbena Matica je s podajanjem svojega programa elektrizirala dvorano. V Nancyju smo slišali že veličastne zборе: Sikstinskega, češkega, ukrajinskega zbora in Bakulejevega. Vsi so zapustili nepozabljive vtise, vsak je imel svojo slavno posebnost, radi katere je zaslužil v prvi vrsti pozornost. Najboljša kakovost Glasbene Matice pa je v popolni umetniški muzikalnosti njegovega podajanja. Slavila je zmagovalje in vzbudila brezmejno navdušenje.

Drugi nancyjski dnevnik je pisal: "Pevci so se razvrstili okoli svojega izvrstnega ravnatelja, g. Mirka Poliča. Občudovali smo disciplino in eleganco njihovega izgleda, ki jo je še povečala slikovitost narodnih noš. Gibki in čudovito soglašajoči sledijo vsakemu migljaju svojega vodje, ki je

glasbenik velike vrednosti in nam kaže v velikem bogastvo nijans vse, kar se le more stvoriti na polju zborovega petja. Glasovi so enostavni, lepi in popolnoma ustrezajo svojemu edinemu cilju, enotnosti izvajanja. Glasbena Matica vnema dvorano že od vsega začetka." Nato nadaljuje: "Slišali smo v Nancyju izvrstne zборе: sikstinski zbor, zbor praških učiteljev, ukrajinske zборе in druge. Vsaka teh slavnih družb je imela svoje posebne prednosti. Zdi se nam, da je najlepša prednost Glasbene Matice čisto umetniška muzikalnost njenih izvajanj. Šele če slišimo to skupino 80 discipliniranih pevcev, moremo preceniti razdaljo, ki loči naše zборе od srednjeevropskih in primorani smo obžalovati to velikansko razdaljo. Kaj naj rečem o lepoti izvajanja? Dosegla je višino, ki je nepoznana na tej strani Evrope. Vse je bilo peto z izredno popolnostjo, z občudovanja vredno iskrenostjo in brezprimerno preciznostjo, kakor je zmožen le zbor s tako umetniško vrednostjo."- Tako prvi oceni zborovega koncerta v Franciji.

Drugo jutro, v sredo, dne 27. novembra 1929, se je odpeljal zbor ob 3/4 8. toplo in iskreno pozdravljen od svojih novih prijateljev proti Metzju, kamor je prispel ob 1/4 na lo. Na kolodvoru so čakali hotelski vozniki ter odpeljali prtljago. Ker obisk ni bil namenjen Metzju, ni bilo sprejema. Takoj nato se je začel ogled znamenite francoske trdnjave in po obedu je bil odhod na kraje koncertov. Zbor se je odpeljal ob 3/4 2. v Merlenbach, kamor je prispel ob 4. uri med svoje rojake, slovenske rudarje, ki jih je v tem kraju in njegovi okolici okoli 6.000. K sprejemu se je zbralo ogromno rojakov, pa tudi domačinov s svojim županom ter inženirji in rudniški uradniki na čelu. S seboj so imeli dve rudarski godbi, ki sta svirali himne, predvsem "Hej Slovani". Pred kolodvorom je Matičarje pozdravil tamošnji slovenski kaplan, g. Hafner, in merlebahški župan, ki je kot Nemec govoril nemški. Pozdravili pa so tudi zastopniki naših rudarskih društev. V dolgem sprevedu

je nato odkorakal Matični zbor, spremljan od rojakov, med gostim špalirjem občinstva pred veliko tovarniško dvorano, v kateri se je vršil ob 6. uri koncert. Svojim rojakom smo dali na razpolago 1.000 brezplačnih sedežev, za domačine, predvsem za rudniška vodstva pa je bilo na razpolago ostalih 200 sedežev. Zborov spored se je nekoliko spremenil, težje zборе prvega dela so nadomestile narodne ter nastop okteta. Navdušenje je bilo nepopisno, nato po koncertu kratka večerja in nato povratak v Metz, kjer je zbor prenočil. S solzami v očeh so spremljali rojaki svoje ljubljanske goste na kolodvor in poslavljanja ni bilo ne konca ne kraja. Pravgotovo so ti reveži še dolgo, dolgo govorili o tem in se spominjali svojih domačih krajev, kar je bil namen našega obiska pri njih.

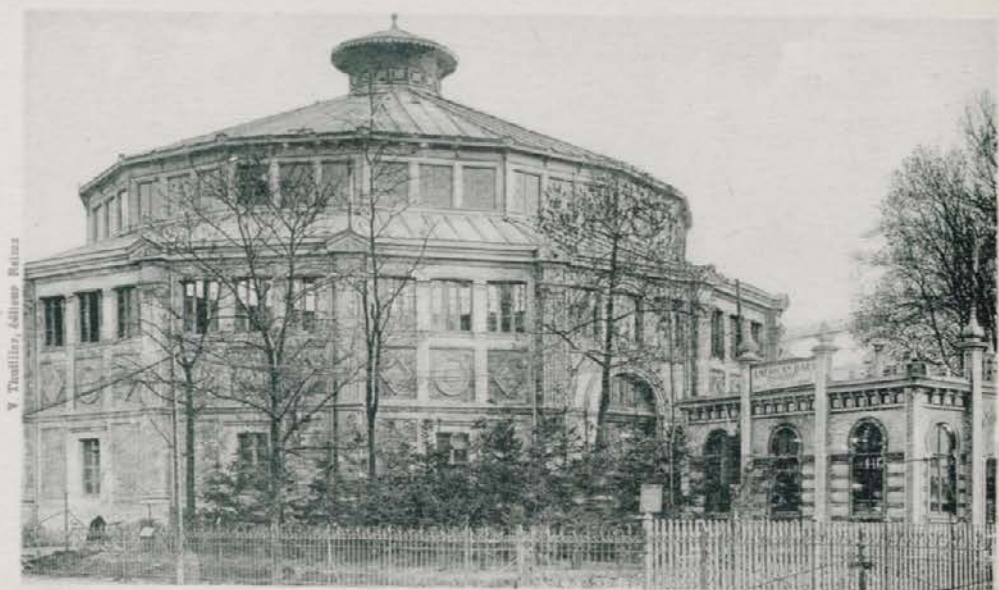
Merlebach leži na območju saarskega področja na francoski zemlji, a prav blizu nemške meje.

Kvartet Glasbene Matice: gg. Pelan, oba Završana in Skalar, so bili isto popoldne v Aumetzu, drugem rudniške središču, v bližini luksenburške meje in tam priredili koncert slovenske pesmi. Na kolodvoru je čakala deputacija delavskih društev s predsednikom Zaletlom na čelu. Rojakom je bilo žal, da ne morejo sprejeti celega Matičnega zbora, zato pa so tem pri srčneje pozdravili kvartet. V dvorani rudniške restavracije se je ob 18. uri pričel koncert, kateremu je sledila publika z izredno pozornostjo. Navdušenje je rastlo od pesmi do pesmi in poslušalce so tudi tu najbolj ogrele naše narodne pesmi. Nastop kvarteta je bil izredno posrečen in njegovega koncertiranja ni mogel prehvaliti tamošnji dekan Gaunert, po rojstvu Nemec, po mišljenju popolen Francoz in dober muzik. Odkritosrčno je povedal, da petje v vsem okrožju zdržujejo le naši rojaki, oni prepevajo v družbi, na slavnostih in v cerkvi. Tako šteje njegov cekrveni zbor, ki ga sam poučuje 32 pevcev, med njimi 28 naših rojakov.

Ko sem vprašal rudniškega gostilničarja, kako je zadovoljen s Slovenci, je rekel: " Gute trinker und ehrliche Zahler." Kajne: kratko in resnično. V

V Aumetzu delujejo v prvi vrsti Štajerci in Primorci. Po koncertu je bil še kratek sestanek v gostilniških prostorih, katerega se je udeležil tudi slovenski kaplan Kastelic. Med petjem je le prehitro minil čas, odhod je bil napovedan in posamezni rojaki so spremili kvartet par postaj proti Metzu, kamor smo se vrnili okrog polnoči.

Po dobrem počitku se je nadaljevala v četrtek, dne 28. novembra 1929, pot proti Reimsu. Iz Metza je bil odhod že ob 6. uri zjutraj, vlak je vozil mimo Verduna, kjer so se videli še strašni sledovi svetovne vojne in nato ves čas tja do Reimsa, kamor smo prišli točno ob 1. uri. Tu je pričakoval zbor reimški podžupan Guichard in tajnik Filharmonije, društva, ki je prevzelo skrb za pripravo našega koncerta. Po dobrodošlici odhod v hotele in k obedu, nato v koncertno dvorano, ki je bila tokrat v veliki okrogli stavbi cirkusa

146. - REIMS. - Le Cirque

s centralno kupolo. To je silno neprijetno vplivalo na nekatere sitneže moškega spola v pevskem zboru, ki so vihalo svoj nos, češ, kam nas je vtaknil, ali je to dostojno za matični zbor itd. Gotovo niso pomislili, da se Reims šele razvija po tegobah prve svetovne vojne. Ko so pa zadoneli prvi akordi po tem nenavadnem prostoru in so se slišali tudi med pevci njihovi najfinjši pianisimi, je slaba volja minila in se tudi sitnežem razjasnil čemerni obraz. Po kratki skušnji ogled mesta, ki je nastajalo iz razvalin, bilo že močno pozidano, imelo številne spomenike svojih hrabrih branilcev in pred glavnim spomenikom je bil že v mraku položen venec ter zapeta Jenkova "Blāgor mu". Še preje je bil ogled znamenite reimske katedrale, ki je bila v največjem razmahu svoje restavracije, za kar so skrbeli predvsem ameriški in angleški bogataši.

Za 5. uro je bil določen sprejem v krasni, slavnostni dvorani Mestne hiše, nove impozantne palače. V slavnostni dvorani so freske, ki segajo od stropa do tal, na enem koncu mogočne orgle, na drugem koncertni podij. V sredini je bila velika, s cvetjem okrašena miza, z okusnim bifejem in šampanjcem za našo pogostitev. Z njihove in naše strani so se vrstili pozdravni govori in Francozi so močno povdarjali medsebojne prijateljske zveze ter konstatirali, da so prebivalstvo Francije globoko zajele svečanosti Ilirije oživiljene v Ljubljani.

Pred svojim odhodom so Matičarji tudi v tej dvorani zapeli par zborov.

Po kratkem odpočitku in pripravi je prišel čas začetka koncerta, kateremu so prisostvovali vsi oficijelni činitelji in odličniki Reimsa poleg drugega občinstva, ki je docela zasedlo obcestne prostore. Koncert je uspel in njegovo zanimanje je raslo od točke do točke ter doseglo svoj višek pri narodnih. Ko je bil spored končan se ni nihče premaknil s svojega sedeža in z močnim ploskom so zahtevali ponovitve. II

Naslednje jutro, v petek 29. novembra 1929 je odpeljal iz Reimsa ob pol 10. uri vlak proti Lillu, kar je trajalo do 7.

ure zvečer. Dolga vožnja po neravno zanimivih krajih, preplêtenih s kanali, po katerih so vlačili s konji težke tovarne čolne iz kraja v kraj, je tekla po stranski železniški progi ter smo morali na posameznih križiških tudi po dalj časa čakati na zvezo. Pa tudi med potjo ni nihče zdehal od dolgega časa, za kar so že skrbeli posamezniki, ki so imeli polne mehove dobre volje s seboj.

V Lillu je čakal zbor dr. Kuhar po nalogu poslanika Spalajkovića ter bil v njegovi sredi do Lyona. Po prihodu takoj v hotele k večerji in k počitku.

Lille je krasno mesto, ki je v prvi svetovni vojni zelo malo trpelo, ker so ga Nemci zasedli takoj v prvem trenutku. Ima izredno bogato industrijo, nad 800.000 prebivalcev in stari del mesta je mnogo zanimivejši od novega. Naslednje jutro, v soboto 30. novembra, je šil od 9. ure dalje ogled mesta, ob 11. polaganje venca pred spomenikom branilcev Lilla in nato pred spomenikom, ki posebno močno učinkuje na gledalca, t.j. k spomeniku, ki so ga postavili meščani Lilla svojim ustreljencem.

Pred ostankom zidu stojijo štirje možje: prvi velètrgovec, drugi meščan, tretji delavec in četrti uradnik, ki so pomagali v mestu ostalim francoskim vojakom v prvih mesecih nemške zasedbe izginiti iz Lilla za francoske črte. Na tleh leži 17-letni deček, ki bi moral biti ustreljen, a je pred usmrтитvijo umrl v ječi. Tudi tu je bil položen venec in zapeta domača nagrob-nica. Nadaljni obisk je veljal redakciji največjega lilskega dnevnika L'Echo du Nord in po kosilu je bila kratka vaja za večerni koncert. Po vaji recepcija v sijajnih prostorih mestne reprezentančne dvorane, kjer so bili izmenjani zelo prisrčni nagovori.

Zvečer ob pol 9. uri je začel koncert, na katerem se je zvrstala najodličnejša lilska publika. Zastopane so bile vse oblasti, od prefekta do poveljnika garnizije, od mestne duhovščine do ostalega občinstva. Partež in balkon sta bila dobro zasedena, galerija ne in to so tolmačili tako, da preprosti ljudje ne posečajo koncertov, temveč le kino ter varieteje. Resnici na ljubo pa moram omeniti, da na lilske delavce, ki pripadajo socialno - demokratični stranki, ni simpatično domeval protektorat naših francoskih koncertov. Prisotno občinstvo, ki je bilo začetka nekoliko hladno, se je kmalu ogrelo in narastlo v drugi polovici koncerta do entuzijazma in silnega odobravanja. Več točk je moral hbor ponoviti. Tako je bil tudi moralni uspeh lilskega koncerta sijajen.

Naslednje jutro, v nedeljo dne 1. decembra 1929, na dan jugoslovanskega državnega praznika je šla zborova pot med rojake, ki žive in delujejo v najsevernejšem področju Francije, v premogkopnih revirjih: Lens, Lievin, Brouay. Tu prebiva nad 12.000 naših izseljencev. Koncert smo določili v Lensu kot središču. Po prihodu okoli 9. ure je pozdravil zbor na kolodvoru tamošnji slovenski župnik, Valentin Župančič, in predsednik sedmih rudarskih organizacij tega okrožja. Pred kolodvorom je čakala ogromna množica rojakov in Francozov ter spre-mila na glavni trg ličnega, v zadnjih letih popolnoma na novo

zgrajenega mesteca, ki je bilo v svetovni vojni porušeno do tal.
Na glavnem trgu je postavljen mogočen spomenik padlim v vojni.

Okoli spomenika se je zbrala velika množica rudarjev in domačega prebivalstva s francosko fanfaro in rudarsko godbo. Bil je kratek pozdrav, nato pa počastitev padlih z vencem in žalostinko z naše strani. V dolgem, pestrem sprevodu smo potem odšli med gostim špalirjem do velike tovarniške dvorane, ki je bila določena za koncert. Dvorana, skoraj dvakrat večja od naše unionske je bila par minut pred 11. uro napolnjena do zadnjega kotička. Rojaki so imeli brezplačen vstop v dvorano, vso galerijo pa je zasedla slovenska šolska mladina.

Spored je bil nekoliko spremenjen. Poleg zbora sta nastopila kvartet in oktet, večjo veljavo je dobila narodna pesem. Vsi so peli z izrednim veseljem in zanosom, saj so peli svojim rojakom, ki jih je pognala usoda daleč po svetu.

Po koncertu je bil v posebni dvorani obed, pri kateri se je glasila marsikatera preprosta, a tembolj präsrečna beseda, ki je prihajala iz ust naših preprostih rudarjev. Oglasil se je dr. Kuhar, poleg njega generalni tajnik pariškega društva prijateljev Jugoslavije, gospod Bourgoin, ki se je pripeljal zboru nasproti v Lens in ga tako potem spremil v Pariz. Po obedu smo se odpeljali z avtotaksi na ogled ogromnega vojaškega pokopališča Loretto v smeri proti Aras. Vsa štiri vojna leta se je vršil za ta položen hribček srditi boj. Kakor pripovedujejo, so Nemci in Francozi 16 krat menjali pozicije na tem gričku in padlo je nad 100.000 vojakov: Nemcev, Francozov, Angležev, Američanov in kolonijalnih čet. Tu so uredili ogromno novo pokopališče. Kakor daleč sega oko, križ pri križu. V sredini stoji lepa cerkev, vsa iz belega marmorja, poleg nje visok stolp v podobi morskega svetilnika in vrhu stolpa gori vse noči električna luč, ki se vrti in sveti daleč naokrog preko svojega bivšega bojnega polja.

Po ogledu povratek v Lens in ob 6. uri iz Lensa v srce Francije, v Pariz.

Na Lens me veže prijeten spomin in dovolite, da ga omenim. Ko sem leta 1928 pripravljaj našo pot, pridem dan po

božičnem prazniku zvečer ob 9. uri z dr. Kuharjem iz Pariza v Lens. Namenjena sva bila k tamošnjemu župniku Župančiču. V temni noči korakava po ulicah delavske četrti. Kar naenkrat zaslišim iz neke hiše naše stare božične pesmi. Poslušam nekaj časa, nato pa pravim dr. Kuharju: "Gospod doktor stopiva najprej sem". "Bi itak pozneje šla", mi godovori gospod doktor, nakar sva vstopila. V hiši poponoma svojevrsten prizor. Na sredi harmonij, za harmonijem možakar nad 50 let. ki je s svojim debelim sredincem pritiskal posamezne tipke na harmoniju in učil ženski zbor naše božične popevke za nedeljsko sveto mašo. Možakar, samouk, rudar, doma iz celjske okolice, dekleta in žene ravnotako iz tamošnjih slovenskih rudarskih družin. Vsek je po svoje služil slovenski pesmi in s njo obujal sebi in drugim spomin na božični večer v domovini. Nekaj časa naju niso zapazili, potem pa prekinejo s petjem in ko jim poveva, zakaj sva prišla, je nastalo veliko veselje in samo vprašanje, kdaj bo to in če bo kaj kmalu. V tem veselju je pevska vaja končala, na mizo so prišle pristne kranjske kolinine in pozno v noč se je sukal samo pogovor o slovenski pesmi in daljni domovini.

Na severnem kolodvoru v Parizu je bilo v nedeljo zvečer še prav posebno živo. Na peronu, kjer je pristajal direktni vlak iz Lilla, je bilo polno gospode pa tudi nekaj francoskih zastav. Bili so delegati društva prijateljev Jugoslavije, člani jugoslovenska kolonije, zastopniki našega poslaništva, velika delegacija bonapartistov z zastavami itd. Prišli so pozdravit Matičarje, ki jih je pripeljal brzec. Po kratkih pozdravih, ki ga je prvič izrekel v imenu Jugoslovanov novinar Krešo Kovačič, nato predsednik bonapartistov in zastopniki naše akademske mladine, je pozdravil v imenu Matice dr. Ravnihar. Nato v bližnji hotel La fayette, ki ima 700 sob in med njimi dovolj prostora tudi za nas vse. To ni bilo v našem načrtu, najmanj v finančnem. Odločili so to naši gospodje v Parizu, žalibog, da popolnoma in v celoti na naše stroške, kar se je močno, močno poznalo pri končnem obračunu turnee, saj je izdatek v Parizu presegal za več kot 100% naš proračun, in to za polne štiri dni. Pa smo se tudi

iz tega pošteno izmotali, na kar Vas bom spomnil ob koncu izvajanj. Naslednje jutro, v ponedeljek 2. decembra so bili ob 8. uri zjutraj naročeni trije veliki avtobusi za ogled mesta. Vsi so zbasali v nje, edino dobra in potrpešljiva gdč. Minka je ostala brez prostora. Ko so vozovi odšli, jo dobim vso objokano na vratih hotela, češ, za vse je dovolj prostora, samo zame ne in je hitela v svojo sobo. Malo sem se ji posmejal, naročil taksi in odbrzela sva za vozovi na Monmartre, kjer sva jih dohitela ravno pred katedralo. Mesto za njo se je dobilo, trenutna zadrega pozabljena in židane volje so se vrnili ob 12. uri h kosilu. Preje so bili na obisku pri našem poslaniku dr. Spalačkoviću, ki se je ljubljanskim pevcem vroče zahvalil za poset, želeč jim dobrodošlico in naglasil, da ima nocojšnji koncert na Sorbonni velik, da zgodovinski pomen, ko bo nastopil zbor pred najvišjimi predstavniki službene in intelektualne Francije ter tudi v Parizu proslavil 120-letnico Ilirije.

Prvo popoldne našega bivanja v Parizu je bilo predvsem posvečeno skušnjam. Najprej je bila skušnja na Sorbonni za večerni nastop in ob 4. uri popoldne v koncertni dvorani Salle Gaveau za torkov koncert. V tej dvorani, ki je last znamenite francoske klavirske tvrde, je bil zbor po končani pevski vaji tudi pogoščen od lastnikov. Tako je bil zbor za oba svoja glavna nastopa v Parizu prvi dan temeljito pripravljen in kar se prostorne akustike tiče, tudi dobro vpeljan.

Pri pevski vaji na Sorbonni je mal intermeo razburil člane, in sicer vsled govora skladatelja Lajovca, ki je rekel, da naj bi bili nocoj izredno pozorni na svojega dirigenta, ki nima tako trde roke, kakor je bila Hubadova. Opozorilo je narekovala skrb in pravgotovo tudi ljubezen do zbora, a žal je bila malo drugače razumljivo. Pa tudi to je uspeh koncertnega nastopa dal v pozabljenje.

Sijajna dvorana pariške Sorbonne, ki ima nad 3.000 sedežev, je bila napolnjena do zadnjega kotička že pred 9. uro. Na balustradi najvišji predstavniki francoskega kulturnega, političnega in javnega življenja. Na častnem predsedništvu maršal

Franchet d'Esperai. Zbor, ki je dobil mesto na desni strani amfiteatralne dvorane, je bil že ob vstopu živahno pozdravljen. Njemu nasproti se je postirala godba republikanske garde in začela svečanost z marseljezo. Prvo besedo je dobil minister Louis Marin, ki je v prisrčnem govoru pozdravil jugoslovanski narod ter mu čestital k državnemu prazniku, Nato sta govorila član Akademije znanosti Meillet in prof. Sorbonne Haumant, ki se je udeležil ilirskih svečanosti v Ljubljani. Dalje je govoril poslanik dr. Spalajković. Med njegovim govorom smo imeli dva skoraj neopažena incidenta. Na najvišji galeriji je nekdo zavpil "Doli z Jugoslavijo!" in pozneje je nek bolgarski dijak sprožil papirnato otroško patrono. Oba je prav spretno zavrnil govornik ljubljanskega mesta, dr. Janko Pretnar. Končno je imel še dr. Haumant govor o Iliriji in Napoleonu, kot predhodniku današnje Jugoslavije in kralja Aleksandra. Po tem govoru je nastopil viharo pozdravljen Pevski zbor Glasbene Matice in prvič je v svetovnem Parizu na tako imenitnem mestu zadonela lepa slovenska narodna in umetna pesem. Zbor je šel za svoj nastop tako prisrčen aplavz, kakor malokdo. V odmoru je povzel besedo maršal sam. Sledil je koncert narodnih pesmi in slavnost je bila zaključena malo pred 11. uro. Glasbeniki in drugi odličniki so se ustavljali pri zboru, hvalili njegova izvajanja, maršal pa se je pomešal med naše mladenke, ki so ga obsipavale z rožami, kar dokazuje posnetek tudi na licu mesta. S prosvetnim delegatom prof. Arnavtovičem sem imel mal nastop, ker je na vabilih in sporedih potisnil naš zbor popolnoma v ozadje, čeprav je dal pobudo in tudi vso umetniško vrednost za to proslavo. Po končani slavnosti smo odšli v hotel k večerji.

Drugi dan, v torek 3. dopoldne, smo odšli najprej na grob neznanega vojaka,

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
500 5TH AVENUE
NEW YORK 17, N.Y.

ki se nahaja pod Arcom de Triumph. Ob 12. uri je povabilo ministrstvo lepih umetnosti predsedstvo Glasbene Matice na svečan dine, ob 4. popoldne pa ves zbor na uradno recepcijo. Obakrat so bili navzoči najvišji predstavniki francoske javnosti, popoldne do 500 povabljenecv, med njimi tudi zbor tamošnjega konservatorija, ki je odpel serijo svojih koncertnih točk, nakar je nastopil žal samo odtelak našega zbora, nekateri pevci so zašli in niso našli pravočasno dvorane v Rotšildovi fondaciji. Po tej recepciji so se vršile najskrbnejše priprave za večerni koncert, ki se je začel ob 9. uri v Salle Gaveau. Prostorna dvorana ima 1.200 sedežev z ložami, balkonom in galerijo vred in pred napovedanim časom so jo napolnili pariška inteligenca, muzikalno občinstvo in jugoslovanska kolonija. Navzočih je bilo 15 kritikov največjih pariških listov. Matični zbor je storil v polni meri svojo dolžnost in že drugi Gallus: Ave Maria, je prebil vse okove in močan aplavz po afektno zaključenem akordu, je dokazal, da je občinstvo pridobljeno. Zanimanje in navdušenje je rastlo od točke do točke, posebno še pri narodni pesmi. S koncerta naravnost v hotel in k počitku.

Tu sem dobil matični zbor, ko sem se vrnil iz Dijona. Dijon ni bil prvotno v našem potnem in koncertnem načrtu. Ustaviti sem se moral zato, ker je bil koncert v Grenoblu preložen od sobote na nedeljo 8. decembra in v Lyonu mogoč koncert šele v ponedeljek 9. decembra. Pet dni Pariza pa je bilo za našo blagajno daleko, daleko preveč, tembolj pa še za naše žepe. Zato sem organiziral koncert v Lyonu in potreben je bil obisk mesta, ker nas je ločilo le par dni do petkovega koncerta. Na poti v Dijon me je spremljal dr. Kuhar, ker nisem povsem zaupal dr. Pretnarju, da se spravi v, za nas določenem terminu, iz Pariza, ki ga ljubi nadvse. V Dijonu sva z dr. Kuharjem vse obredla in pripravila za tamošnje bivanje Matičarjev, katere naj bi po Dijonu vodil, on, dočim sem moral sam v četrtek naprej v Grenoble. Tako sem mislim, da bo vse v redu in se zanesel na dr. Kuharja.

Sreda, dne 4. decembra 1929 je bila določena za ogled invalidskega doma na povabilo vojnega ministrstva in obisk Napoleonovega groba. Sprejel nas je sam komandant general Marieau in nato smo si v spremstvu generala Henrija ogledali vse zanimivosti vojnega muzeja in ogromnega poslopja. Nazadnje smo obiskali Napoleonov grob

11. - PARIS. - Tombeau de Napoléon
Tomb of Napoleon - A. L.

pod velikansko kupolo sredi doma. Tu smo položili venec. Nato je peljal general Gouraut Matičarje v zavodovo dvorano, kjer so bili že zbrani najrazličnejši in najtežji invalidi, ki so potem z zbrano pobožnostjo, vidnim zanimanjem, pa tudi z zadovoljstvom spremljali koncert Matičarjev. Koncertu je sledila topla zahvala s francoske strani. Popoldne je bil prost ogled mesta. Ob 7. zvečer pa nastop v radiu na Eiflovem stolpu.

3 - PARIS
La Tour Eiffel - A. P.
The Eiffel Tower

Podpredsednik zbora, g. Pelan je imel kratek nagovor, nato so sledile najkarakteristične pesmi našega programa, predvsem slovenske narodne. Na ta način je moglo slišati na stotisoče poslušalcev v Franciji in drugod po Evropi našo pesem.

Četrty dan našega bivanja v Parizu, četrtek 5. decembra, je bil prvotno določen za obisk Verseila, a porabil se je za prost ogled in kak morebiten nakup, a uspeh koncerta v Salle Gaveau je bil tako velik, da so dobili tudi za ta dan določen spored. Najprej so se odzvali povabilu govorečega filma in nastopili v njegovem ateljeju. Pred pevskim nastopom je imel kratko uvodno besedo dr. Pretnar v francoskem jeziku in nato je zapel zbor iz svojega sporeda, med tem "Zdravo Marijo" s solistko go. Wohinčev. Omeniti moram pri tej priliki, da sta imeli izvedba Švabovega zbora in njegova solistka po vseh krajih ogromen uspeh in da se je moral zbor običajno ponavljati. Nastop v govorrečem filmu smo opravili brez vsakih materjalnih dobrin le iz propagandnega vidika za našo umetno in narodno pesem. Kako hvaležnost smo želi za to, bom omenil na koncu svojih izvajanj. Nato so šli na pariško univerzo v fonetični institut, ki hrani v svojem arhivu na gramofonskih ploščah razne govorce, glasove, pesmi in rekla vseh najrazličnejših narodov sveta. Za ta muzej človeške besede so hoteli imeti tudi nastop Matičnega zbora in želji je bilo ustreženo. Zapeli so narodno z "Zdravo Marijo". Ob 11. dopoldne pa je bila nekaka zaključna oficijelna svečanost v Parizu, recepcija v mestni palači, prirejena od predsedstva pariškega mestnega občinskega sveta.

V ogromni, novi, luksuzno opremljeni palači so bili razkazani Matičarjem najprej vsi prostori z njihovo umetniško, izredno bogato vsebino, nato pa je sprejel sam predsednik občinskega sveta Comte d'Andigni Matičarje v mestni slavnostni dvorani, jih v daljšem govoru pozdravil ter se jim zahvalil za obisk. Zahvalo sta mu vrnila v imenu mestne občine ljubljanske dr. Pretnar, za Glasbeno Matice dr. Ravnihar.

V petek, dne 6. decembra 1929 zjutraj je bil odhod z avtobusi na kolodvor in nato pot v Dijon. Sam sem bil takrat že v Grenoglu. Ko se je zbor zbiral na kolodvoru ni bilo od nikoder vodnikov. Uresničila se je moja slutnja, da dr. Pretnarja ne bo, revež se ni mogel ločiti od svojega Pariza, dr. Kuhar pa je enostavno zaspal. Tako je prišel zbor sam brez vodnika v Dijon, kjer je bil sprejet od zastopnikov tamošnjega pevskega zbora in mestne občine. Prva zadrega je bila ta, da so pozabili kje bo pripravljeno kosilo. Telefonirali so iz hotela ter spraševali kje je kaj pripravljenega. Nesrečno naključje je hotelo, da so zadnjega poklicali hotel Central in izvedeli, da jih tam vse lepo čaka, samo pridejo naj. Tako je bila negotovost odpravljena, vse ostalo je šlo kakor po maslu in s prihodnjim vlakom je že prisopihal dr. Kuhar. Ob 4. popoldne je bila kratka skušnja v operi, ob 5. popoldne recepcija v mestni dvorani, ki se nahaja v nekdanjem starem gradu Bourgonskih knezov iz 12. in 13. stoletja. Pozdravil jih je sam župan Lauran ter izjavil, da so Dižončani ponosni na obisk Glasbene Matice in veseli prilike, da bodo slišali tako veljaven zbor. To pot je šampanjec izostal in mesto njega pravi pristni burgundec, ki je bil našim cvičkarjem še bolj všeč. Bili so pa tudi že tako prešerni, da so se šampanjca že kar naveličali.

Za 9. uro je bil napovedan koncert, dvorana polna poslušalcev, uspeh tak, kakor po drugih mestih. Vsled izvrstne akustike je bil zbor sijajno razpoložen in moral precej dodajati. Novinarji, kritiki in glasbeniki so po končanem sporedu hiteli na oder ter čestitali Poliču in zboru. Koncert se je zavlekel preko 11. ure in tako so prišli do polnočne večerje v

istem prostoru, kakor kosilo in razvila se je prav pristrčna domača Matična zabava, za katero je v prvi vrsti skrbel Tone Petrovčič. Tu pa se je dogodil tudi izredno ganljiv prizor, ki naj ne bo pozabljen. Od koncerta je Matičarje spremljal star gospod in pri večerji sedel v njihovi bližini. Ko so se začeli Matičarji po svoje zabavati je mož prisedel, povedal, da je Filibert, bivši zborovodja Union corale dionaise in živi sedaj v pokoju v manjšem kraju, 50 km od Dijona. Radi matičnega koncerta se je pripeljal v Dijon in se s solzami v očeh zahvaljeval pevcem in pevkam za izreden užitek. Rekel je: "Star sem preko 70 let, od svojega destega leta se ukvarjam z muziko, a moral sem čakati 60 let, da sem mogel slišati višek pevskega razodetja, kakršnega še nisem slišal, pa ga tudi gotovo ne bom več. Spomin na trenutke vzvišenega umetniškega užitka, ki sem ga smel doživeti ob vašem petju, mi je osladil dneve in leta mojega življenja, ki so mi še usojeni."

Proti jutru ob 3. v soboto 7. decembra 1929, je odpeljal vlak Matičarje iz Grenobla proti Dijonu. Malo pozneje sem v Grenoblu zapustil svoj hotel, še preje poklical svojega spremljevalca, mladega Pretnarja, češ, treba bo na kolodvor. Čakal ga nisem, odšel radi pozne ure naprej in ostal sam. Moj vlak je šel ob 5. v Vilan, kjer sem hotel počakati zbor, da ga spremim v Grenoble. Bil sem brez skrbi, čeprav brez francoskega tolmača, ker sem bil prepričan, da potuje zbor točno po načrtu, da bo ob 8. v Vilanu. Vendar sem bil malo nemiren in pojasnil postajanačelniku, da pričakujem pevci, ki se vozijo v dveh avstrijskih pulmanih. Ko prisopiha vlak na postajo gledam, kje sta naša vagona in znani obrazi, a ni bilo ničesar. Skočim k postajanačelniku, ga prosim, da vlaka še ne odpravi in da telefonirava v Lyon, kje sta oba vagona z Matičarji. To se je zgodilo, govoril sem z lionskim postajanačelnikom, ki mi je povedal, da so vagoni priključeni na napačni vlak in da pridejo šele ob 12. v Grenoble. Hitro se zahvalim, skočim v vlak in naprej v Grenoble. Kako sem govoril in vse to opravil, še danes ne vem. Najbrže se mi je godilo podobno, kakor nekaj let pozneje

planincu Joži Čopu, ko je bil s svojimi prijatelji v Dofinejskih alpah v Grenoblu, pa so ga šaljivci poslali po žeplenke, ker je bil brez znanja francoščine. A Joža Čop se je dobro izvil in žeplenke v resnici prinesel. Ko so ga vprašali, kako je to napravil, pravi: "Malo sem pomislil, češ, fant pokaž kaj znaš, saj imaš tri jezike: enega v gobcu, dva v čevljih. Šu sem pa reku in pokazal: Franci mal pržgi! In tukaj jih imate. "Tako Joži Čopu v Grenoblu, meni najbrže ne dosti drugače v Vilanu. Pa še eno tako. Ko smo položili v Parizu zbor spat, smo šli mi, ki se nam ni bilo bati za čist glas, v bližnji bife. Znali so približno francosko govoriti in se matrali z naročili. Jaz sem naročal natakarku vse kar po ljubljansko in preje dobil svoje, kakor ostali.

Ko sem se pripeljal v Grenoble, sem bil slavnostno sprejet. Na kolodvoru so me čakala razna pevka francoska društva, vzhodni bojovníki, godba, oblasti itd, sredi med njimi pa dr. Janko Pretnar. Poznate mojo naglo jezo. Odprem okno, zapretim s pestjo in jezen ter razburjen: Spustim kranjski pozdrav. Dr. Janko pa meni, tebi nič, dobesedno raztolmači francoski gospod moje besede, ki je bušknila v glasen smeh. Ko iztopim povem, kaj se je Matičarjem pripetilo v Lyonu in takoj so sklenili, da se povrnejo tudi ob pol 12. uri na kolodvor. Za vso skrb in trenutno jezo sem bil dobro oškodovan. Tajnik grenoblskega župana Mistrala Henry Debraye, ki se je največ trudil okoli našega bivanja v Grenoblu, je najel taksi in smo se peljali lepo nazaj v Villan, ki je 25 km oddaljen od Grenobla. Tam zalili s pravim, pristnim šartrez likerjem, znani samostan je le pol ure od Villana, šli lepo na kolodvor po Matičarje in se z njimi odpeljali do Grenobla.

Po kosilu, ki ga je imel zbor v kolodvorski restavraciji, smo šli v hotel Majestic, kjer so bili rezervirani za nas sijajni prostori.

Ob 5. uri popoldne nas je čakala pred hotelom vojaška fanfara, ki nas je spremila v Mestno hišo, kjer je bil za 5. uro popoldne napovedan sprejem. Grenoblčani so bili s svojim županom leta 1926. v Jugoslaviji in tudi v Ljubljani, kjer so bili

sijajno sprejeti. Morda se spominjate s kakim navdušenjem je sprejela naša mladina in ljubljansko meščanstvo francoske goste na njihovi poti od kolodvora po Miklošičevi cesti pred Magistrat. Francozje niso mogli tega pozabiti in so zato vsako našo pot po Grenoblu oblekli v svečan sprevod, vojaško godbo in baklado. V mestni dvorani so bile izrečene zelo prisrčne besede in ob 8. uri se je začel v Grand hotelu velik banket na čast Glasbene Matice.

Noč je bila kratka in v nedeljo zjutraj, malo pred 8. uro, smo že vsi sedeli v štirih udobnih velikih avtobusih, ki so nas pri najkrajšem dnevu odpeljali v Lafrey, 24 km od Grenobla. Grenoble je obdan od Alp nad 2.000 m visokih, vse pokrite s snegom, to je bila panorama, ki se redkokdaj nudi očem, ko smo se dvigali v višino. Približno se da to primerjati s pogledom na naše Kamniške planine. Malo na Lafreyem, majhnim gorskim mestecem, je razvodnica 1.000 m visoko, tu je majhno jezero in ob jezeru stoji impozanten spomenik Napoleona I.

Antelope

Spomenik je bil postavljen komaj pred mesecem dni in Matičarji so bili prva večja skupina, ki ga je obiskala. S postavitvijo je zvezana sledeča zgodovinska dogodba.

Ko se je Napoleon I. vračal po pregnanstvu na Elbi v Francijo, mu je takratna pariška vlada poslala naproti močno vojsko, da mu prepreči nadaljno prodiranje proti Grenoblu, da ga vjame in ustrelí. Odposlana vojska ga je čakala ob lafrejskem jezeru. Ko je prišel Napoleon s svojimi vojaki sem, je videl, da je spopad neizbežen, stopil je s konja ter se približal nasprtoniku, spremljan od svojih generalov. V hipu, ko so vladne čete prijele ukaz, da streljajo, je razgalil svoja prsa in spregovoril: "Vojaki, jaz sem vaš poveljnik. Ali me ne poznate več? Oni med vami, ki hočejo ubiti svojega genrala, naj strelja, tu je general." Ta drzni nastop je tako učinkoval na njegove bivše vojake, da so potrgali s sebe deli kokarde in stopili na njegovo stran.

Tu nas je pozdravil lafrejski župan in po ogledu cele okolice smo se vrnili preko Visila v Grenoble. V Visilu smo izstopili, si ogledali poletno rezidenco francoskih predsednikov in tamošnje ribogojstvo, kjer so gojili gorske postrvi.

Po kosilu v hotelu Majestic so skočile Matičarke v svoje narodne noše, pred hotelom je bila zopet vojaška fanfara, ki je peljala zbor v sprevođu v gledališče, kjer se je začel ob pol 3. uri svečan koncert. Gledališče je bilo napolnjenno do zadnjega kotička, aplavz silen, morale so sledile ponovitve in dodatki. Med odmorom pozdravi in venci, po koncertu dež cvetja na zbor in po poti domov grege močno vzklikanje in pozdravljanje s strani občinstva. Takoj nato se je vršila v hotelu Moes zelo animirana recepcija, peli so francoski pevci, Matičen zbor, njegov kvartet in oktet. Dočim so francoski zbori večinoma enoglasni, le sem in tja dvo ali troglasni, je zaživela vse, harmonija naših četveroglasnih moških zborov, ki se jih domačini niso mogli naslišati. Prijateljskem sestanku je sledil vesel ples v sosednji dvorani.

Noč je bila zelo kratka, spominov izredno mnogo in

po rahlem spancu je bil zbor ob pol 7. uri v ponedeljek, dne 9. decembra 1929 na Grenoblskem kolodvoru pripravljen za pot in nastop v Lyonu, kamor je prišel ob 9. uri dopoldne. Čez pol ure je že vsak prišel iz svoje sobe in začelo se je vodstvo po mestu. Večina naših žensk se je takoj zgubila po francoskih tvornicah svile v starem mestu in kupila pač kolikor je bilo določenega žvenka in cvenka za to. Popoldne ob 4. uri se se Matičarji odzvali vabilu župana, bivšega ministrskega predsednika Heriota ter ga posetili v mestni palači, kjer jih je čakal z vsemi občinskimi svetniki. Ogromna reprezentančna dvorana je sprejela Matičarje, izrečena je bila tudi tu marsikatera pomembna beseda s francoske in slovenske strani, kateri je sledil najboljši šampanjec, kar smo jih pili v njegovi deželi. Ob 8. je bil koncert v lionski operi, ki ima 1.800 sedežev. Razen par lož je bilo gledališče napolnjeno do vrha in ko se je dvignil zastor ter se pokazal na odru okusno postavljen zbor Glasbene Matice, je občinstvo izbruhnilo v dolgotrajen pozdraven aplavz. Zbor Filharmonije je zapel v francoskem jeziku Bože pravda, Matica je odgovorila s frenetično sprejeto marseljezo. Nato se je s filmsko brzino razvijal koncertni spored v izbornem akustičnem prostoru. Točke, ki so posebno ugajale, je občinstvo sprejelo z dolgotrajnim aplavzom, enakomernim ritmičnim ploskanjem in teptanjem z nogami, ki je trajalo toliko časa, da so jih ponovili. Ob koncu se je moral zastor nešteto krat dvigniti in občinstvo je neutrudno pozdravljalo pevce in pevke. Bilo je polno vencev in tudi darov.

Po koncertu kratka skupna večerja, nato zaslužen počitek.

Naslednji dan, v torek 10. decembra 1929. se je zbral zbor ob 7. uri na kolodvoru, da se odpelje v Ženevo, kamor je prišel ob pol 1. popoldne. Bil sem pred zborom v Ženevi in ko pridem pred 12. uro na kolodvor, se oglasim pri postajanačelniku, če je vse v redu, če je že aviziran naš vlak, mi pove, da se je zgodila pri postaji Colus mala nesreča in da je celo

nekaj naših pevcev ranjenih. Takoj sem stopil k telefonu, obvestil rešilno postajo in prosil, da pošljejo dva avtomobila na kolodvor za eventualni prevoz v bolnico. Ko se pripelje vlak v Ženevo, mi posamezniki povedo, da sta dve pevki ranjeni in se zopet niso mogli načuditi, da že vse vem in da so že pripravljeni avtomobili. No, hvalabogu, stvar ni bila tako huda. Gospa Klementina je še danes čvrsta v Matici, nekdanja gdč. Hrovatova pa varuje svojo famijlo nekje okoli Dravelj.

Tudi v Ženevi so čakali zbor njegovi novi prijatelji. Tamošnji generalni konzul Petrovič, naš iskreni prijatelj, gospod Mislej, uradnik Društva narodov, ki je lani o božiču umrl, in drugi. Odšli smo v hotele. Po ureditvi v hotelih, sem napovedal sestanek pred hotelom, da gremo skupno k obedu. Tu smo že nekoliko popustili v disciplini in večina je odšla naprej. Skupina, ki je malo zaostala, se je zgubila, nas ni našla in zato je bilo pri generalki v dvorani malo nepotrebne nejevolje. Pod vodstvom naših prijateljev smo si ogledali zanimivosti v Ženevi, dvorano Društva narodov, kjer nas je sprejel generalni tajnik Drumond in Mednarodni urad dela, kjer nas je sprejel njegov predsednik Albert Tomas. Zvečer ob pol 9. uri je bil koncert v Salle della Reformatione. Ogromna dvorana je bila polna, v njej so se vršila sicer plenarna zasedanja društva narodov, ta večer Matični koncert in po vsaki odpeti točki so se čuli po dvorani vzkliki: "Magnifique". Zbor je moral dodati več točk. Po koncertu je bila skupna večeraj, ob eni ponoči pa odhod v domovino.

Po svoji stari navadi smo tudi dan povratka točno in natančno izrabili, kakor malokdo. V sredo 11. decembra 1929 ob 1. ponoči smo se odpeljali iz Ženeve, prišli ob 4. v Brn in tam ostali v vagonih do 6. ure. Vodstvo postaje je odklopljena vagona obe uri kurilo. Ob 6. so Matičarji vstali, odšli v kolodvorsko restavracijo na zajtrg. Od 7. do 9. pa po mestu, ki so si ga ogledali pod vodstvom dr. Žirovnika.

Ob 9. uri je vlak odbrzel iz Brna in ob 11. smo bili v Luzernu ob Vierwaldstättskem jezeru.

Dve uri smo imeli časa za Luzern. Tam smo obedovali, si nakupili krasnega sira in ob 1. smo se že odpeljali proti Zürichu, kamor smo dospeli ob 2. uri popoldne. Tu smo že zopet izstopili ter si bežno ogledali središče Švice.

Ob 4. je sedel zbor zopet v svojih vagonih, potoval mimo Insbrucka in bil ob 7. uri zjutraj sredi naših gorskih velikánov, na Jesenicah. Tu nas je sprejelo par prijateljev, čez eno uro, ob 8. uri, v Kranju deputacija zaostalih ptičev z zborovim predsednikom Pečenkom na čelu, ki ni mogel na pot zaradi težke bolezni in ob pol 9. uri zopet v svoji beli Ljubljani, ki je sprejela zbor z odprtimi rokami in iskrenim navdušenjem.

Gospod Lakožar je pozdravil v imenu ljubljanske občine, sledili so govori našega mojstra Hubada, predsednika Pevske župe dr. A. Šviglja, zborovega predsednika Pečenka, katerim se je zahvalil predsednik dr. Vladimir Ravnihar.

Kako je odjeknil nastop našega zbora na njegovih koncertih v Franciji v široki javnosti, sem deloma že povedal pri opisu zborovega pota v posameznih krajih.

Kar se tiče odmeva pri glasbenih kritikih, naj omenim samo nekaj ocen:

Tako piše pariški list "Comedien", dne 5. decembra 1929, pod naslovom "Sijajni koncert Glasbene Matice, med drugim sledeče:

"Med zbori, ki smo jih v zadnjih letih slišali v Parizu, bo zbor Glasbene Matice brezdvoma zapustil trajen spomin med poslušalci. To skupino pevcev družijo ista volja, ista prostovoljno sprejeta disciplina, ki jim jo nalaga njih odlični vodja, ravnatelj Mirko Polič. Očarljivo je poslušati to subtilno zvočnost, in moč pevcev, ki so vsi obdarjeni z dobrimi, sonornimi in lepo obarvanimi glasovi. Svoji interpretaciji daje živahnost in redko izraznost. Točnost intonacije je popolna, kar pušča pri poslušalcu vtis popolne sigurnosti. Vsi ti umetniki, ki niso profesionalisti, pojo na pamet, oči vprte v dirigenta, sledeč vsem njegovim gibom in zahtevam, akcentuirajo čisto in točno, znajo varirati zvočnost, jo varvati in vtisniti pečat popolne umetnosti. Komadi, ki so jih izvajali, imajo v splošnem ljudski značaj, mični pitoreski efekti se menjavajo z efekti mase. Adamičevi "Komarjeva ženitev" in "Lepa Jana" sta polni čustva, Schvabova "Ave Marija" polna vnešenega čustva. Med narodnimi pesmicami pa posebno sijajni "Čergo moje čergice" in "Prišla je miška", ki sta dosegli ponovitev. Dostavljam, da je Mirko Polič dirigent redke avtoritete. Z njo dosega občudovanja vredne efekte, močno rastoče crescende in pianissime posebne miline. Svoj zbor ima popolnoma v rokah, bil je zanj in za njegove umetnike lep uspeh, ki bo ostal v pariški zborovski kroniki."

Iz pariškega "Exelsion", dne 7. decembra 1929, pod naslovom "Slovenski zbor Glasbene Matice", povzemam:

"Mlada jugoslovanska država nam je te dni odposlala

odposlanca svoje glasbene umetnosti: pevski zbor Glasbene Matice. Ta lepa skupina 80 pevcev potuje po naši deželi in pušča povsod globok vtis. Končno je prišla tudi v Pariz. Ta zbor, ki vzbuja naše občudovanje, je bil ustanovljen leta 1872. in vsi njegovi člani so Slovenci, otroci dežele, ki je bila v pačetku preteklega stoletja močno pod francoskim vplivom in kjer je ljubezen do Francije živa še sedaj.

Vsa dela, ki smo jih slišali, izžarevajo dih slovenske duše, pa naj bodo narodna ali umetna. To je bogata folklor, ki jo zelo malo poznamo in ki smo jo ta večer le bežno spoznali. Vse to je vodil dirigent Mirko Polič, pravi apostol, ki oblikuje fino in rahlo snov, ki mu je na razpolago, s strastno skrbjo. Kakšna radost za dirigenta, ki ima pred seboj tako močno falango. Z lepoto glasov se družijo občudovanjavedni duh skupnosti, navdušenje in disciplina, ki dopušča, da dosegaajo najčistejšo in najpopolnejšo interpretacijo. To so prave človeške orgle, katerih igro je mogoče kombinirati na najpopolnejši način. Upamo trdno, da nam bo znova dodeljena sreča, ki nam jo je nudil zbor Glasbene Matice."

List "L'Intransigeant" z dne 5. decembra, pravi:

"Koncert slovenskega zbora Glasbene Matice. Ta čudovita skupina se nam predstavlja kot zbor ljubljanskega konservatorija. Srečni konservatorij, kjer se kvaliteta pevskega pouka kaže v tako popolni obliki. Poslušalci, ki imajo v ušesih močoni zvok raznih moških zborov, in ki radi primerjajo; utegnejo najti, da pri Jugoslovanih gornji glasovi nimajo onega bleska in da zlasti basi nimajo one nižine in mehkobe, ki smo jo občudovali pri Rusih. Vendar bi dal kljub temu prednost zboru, ki smo ga sinoči poslušali v Salle Gaveau. Ko poslušamo Glasbeno Matice, imamo vtis, da je to izredno občutljiv in fin instrument, poln barv, ki ne učinkujejo le individualno, temveč predvsem kolektivno, ki so lastne samo njemu in ki ohranjajo izredno fino, naravno svežino. Program, kot ga izvajajo, odgo-varja propagandi, ki jo s tem vrši Glasbena Matice, toda zelo bi želeli slišati od teh interpretov kako delo vokalne polifonije

od renesanse do danes. Izredno bi nas zanimalo slišati v njih izvedbi in interpretaciji kako moteto Palestrine ali Bacha."

O koncertu v Dijonu je poročal tamošnji list "Le bien public", dne 8. decembra 1929:

"Koncert Glasbene Matice, jugoslovanskega zbora iz Ljubljane, je dosegel enega izmed največjih uspehov, kar jih poznajo glasbeniki v Dijonu. Ta umetniška falanga, pod vodstvom dirigenta Mirka Poliča, je prejela neskončne aplavze in navdušene ovacije. Dosegla je res izredno stopnjo. To niso glasbeniki, ki jih poslušamo, temveč ogromen instrument, neka vrsta orgle, kjer je vse jasno, čisto, tekoče, ablasti vezano, poglobljeno in združeno v mogočnem osebнем stilu. Homogenost ni le v zaporedju zvokov, temveč v razvoju melodije in harmonije ter izmenjajoče se med posameznimi skupinami, to je skladnost barv, smisel za proporcijo in kvalitetno interpretacijo. Vse to smo opazili. Beležimo še dalje, da pojo pevci a-capella in na pamet in da če se izdamo, da izvajajo mnogo dolgih, težkih komadov, pogosto polnih disonančnih akordov, sklepamo iz tega, da so popolni virtuozi in hkrati ljudje dobrega okusa."

V prvem delu obsega spored umetne skladbe, vse zelo zanimive. Če začnemo z deli Jakoba Gallusa, slovenskega komponista, sodobnika Palestrine, vidimo, da jugoslovanska glasba še davno ni le produkt spontane umetniške generacije, temveč, da ima svojo tradicijo. To tudi opravičuje, da privzemajo jugoslovanski komponisti s popolnim uspehom tudi vse moderne oblike.

Drugi del sporeda je bil posvečen narodnim glasovom. Tako se je uveljavil čisto nacionalni značaj te umetniške manifestacije, toda ni čuti čisto erudicijo folklora, vsi komadi skupaj, inspirirani po narodni pesmi, ohranijo čisto veljavo, ki jih stavljam v isto vrsto z umetno pesmijo."

Profesor dijonskega konservatorija je opozoril svoje tovariše, da ne zamudi koncerta Glasbene Matice, ki bo tudi v Lyonu in pravi, da je zbor tak, kakršnih glede na blagozvočnost in eksaktnost še ni slišal in da se da od tega zbora

marsikaj naučiti.

Grenoblški obisk je opisal zelo obširno tudi list "Le petit dauphinois", dne 9. decembra 1929: Iz članka navajam samo odstavek, ki govori o koncertni izvedbi:

"Spored, izvajan pod vodstvom ravnatelja Mirka Poliča, je odkril folkloro brezmejnega bogastva, dela skladatelja, katerih naravna občutja, izražena s primitivno emocijo, dosegajo mejo ženijalnosti. Komadi, ki smo jih slišali, so harmonizirani s tako popolnostjo, da jim ni sličnih. Slišali smo narodne pesmi, zibajoče melodije, ki prodro do globin duše. Mnogo zborov imitativno harmoniziranih vzbuja na čudovit način kmečke prizore in plese čudovitih vtisov. Vso dušo naroda, ki je naravi bližji kot nas, vsa trpljenja in upanja, vsa ljubezenska in rodbinska radost, kot se je vzbuja in pomirjevala v teku stoletij, nam je sinoči predvajal zbor občudovanja vrednih brezprimernih slovenskih pevcev. Enočnost zbora, pod vodstvom dirigenta čudovite moralne sugestivne moči, je tolikšna, da smo imel vtis, da poslušamo človeške orgle, obdane z žarkim duhovnim življenjem, visoke umetnosti, ki ga instrument ne more izraziti brez občudovalca.

Slovenska pesem se precej približuje naši po svojem smejočem, mestoma humorističnem značaju. Z ozirom na to se precej razlikuje od ruske, ki nosi pečat žalostnega in mističnega domotožja."

Pod naslovom "Jugoslovanski zbor Glasbene Matice v Veliki operi" je prinesel, dne 10. decembra 1929 lionski list *Lyon republicaine*, med drugim tole: "Vsem odsotnim naj bo zelo žal, da so izgubili priliko slišati eno največjih stvari na svetu. Na srečo je kvaliteta našim srbskim prijateljem nadomestila kvantiteto (to z ozirom na obisk koncerta). Dirigent, ravnatelj Mirko Polič, in njegovih 80 umetnikov, so bili počaščeni z neskončnimi ovacijami, kajti umetniki so po svoji preprostosti, iskrenosti, udanosti do svoje umetnosti in ne vem še po kaki osebni in skupni skromnosti, ki jim je njih sveti znak. Neizrekljiva je umetnost Glasbene Matice, zato jo

niti ne poskušamo opisati. Vsak izmed izvajanih komadov je postal mala drama, ki oživalja zbor komnožičnemu življenju. Glasov: pojo, šepetajo in si odgovarjajo na orkestralni osnovi, ki teži napram ostalim glasovom. Človeški glas je tu povzel vso svojo veljavo, je organ in glasba. Poličevo skupino bi lahko imenovali zborovski orkester.

Naša "Harmonie Lyonnaise", ki je priredila Ljubljancanom mogočen sprejem, kot ga je ta doživela sama, in ki je intonirala srbsko narodno himno, je prejela brezdvoma čudovito lekcijo."

In "Journal de débats" piše 9. decembra:

"Ta jugoslovanski mešani zbor nas je očaral. Če motrimo individualno, posamezni glasovi niso izredno lepi. O tem smo se prepričali po nekaterih solih. Tōda kolektiv ima tolikšno disciplino, da vodi tolikšen duh vere, takšen entuziasem in če vidimo ob tej priliki toliko veselje, se prepustimo brez zadržka tem čarobnim pesmim in ne mislimo na nič drugega, kot na "Tele iz Mostara", na "Lepo Jano", "Mladega junaka", na "Kolo". Vse te pesmi, prepojene z duhom zemlje, kjer niso le preproste prireditve narodnih melodij, so realizirale v čisto klasičnem jeziku. Mladi vodja, Mirko Polič, dosega v skali od izrednih pianissimom, do polne močne zvočnosti celo vrsto barv. Njegov osebni uspeh je zavidanja vreden, uspeh njegovega zbora nič manjša."

Tako del kritik v tujini.

Še eno je značilno in omembe vredno: Po končanem koncertu v Genevi je občinstvo izražalo svoje začudenje, da je ohranil pevski zbor po tolikem potnem naporu in tolikih koncertih v Franciji, še vedno tako čilost, prožnost in čistost glasov.

Dejstvo je, da je naša turneja uspela v vsakem pogledu. Še nikdar se ni v Franciji toliko govorilo in predvsem pisalo o Jugoslaviji in Slovencih, ko v dneh ko je bila v ospredju francoskega kulturnega interesa Glasbena Matica ljub-

ljanska. Če bi morali v normalnih okoliščinah te objave plačati, bi šel račun v sto in sto tisoče frankov.

In pri nas doma?

Predvsem omenjam, da je priredil ljubljanski župan pevskega zboru Glasbene Matice po njegovem povratku v domovino, dne 20. decembra 1929 v veliki unionski dvorani časten večer. Ljubljansko občinstvo, ki je verno zasledovalo pot in uspehe Matičarjev v svojih dnevnikih: Jutro, Slovenec in Slovenski Narod, je ta večer do vrha napolnilo veliko unionsko dvorano in dalo tudi s svoje strani priznanje zboru, na drugi strani pa je hotelo slišati, kaj in kako je pel zbor v svojih francoskih koncertih. Zato je zbor izvajal pod vodstvom ravnatelja Mirka Poliča ves svoj francoski spored in ko se je postavil na oder, je povzel besedo mestni župan dr. Dinko Puc ter v kratkem govoru pojasnil propagando in kulturno delo, ki ga je izvršil pevski zbor. Popolnoma pravilno je poudaril: "da le s tem, da gremo med svet, uvidimo, da nismo slabši kot drugi narodu. Četudi imamo umetnost in umetnike, ki ne zaostajajo v ničemer za drugorodnimi, nas svet ne pozna in ne ceni, ker ostajamo preveč doma. Zato je mesto Ljubljana, vsi Slovenci in vsa Jugoslavija hvaležna pevskega zboru Glasbene Matice, ki je seznanil Francijo z nami."

Govoril je tudi predsednik Glasbene Matice, dr. Ravnihar, ki se je zahvalil vsem činiteljem, ki so si stekli za to pot toliko neizmernih zaslug in dr. Janko Pretnar je podal utise, ki so jih zapustili koncerti v posameznih mestih, omenil izjave francoskih kritikov ter resumiral vse, kar sta si naša pevska umetnost in naš narod pridobila s to turnejo.

Po izvršenem koncertu je bil v restavracijskih prostorih Uniona prijateljski sestanek, katerega se je udeležil župan dr. Puc ter se ponovno zahvalil vsem, ki so pripomogli k toliki zmagi slovenski pesmi v Franciji.

Po tem obližu, ki ga je prejel zbor s strani javnosti in mestnega županstva, je dobil drugega, na popolnoma drug

način od slovenčevega glasbenega poročevalca, dr. Stanka Vurnika. V Slovencu 28. decembra 1929 pod naslovom "K turneji Glasbene Matice". V tem članku je skritiziral vse kae je v zvezi z zborovimi koncerti v Franciji. Všeč mu ni bil program, češ, da je ignoriral slovensko moderno in moderno sploh in vseboval samo Štolcerja, ki je le zmerno moderen. Trdi, da nima Glasbena Matica v narodu pravih korenin, ker še ni nikdar pela na deželi. Nigira uspehe s tem, da izlušča posamezne besede iz poročil in jih po svoje oblači in tolmači. Naenkrat je poln hvale za Hubada in odreka Poliču sploh vsako zaslugo. Poziva Glasbeno Matico, da naj začne z resnim delom za sodobno glasbo, ali pa naj umre na svojih lavorikah. In ker je Matica ostarela, je to rodilo dva nova zbora: Akademskega in Učiteljskega. Odločno odklanja baročno reklamo, ki se je je poslužila pri tej poti Matica ter jo poziva, da naj gre v drugič napot brez impresarja in če tako bo imela bolj umetniški in trikrat umetniški uspeh.

Vurniku je odgovoril v treh zaporednih člankih skladatelj Anton Lajovic, ki je bil sam priča nastopov pevskega zbora Glasbene Matice po vsej Franciji, sam dovolj kritično presodil koncertne nastope in je tudi zato pravgotovo najbolj poklican sodnik. Prvi njegov članek ima naslov "Kulturno politični pomen Matične francoske turneje". Zagovarja reklamo, katere se je poslužila Glasbena Matica in ki je zanesla v široke plasti naroda prepričanje in vpoštevanje velikega kulturnega dejanja, ki ga je izvršila. Ta propaganda je bistveno obogatila v širokih plasteh narodno zavest in ji dala vero in zaupanje vase, jo iztrgala s tem iz malodušne pasivnosti in usmerila h kulturnemu aktivizmu. Z njo je Glasbena Matica naredila dvojni napor, glasbeno-kulturnen in kulturno-političen. Dalje polimizira s tem, da je hotel dr. Vurnik v slabo luč postaviti sploh ves kulturni napor Glasbene Matice.

V drugem članku "Še k turneji Glasbene Matice", govori o programu in pravi, da je iz lokalnega vidika popolnoma prav če gojimo vso glasbo, predvsem tudi tekočo, ker moramo biti o vsem informirani. To pa ne velja za inozemstvo, kjer smo popolno

ma nepoznani in se tujci ne zanimajo, kako doma rešujemo razne probleme umetnosti. Večina koncertnega sporeda, ki je bil izvajan na turneji, je po zamisli Hubadova, in to je lice njegovega gledanja na našo glasbo. Brezdvoma pa je, da je Hubad umetniška osebnost, da je njegovo naziranje za nas merodajno in da smo s tako osebnostjo tudi vsi zadovoljni.

Tretji članek ima naslov "K turneji Glasbene Matice". V njem se peča zopet s propagando in pravi: "da ne smili polemizirati z Vurnikom, hoče pa osvetliti nekaj njegovih misli. Pri tem se spomni dogodivščine, ki jo je Masaryk sam o sebi napisal v knjigi svojih spominov "Svetovna revolucija". Na svoji propagandni poti je prešel Masaryk med svetovno vojno ves svet ter prišel končno v Chicago, kjer so ga sprejeli z vso častjo in slavo. V ogromnem sprevodu so ga peljali od kolodvo-
ra do hotela. In Masaryk pravi: "Naši kroji, prapori in znaki ter spretno prirejen sprevod, so Američanom ugajali in jih opozarjali na našo osvoboditeljsko akcijo, ki se je na ta način podčrtala v najširših vrstah Američanov. Jaz sem pred vojno veliko grmel proti fangličkarstvu (manifestiranju z zastavami), v Ameriki pa sem se prepričal, da sem streljal preko cilja, Bil sem pač profesor (šomašter) in nisem spoznal, da dobro režiran sprevod ni manj vreden kot fulminanten članek ali govor v parlamentu." Nato konča Lajovic: "Jaz, ki sem bil sam priča, s kako stopnjo gorkote je bilo Matično izvajanje sprejeto v raznih koncertnih dvoranaх Francije, imam vtis, da naša, po sredstvih sicer glasbena propaganda v svojih rezultatih sigurno ni bila samo glasbena. Saj je krog tistih ljudi, ki se muzikalno - obrtno - cehovsko zanimajo izključno le za glasbeno vsebinsko in glasbeno reproduktivno stran naših manifestacij, v Franciji mogoče samo redkejši kot pri nas in je pri nas redke dovelj. Kar pa je ostale nestrokovne publike, ona je, o tem sem prepričan, storila to, kar je človeku po njegovi strukturi duha tako primerno: generalizirala je. Nenavaden in svojevrsten nivo vokalne reprodukcije, ki ga ima zbor Glasbene Matice (občudovan kot edinstven celo v Pragi med Čehi, ki imajo vendar

dovolj bogato in dovolj visoko stoječo korsko produkcijo), ni nikjer v nobenem mestu Francije ostal brez mogočnega vtisa na publiko. A ona, ki je s tako kulturno manifestacijo prvič zvedela od nas, je po pravgici generalizujoč sklepala, da izvanrednemu nivoju umetniške reprodukcije mora odgovarjati neka sorazmerna višina duhovnega življenja Slovencev tudi na drugih poljih duhovnega udejstvovanja. Po pravici si je publika morala misliti, da taka finoča reprodukcije, v tako velikem zboru, ni dosegljiva le po velikih naporih in oprta na dolgotrajno tradicijo zborovodskega - reproduktivnega dela.

V to stran mislim, da leži težišče vrednosti, ki jo je imela naša propaganda v Franciji.

Ali ta propaganda je mogla vesti k uspehu le če smo storili vse, da smo dobili publiko v naše koncerte. Zato pa se je bilo treba poslužiti vseh mogočih sredstev: organizacij in reklame, ker bi bil ves naš napor brezuspešen če bi peli praznim dvoranam. Bilo bi samomorilno če bi šli na pot brez impresarja in brez zadostne reklamne priprave. Nismo hoteli, da doživimo one slabe skušnje, katere so imele v tem pogledu ponesrečene turneje drugih naših pevskih društev."

Tako Lajovic.

Dr. Vurniku pa žilca ni dala miru in ponovno se je spravil nad Glasbeno Matico v Dom in svetu, letnik 1930 pod naslovom "H krizi naše glasbe" in ji očital vsemogoče grehe. Pravi, da očita koncertu Glasbene Matice že leto za letom vse njegove grehe, a koncert na vsakoletne trde očitke niti za las ne izpremeni svoje taktike in da je edini uspeh vsake take kritike koncertnega dela ta, da je koncem koncev kritikova oseba obrana do kosti.

Te suhe pojedine se ni med nami lotil nihče in nikdar. Dr. Vurnik sam pa je obiral Glasbeno Matico in njene delavce v poznih nočnih urah v svojem meglenem stanju po vseh oštarijah in kavarnah ter večer za večerom recitiral pamflet, ki ga je napisal na Glasbeno Matico in njeno pot v Francijo.

Končno je le stopil nepotrebne rezerve odbor Glasbene Matice in dal dr. Vurniku za vse napade svoj odgovor v Jutru, dne 24. aprila 1930, pod naslovom "Ali Glasbena Matica res ne vrši svoje kulturne naloge?"

Še prav svojevrstno zahvalo je sprejel pevski zbor Glasbene Matice od dr. Antona Schwaba. Iz posebnih razlogov je sprejel Hubad v koncertni spored poljske turneje njegov zborček "Zdrava Marija", ki je imel tam v resnici izreden uspeh. Deloma vsled svoje pristrčnosti, deloma vsled splošnega tamošnjega razpoloženja, pa tudi radi svoje res izvrstne izvedbe, tako s strani solistke ge. Wohinčeve, kakor tudi zbora. "Zdrava Marija" je bila uvrščena tudi v drugi del francoskega sporeda, s posebnim ozirom na naše tam živeče rojake in doživela prav tak uspeh. Ko je bila Matica naprošena, da zapoje nekaj v govoreči film in je to storila le iz čisto propagandnih namenov za sloves našega naroda in njegove kulture, je dr. Schwab, ko je zvedel, da je pel pevski zbor njegovo "Zdravo Marijo" v film in da se je ta film v Franciji tudi javno izvajal, kratkomalo postavil potem zagrebškega odvetnika odškodninsko zahtevo, da mu plačamo 25.000.- din, češ, da smo storili to brez njegove vednosti in v lastne dobičkarske namene. Precej dolgo časa smo se morali truditi, da smo prepričali skladatelja, da nismo ničesar prejeli za ta svoj iz idealnih namenov diktiran nastop. Morda nam tega v svoji črnogledosti ni verjel, tožbo pa je umaknil, ker se je zbal javnega mnenja, ki ni bilo na njegovi strani.

Ko so vse te zadeve tekale od decembra do junija 1930, je zbor sam po lastni volji, vztrajnosti in brezprimerni predanosti Glasbeni Matici, zacelil edino in najmočnejšo rano, ki jo je dala turneja po Franciji, blagajni Glasbene Matice.

Težko je bilo predstaviti zbor malega slovenskega naroda v večjih centrih Francije, mnogo je bilo truda in dela s posameznimi lokalnimi koncertnimi pisarnimi, ki so delale za denar popolnoma mehanično po svojih, že toliko in tolikokrat

preizkušeni receptih. Kakšno je to delo, Vam povem samo en primer. V Parizu sem predal aranžma koncerta koncertni poslovnicici, ki mi je bila priporočena od najodličnejših francoskih koncertantov. Poslovnica je imela način aranžmaja razdeljen v posamezne razrede, kakor n. pr. pri nas pogrebni zavod. Čim več plačaš, tem več bo podrobnega dela in reklame. Iz previdnosti sem se odločil za razred, po katerih je bilo razposlanih 4.500 osebnih vabil po Parizu za obisk koncerta v Salle Gaveau. Naravno je, da je to stalo. Brez tega pa bi ne bilo uspeha.

Bili so pa še tudi drugi prekomerni izdatki, ki smo jih imeli predvsem v Parizu in Grenoblu, ki so nam narastli po krivdi lokalnih faktorjev. Skratka vse to je dalo, da smo zaključili francosko turnejo s 100.000 din deficita.

Takoj po povratku smo se skupno in prostovoljno obvezali, da bo ta znesek tekom pol leta krit. Od vlade smo dobili po intervenciji našega predsednika in na podlagi poročila našega poslaništva v Parizu, ki je zaključilo s kratkim, a zelo pomembnim stavkom: "Glasbena Matica je ostavila v Franciji vanredan utisak i čiste račune", - naknadno izredno podpora v znesku 40.000 din, ostalo pa smo pripeli s podeželskimi koncerti do kraja junija 1930. leta, tako, da je bil z nastopom pevskih počitnic deficit francoske turnee do pare poplačan.

Tudi to je uspeh in celo še velik uspeh našega zbora.

x

x

x

P o j a s n i l a

k slikam 2. knjige II. dela kronike.

Stran 250: Stanko Premrl, eden najplodovitejših naših cerkvenih skladateljev, ki pa je pridno delal tudi na posvetne tekste, zato ga pogostokrat srečavamo na sporedih naših koncertov. Po poklicu je duhovnik. Bil naslednjik Antona Foersterja kot regent chori v ljubljanski stolnici in je od leta 1940. dalje redni profesor Glasbene Akademije v Ljubljani.

Stran 259: Pevski zbor Glasbene Matice ob svojem prihodu na glavnem trgu v Borovljah.

Stran 260: Pogled na Otok ob Vrbskem jezeru, kjer se je vršil koncert pevskega zbora za časa plebiscitnih predpriprav na Koroškem.

Stran 267: Josip Prohazka, rodom Čeh. Pianist in učitelj klavirja na šoli Glasbene Matice. Na naši šoli je bil naslednik Karla Hoffmeisterja in za časa svojega delovanja v Ljubljani je napisal več klavirskih skladb ter uglasbil marsikateri slovenski tekst za samospev ali zbor.

Stran 280: Zemljevid Jugoslavije, v katerem je načrtana zborovska turnejska pot jugoslovanske turneje leta 1922 in koncertne poti našega zbora v Zagreb, Trst in Koroško.

Stran 283: Sprejem pevskega zbora Glasbene Matice na kolodvoru v Beogradu ob priliki njegovega prvega koncerta v prestolici.

Stran 285: Dr. Gojmir Krek, glasbenik in pravnik, je bil rojen 27. junija 1875. v Gradcu kot sin univerzitetnega profesorja dr. Gregorija Kreka. Študiral je pravo na graški univerzi, ki jo je dovršil z diplomom leta 1898. Nato je vstopil v sodno službo. Še kot gimnazijec je posečal glasbeno šolo v svojem rodnem mestu. Ko je prišel leta 1900 v Ljubljano, je mnogo občeval z učitelji Glasbene Matice, predvsem s Prohazko in se začel glasbeno udejstvovati. Pridobil je založnika Lavoslava Schwentnerja,

da je začel izdajati pod njegovim uredništvom glasbeno revijo "Novi Akordi", ki je bila izvrstna in vzgojila celo vrsto najboljših, najplodovitejših skladateljev. S tem uredništvom si je pridobil dr. Krek največjih zaslug za razvoj naše glasbe. Kot skladatelj je zelo plodovit, predvsem v samospevih. Bil je redni profesor ljubljanske univerze in prvi generalni tajnik Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Stran 286: Slika pevskega zbora Glasbene Matice, kakor je nastopil na koncertu v Beogradu leta 1922. V drugi vrsti sedijo gosti pevskega zbora, na sredi minister Ivan Pucelj in drugi.

Stran 287: Sprejem pevskega zbora Glasbene Matice v pristanišču v Zemunu.

Stran 288: Na matinejski koncert pevskega zbora Glasbene Matice v Beogradu je prišel tudi kralj Aleksander. Njegov prihod k maneži, kjer se je koncert vršil, kaže slika.

Stran 288: Del članov pevskega zbora na izletu v Topčider ob priliki jugoslovanske koncertne turneje.

Stran 289: Zborovo prihod na kolodvoru v Novi Sad.

Stran 290: Pevski zbor je zapel pod vodstvom ravnatelja Mateja Hubad na grobu srbskega skladatelja Bajića Žalostinko.

Stran 290: Zbor ob grobu avtorja hrvatske davorije "Lepa naša domovina ..." Runjanina v Novem Sadu.

Stran 291: V vseh mestih Jugoslavije, kjer je zbor koncertiral, je bil slovesno sprejet in v sprevodu voden v mesto. Slika kaže sprejem v Subotici; na čelu spreveda je korakala vojaška godba.

Stran 293: Zborov koncert v Sarajevem. Skupina naših pevk in pevcev, ki so tvorili prijateljsko družbo pod naslovom "Orkla". So na izletu po turškem delu mesta.

Stran 293: Druga skupina naših članov pred staro, leseno džamijo v Sarajevu, v sredini dva domačina Turka.

Tretja skupina članstva pred drugo sarajevsko džamijo.

Vesele naše dame v objemu muslimana izredno dolgih rok.

Stran 294: Člani pevskega zbora na zabavi teferič. Ob mizi sedijo od leve proti desni: prof. Anton Lovše, ga. Premkova, sodnik Premk, predsednik Slovenskega društva v Sarajevu, Mahkota, ge. Hubadova, Mahkotova, Žirovnikova. Poleg Mahkote stoji skladatelj Josip Pavčič.

Drug pogled na skupino naših članov pri teferiču.

Ostale skupine članstva.

Stran 295: Na povratku iz Sarajeva proti domu so pozdravili na postaji Zenici v osrčju Bosne pevski zbor rojaki, ki delujejo v tamošnjih tovarnah. Zbor je izstopil in jim zapel kolikor je bilo pač časa par zborov v pozdrav.

Stran 329: Oddelek moškega zbora na proslavi v Sremskih Karlovcih. Na skrajnem desnem koncu skladatelj Emil Adamič

Stran 372: Slika pevskega zbora Glasbene Matice v svojem sestavu za turnejo po Čehoslovaški. V prvi vrsti sedijo od leve proti desni: zborov predsednik Silvan Pečenko, zborovodja Matej Hubad, predsednik Glasbene Matice dr. Vladimir Ravnihar in zborova častna gosta na tej častni poti skladatelja Anton Lajovic in Emil Adamič.

Stran 373: Poslopje Žižkove kasarne v čeških Budjevicah, kjer je bil zbor tako gostoljubno sprejet.

Stran 375: Pogled na zlato Prago, predvsem na Hradžane in cerkev St.Vita.

Stran 377: Knjižica kritik s Šehoslovaške turneje.

Stran 378: Pevski zbor Glasbene Matice pred vstopom na Hradžane, ki si jih je ogledal.

Stran 379: Pogled na dom Hlahola v Pragi, najstarejšega češkega pevskega zbora, kjer je bil naš zbor ljubeznivo pogoščen.

Stran 380: Olomouc. Tu je pokopanih nad 4.000 Jugoslovanov, ki so umrli tam za časa prve svetovne vojne. Postavljen jim je lep mavzolej; pred njim je zapel zbor v njihovo počastitev slovenske žalostinke.

Stran 382: Pevski zbor Glasbene Matice ob svojem prihodu v Bratislavo. Slika je posneta pred glavnim kolodvorom.

Stran 390: Pevski zbor Glasbene Matice pred poslopjem akademije v Poznanju, kjer se nahaja koncertna dvorana, v kateri je imel svoj večerni nastop.

Drug pogled na zbor, v ozadju Viljemov grad v Poznanju. Na desni strani v prvi vrsti stoji dr. Vladimir Ravnihar, poleg njega univ. prof. dr. Fran Ilešič, ki je bil naš mentor na Poljskem.

Stran 391: Poslopje varšavske Filharmonije, v kateri še je vršil koncert Glasbene Matice.

Stran 392: Skupina članov pevskega zbora na čajanki pri Jugoslovanskem poslaniku v Varšavi, g. Milankoviću. V sredini sedijo

dr. Ravnihar, poslanik Milankovič in Matej Hubad.

Stran 393: V parku varšavskem stoji prekrasen spomenik skladatelja Chopina. Pevski zbor je slikan pred spomenikom in v skupini na sredi vidimo Hubada, poleg njega umetnik, ki je ustvaril ta spomenik, dalje duhovnik Kneblovski, pokrit s klobukom predsednik Zveze poljskih pevskih zborov Ponikovski in dr. Fran Ilešič.

Stran 394: Matičarji na banketu v Veslarskem klubu, med njimi več poljskih skladateljev, umetnikov - opernih pevcev in drugih.

Stran 398: Karel Mahkota.

Stran 402: Jakov Gotovac, eden najpomembnejših hrvatskih skladateljev, rodom iz Splita, po poklicu operni dirigent. Njegova "Jadovanka za teletom" je imela v izvedbi Matičnega pevskega zbora povsod ogromen uspeh.

Stran 410: Ilirski spomenik na Napoleonovem trgu v Ljubljani, ki je bil postavljen po osnutkih arhitekta Josipa Plečnika in po inicijativi Glasbene Matice.

Stran 413: Napoleonova glava na Ilirskem spomeniku, delo akademskega kiparja Lojzeta Dolinarja.

Stran 417: Člani pevskega zbora Glasbene Matice pred velikim železnim mostom, ki pelje čez Ren med Kehlom in Strassbourgom.

Stran 423: Zunanost cirkusa v Reimsu, kjer se je vršil koncert pevskega zbora.

Stran 425: Matičarji na neki postaji med Reimsom in Lillom, kjer je vlak stal nad dve uri, pa jih član Rozman, vulgo Pubi, razdira in zabava.

Stran 426: Zastopstvo Glasbene Matice polaga venec pred spomenik lilskih ustreljencev.

Stran 428: Sprejem pevskega zbora Glasbene Matice v Lensu pred spomenikom Osvobojenja.

Stran 428: Mogočni Arc de Triumph sredi Pariza, pod njim se nahaja grob neznanega francoskega vojaka in Matičarji so položili na ta grob venec.

Stran 434: Napoleonova krsta v Invalidskem domu:

Stran 435: Eiflov stolp v Parizu. V stolpu je radijska sprejemna postaja in tu je pel zbor del koncerta.

Stran 436: Pevski zbor Glasbene Matice v veži mestnega magistrata predno je bil sprejet pri mestnem županu.

Stran 440: Spomenik Napoleona I. na gorski planoti, 25 km od Grenobla, ki si ga je ogledal pevski zbor.

Stran 444: Sprejem pevskega zbora Glasbene Matice po povratku s francoske turneje na ljubljanskem glavnem kolodvoru.